

Mülkiyet Hakkı Karar Özetleri

Mülkiyet Hakkı Karar Özetleri

Yazarlar

Özgür DUMAN

Umut FIRTINA

Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Dr. Muhammed Emin ŞAHİNER

Eşref Uğur ŞENOL

Mahmut ALTIN

Olcay ÖZCAN

Ozan TUTAL

Editörler

Murat ŞEN

Dr. Taylan BARIN

Anayasa Mahkemesi Yayınları

ISBN 978605-2378-47-2

Mülkiyet Hakkı Karar Özetleri

© 2020, Anayasa Mahkemesi

Anayasa Mahkemesinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz. Kitapta yayımlanan karar özetleri, kaynak gösterilmeden başka bir yerde yayımlanamaz.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Adres : Ahlatlıbel Mahallesi İncek Şehit Savcı

Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4

06805 Çankaya/Ankara

Telefon : (312) 463 73 00

Faks : (312) 463 74 00

e-posta : bilgi@anayasa.gov.tr

Twitter : @AYMBASKANLIGI

Web : www.anayasa.gov.tr

Tasarım ve Baskı

EPAMAT

Basın Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti.

Telefon : (0312) 394 48 63

Faks : (0312) 394 48 65

Web : www.epamat.com.tr

Basım Tarihi

Nisan, 2020

ÖNSÖZ

Bireysel başvuru sisteminin 2010 Anayasa değişikliğiyle kabul edilmesi, Türkiye’de temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Anayasa’nın 148. maddesine eklenen fıkra uyarınca “Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir”.

Bireysel başvurunun ana amacı, temel hak ve özgürlüklerin daha iyi korunduğu ve standardının yükseltildiği bir ulusal koruma mekanizmasının oluşturulmasıdır. Bu sayede Türkiye aleyhine özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruların ve ihlallerin azaltılması hedeflenmiştir. Bu amaçların gerçekleşmesi, hiç kuşkusuz, bireysel başvuru sisteminin etkili bir şekilde işlemesine bağlıdır.

Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin içtihatlarını da dikkate almak suretiyle hak-eksensel bir yaklaşımla bireysel başvuruları karara bağlamaktadır. Bu kararların bireysel başvuru kapsamındaki tüm hak ve özgürlüklere ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’yle uyumlu bir içtihat alanı oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Bu kitap söz konusu içtihat alanını ortaya koyan kitaplar serisinin ilkidir. Belli aralıklarla güncellenecek olan bu kitap serisi, bireysel başvuruda verilen kararların konularına göre tasnif edilerek bir arada sunulmasını amaçlamaktadır. Mülkiyet hakkına ilişkin elinizdeki kitap, kamulaştırma, imar uygulamaları, sosyal güvenlik ödemeleri, vergi ve benzeri kamu alacakları gibi alanlarda ileri sürülen hak ihlali iddiaları üzerine verilen kararların özetlerini kapsamaktadır.

Bu vesileyle karar özetlerinin yazılması ve yayına hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, kitabın ilgililer açısından faydalı olmasını dilerim.

Zühtü ARSLAN
Anayasa Mahkemesi Başkanı

SUNUŞ

2010 Anayasa değişiklikleri ile getirilen ve 23 Eylül 2012 tarihi itibarıyla başlayan bireysel başvuru ile birlikte Türk Hukuku yeni bir döneme girmiştir. Bu dönemde en büyük değişiklik kuşkusuz Anayasa Mahkemesinde meydana gelmiştir. Mahkeme norm denetimi yapan yüksek bir yargı organı olmanın yanında, bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edildiği iddialarını inceleyen, bu yönüyle kişilerle doğrudan temas eden bir kuruma dönüşmüştür.

Türkiye için çok önemli bir kazanım olan bireysel başvuru, temel hak ve hürriyetlerin korunması noktasında çok etkili bir başvuru yolu olarak işlev görmektedir. Bu durum yapılan başvuruların yoğunluğunda da görölmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesine 2019 yılı sonu itibarıyla toplam 250 bini aşkın bireysel başvuru yapılmış, bunlardan yaklaşık 210 binini sonuçlandırılmıştır. Mahkeme içtihadı bu kararlarla zenginleşirken içtihadın takibini kolaylaştıracak ve bireysel başvuruların niteliğini artıracak bir rehber hazırlama ihtiyacı doğmuştur.

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarını tematik olarak inceleme hedefine yönelen serinin ilki olarak hazırlanan bu kitapta, Mahkemenin mülkiyet hakkına ilişkin olarak vermiş olduğu kararlardan öne çıkanların özetleri derlenmiştir. Mülkiyet hakkı ile ilgili başvuruları inceleyen raportörlerce titizlikle seçilerek hazırlanan karar özetleri aynı zamanda karardan alınan paragraflarla güçlendirilerek, okuyucuya sunulmuştur.

Kitabın ilgililer açısından faydalı olmasını dileriz.

Editörler

Murat ŞEN - Dr. Taylan BARIN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
SUNUŞ.....	V
GİRİŞ.....	1
I. KAMULAŞTIRMA / Mahmut ALTIN.....	5
A. KAMULAŞTIRMA BEDELİNİN BELİRLENMESİ	
1. Selma Arıcan, B. No: 2013/7841, 21/5/2015	10
2. Saadet Esin, B. No: 2014/18103, 26/10/2017	11
3. Celal Afşin ve Diğerleri, B. No: 2015/18943, 19/9/2018	12
4. Abdulaziz Çelik ve diğerleri, B. No: 2015/18941, 29/11/2018	13
5. Tahsin Erdoğan, B. No: 2012/1246, 6/2/2014	14
6. Cevat Aydın, B. No: 2014/13886, 4/10/2017	15
7. Bilal Özer, B. No: 2015/14610, 13/9/2018.....	16
8. Aysel Kirali ve diğerleri, B. No: 2015/13946, 19/9/2018	17
B. KAMULAŞTIRMADA VEKÂLET ÜCRETİ	
1. Sadettin Ekiz, B. No: 2016/9364, 9/5/2019	18
C. KAMULAŞTIRMA BEDELİNİN DEĞER KAYBI	
1. Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013.....	19
2. Ali Şimşek ve diğerleri, B. No: 2014/2073, 6/7/2017	20
3. Türkan Poyraz, B. No: 2015/15388, 13/9/2018.....	21
4. Kadir Çakar, B. No: 2015/18908, 21/3/2018	22
5. Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz, B. No: 2015/19289, 17/7/2018	23
Ç. KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMA	
1. Celalettin Aşçıoğlu, B. No: 2013/1436, 6/3/2014	24
2. Mustafa Asiler, B. No: 2013/3578, 25/2/2015	26
3. Cumali Karaşahin, B. No: 2014/2927, 1/2/2017	28
4. Mehmet Eray Celepgil ve diğerleri, B. No: 2014/612, 1/2/2017	29
5. Şevket Karataş [GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018.....	30
D. KAMULAŞTIRMA YÖNTEMİNE AYKIRILIKLAR	
1. Emel Kaynar ve diğerleri, B. No: 2013/3667, 10/6/2015	31
E. KAMULAŞTIRMADA KAMU YARARI AMACI SORUNLARI	
1. Nusrat Külâh, B. No: 2013/6151, 21/4/2016	33
2. Süleyman Oktay Uras ve Sevtap Uras, B. No: 2014/11994, 9/3/2017	35
3. Derya Alpdoğan ve diğerleri, B. No: 2015/6845, 31/10/2018	37
4. Habibe Kalender ve diğerleri, B. No: 2013/3845, 1/12/2015	39

F. KAMULAŞTIRMA İŞLEMİNİN İPTALİ

1. *Ali Hıdır Akyol ve diğerleri* [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/201740
2. *Abdullah Erdoğan*, B. No: 2015/18450, 10/10/201842

II. TAPU VE KADASTRO UYUŞMAZLIKLARI / Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA 43**A. BEYANLAR HANESİNDEKİ BELİRTME VE ŞERHLER**

1. *Cafer Arslan*, B. No: 2014/18133, 9/3/201748
2. *Fahrettin Çakıroğlu ve Saime Çakıroğlu*, B. No: 2016/12574, 25/9/201949

B. EMVALİ METRUK

1. *Agavni Mari Hazaryan ve diğerleri*, B. No: 2014/4715, 15/6/201650
2. *Kilikya Ermeni Katolikosluğu*, B. No: 2015/7661, 15/6/201651

C. KADASTRODA YAPILAN MADDİ HATALAR

1. *Mehmet Koca*, B. No: 2014/19791, 19/12/201752
2. *Sefa Koşar*, B. No: 2015/18352, 10/5/201853

Ç. KAT İRTİFAKININ SONA ERDİRİLMESİ

1. *Abbas Korkmaz ve diğerleri*, B. No: 2014/17715, 9/11/201754

D. ÖNALIM HAKKININ KULLANDIRILMAMASI

1. *Lütfiye Şen ve diğerleri*, B. No: 2015/19590, 7/3/201955

E. TAPU SİCİLİNDE YAPILAN MADDİ HATALAR

1. *Bekir Sağırdak*, B. No: 2016/5669, 24/3/201656

F. TAZMİNATSIZ TAPU İPTALİ

1. *Hatice Avcı ve diğerleri*, B. No: 2014/9788, 22/9/201657
2. *Ahmet Hilmi Serter*, B. No: 2014/10954, 17/11/201658
3. *Mahmut Koç*, B. No: 2014/1724, 1/2/201759
4. *Halil Kadri Buldanlıoğlu ve Necip Buldanlıoğlu*, B. No: 2015/10533, 4/4/2018..60
5. *A.M.O. ve diğerleri*, B. No: 2015/868, 9/5/2018.....61
6. *Cemile Gökhan ve diğerleri*, B. No: 2015/1203, 23/5/2018.....62

G. YARGI KARARININ GEREĞİNİN YERİNE GETİRİLMEMESİ

1. *Necdet Çetinkaya*, B. No: 2013/7725, 24/3/201663
2. *Ali Kayan*, B. No: 2015/9814, 20/3/201964

Ğ. ZİLYETLİK

1. *Fatma Tan ve diğerleri*, B. No: 2014/7225, 16/2/201765
2. *Hasan Çoşkun*, B. No: 2014/2765, 6/4/201766
3. *Lütfiye Yılmaz*, B. No: 2014/14578, 21/6/201767
4. *Enver Ok*, B. No: 2014/8681, 26/10/201768

III. İMAR UYGULAMALARI / Eşref Uğur ŞENOL	69
A. UYGULAMA İMAR PLANINDA KAMU HİZMETİNE AYIRMA	
1. Yunis Ağlar, B. No: 2013/1239, 20/3/2014.....	73
2. Orhan Sütü, B. No: 2017/31564, 25/12/2018.....	74
3. Hüseyin Ünal, B. No: 2017/24715, 20/9/2018	75
4. İbrahim Sözer ve Diğerleri, B. No: 2016/10425, 4/4/2019.....	76
B. NAZIM İMAR PLANINDA KAMU HİZMETİNE AYIRMA	
1. Tam Petrol Ürünleri Alım Satım Ltd. Şti., B. No: 2013/2131, 10/6/2015	77
C. İMAR BARIŞI	
1. Murat Emrah Emre, B. No: 2018/1275, 30/10/2018	78
Ç. İDARİ EYLEM SONUCU YIKILAN RUHSATSIZ YAPILAR	
1. Rifat Aylan, B. No: 2014/19138, 22/2/2018	79
D. İDARENİN RUHSATSIZ YAPILARA İLİŞKİN YIKIM KARAR VE İŞLEMLERİ	
1. Halim Alper ve Ömer Alper, B. No: 2015/7448, 10/10/2018.....	81
2. Beyhan Polat ve Mehmet Polat, B. No: 2016/6635, 4/4/2019	82
3. Mehmet Memiş, B. No: 2015/5380, 30/10/2018.....	83
4. Osman Yücel, B. No: 2014/4874, 15/6/2016	84
5. Çapan Türkoğlu ve Han Restorant Turizm İnşaat Sanayii Ticaret Ltd. Şti, B. No: 2015/7208, 20/3/2019	85
6. Bayram Üstündağ, B. No: 2018/18510, 11/10/2018	86
7. Durali Gümüşbaş, B. No: 2015/6427, 10/10/2018	87
8. Mustafa Duman, B. No: 2015/19177, 19/2/2019	88
E. SİT ALANI OLARAK TESCİL EDİLEN TAŞINMAZLAR	
1. Doğa Taahhüt İnşaat Turizm Ticaret A.Ş., B. No: 2015/19973, 28/11/2018.....	89
2. Mehmet Arslantaş, B. No: 2016/15703, 28/5/2019.....	91
F. KÜLTÜR VARLIĞI OLARAK TESCİL EDİLEN TAŞINMAZLAR	
1. Nagihan Beken, B. No: 2014/9998, 12/7/2016.....	92
2. Ahmet Bölge, B. No: 2014/13133, 28/9/2016	93
3. Leyla Berker ve Diğerleri, B. No: 2016/13669, 6/3/2019.....	94
G. KÜLTÜR VARLIĞI NİTELİĞİ TAŞIMAYAN TAŞINMAZLAR	
1. Fatma Nazlı Özkay, B. No: 2016/8023, 6/3/2019.....	95
IV. SOSYAL GÜVENLİK ÖDEMELERİ / Umut FIRTINA.....	97
A. SOSYAL GÜVENLİK ALACAKLARININ DEĞER KAYBI	
1. Ferda Yeşiltepe, B. No: 2014/7621, 25/7/2017.....	101
2. Hikmet Kuleci, B. No: 2018/5145, 28/11/2018	102
3. Nuri Onay, B. No: 2018/2991, 30/10/2018	103

B. SOSYAL GÜVENLİK YARDIMININ ÖDENMEMESİ / KESİLMESİ /AZALTILMASI

1. *Besime Çetin*, B. No: 2014/17809, 8/11/2017 104
2. *Ümmü Çakır*, B. No: 2015/18918, 28/11/2018 105
3. *Yeşim Bullock*, B. No: 2014/13223, 20/9/2017 106
4. *Kuddis Büyükkakılı*, B. No: 2014/3941, 5/10/2017 108
5. *Fatma Ülker Akkaya*, B. No: 2014/18979, 22/2/2018 109

C. SOSYAL GÜVENLİK ÖDEMESİNİN GERİ İSTENİLMESİ

1. *Tevfik Baltacı*, B. No: 2013/8074, 9/3/2016 111
2. *Uğur Ziyaretli*, B. No: 2014/5724, 15/2/2017 112
3. *Sedat Haspolat*, B. No: 2014/12849, 20/7/2017 114
4. *Muratcan Kolçak*, B. No: 2016/5490, 12/6/2019 116
5. *Veysel Kara*, B. No: 2014/12139, 5/10/2017 117
6. *Suzi Alyüz*, B. No: 2013/679, 20/4/2016 118
7. *Ayten Yeğenoğlu*, B. No: 2015/1685, 23/05/2018 119

V. PARA ALACAKLARI / Olcay ÖZCAN..... 121**A. ALACAĞIN DEĞER KAYBINA UĞRATILMASI (SGK, VERGİ VE KAMULAŞTIRMA ŞİKÂyetLERİ DIŞINDAKİ ALACAKLAR)**

1. *Sedat Vardarlı*, B. No: 2016/75770, 12/6/2019 126
2. *Abdulhalim Bozboğa*, B. No: 2013/6880, 23/3/2016 128
3. *ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK]*, B. No: 2014/2267, 21/12/2017 129
4. *Abdulkerim Tanış ve diğerleri*, B. No: 2014/17621, 9/1/2018 131
5. *Yıldız Korkut*, B. No: 2016/8532, 9/5/2019 132
6. *Harun Yılmaz*, B. No: 2015/4644, 26/9/2019 134
7. *Anwar Mohammed Tareef Zaid*, B. No: 2016/78974, 3/7/2019 136
8. *Fatma Yıldırım*, B. No: 2014/6577, 16/2/2017 137
9. *Vildan Utku Atalay*, B. No: 2015/4812, 7/2/2019 138

B. ÖZLÜK HAKLARI-ÜCRET ALACAKLARI

1. *Uğur Çelik*, B. No: 2015/20244, 15/6/2016 140
2. *Ali Sakarya*, B. No: 2014/1346, 26/10/2016 141
3. *Altuğ Tuncer*, B. No: 2016/2834, 18/7/2019 142
4. *Mehmet Yalçın Akdeniz*, B. No: 2015/19154, 31/10/2018 143
5. *Tevfik İlker Akçam*, B. No: 2018/9074, 3/7/2019 144

C. YARGI KARARINA VEYA İCRA TAKİBİNE BAĞLI ALACAKLARIN ÖDENMEMESİ

1. *Halil Çağatay*, B. No: 2014/20389, 13/4/2017 145
2. *Cemile Karadağ ve Nuray Karadağ*, B. No: 2014/11747, 3/4/2019 146
3. *Mehmet Hoccoğlu*, B. No: 2013/3207, 15/10/2015 147

4. Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014	148
5. Global Yapı Elemanları Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2014/17557, 8/11/2017	149
6. S.S. Yeni Foça Asmadere Konut Yapı Kooperatifi, B. No: 2015/14525, 10/10/2019	150
Ç. TMSF'NİN EL KOYDUĞU ŞİRKETLERİN ALACAKLARI ÖDEMESİ	
1. Tasfiye Hâlinde Cemtur Seyahat ve Turizm Ltd. Şti. [GK], B. No: 2013/865, 1/6/2016	151
VI. RUHSAT/LİSANS VE TAHSİS UYUŞMAZLIKLARI / Özgür DUMAN.....	153
A. RUHSAT/LİSANS UYUŞMAZLIKLARI	
1. Ahmet Bal, B. No: 2015/19400, 11/6/2018.....	157
2. Hidayet Metin, B. No: 2014/7329, 6/4/2017.....	159
3. Ohannes Tomarcı, B. No: 2015/18992, 28/6/2018.....	160
4. Sertaç Malik Eskişehirli, B. No: 2014/5659, 20/7/2017.....	162
5. Çağdaş Petrol Ürünleri Pazarlama Otomotiv Tic. ve Tur. Ltd. Şti., B. No: 2015/12306, 28/11/2018	163
6. Cevdet Timur, B. No: 2015/3742, 10/1/2019	164
B.TAHSİS UYUŞMAZLIKLARI	
1. KONUT TAHSİSİ.....	165
a. Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017	165
b. Mehmet Harman, B. No: 2017/34154, 3/7/2019.....	166
c. Sedat Şanlı, B. No: 2018/6812, 3/7/2019.....	167
2. TAPU TAHSİSİ	168
a. Ayşe Öztürk, B. No: 2013/6670, 10/6/2015.....	168
b. Osman Ukav, B. No: 2014/12501, 6/7/2017.....	169
VII .VERGİ VE BENZERİ KAMU ALACAKLARI / Muhammed Emin ŞAHİNER	171
A. BELEDİYE VE DİĞER KURUM GELİRLERİ	
1. İskenderun Demir ve Çelik A.Ş., B. No: 2015/941, 25/10/2018.....	177
2. Elegance Hotel Turizm İşletmeleri A.Ş., B. No: 2015/8880, 26/6/2019	179
3. Ahmet Uğur Balkaner, B. No: 2014/15237, 25/7/2017	181
4. Acarlar Otomotiv Nakliyat Taah. Tic. Ltd. Şti., B. No: 2015/10008, 4/4/2019 ...	183
B. GELİR VE KURUMLAR VERGİSİ	
1. Türkiye İş Bankası A.Ş. Şubeleri [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014	184
2. Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi, B. No: 2014/17286, 16/11/2016	186
3. Ford Motor Company, B. No: 2014/13518, 26/10/2017	188
4. Em Export Dış Ticaret A.Ş. (2), B. No: 2014/10283, 5/4/2017	190

5. İlyas Yılmaz, B. No: 2015/1927, 22/3/2018.....	191
6. Koç Holding Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı, B. No: 2016/15421, 12/11/2019	192
7. Türkiye İş Bankası A.Ş. (9), B. No: 2016/2400, 3/4/2019	194
8. Ahmet Nuri Demirsoy ve Annita Demirsoy, B. No: 2014/12080, 6/4/2017	196

C. KATMA DEĞER VE ÖZEL TÜKETİM VERGİLERİ

1. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş., B. No: 2013/28, 25/2/2015	198
2. Murat Çevik (3), B. No: 2013/3244, 226/3/2018.....	200
3. Narsan Plastik San. Tic. Ltd. Şti., B. No: 2013/8324, 23/2/2016	201
4. Arbay Petrol Gıda Turizm Taşımacılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti. ve Arbay Turizm Taşımacılık İthalat İhracat İnşaat ve Organizasyon Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2015/15100, 25/10/2018.....	203
5. Erbakır Elektrolitik Bakır Mamülleri A.Ş., B. No: 2015/3930, 23/10/2019	205
6. Mehmet Arif Madenci, B. No: 2014/13916, 12/1/2017	206
7. Berko İlaç ve Kimya San. A.Ş. (2), B. No: 2016/477, 13/6/2019	207

Ç. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

1. Gümüsdere İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş., B. No: 2013/5016, 16/4/2015	208
---	-----

D. SAYIŞTAY İLAMLARININ İNFAZI

1. Adil Kocagöz Başvurusu, B. No: 2016/11518, 13/6/2019	209
---	-----

E. VERGİDE AYRIMCILIK YASAĞI

1. Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018.....	210
---	-----

F. SOSYAL GÜVENLİK PRİM BORÇLARI

1. Arif Sarıgül, B. No: 2013/8324, 23/2/2016.....	211
2. Arslan Gedik, B. No: 2014/17217, 14/9/2017	212
3. Erol Kesgin, B. No: 2015/11192, 30/5/2019.....	214

VIII. MÜLKİYET HAKKINA İLİŞKİN BAZI ÖZEL MESELELER

A. CEZA YARGILAMASI / Ozan TUTAL215

1. MÜSADERE / MÜLKİYETİN KAMUYA GEÇİRİLMESİ

a. Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015	220
b. Kırca Mühendislik İnş. Turz. Tic. ve San. A.Ş., B. No: 2014/6241, 29/9/2016.....	221
c. Eyyüp Baran, B. No: 2014/8060, 29/9/2016	222
ç. Arif Güven, B. No 2014/13966, 15/2/2017	223
d. Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu, B. No 2014/5167, 28/9/2016	224
e. Mahmut Üçüncü, B. No: 2014/1017, 13/7/2016.....	225
f. Süleyman Başmeydan [GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019	226

2. EL KOYMA VE BENZER TEDBİRLER

- a. *Nuray Işık*, B. No: 2014/7561, 28/9/2016 228
- b. *Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti.*, B. No: 2015/947, 15/11/2018 229
- c. *Yeter Deri Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, B. No: 2015/8867, 21/2/2019 230
- ç. *Ercan Toğrul*, B. No: 2016/71110, 25/9/2019 231

3. KAYYIM ATAMA

- a. *Hamdi Akın İpek*, B. No: 2015/17763, 24/5/2018 232

4. PARA CEZALARI

- a. *Züliye Öztürk*, B. No: 2014/1734, 14/9/2017 234
- b. *Mustafa Taş*, B. No: 2017/23968, 31/10/2018 235
- c. *Orhan Gürel*, B. No: 2015/15358, 24/5/2018 236
- ç. *Mohamed Kashet ve diğerleri* [GK], B. No: 2015/17659, 20/6/2019 237

5. ETKİLİ CEZA SORUŞTURMASI

- a. *Abdulahap Taşkın*, B. No: 2015/16840, 24/5/2018 238
- b. *K.Ö.*, B. No: 2016/3569, 18/7/2019 240

B. HUKUK YARGILAMASI / Özgür DUMAN.....241**1. SÖZLEŞME UYUŞMAZLIKLARI**

- a. *Faik Tari ve Sultan Tari*, B. No: 2014/12321, 20/7/2017 246
- b. *Ahmet Demir*, B. No: 2014/6672, 7/2/2018 248
- c. *Birgül Pişkin ve diğerleri*, B. No: 2014/2085, 26/10/2017 250
- ç. *Selahattin Turan*, B. No: 2014/11410, 22/6/2017 252
- d. *Yusuf Dilekçi*, B. No: 2014/12026, 21/9/2017 254
- e. *Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi*, B. No: 2012/636, 15/4/2014 256
- f. *Gülhan Apartmanı Yönetimi*, B. No: 2015/18363, 9/10/2019 258
- g. *Kamil Darbaz ve GMO Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2015/12563, 24/5/2018 260
- ğ. *Tülay Arslan ve diğerleri*, B. No: 2014/7051, 2/2/2017 261

2. TAZMİNAT UYUŞMAZLIKLARI

- a. *Mehmet Emin Öztekin*, B. No: 2016/58283, 29/5/2019 263
- b. *Nazife Başkan*, B. No: 2016/69236, 3/7/2019 264

3. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA TEDBİRLERİ

- a. *Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No 2014/17196, 25/10/2018 265
- b. *İbrahim Geçer*, B. No: 2014/19056, 19/2/2019 267

4. MİRAS

- a. *İoanis Maditinos*, B. No: 2015/9880, 8/5/2019 268

5. VAKIF MALLARI

- a. *Bensan Aktaş ve diğerleri*, B. No: 2015/7288, 29/11/2018 270
b. *Boyacıköy Panayia Evangelistra Kilisesi ve Mektebi Vakfı*, B. No: 2015/17576, 1/2/2017 272
c. *Emine Görgülü*, B. No: 2014/5871, 6/7/2017 274

6. ENGELLİ BİREYLERİN MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

- a. *Hamit Aydemir*, B. No: 2015/17844, 7/3/2019 276

C. İDARİ YARGILAMA / Özgür DUMAN 279**1. İDARENİN YOL AÇTIĞI ZARARLARIN GİDERİMİ**

- a. *Abdurrahim Daşçı ve diğerleri*, B. No: 2015/17563, 9/10/2019 283
b. *Halit İnci*, B. No: 2016/982, 4/7/2019 284

2. DİĞER ZARARLARIN GİDERİMİ

- a. *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi*, B. No: 2014/8649, 15/2/2017 286
b. *Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017 288

3. BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN TEDBİRLER

- a. *Erol Aksoy (1)*, B. No: 2015/13350, 17/4/2019 290
b. *Kenan Işık*, B. No: 2017/26291, 17/7/2019 291
c. *Adalet Kayalibay*, B. No: 2014/11382, 10/5/2017 293
d. *Alpaslan Atalay ve Menderes Dinler*, B. No: 2014/3994, 15/2/2017 294

GİRİŞ

Karşılaştırmalı anayasalar ile diğer ulusal ve uluslararası insan hakları belgeleri incelendiğinde, mülkiyet hakkının bunların hemen hepsinde yer alan bir hak olduğu görülecektir. Çalışmamızı ilgilendiren boyutuyla konu, 1982 Anayasası'nın 35. maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'ne Ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinde düzenlenmiştir.

Anayasa'nın mülkiyet hakkını düzenleyen 35. maddesi şu şekildedir:

"XII. Mülkiyet hakkı

MADDE 35- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişikliğiyle Anayasa Mahkemesinin (AYM) görev ve yetkileri değiştirilerek *"bireysel başvuruları karara bağlamak"* görev ve yetkiler arasına eklenmiştir. 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren¹ fiilen işlemeye başlayan bireysel başvuru yoluyla birlikte, mülkiyet hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiğini düşünenler bireysel başvuru yapmaya başlamışlardır.

Mülkiyet hakkının bireysel başvuruya konu edilebilmesi, Anayasa m. 148/3 *"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."* hükmünün bir sonucudur. AİHS 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinde mülkiyet hakkı şu şekilde düzenlenmektedir:

"Mülkiyetin korunması

Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

1 Anayasa Geçici Madde 18/son *"Bireysel başvuruya ilişkin gerekli düzenlemeler iki yıl içinde tamamlanır. Uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvurular kabul edilir."*

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.”

Kaynağını yukarıdaki düzenlemelerden alan mülkiyet hakkı ihlaline yönelik başvurular, haktan yararlanan ile hakkın kapsamı (mülkün varlığı) tespit edildikten sonra kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük olmak üzere üçlü teste tabi tutularak incelenmektedir². Mülkiyet hakkı, bireysel başvuru incelemeleri sonuçlarına göre en fazla ihlal edilen ikinci hak olma özelliğini haizdir. Gerçekten 31/12/2019 tarihi itibarıyla AYM'nin verdiği ihlal kararlarının hak ve özgürlüklere göre dağılımı incelendiğinde, neredeyse her üç ihlal kararından birinin mülkiyet hakkına ilişkin olduğu görülecektir³.

Bu çalışmada, ihlal kararları kadar kabul edilemezlik kararlarına da yer verilerek AYM'nin mülkiyet hakkı içtihadında öne çıkan kararlardan detaylı bir rehber hazırlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Anayasa'nın 46. maddesinde düzenlenen ve mülkiyet hakkına getirilmiş bir anayasal sınırlama olan kamulaştırma incelenmiştir. Kamulaştırma kaynaklı mülkiyet hakkı ihlaline yönelik başvurularda ilk olarak yapılan müdahale ile ödenen bedel arasındaki ilişkiye yönelik kararlara yer verilmiştir. Bu kısımda kamulaştırılan taşınmazın gerçek bedelinin malike hissedilir bir değer kaybına uğratılmaksızın ödenmesine ilişkin kararlar da özetlenmiştir. Ayrıca kamulaştırılmasına rağmen kamu yararı amacına aykırı olarak kullanılan taşınmazlardan kaynaklanan başvurular da esere taşınmıştır.

Kamulaştırma kaynaklı başvurular bağlamında geniş bir yer kaplayan kamulaştırmasız el atma kaynaklı başvurular da esere alınmıştır. Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerinde öngörülen hukuki güvencelere aykırı olarak gerçekleştirilen kamulaştırmasız el atmanın, kamulaştırma usulünün bir alternatifi olmadığının Mahkemece vurgulandığı bu kararlar, AYM'nin konuya ilişkin içtihadını sergilemesi açısından önem arz etmektedir.

Kadastro ve tapu uyuşmazlıklarından kaynaklanan mülkiyet hakkı ihlali başvuruları öne çıkan diğer bir başlıktır. Mülkiyet hakkı, ilkesel olarak mülk edinme talebindense malikin var olan mülkiyet hakkını korumaktadır. Bu durum bilhassa taşınmazlar üzerindeki zilyetlik yoluyla mülk edinilmesi bağlamında

2 İnceleme yöntemine ilişkin detaylar için bkz. Gemalmaz, H. Burak (2018). *Mülkiyet Hakkı*, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 6, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi yayını.

3 31/12/2019 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin verdiği toplam 8583 ihlal kararının 2650 tanesi mülkiyet hakkı ihlaline yöneliktir.

Detaylı bilgi için bkz. <https://anayasa.gov.tr/tr/yayinlar/istatistikler/bireysel-basvuru/> (Erişim: 16/5/2020)

mülkün varlığı hususunda önem arz etmektedir. Tapu uyuşmazlıklarına ilişkin olarak özellikle tazminatsız tapu iptali ile kadastro ve tapuda yapılan maddi hatalar bağlamında 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. Maddesi kapsamındaki uyuşmazlıklar önem arz etmektedir. Çalışmanın II. Bölümünde bu tür kararlar ile mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin yer almaktadır.

Takip eden bölümde yine taşınmazlarla ilgili mülkiyet hakkı başvurularında sıklıkla karşılaşılan imar uygulamaları kaynaklı kararların özetlerine yer verilmiştir. Ruhsatsız olarak inşa edilen yapılar, bu yapıların yıkımları için alınan kararlar ile bunların icrası, imar planı değişiklikleri ve imar planlarında sit alanı olarak belirlenmiş taşınmazlara ilişkin AYM içtihadı konu edilmiştir.

Çalışmanın IV. Bölümünde sosyal güvenlik ödemeleri kaynaklı içtihat incelenmiştir. Mahkeme, sosyal güvenlik alacaklarının değer kaybı şikâyetleri ile sosyal güvenlik yardımının ödenmemesi şikâyetlerini genel olarak mülkiyetten barışçıl yararlanma; sosyal güvenlik ödemesinin geri istenmesi şikâyetlerini ise genel olarak mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin kurallar çerçevesinde incelemiştir. Bu bölümde üç alt başlık altında on beş adet kararın özetine yer verilerek, Mahkemenin yerleşik içtihadı gösterilmiştir.

Mahkemenin genel olarak mülkiyetten barışçıl yararlanma ekseninde incelediği bir diğer başlık ise para alacakları ve ücretlere ilişkin uyuşmazlıklarına ilişkin başvurulardır. Alacağın değer kaybına uğratılması, özlük hakları, yargı kararına veya icra takibine bağlı alacakların ödenmemesi ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun el koyduğu şirketlerin alacakları ödenmemesi alt başlıkları altında sınıflandırılan bu kararlar, bu tür başvurulardaki AYM'nin müstekâr içtihadını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Anayasa Mahkemesinin genel olarak mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin kural çerçevesinde incelediği başvurular arasında yer alan ruhsat ve lisans uyuşmazlıkları kaynaklı içtihada, çalışmanın VI. Bölümünde yer verilmiştir. Bu başvurularda anayasal anlamda mülkün varlığına ilişkin tartışmanın özel olarak öne çıktığı görülecektir.

Çalışmanın takip eden bölümünü, vergi mükelleflerinin mülkiyet hakkına sürekli bir müdahale niteliğinde olan vergiler ve diğer kamu alacakları oluşturmaktadır. Burada ilk ölçüt müdahalenin kanuna dayalı olması gerekliliğidir. Bu bölümde, geçmişe yönelik uygulama alanı bulan yeni vergi düzenlemeleri, ölçülülük ilkesinin vergi ve diğer kamu alacakları alanındaki görünümü, yönetim kurulu üyelerinin özel hukuk tüzelkişilerinin kamuya olan borçlarından sorumluluğu,

vergi düzenlemelerinin yürütülmesinde ayrımcılık yapıldığı iddialarına yönelik içtihadı yer verilmiştir.

Kitabın VIII. ve son bölümünde ise diğer yedi kategoriye doğrudan dâhil olmayan bazı özel meseleler, ceza, hukuk ve idari yargılama alt başlıklarıyla sunulmuştur. Ceza yargılaması başlığı altında, ceza soruşturması kapsamında verilen elkoyma tedbiri nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları, müsadere ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi yoluyla yapılan müdahalelerin mülkiyet hakkının kullanımına yansımaları, para cezaları nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları ve nihayetinde devletin pozitif yükümlülükler kapsamında mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri alma mükellefiyetine ilişkin başvurular neticesinde verilen kararlar özetlenmiştir. Hukuk yargılaması alt başlığı altında, özel hukuk uyuşmazlıklarını ilgilendiren mülkiyet hakkı başvurularının devletin pozitif yükümlülükleri yönünden incelendiği dikkat çekmektedir. Bu kısımda, geçici hukuki koruma tedbirleri, terekeye ilişkin olduğu hâllerde miras uyuşmazlıkları, hukuk yargılamasını ilgilendiren bazı tazminat uyuşmazlıkları ve engellilerin mülkiyet haklarının korunmasına dair bireysel başvuru kararları yer almaktadır. Bu bölümün son alt başlığı olan idari yargılamalara ilişkin kararlarda ise mülkün ve müdahalenin varlığının başvuru sahipleri tarafından ortaya konulduğu başvurular neticesinde verilen kararlardan, idarenin yol açtığı zararların giderilmemesi ile zararların giderimi yönünden devletin mülkiyet hakkı bağlamında pozitif yükümlülüklerine ilişkin karar özetleri yer almaktadır. Bu kısımda ayrıca bankaların yönetimi ve denetimine el konulması ile bu çerçevede Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından uygulanan tedbirlere yönelik kararlar da görülecektir.

Anayasa Mahkemesinin mülkiyet hakkına ilişkin öncü kararlarının özetlerinin derlendiği bu çalışma, ihlal kararları kadar kabul edilemezlik kararlarına da yer verdiği için, konunun profesyonellerince kaleme alınmış faydalı bir rehber niteliğindedir.

I. KAMULAŞTIRMA

Mahmut ALTIN

KAMULAŞTIRMA

Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesine göre kamulaştırmanın devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilmesi, kamu yararının bulunması, kamulaştırma kararının kanunda gösterilen esas ve usullerine uyulması, gerçek karşılığın kural olarak peşin ve nakden ödenmesi kamulaştırmanın anayasal öğeleridir. Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen kamulaştırma, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkına getirilmiş anayasal bir sınırlamadır.

Kamulaştırılan taşınmazın gerçek karşılığı olan bedelinin tespiti ise uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevindedir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahale ile ödenen bedel arasındaki ilişki yönünden Anayasa Mahkemesinin yaptığı tespit, somut olayın koşulları gözetilerek orantılılık incelemesinden ibarettir. Bu kapsamda *Selma Arıcan* başvurusunda kamulaştırma bedelinin taşınmazın mevkisi dikkate alınmadan, piyasa değerinin ve takdir komisyonunun teklif ettiği değerin çok altında belirlenmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Yine *Saadet Esin* başvurusunda kamulaştırma bedelini etkileyen objektif değer artırıcı unsur oranının bilirkişi raporunda belirtilen hususlar tartışılmadan, gerekçesiz olarak düşük belirlenmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir. Aynı şekilde *Celal Afşin ve diğerleri* başvurusunda kamulaştırma bedelini etkileyen objektif değer artırıcı unsur oranına ve taşınmaz üzerindeki yapının niteliğine ilişkin bilirkişi raporunda belirtilen hususlar tartışılmadan gerekçesiz olarak düşük belirlenmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği tespit edilmiştir. Bunun yanında *Abdulaziz Çelik ve diğerleri* başvurusunda mahkemelerin gerekçe belirtmeden dosya içindeki fotoğraflardan hareketle fidanların yaşını tespit etmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan *Tahsin Erdoğan* başvurusunda taşınmazın mevkisi/mahali tespit edilirken yerleşik içtihat doğrultusunda ilçe sınırlarından daha geniş bir alanın dikkate alınmasının mülkiyet hakkını ihlal etmediği vurgulanmıştır. Ayrıca *Cevat Aydın* başvurusunda kamulaştırma bedelinin kapitalizasyon faizi ve objektif değer artışının oranına ilişkin yerleşik içtihatlar doğrultusunda hesaplanmasının mülkiyet hakkını ihlal etmeyeceği ifade edilmiştir. Bunun yanında *Bilal Özer* başvurusunda fidanlarının yaşının fotoğraflar ve bilirkişi raporundaki tespitler değerlendirilerek belirlenmesinin ve kamulaştırma bedelinin buna göre hesaplanmasının mülkiyet hakkını ihlal etmeyeceği açıklanmıştır. Benzer şekilde *Aysel Kırallı ve diğerleri* başvurusunda kamulaştırma bedeli

linin emsaller dikkate alınarak ve itirazlar değerlendirilerek belirlenmesinin mülkiyet hakkını ihlal etmeyeceği belirtilmiştir.

Kamulaştırma yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin orantılı olabilmesi için taşınmazın gerçek bedelinin malike ödenmesi ve ayrıca ödenen bedelin tespitinde esas alınan tarih ile ödeme tarihi arasında geçen dönemde gerçekleşen enflasyona nispetle taşınmazın hissedilir derecede değer kaybetmemiş olması gerekir. Bu kapsamda *Mehmet Akdoğan ve diğerleri* ile *Ali Şimşek ve diğerleri* başvurularında dava tarihi itibarıyla tespit edilen kamulaştırma bedelinin faiz işletilmeden enflasyon karşısında değer kaybına uğratılarak ödenmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir. Öte yandan *Türkan Poyraz* başvurusunda kamulaştırma bedeline, faiz işletilmesine rağmen enflasyon karşısında değer kaybına uğratılarak ödenmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan *Kadir Çakar* başvurusunda kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğramadığı tespiti yapılırken ödenen faiz miktarı ve taşınmazın kullanabildiğinin gözetilmesinin mülkiyet hakkını ihlal etmeyeceği vurgulanmıştır. Bununla birlikte *Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz* başvurusunda ödenen faizin kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını büyük ölçüde karşılaması durumunda mülkiyet hakkının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Bu kapsamda *Nusrat Külâh* başvurusunda kamu hizmet alanı olarak kamulaştırılan taşınmazın kamu yararı amacının somut olarak gerçekleştirilmeden kısa bir süre sonra ticaret alanına dönüştürülerek satılmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir. Benzer şekilde *Süleyman Oktay Uras ve Sevtap Uras* başvurusunda yol şartıyla bağışlanan taşınmazın kamu yararı amacına aykırı olarak konut alanına dönüştürülmesine rağmen eski malikine iade edilmeyerek belediyenin özel mülkü hâline getirilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği kabul edilmiştir. Öte yandan *Derya Alpdoğan ve diğerleri* başvurusunda spor alanı olarak kamulaştırılan taşınmazın uzun süre kamulaştırma amacına uygun olarak kullanılmamasının mülkiyet hakkını ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

Diğer taraftan *Habibe Kalender ve diğerleri* başvurusunda, kamulaştırıldıktan sonra uzun bir süre kamu yararı amacıyla kullanılan taşınmazın değişen koşullar nedeniyle başka bir kamu yararı amacıyla üçüncü kişilere devredilmesinin mülkiyet hakkını ihlal etmeyeceği belirtilmiştir.

Kamulaştırmasız el atma, idare tarafından Anayasa'ya ve kanuna aykırı olarak oluşturulmuş bir durumun hukuki olarak kabul edilmesine yol açmakta ve idareye kanuna aykırı davranışından fayda sağlama imkânı vermektedir. İdareye anayasal güvencelere aykırı olarak kamulaştırmaya ilişkin önceden belirli kuralların ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama ise mülkiyet hakkının korunması yönünden öngörülemez ve keyfi durumlara yol açmaktadır. Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerinde öngörülen hukuki güvenceleri içermediği açık olan söz konusu uygulamanın kamulaştırma usulünün bir alternatifi olarak görülmemesi gerekmektedir. Bu kapsamda *Celalettin Aşçıoğlu* başvurusunda Anayasa'da ve Kamulaştırma Kanunu'nda öngörülen kamulaştırma usulü ve güvencelerine aykırı olarak kamulaştırmasız el atılmasının kanuni bir dayanağının bulunmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Bunun yanında *Mustafa Asiler ve Şevket Karataş* başvurularında taşınmaz üzerinden enerji nakil hattı geçirilerek kamulaştırmasız el atılmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiği vurgulanmıştır. Öte yandan *Cumali Karaşahin* başvurusunda, ecrimisil ödenerek kullanılan, Hazineye ait taşınmaz üzerinde bulunan kayısı ağaçları ile üzüm asmasının Devlet Su İşleri tarafından sökülerek taşınmaza kamulaştırmasız el atılmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir. Benzer şekilde *Mehmet Eray Celilepgil ve diğerleri* başvurusunda, taşınmazın askerî güvenlik bölgesi alanında olduğu gerekçesiyle kamulaştırma yapılmadan etrafı tel örgülerle çevrilerek belirli bir süre boyunca tazminat ödenmeksizin taşınmaza el atılmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

A. KAMULAŞTIRMA BEDELİNİN BELİRLENMESİ

1. Selma Arıcan, B. No: 2013/7841, 21/5/2015

Kamulaştırma bedelinin taşınmazın mevkii dikkate alınmadan, piyasa değerinin ve takdir komisyonun teklif ettiği değer çok altında belirlenmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Kamulaştırma Bedeli

Başvurucuya ait taşınmazın 102,16 m²lik kısmının kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Kıymet Takdir Komisyonunca taşınmazın değeri 2.592 TL olarak belirlenmiştir. Bu teklifi düşük bulan başvuru açtığı davada; Fethiye Emlakçılar Derneği Başkanlığından aldığı, yeminli bilirkişiler tarafından hazırlanan rapora dayanarak kamulaştırma bedelinin 11.273 TL olması gerektiğini iddia etmiştir. Mahkeme bozma öncesi kararında kamulaştırma bedelini bilirkişi raporlarına göre 2.592,91 TL olarak belirlemiştir. Yargıtay, ilçenin genelinde geçerli olan veriler esas alınarak net gelir yöntemiyle hesaplama yapılması gerektiği gerekçesiyle hükmü bozmuştur. Mahkemece bozma kararına uyularak söz konusu bedel 401,49 TL olarak tespit edilmiştir.

Kamulaştırma bedeli Komisyonca belirlenen bedelinin yaklaşık %15'i, Emlakçılar Derneğinden alınan bilirkişi raporunda belirlenen bedelin ise yaklaşık %3,5'i kadar bir değere denk gelmektedir. Somut olayda bilirkişi raporlarında taşınmazın altyapısının mevcut olduğu, ilçeye hâkim bir konumda bulunduğu, denizi kuşbakışı gördüğü, denize yakın bir noktada olduğu ve etrafında imarlı villaların bulunduğu belirtilmektedir. Söz konusu taşınmazın bu özellikleri dikkate alınmadan, net gelir yöntemi esas alınarak kamulaştırma bedeli belirlenmiştir. Derece mahkemelerince 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 11. maddesinde ve Yargıtay içtihadında öngörülen kamulaştırma bedelinin tespiti usulü, katı bir şekilde uygulanmıştır. Bu durumda idarenin uzlaşma aşamasında vermeyi kabul ettiği ve başvurunun bilirkişi raporuna dayanarak ödenmesini istediği bedeller ile hükmedilen bedel arasında gerçek bedelle ilgili değerlendirme yapılmadan, taşınmazın özelliklerine aykırı olarak önemli bir

azalmaya yol açılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen gerçek değer tespit edilememiştir.

Sonuç olarak somut olayın koşulları altında kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalenin başvurunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı amacı arasındaki adil dengeyi bozması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 61. "Mahkeme, Yargıtay bozma kararı sonrasında uygulanan katı yöntemi izleyerek hüküm kurmuş, İdarece öngörülen kamu yararı ile başvurunun alınan taşınmaz parçası karşılığı mülkiyet hakkı arasında taşınmazın piyasa değeri veya tam karşılığını araştırarak ve bu konuda sunulan delilleri tartışarak makul bir orantı kurmadan karar vermiştir."

2. Saadet Esin, B. No: 2014/18103, 26/10/2017

Kamulaştırma bedelini etkileyen objektif değer artırıcı unsur oranının bilirkişi raporunda belirtilen hususlar tartışılmadan gerekçesiz olarak düşük belirlenmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkten Barışçıl Yararlanma, Gerçek Değer/Bedel, İrtifak Hakkı, Objektif Değer Artırıcı Unsur

Başvurucuya ait 66.500 m² büyüklüğündeki taşınmazın 5.584,09 m²lik kısmı üzerinden yüksek gerilim hattı geçirilmesi amacıyla idari irtifak kurulması kararı alınmıştır. İdarenin açtığı bedel tespiti davasında, taşınmazın ilçe ve köy merkezine, hızlı tren yoluna ve Ankara-Polatlı kara yoluna yakınlığı/uzaklığı da değerlendirilerek %30 objektif değer artırıcı unsur oranı üzerinden 19.105,45 TL kamulaştırma/irtifak bedeli tespit edilmiştir. Yargıtay bu oranının %10 olması gerektiğini belirterek kararı bozmuştur. Mahkemece bozma kararına uyularak 16.166,15 TL'ye hükmedilmiştir.

İdari irtifak hakkı kurulması yoluyla mülkiyete yapılan müdahale ile oluşan değer azalışını karşılayacak düzeyde bir bedelin malike ödenmesi orantılılık ilkesinin gereğidir. Taşınmazın değerini etkileyen objektif nedenlerin her somut taşınmaz yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Öte yandan taşınmazın yerleşim yerlerine, kara yoluna ve hızlı tren yoluna uzaklığının değerini etkileyebileceği tabiidir. Olayda bilirkişi raporunda somut taşınmazın bu özellikleri dikkate alınarak objektif değer artırıcı unsur oranı %30 olarak belirlendiği hâlde Yargıtay, Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporundaki somut tespitlere yönelik herhangi bir eleştiri getirmeden ve soyut olarak objektif değer artırıcı unsur oranının %10'u geçemeyeceğini belirtmiştir. Böylece idari irtifak hakkı kurulan taşınmazın gerçek değerinin ve buna bağlı olarak müdahale nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmanın tam olarak tespit edilmesi engellenmiştir.

Sonuç olarak malike yüklenen külfet ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulmaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 47. "Mahkemenin, gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir."

3. Celal Afşin ve diğerleri, B. No: 2015/18943, 19/9/2018

Kamulaştırma bedelini etkileyen objektif değer artırıcı unsur oranına ve taşınmaz üzerindeki yapının niteliğine ilişkin bilirkişi raporunda belirtilen hususlar tartışılmadan gerekçesiz olarak düşük belirlenmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Objektif Değer Artırıcı Unsur, Yapı Sınıfı, Kamulaştırma Bedeli

İdare tarafından başvuruçular aleyhine açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında alınan raporda taşınmazın köy yerleşim yeri içinde kaldığı, köyün Siirt merkezi ile bağlantılı kara yolunun mevcut olduğu, çeşitli nehir ve derelere yakın konumda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bölgedeki sulu tarım arazisinin az olması nedeniyle bu niteliğe sahip taşınmazın rağbet görmesinin taşınmazın değerini %100 oranında artırdığı kabul edilmiştir. Buna göre taşınmazın arazi olarak kullanılan kısmının kamulaştırma bedeli 20.636 TL olarak hesaplanmıştır. Taşınmaz üzerinde ahır olarak kullanılan yapının 2. sınıf B grubu yapılardan olduğu belirtilerek yapıya 112.069,05 TL değer biçilmiştir. Mahkemece arazi ve yapının kamulaştırma bedeli olarak 132.705,05 TL'ye hükmedilmiştir. Yargıtay objektif değer artırıcı unsur oranının %50'den fazla olmaması gerektiğini ve yapı sınıfının 1/A olduğunu belirterek kararı bozmuştur. Bozma kararına uyularak yeniden yapılan yargılamada objektif değer artış oranı %50 ve taşınmaz üzerindeki yapının

niteliğine göre yapı sınıfının 1/A olduğu kabul edilerek yapılan hesaplama sonucunda 45.332,84 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir.

İlk karara esas alınan raporda, taşınmazın özellikleri dikkate alınarak objektif değer artırıcı unsur oranı %100 olarak belirlendiği hâlde Yargıtay, raporda belirtilen objektif nedenlere yönelik somut bir eleştiride bulunmadan en fazla %50 olabileceğini kabul etmiştir. Ayrıca raporda yapı sınıfının 2/B olduğu yönündeki kabule yönelik de somut bir eleştiriye yer verilmemiştir. Dolayısıyla objektif değer artırıcı unsur oranının %50'yi geçemeyeceğine ve yapı sınıfının da 1/A olması gerektiğine ilişkin soyut bozma kararına uyularak kamulaştırma bedelinin tespit edilmesi, taşınmazın gerçek değerinin ödenmemesi sonucuna yol açmıştır.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 50. "Sonuç olarak Dairenin Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporundaki somut tespitlere yönelik herhangi bir eleştiri getirilmeden ve soyut olarak objektif değer artırıcı unsur oranının %50'yi geçemeyeceğini kabulünden hareketle bu oranı %50 ile sınırlamasının ve benzer bir yaklaşımla dava konusu taşınmaz üzerindeki yapının niteliğine göre yapı sınıfı 1/A olduğu için bina bedelinin buna göre tespit edilmesi gerektiğine karar vermesinin kamulaştırma işlemi nedeniyle taşınmazın değerinde oluşan azalmanın tam olarak karşılanmasını engellediği anlaşılmaktadır. Bu durumda kamulaştırma işlemi sonucu mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle malike yüklenen külfet ile kamu yararı arasında makul bir dengenin kurulamadığı ve başvuruçuya yüklenen külfetin aşırı ve ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır."

4. Abdulaziz Çelik ve Diğerleri, B. No: 2015/1894, 29/11/2018

Mahkemelerin gerekçe belirtmeden dosya içindeki fotoğraflardan hareketle fidanların yaşını tespit etmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Kamulaştırma Bedeli, Bilirkişi Raporu

Tarafların kamulaştırma bedelinde anlaşamamaları üzerine kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davaları açılmıştır. Mahkeme iki mülk uzmanı ve üç ziraat uzmanı ile kadastro uzmanı teknik bilirkişiler eşliğinde keşif yapmıştır. Keşif sırasında Mahkeme gözlemi olarak taşınmazda 4x5 metre düzenli aralıklarla dikilmiş 4-5 yaşlarında nar fidanları olduğu belirtilmiştir. Bilirkişi raporlarında da fidanların 3-6 yaş arasında olduğu ifade edilmiştir. Mahkemece bilirkişi raporları esas alınarak kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir. Yargıtay, nar ağaçlarının “dosya içindeki fotoğraflarına göre dava tarihi itibarı ile 2 yaşında olduğunu” belirterek kararları bozmuştur. Mahkemece bozma kararlarına uyularak kamulaştırma bedellerine hükmedilmiştir.

Başvurucular, Yargıtayın dosya içindeki fotoğraflardan hareketle bilirkişilerin yerine geçerek fidanların yaşını tespit etmesi nedeniyle kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini iddia etmişlerdir. Yargıtay Dairesince bilirkişi raporlarındaki somut tespitlere yönelik bir eleştiri getirilmeden ve yalnızca fotoğraf üzerinden yapılan tespitlerle fidanların yaşlarının iki ile sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla derece mahkemelerinin kararlarının konu ile ilgili ve yeterli bir gerekçe içermediği ve mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği değerlendirilmiştir.

§ 48. “Yargıtay Dairesi kararlarında bozmadan önceki bilirkişi raporlarında yer alan ve her taşınmaz için farklı değerlendirme yapıldığı izlenimi veren nar fidanlarına ilişkin farklı yaş aralıklarına ilişkin subjektif bulgulara yönelik olarak somut bir eleştiriye yer verilmemiştir. Dairenin bu şekilde somut taşınmazlarla ilgili fotoğraf izlenimleri dışında bir değerlendirme yapmadan nar fidanlarının yaşlarını iki ile sınırlaması ise kamulaştırılan taşınmazların gerçek değerlerinin ve buna bağlı olarak müdahale nedeniyle taşınmazların değerlerinde meydana gelen azalmaların tam olarak tespit edilmesini engellemiştir.”

Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurularda şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemiş ve kamu yararı amacı ile mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil denge kurulamadığı için **Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

5. Tahsin Erdoğan, B. No: 2012/1246, 6/2/2014

Taşınmazın mevkii/mahalli tespit edilirken yerleşik içtihat doğrultusunda ilçe sınırlarından daha geniş bir alanın dikkate alınması, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Kamulaştırma Bedeli, Mevkii/Mahal

Taşınmazın acele kamulaştırma yoluyla kamulaştırma bedelinin tespiti davasında hükme esas alınan bilirkişi raporunda 2008 yılı Ermenek ve çevre ilçeler ile Karaman ili verileri dikkate alınarak taşınmazın toplam değeri 148.061,69 TL olarak belirlemiştir. Daha sonra açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında önceki bilirkişi raporundan farklı olarak arazinin nadasa bırakılmadığı dikkate alınarak ve 2010 yılı fiyat, masraf ve verim verileri kullanılarak taşınmazın toplam değeri 268.381,44 TL olarak belirlenmiştir. Mahkemece Ermenek ve komşusu ilçeler ile Karaman ili tarım müdürlükleri verilerinin ortalamasını dikkate alınarak 268.381,44 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir.

§ 70. “2942 sayılı Kanunun 11. Maddesinin (f) bendinin amacı kamulaştırılan arazilerin gerçek değerine ulaşmaktır. Kanunların yasa koyucunun amacı doğrultusunda yorumlanması mahkemelerin yetkisinde ve görevleri arasında olup, başvuru konusu davada Yargıtay 18. Hukuk Dairesi gerekçesini önceden ortaya koyarak Ermenek İlçesindeki arazilerin kamulaştırılmasında gerçek değere ulaşmak için mevkii kavramını ilçe düzeyinden daha geniş yorumlamıştır. Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin Ermenek ilçesi için belirlediği mevkii kavramını daha geniş yorumlayan bedel tespiti yöntemi 2942 sayılı Kanun’un 11. Maddesinin (f) bendine açıkça aykırı olmadığı gibi ikna edici gerekçesi ile keyfi olmaktan da uzaktır”

Başvurucu 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 11. maddesinin (f) bendine göre “mahal/mevki” olarak kabul edilmemesi gereken komşu ilçeler ile Karaman ili tarım müdürlükleri verilerinin ortalaması kullanılarak kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini iddia etmiştir. Bazı toprak, iklim koşulları ile coğrafi koşullarda bulunan bölgelerde mevkii/mahal, ilçe düzeyinden de küçük bir arazi alanı olabileceği gibi bazı durumlarda da daha geniş toprak parçaları bir mevkii/mahal olarak tanımlanabilir. Yargıtay, Ermenek’te baraj yapılması ilan edildikten sonraki dönemde ilçe tarım müdürlüğünün tarımsal getiri verilerinin artırıldığını belirterek 2006 yılı sonrasında bu ilçe verileri yanında çevre ilçeler ile Karaman ilinin kullanıma uygun verilerinin ortalamasının bedeli tespitinde kullanılmasını iç-

tihat olarak benimsemiştir. 2006 yılından beri istikrarlı olarak uygulanan bu yöntem bireyler için erişilebilir ve bilinebilir olup bu durumda kanunilik ilkesi ihlal edilmemiştir.

Sonuç olarak **Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

6. Cevat Aydın, B. No: 2014/13886, 4/10/2017

*Kamulaştırma bedelinin, kapitalizasyon faizi ve objektif değer **artışının**, oranına ilişkin yerleşik içtihatlar doğrultusunda hesaplanması, mülkiyet hakkını ihlal etmez.*

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Kamulaştırma Bedeli, Kapitalizasyon Faizi, Objektif Değer Artış Oranı

Kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında alınan raporda kapitalizasyon faizi %3, objektif değer artış oranı ise %345 kabul edilerek kamulaştırma bedeli 244.689,15 TL olarak tespit edilmiş ve Mahkemece bu bedele hükmedilmiştir. Ancak Yargıtay, objektif değer artışının %200'den fazla olamayacağı ve kapitalizasyon faizinin de %4 olarak dikkate alınması gerektiği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Bozma kararı doğrultusunda yeniden yapılan hesaplamada taşınmaz bedeli 122.335,11 TL olarak belirlenmiştir.

Başvurucu; kapitalizasyon faizinin oranının %4, objektif değer artışının oranının da %200 kabul edilmesi suretiyle tespit edilen bedelin taşınmazın gerçek değerine karşılık gelmediğini öne sürmüştür. Yargıtayın başvuru konusu taşınmazın bulunduğu tüm taşınmazlar yönünden istikrarlı bir biçimde kapitalizasyon faizinin %4 olarak uyguladığı görülmektedir. Öte yandan Yargıtayın taşınmazın değerini etkileyen objektif nedenler sebebiyle taşınmazda meydana gelecek değer artışının %200 olduğu yolundaki kabulünün keyfi olmayıp belli ölçüde istikrara kavuşmuş uygulamasına dayandığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle %4 kapitalizasyon faiz oranı ve %200 objektif değer artışının oranı dikkate alınarak yapılan hesaplamanın taşınmazın gerçek değerinin tespitine engel teşkil etmediği değerlendirilmiştir.

§ 63. “Sonuç olarak somut başvuruya konu olayda kamulaştırma yoluyla başvurunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle başvurucuya yüklenen külfetin, taşınmazın, Dairenin oturmuş içtihadı doğrultusunda belirlenen gerçek bedelinin ödenmesi suretiyle telafi edildiği ve bu suretle kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkı arasında makul ve hakka-niyete uygun bir dengenin kurulduğu anlaşılmıştır. Bu durumda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır.”

Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

7. Bilal Özer, B. No: 2015/14610, 13/9/2018

Fidanlarının yaşının fotoğraflar ve bilirkişi raporundaki tespitler değerlendirilerek belirlenmesi ve kamulaştırma bedelinin buna göre hesaplanması, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Kamulaştırma Bedeli, Fidanların Yaşı

Kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında alınan raporda taşınmazın arazi niteliğinde olduğu kabul edilerek net gelir yöntemine göre toplam değeri 46.551,40 TL olarak belirlenmiştir. Raporda 2-3 yaşlarında nar fidanlarının dikili olduğu belirtilmiş ancak fidan bedeli hesaplanırken fidanların üç yaşında olduğundan hareketle söz konusu bedelin tespitine gidilmiştir. Yargıtay, rapor ekinde yer alan fotoğraflardan yola çıkarak fidanların üç yaşında olmayıp iki yaşında olduğu ve bedelin buna göre tespit edilmesi gerektiği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Mahkeme bozma kararına uyarak aldığı ek rapor doğrultusunda 39.999,40 TL kamulaştırma bedeline hükmetmiştir.

§ 32. “somut olayın durumuna göre dikkate alınacak hususlar ilgili kanun hükümlerinin öngördüğü sınırlar dahilinde hakimın takdir yetkisinde olmakla birlikte yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde de kamulaştırma bedelinin tespiti hususunda gerek tarafların talep ve itirazları gerekse Yargıtayın tespitleri dikkate alınarak değerlendirmeler yapıp karara varıldığı ve yargılama sonucunda mülkiyet hakkına kamulaştırma yolu ile yapılan müdahalenin karşılığı tespit edilerek müdahalenin giderimi yoluna gidildiği, karşılığın da başvurularda ilk derece mahkemesi kararının hemen ardından ödendiği anlaşılmaktadır.”

Yargıtayın nar fidanlarının iki yaşında olduğuna ilişkin değerlendirmesi sadece fotoğraflara dayanmamaktadır. Yargıtayın fotoğraflarla birlikte bilirkişi raporunda fidanların 2-3 yaşında olabileceğine dair tespitine dayandığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Yargıtayın anılan değerlendirmesinin bilirkişi raporunda yer verilen tespitlerin tamamen dışında olduğu söylenemez. Bu nedenle fidanların iki yaşında olduğu dikkate alınarak yapılan hesaplamanın taşınmazın gerçek değerinin tespitine engel teşkil etmediği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

8. Aysel Kırall ve diğçerleri, B. No: 2015/13946, 19/9/2018

Kamulaştırma bedelinin emsaller dikkate alınarak ve itirazlar değçerlendirilerek belirlenmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değçer/Bedel, Kamulaştırma Bedeli, Emsal

Kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında alınan ilk raporda, emsal karşılaştırma yöntemine göre taşınmazın metrekare değçeri 4.300 TL olarak tespit etmiştir. Tarafların itirazı üzerine alınan ikinci raporda taşınmazın metrekare fiyatı bu kez 6.200 TL olarak belirlenmiştir. Raporlar arasında oluşan çelişkinin giderilmesi amacıyla alınan üçüncü raporda taşınmazın metrekare fiyatı 4.500 TL olarak tespit edilmiştir. Buna göre 2.648.700 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir.

Başvurucular, emsal taşınmazlar için daha yüksek kamulaştırma bedeline hükmedilmesine rağmen bu emsallerin Mahkemece dikkate alınmadığını iddia etmiştir. Mahkemece emsal karşılaştırma yöntemi esas alınarak 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda öngörülen bedel tespiti prensiplerine uygun olarak kamulaştırma bedelinin hesaplandığını anlaşılmaktadır. Mahkemece keşif yapılarak, uzman bilirkişilerin görüşleri ve başvurucuların itirazları dikkate alınarak dava sonuçlandırılmıştır. Buna göre hükmedilen tazminat miktarının başvurucuların mülkiyet haklarına yapılan müdahaleyi orantılı kıldığı değçerlendirilmiştir.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 33. "Somut olayda kamulaştırılan taşınmaz yönünden emsal karşılaştırma yöntemi esas alınarak yapılan keşifler sonucu uzman bilirkişilerce yapılan hesaplama göre derece mahkemelerince başvurucular yararına tazminata hükmedilmiştir. Başvurucular, taşınmazına kamulaştırma suretiyle yapılan müdahale nedeniyle daha fazla tazminat almaları gerektiğini iddia etseler de davada 2942 sayılı Kanun'da öngörülen bedel tespiti prensiplerine uygun olarak kamulaştırma bedelinin hesaplandığını anlaşılmaktadır. Mahkeme bedel tespitini keşif yaparak, konusunda uzman bilirkişilerin görüşlerini dikkate alarak ve başvurucuların her aşamada itirazlarını sunmalarına imkan vermek suretiyle bu itirazları dikkate alarak sonuçlandırmıştır. Dolayısıyla derece mahkemelerince hükmedilen tazminat miktarının başvurucuların mülkiyet haklarına yapılan müdahaleyi orantılı kıldığı, müdahalenin taşıdığı kamu yararı ile başvurucuların mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi bozmadığı sonucuna varılmıştır."

B. KAMULAŞTIRMADA VEKÂLET ÜCRETİ

1. Sadettin Ekiz, B. No: 2016/9364, 9/5/2019

Satın alma usulünde teklif edilenden fazla kamulaştırma bedeli tespit edilmesine rağmen kamulaştırma bedelinin önemli ölçüde azalmasına sebebiyet verecek miktarda aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Gerçek Değer/Bedel, Vekâlet Ücreti, Kamulaştırma Bedeli

DSİ (Devlet Su İşleri) tarafından 19/12/2008 tarihinde başvurucuya ait taşınmazın kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Acele kamulaştırma davasında 12/5/2009 tarihinde taşınmazın değeri 5.786,88 TL olarak belirlenmiştir. DSİ Kıymet Takdir Komisyonu taşınmazın kamulaştırma bedelini 5.674,76 TL olarak belirlemiş, başvuru ile anlaşma sağlanamadığından satın alma usulü başarısız olmuştur. Bunun üzerine başvuru aleyhine kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır. Derece mahkemelerince 10.219,58 TL kamulaştırma bedeline ve başvuru aleyhine 1.500 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

§ 63. "Anayasa Mahkemesi vekâlet ücreti ödenmesine karar verilen davanın kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil talebine ilişkin olduğuna dikkati çekmektedir. Buna göre kamu makamları kamulaştırma yoluyla, Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine dayalı olarak kamu yararı gereği ihtiyaç duyulan bir taşınmazı zorla edinmektedir. Bu çerçevede yine aynı hükümler uyarınca taşınmazın gerçek bedeli mülkten yoksun bırakılan başvurucuya ödenmek durumundadır. Kamulaştırılan taşınmazın değerinin belirlenmesi ise ilke olarak kamu makamlarının yükümlülüğündedir. Bu yükümlülük çerçevesinde yürütülen idari ve yargısal süreçlerdeki masrafların ise ancak haklı gösterilebilecek belirli koşulların varlığı hâlinde mülk sahibine yükletilmesi mümkün görülebilir. Aksi hâlde yani bu masrafların her durumda taşınmazı kamulaştırıldığı hâlde mülk sahibine yükletilmesi başvurucuya aşırı bir külfet yüklenmesine yol açabileceği gibi kamulaştırma bedelinin gerçek değeri üzerinden ödenmesini de engellemiş olur. Dolayısıyla kamulaştırma davalarında yargılama giderleri yönünden yapılacak orantılılık incelemesi diğer davalara göre farklılık göstermektedir."

Başvuru aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti kamulaştırma bedelinin yaklaşık %15'ine tekabül etmektedir. Anayasa Mahkemesi hükmedilen kamulaştırma bedelinin satın alma usulünde teklif edilen bedelin yaklaşık iki katı olduğuna vurgu yaparak başvurunun dava- nın açılmasına sebebiyet vermediğini, başvurunun idareyi dava açmaya zorlayarak kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek değeri üzerinden ödenmesini sağladığına dikkat çekmiştir. Bu nedenle kamulaştırmayı yapan idareye başvurunun vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakılmasıyla kamulaştırma bedelinin önemli ölçüde azalmasına sebebiyet verildiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak müdahalenin başvuru- ya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemesi ve müdahalenin dayandığı kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasın- daki adil dengeyi başvuru aleyhine bozması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

C. KAMULAŞTIRMA BEDELİNİN DEĞER KAYBI

1. *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013

Dava tarihi itibarıyla tespit edilen kamulaştırma bedelinin, faiz işletilmeden enflasyon karşısında değer kaybına uğratarak ödenmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırma Bedeli, Gerçek Değer/Bedel, Faiz, Enflasyon, Değer Kaybı

İdare tarafından 29/5/2003 tarihinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında 12/1/2012 tarihinde 64.680 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir.

Başvurucular, kamulaştırma bedelinin faiz işletilmeden ödendiğini, bu nedenle taşınmazın gerçek değerinin ödenmediğini iddia etmişlerdir. Başvurucularca dava tarihine göre belirlenerek ödenen 64.680 TL kamulaştırma bedelinin ödeme tarihinde **Merkez Bankası** verileri kullanılarak enflasyon karşısında değer kaybı giderilmiş karşılığı 132.356 TL'dir. Bir diğer ifadeyle kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını telafi edecek fark 67.676 TL'dir. Kamulaştırma bedelinin dava açıldığı tarihteki değeri ile ödendiği tarihteki değeri arasında gözlemlenen farkın kamulaştırma bedeline faiz eklenmemesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Ödenmeyen bu fark, bireyin mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozarak ölçülülük ilkesine aykırı şekilde başvurucular üzerinde orantısız ve aşırı bir yüke sebep olmuştur.

Sonuç olarak malike yüklenen külfet ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulmaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 59. "Kamu kurumları uzun süren kamulaştırma bedelinin tespiti davalarında faiz ödemeyerek bireylerin almaları gereken bedelin enflasyon karşısında aşınmasına neden olmaktadır. Bu durumda taşınmazı kamulaştırılan kişilere ödenen kamulaştırma bedelinin kişinin uğradığı zararı telafi edebilmesi için taşınmazın gerçek karşılığı olması yanında ayrıca ödenen bedelin tespitiyle ödenmesi arasında geçen dönemde gözlemlenen enflasyona nispetle hissedilir derecede değer kaybetmemiş olması gerekir."

2. Ali Şimşek ve Diğerleri, B. No: 2014/2073, 6/7/2017

Dava tarihi itibarıyla tespit edilen kamulaştırma bedelinin, faiz işletilmeden enflasyon karşısında değer kaybına uğratılarak ödenmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırma Bedeli, Gerçek Değer/Bedel, Faiz, Enflasyon, Değer Kaybı

İdare tarafından 5/5/2010 tarihinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında 23/11/2012 tarihinde 8.066,20 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir.

Bedel tespiti sonrası, elkoyma kararıyla ödenmiş olan bedel mahsup edilerek ödenen 7.072,90 TL'nin dava tarihi ile ödeme tarihi arasındaki enflasyon nedeniyle değer kaybı %19,31'dir. Başvuruculara dava tarihine göre belirlenerek ödenen kamulaştırma bedelinin ödeme tarihinde **Merkez Bankası** verileri kullanılarak enflasyon karşı-

§ 66. “Yapılan incelemede başvuru-
cuların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığı hususunda bir sonuca varmak için Mahkemece tespit edilen gerçek değer ile başvuru-
cılara yapılan ödemelerin enflasyon etkisi arındırılmış sonuçlarının karşılaştırılması gerekmektedir. Elde edilmek istenen kamu yararı ile başvuru-
cuların mülkünden mahrum kalması arasında makul dengenin sağlanıp sağlanmadığını ve müdahalenin ölçülü olup olmadığını tespit etmede önemli olan, yapılan ödemelerin değer kaybının toplam bedele oranı üzerinden başvuru-
cuların maruz kaldığı yükü belirlemektir”

sında değer kaybı giderilmiş karşılığı 8.438,68 TL'dir. Bir diğer ifadeyle kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını telafi edecek fark 1.365,78 TL'dir. Ödenmeyen bu fark, bireyin mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozarak ölçülülük ilkesine aykırı şekilde başvuru-
cular üzerinde orantısız ve aşırı bir yüke sebep olmuştur.

Sonuç olarak malike yüklenen külfet ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulmaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

3. Türkan Poyraz, B. No: 2015/15388, 13/9/2018

Kamulaştırma bedeline, faiz işletilmesine rağmen enflasyon karşısında değer kaybına uğratılarak ödenmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırma Bedeli, Gerçek Değer/Bedel, Faiz, Enflasyon, Değer Kaybı

İdare tarafından 31/12/2004 tarihinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında 19/6/2006 tarihinde 5.251,46 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir. Kararın bozulması üzerine yapılan yargılamada 5/6/2014 tarihinde taşınmazın kamulaştırma bedelinin 10.622 TL olarak tespitine karar verilmiştir. Buna göre eksik kalan 5.371 TL kamulaştırma bedelinin başvurucuya ödenmesi yönünde hüküm kurulmuştur. Mahkeme ayrıca ilk yapılan ödeme miktarı olan 5.251,46 TL için 1/5/2005 tarihinden ilk karar tarihi olan 19/6/2006 tarihine kadar, kalan 5.371 TL için ise 1/5/2005 tarihinden karar tarihine kadar yasal faiz işletilerek başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

Somut olayda başvurucuya kamulaştırma bedelinin iki ayrı aşamada ödendiği anlaşılmaktadır. Buna göre 31/12/2004 tarihinde açılan davada ilk olarak 19/6/2006 tarihli kararla 5.251,46 TL ödenmiştir. Bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 5.932,68 TL'dir. Değer kaybını telafi edecek fark 681,22 TL olup başvurucuya 638,38 TL faiz ödemesi yapıldığı görülmektedir. İkinci olarak ise bozma kararı sonrası 5/6/2014 tarihli kararla 5.371 TL tutarında ödeme yapılmıştır. Bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 11.418,92 TL'dir. Değer kaybını telafi edecek fark 6.047,92 TL olup başvurucuya yalnızca 4.504,14 TL tutarında faiz ödemesi yapıldığı görülmektedir. Bu durumda başvurucunun kamulaştırma bedeli alacağına enflasyon karşısında kaybettiği değer kaybını giderebilecek toplam tutar 1.586,62 TL olup bu tutar toplam kamulaştırma bedeli olan 10.622,46 TL ile karşılaştırıldığında başvurucunun alacağına meydana gelen değer kaybı %14,94'tür.

Sonuç olarak malike yüklenen külfet ile kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulmaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 37. "Kamulaştırma bedeli, yapılan yargılama sonunda -ödenen faize rağmen-enflasyon karşısında %14,94 gibi makul görülemeyecek bir oranda değer kaybına uğratılarak başvurucuya ödenmiştir. Başvurucunun kamulaştırma alacağına geç ödenmesi sebebiyle yol açılan söz konusu değer kaybı başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemekte olup bu sebeple somut olayda müdahalenin mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozduğu ve ölçülü olmadığı sonucuna varılmıştır."

4. Kadir Çakar, B. No: 2015/18908, 21/3/2018

Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğramadığı tespiti yapılırken ödenen faiz miktarı ve taşınmazın kullanabildiğinin gözetilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırma Bedeli, Gerçek Değer/Bedel, Faiz, Enflasyon, Değer Kaybı

İdare tarafından 31/3/2008 tarihinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında 18/9/2014 tarihinde başvurucunun hissesi oranında 81.855,51 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir. Yargıtay tarafından düzeltilip onanan kararda kamulaştırma bedeline yasal faiz işletilmiştir.

Somut olayda 31/3/2008 tarihinde açılan davada 18/9/2014 tarihli kararla 81.855,51 TL ödenmiştir. Bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 132.770,76 TL'dir. Değer kaybını telafi edecek fark 50.915,25 TL olup başvurucuya 45.190,97 TL faiz ödemesi yapıldığı görülmektedir. Bu durumda başvurucunun alacağına meydana gelen değer kaybı %6,99'dur. Öte yandan başvurucunun taşınmazına bir el atmanın veya acele kamulaştırmanın söz konusu olmadığı ve dava süresince de taşınmazını kullanabildiği dikkate alındığında başvurucuya ödenen faizin aradan geçen sürede kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını çok büyük ölçüde karşıladığı anlaşılmaktadır.

Ş 28. "Başvurucunun taşınmazına bir el atmanın veya acele kamulaştırmanın söz konusu olmadığı ve dava süresince de taşınmazını kullanabildiği dikkate alındığında başvurucuya ödenen faizin aradan geçen sürede kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını çok büyük ölçüde karşıladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Mahkeme kararıyla tespit edilen kamulaştırma bedeli, kararla birlikte taşınmaz malikine ödenmiştir. Bu durumda kamulaştırma bedelinin ödenmesi sürecindeki gecikmenin -bu sürede uğranılan zararın karşılanması amacıyla ödenen faiz miktarı ve başvurucunun taşınmazını kullanabildiği de gözetildiğinde- başvurucuya aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edilmediğinin açık olduğu sonucuna varılmıştır."

Ayrıca mahkeme kararıyla tespit edilen kamulaştırma bedeli, kararla birlikte taşınmaz malikine ödenmiştir. Bu durumda kamulaştırma bedelinin ödenmesi sürecindeki gecikmenin -bu sürede uğranılan zararın karşılanması amacıyla ödenen faiz miktarı ve başvurucunun taşınmazını kullanabildiği de gözetildiğinde- başvurucuya aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edilmediğinin açık olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak müdahale başvurucuya aşırı bir külfet yüklediği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edildiği iddiası başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

5. Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz, B. No: 2015/19289, 17/7/2018

Ödenen faizin kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını büyük ölçüde karşılaması, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırma Bedeli, Acele El Koyma Bedeli, Faiz, Enflasyon, Değer Kaybı

Başvuruculara 12.601,87 TL elkoyma bedeli 6/5/2009 tarihinde ödenmiştir. Sonrasında idare tarafından 5/5/2010 tarihinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında, 12/3/2012 tarihinde 9.929,69 TL kamulaştırma bedelinden acele kamulaştırma kararı sonrası ödenen 12.601,87 TL'nin mahsubu ile fazladan ödenen 2.672,18 TL'nin idareye iadesine karar verilmiştir. Yargıtayın bozma kararına uyularak 17/3/2014 tarihli kararla kamulaştırma bedeli bu defa 15.194,35 TL olarak tespit edilmiştir. Buna göre dosya kapsamında başvurularda ödenen bedelin mahsubu ile eksik kalan 2.592,48 TL'nin de 6/9/2010 tarihinden 31/3/2014 tarihine kadar yasal faiz işletilerek ödenmesine karar verilmiştir.

Somut olayda 5/5/2010 tarihinde açılan davada 17/3/2014 tarihli kararla 15.194,35 TL ödenmesine karar verilmiştir. Bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 20.241,5 TL'dir. Değer kaybını telafi edecek fark 5.047,15 TL olup başvurularda 4.878,01 TL faiz ödemesi yapıldığı görülmektedir. Bu durumda başvurucunun alacağına meydana gelen değer kaybı %1,11'dir. Bu koşullar altında ödenen faizin aradan geçen sürede kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını çok büyük ölçüde karşıladığı anlaşılmaktadır. Yukarıda tespit edilen düzeydeki küçük bir farklılığın ise (%5'ten daha az) hesaplama yöntemi sebebiyle oluşabilecek yanılma farklılığı (hata marjı) kapsamında kaldığı değerlendirilmelidir. Buna göre kamulaştırma bedelinin ödenmesi sürecindeki gecikmenin -bu sürede uğranılan zararın karşılanması amacıyla ödenen faiz miktarı da gözetildiğinde- başvurularda şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği anlaşılmaktadır

Sonuç olarak başvurularda **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez bulunmuştur.**

§ 29. "Taşınmaz malikine ödenen faizin aradan geçen sürede kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybını çok büyük ölçüde karşıladığı anlaşılmaktadır. Yukarıda tespit edilen düzeyde küçük bir farklılığın ise (%5'ten daha az) hesaplama yöntemi sebebiyle oluşabilecek yanılma farklılığı (hata marjı) kapsamında kaldığı değerlendirilmelidir. Ayrıca Mahkeme kararıyla tespit edilen kamulaştırma bedeli, kararla birlikte taşınmaz malikine ödenmiştir. Bu durumda kamulaştırma bedelinin ödenmesi sürecindeki gecikmenin -bu sürede uğranılan zararın karşılanması amacıyla ödenen faiz miktarı da gözetildiğinde- müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edilmediğinin açık olduğu sonucuna varılmıştır."

Ç. KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMA

1. Celalettin Aşçıoğlu, B. No: 2013/1436, 6/3/2014

Anayasa’da ve Kamulaştırma Kanun’unda öngörülen kamulaştırma usulü ve güvencelerine aykırı olarak kamulaştırmasız el atılması, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırmasız El Atma, Kanunilik, Mülkiyetten Yoksun Bırakma

Ş 37. “Kamulaştırmasız el atma, idareye, taşınmazı kullanma ve kamulaştırma işlemi yapmadan taşınmazı elde etme imkânı sağlamaktadır. Böyle bir kamulaştırma işlemi olmadığından, kullanılan taşınmazın devrini meşrulaştırma ve belli bir hukuki güvence sağlama imkânı sunan tek unsur, idare tarafından kullanımın yasal olmadığını tespit eden ve bireylere “kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat” ödenmesine hükmeden mahkeme kararıdır. Kamulaştırmasız el atma uygulaması, hukuki planda taşınmazların maliki olarak kalan başvuranları, herhangi bir kamu yararı gerekçesi ile eylemini haklı kılmayan idareye karşı dava açmak zorunda bırakmaktadır. Böyle bir kamu yararı gerekçesinin gerçekliği ancak daha sonra mahkemeler tarafından değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, kamulaştırmasız el atma, her ne olursa olsun, idare tarafından isteyerek oluşturulmuş kanuna aykırı bir durumu hukuki olarak kabul etmeye ve idareye, kanuna aykırı davranışından fayda sağlama imkânı sunmaya yol açmaktadır. İdareye resmi kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, kişilere öngörülemez ve keyfi durumlarla karşılaşma tehlikesi taşımaktadır. Söz konusu uygulama, yeterli derecede hukuki güvence temin edecek ve gerektiği şekilde gerçekleştirilen bir kamulaştırmanın alternatifini oluşturacak nitelikte değildir.”

Başvurucuya ait tarlanın 229,01 m²lik bölümü dere yatağı ıslah çalışmaları sırasında kanala dönüştürülmüştür. Başvurucunun taşınmazın eski hâline dönüştürülmesi talebi sonrası kanal, kaya dolgu malzemesiyle doldurulmuştur. Bunun üzerine başvuru, tespit davası açarak zararının belirlenmesini istemiştir. Mahkemece alınan bilirkişi raporunda taşınmazın eski hâline getirilerek yeniden tarıma elverişli arazi olarak kullanılabilmesi için toplam 13.551,65 TL tutarında imalat ve nakliye yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun zararının giderilmemesi üzerine açılan tazminat davasında alınan bilirkişi raporunda taşınmazı dere ıslah çalışması kapsamında kamulaştırmasız el atıldığı ve el atılan alanın değerinin tarımsal net gelir hesap yöntemiyle 7.495,50 TL olduğu tespit edilmiştir. Mahkemece idare dere ıslahı çalışması yaparken başvurucuya ait taşınmazın bir bölümünü de aldığı, böylelikle kamulaştırmasız el atmanın gerçekleştiği belirtilerek kamulaştırmasız el atma nedeniyle 7.495,50 TL’nin yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmiştir.

Başvuru konusu olayda idarenin meşru kamu yararı amacıyla dere ıslahı çalışması yaparken başvuruca ait

tarlanın bir kısmına kamulaştırmaz el attığı mahkeme kararıyla sabittir. Asıl olarak taşınmaz mülkiyetine son verecek müdahalelerin kamulaştırma işlemi yapılmak suretiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yöntem olarak kamulaştırma işlemi yapılması söz konusu iken dayanağını Anayasa ve kanunlardan almayan, bireylerin mülkiyet hakkına son veren bir uygulama olan kamulaştırmaz el atma yasalara uygun bir kamulaştırma ile aynı hukuki çerçeve içinde değerlendirilemez. İdarelere resmî kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, taşınmaz sahipleri için öngörölemeyen ve hukuki olmayan müdahale riski taşımaktadır.

Sonuç olarak idarenin kamulaştırmaz el atmasının Anayasa'nın 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olması ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal etmesi nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

2. Mustafa Asiler, B. No: 2013/3578, 25/2/2015

Taşınmaz üzerinden enerji nakil hattı geçirilerek kamulaştırmaz el atılması, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırmaz El Atma, Kanunilik, Enerji Nakil Hattı, Mülkiyetten Yoksun Bırakma, İdari İrtifak Hakkı

Ş 42. “Kamulaştırmaz el atma, idareye, taşınmaz kullanma ve kamulaştırma işlemi yapmadan taşınmazı elde etme imkânı sağlamaktadır. Böyle bir kamulaştırma işlemi olmadığından, kullanılan taşınmazın devrini meşrulaştırma ve belli bir hukuki güvence sağlama imkânı sunan tek unsur, idare tarafından kullanımın yasal olmadığı tespiti eden ve bireylere “kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat” ödenmesine hükmeden mahkeme kararıdır. Kamulaştırmaz el atma uygulaması, hukuki planda taşınmazların maliki olarak kalan başvuruları, herhangi bir kamu yararı gerekçesi ile eylemini haklı kılmayan idareye karşı dava açmak zorunda bırakmaktadır. Böyle bir kamu yararı gerekçesinin gerçekliği ancak daha sonra mahkemeler tarafından değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, kamulaştırmaz el atma, her ne olursa olsun, idare tarafından isteyerek oluşturulmuş kanuna aykırı bir durumu hukuki olarak kabul etmeye ve idareye, kanuna aykırı davranışından fayda sağlama imkânı sunmaya yol açmaktadır. İdareye resmi kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, kişilerin öngörülemez ve keyfi durumlarla karşılaşma tehlikesi taşımaktadır. Söz konusu uygulama, yeterli derecede hukuki güvence temin edecek ve gerektiği şekilde gerçekleştirilen bir kamulaştırmanın alternatifini oluşturacak nitelikte değildir.”

Başvurucunun hissesi bulunan taşınmazı üzerinden 1977 yılında iki ayrı enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu 14/8/2003 tarihinde kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Mahkemece başvurunun hisse sahibi olduğu taşınmaz üzerinden kamulaştırma yapılmaksızın iki enerji nakil hattı geçirildiği ve kamulaştırmaz el atmanın gerçekleştiği belirtilerek 85.500 TL'nin yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine ve taşınmazın başvurucaya ait olan payının iptal edilerek TEDAŞ (Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi) adına tesciline karar verilmiştir.

Başvuru konusu olayda başvurunun hisse sahibi olduğu arsa üzerinden 1977 yılında iki ayrı enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle yani meşru kamu yararı amacıyla taşınmaza kamulaştırmaz el atıldığı mahkeme kararıyla sabittir. Asıl olarak taşınmaz mülkiyetine son verecek müdahalelerin kamulaştırma işlemi yapmak suretiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yöntem olarak kamulaştırma işlemi yapılması söz konusu iken dayanağını Anayasa ve kanunlardan almayan, bireylerin mülkiyet hakkına son veren bir uygulama olan kamulaştırmaz el atma kanunlara uygun bir kamulaştırma ile aynı hukuki çerçeve içinde değerlendirilemez. İdarelere resmî ka-

mulaőtırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, taőtınmaz sahipleri için öngörölemeyen ve hukuki olmayan müdahale riski taőtımaktadır.

Sonuç olarak idarenin kamulaştırmaz el atmasının Anayasa'nın 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olması ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal etmesi nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

İhralin sonuçlarının giderimi yönünden ise derece mahkemelerince hükmedilen maddi tazminat miktarı yeterli görölmüş, başvurucuya ayrıca manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

3. *Cumali Karaşahin, B. No: 2014/2927, 1/2/2017*

Ecrimisil ödenerek kullanılan Hazine taşınmazı üzerinde bulunan kayısı ağaçları ile üzüm asmasının DSİ tarafından sökülerek kamulaştırmaz el atılması, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırmaz El Atma, Kanunilik, Ağaçların Sökülmesi, Mülkiyetten Yoksun Bırakma

Başvurucu ecrimisil ödeyerek Hazineye ait taşınmazı kayısı bahçesi olarak kullanmaktadır. Başvurucu, kayısı ağaçları ile üzüm asmasının DSİ (Devlet Su İşleri) tarafından sulama kanalı yapılırken sökülmesi nedeniyle tazminat davası açmıştır. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Medeni Kanun'a göre taşınmaz üzerindeki bitki, ağaç ve yapılar arzin mülkiyetine tabi ise de 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 19. maddesinde başkasına ait bir taşınmazda bulunan bitki, ağaç ve yapıların kamulaştırma bedelinin muhdesat sahibine ödenmesi öngörülmüştür. Yargıtay ve Danıştay içtihatlarıyla da uygulama bu yönde gelişmiş, mülkiyeti Hazineye ait olsa da taşınmaz üzerindeki muhdesat bedelinin sahibine ödenmemesi kanuna açıkça aykırı görülerek *kamulaştırmaz el atma* olarak değerlendirilmiştir. Başvuru konusu olayda da başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında bulunan kayısı ağaçları ile üzüm asması herhangi bir bedel ödenmeksizin sökülerek başvuru mülkiyetten yoksun bırakılmıştır. Hâlbuki başvuru, belirtilen kanun hükmü ve yargısal içtihatlar doğrultusunda kendisine tazminat ödeneceği yönünde bir meşru beklenti içindedir.

§ 62. "Öncelikle belirtmek gerekir ki delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması, derece mahkemelerinin yetki ve sorumluluk alanındadır. Buna göre ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyumsuzlukla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfilik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42)."

Ancak başvurucunun açtığı tazminat davasında derece mahkemeleri, olaya uygulanan mevzuatın yorumlanmasında anılan kanun hükmü ve Yargıtay ile Danıştay içtihatlarından farklı ve *öngörülemez* nitelikte bir değerlendirme yaparak davayı reddetmiştir.

Sonuç olarak mülkiyeti Hazineye ait olan taşınmaz üzerinde başvuru tarafından yetiştirilen kayısı ağaçları ile üzüm asmasının DSİ tarafından herhangi bir tazminat ödenmeksizin sökülmesi suretiyle başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu sağlamaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

4. Mehmet Eray Celepgil ve diğerleri, B. No: 2014/612, 1/2/2017

Taşınmaza, askeri güvenlik bölgesi alanında olduğu gerekçesiyle kamulaştırma yapılmadan etrafı tel örgülerle çevrilerek belirli bir süre boyunca tazminat ödenmeksizin el atılması, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırmaz El Atma, Kanunilik, Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Askeri Güvenlik Bölgesi

Başvurucuların paydaşları oldukları taşınmazın tapu kaydının beyanlar sütununa 10/10/1996 tarihinde “*Askerî güvenlik bölgesi içinde kalmaktadır.*” şeklinde bir tespit yapılmış ve taşınmazın sınırlarına tel örgü çekilerek kışla dâhil edilmiştir. Taşınmazın kamulaştırılması için yapılan teklifin kabul edilmemesi üzerine 9/6/2005 tarihinde taşınmazın maliklerine teslim edileceği duyurulmuş ve bu tarihte kışla sınırları geriye çekilerek müdahaleye son verilmiştir. Başvurucular 9/6/2000-9/6/2005 tarihleri arasında taşınmazın *tel örgü çekilip kışla olarak kullanılmak* suretiyle işgal edildiğini belirtip tazminat davası açmıştır. Mahkeme, taşınmazın askerî güvenlik bölgesi olarak ilan edilmesi nedeniyle müdahalenin haksız olduğunun kabul edilemeyeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Somut olayda anılan taşınmaza *askerî güvenlik bölgesi alanı* olarak kamulaştırmaz el atılmış, sonrasında kamulaştırma işlemi yapılmasından da vazgeçilerek el atmaya son verilmiştir. Başvurucular netice olarak paylarından yoksun bırakılmamakla birlikte paylarının bulunduğu taşınmazları üzerindeki kullanım ve tasarruf hakları kamulaştırma yapılmadan el atılan dönem boyunca önemli ölçüde sınırlandırılmıştır. Belirtilen olgular derece mahkemelerince de kabul edilmesine karşın tazminata hükmedilmemiştir. Derece mahkemelerince 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu hükümlerine göre askerî güvenlik bölgesinde olan taşınmaza Komutanlıkça el atılabileceği kabul edilmiş ise de tazminat ödenmeksizin bireylerin mülkiyet haklarına müdahale edilmesi Anayasa’nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. Ayrıca 2565 sayılı Kanun’un 21. maddesi göre de kamulaştırma yapılmadan ve tazminat ödenmeden askerî güvenlik bölgesi içindeki taşınmazlar yönünden maliklerin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkileri kullanmalarının belirli bir süreyle bile olsa tamamıyla engellenmesinin kanuni bir dayanağının da bulunmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak Anayasa’nın 13., 35. ve 46. maddelerine dayanmayan bu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal etmesi nedeniyle **Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 55. “Anılan kanun hükümleri ve yönetmelik düzenlemelerine göre askeri güvenlik bölgesi içinde olan taşınmazların kamulaştırılmadıkça somut olayda olduğu gibi etrafına tel örgü çekilerek el atılması mümkün olmadığı gibi bu taşınmazların kanun ile öngörülen belirli kısıtlamalar dahilinde fiilen veya hukuken kullanılması ve tasarruf edilmesi önünde herhangi bir kanuni engelin de mevcut olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle, uyuşmazlık konusu taşınmaz askeri güvenlik bölgesi içinde kalmış olsa da, 2565 sayılı Kanun’un 21. maddesi ile anılan Yönetmeliğin 23. ve 24. maddeleri uyarınca bir kamulaştırma yapılmadan taşınmaza geçici bir süreyle dahi olsa askeri kuruluşlar da dahil olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının el atılması mümkün bulunmamaktadır.”

5. **Şevket Karataş [GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018**

Taşınmazın bir bölümü üzerinden idari ittifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırmasız El Atma, İdari İrtifak Hakkı, Kanunilik, Enerji Nakil Hattı, Mülkiyetten Yoksun Bırakma

Toplam büyüklüğü 64.075 m² olan taşınmazın 7.204,69 m²lik kısmı üzerinden DEDAŞ (Dicle Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi) tarafından 1985 yılında kamulaştırma yapılmaksızın enerji nakil hattı geçirilmiş, bu kısma elektrik direği de dikilmiştir. Başvurucu 12/5/2011 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Başvurucu, taşınmazın enerji nakil hattının altında kalan kısmı yönünden tam bedelinin, diğer kısmı yönünden ise el atma nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmanın tazminat olarak hesaplanmasını talep etmiştir. Mahkemece kamulaştırmasız el atmanın gerçekleştiği, irtifak hakkı tesis edilen durumlarda taşınmazın değerinde meydana gelen düşüklüğün kamulaştırma bedeli olduğu belirtilerek 375.129,98 TL tazminatın başvurucaya ödenmesine karar verilmiştir. Yargıtay irtifak hakkı nedeniyle değer düşüklüğü oranının taşınmazın tüm değerinin %2,5'ini geçemeyeceği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Bozma kararına uyularak 171.034,92 TL'ye hükmedilmiştir.

Somut olayda başvurunun arsasının üzerinden enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı mahkeme kararıyla sabittir. Kamulaştırmasız el

atma uygulaması, taşınmazın bedelinin gerçek karşılığı peşin olarak ödenmeden mülkiyetin idareye geçmesine yol açmakta; kamulaştırma işlemine ve dayandığı kamu yararı kararına karşı idari dava açabilme imkânını ortadan kaldırmaktadır. İdarenin olağan kamulaştırma usulüne acele durumlarda da başvurusu mümkün iken kamulaştırmasız el atma yolunu tercih etmesi meşru görülemez. İdarelere resmî kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, taşınmaz sahipleri için öngörülemeyen ve hukuki olmayan müdahale riski taşımaktadır.

Sonuç olarak idarenin kamulaştırmasız el atmasının Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olması ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 65. "Başvurucunun taşınmazından enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle bu kısmı tamamen kullanamadığı yönündeki iddiası yerinde görülmemiştir. Çünkü sadece enerji nakil hattı geçirilmiş olması taşınmazın mülkiyetini bütünüyle idareye geçirmedeği gibi yukarıda da değinildiği üzere başvuruca taşınmazın bir bölümü olan üstündeki hava veya altındaki arz katmanından mahrum kalmaktadır. Ancak başvurunun taşınmazın zemininden veya alt katmanlarından yararlanma imkanları devam etmektedir. Sonradan imar uygulamasıyla taşınmazın kamu hizmet alanı olarak belirlenmesi halinde ise ayrı bir müdahale söz konusu olacaktır. Dolayısıyla uyuşmazlık konusu taşınmaz tapuda başvuruca adına kayıtlı kalmaya devam edeceğine göre enerji nakil hattı geçirilen kısmın mülkiyetinin bedelinin ödenmesi yerine irtifak bedelinin tazminat olarak hesaplanması başvurunun maddi zararlarını gidermeye yönelik makul bir karşılık olarak görülmektedir"

D. KAMULAŞTIRMA YÖNTEMİNE AYKIRILIKLAR

1. *Emel Kaynar ve diğerleri*, B. No: 2013/3667, 10/6/2015

Taşınmazın tapu kaydına “kamulaştırılacaktır” şerhinin konulmasına rağmen, kamulaştırma işleminin tamamlanmaması ve taşınmazın bedelinin ödenmemesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Kamulaştırmасız El Atma, Usulüne Uygun Kamulaştırma, Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Kamulaştırma Bedelinin Peşin Ödenmesi, Zamanaşımı/ Hak Düşürücü Süre

Başvuru konusu taşınmaz, DSİ (Devlet Su İşleri) tarafından 26/2/1974 tarihinde kamulaştırılarak o tarihteki taşınmaz maliklerine kamulaştırma işlemi tebliğe çıkarılmış ve aynı tarihte malikler adına taşınmaz bedeli bloke edilmiş ancak tapu kaydında kamulaştırma kararına dayalı işlem yapılmamıştır. Başvurucuların murisleri tarafından 27/11/1974 tarihinde taşınmaz satın alınmıştır. Başvurucular, kamulaştırmасız el atmaya dayalı tazminat davası açmışlardır. Mahkemece taşınmazın su deposu alanında bulunduğu, usulüne uygun kamulaştırma işlemi yapılmadığı belirtilerek davanın kabulüne karar verilmiştir. Yargıtay taşınmazın 1974 yılında kamulaştırdığı, kamulaştırma bedelinin o tarihteki malikleri adına bankaya bloke edildiğini ve belgelerin usulüne uygun olarak tebliğ edildiğini belirterek kamulaştırma işleminin geçerli olduğunu vurgulamış, buna göre 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 14. maddesinde yazılı otuz günlük hak düşürücü süre içinde dava açılmadığından davanın reddine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmü bozmuştur. Mahkeme bozma kararına direnmiş ise de direnme kararının da bozulması üzerine bozmaya uyarak davayı reddetmiştir.

Somut olayda kamulaştırılmasına karar verilen taşınmaz bedelinin ödenmediği anlaşıldığından Anayasa’nın 46. maddesine uygun bir kamulaştırma işlemi yapılmamıştır. Dolayısıyla kamulaştırmасız el atma durumunun söz konusu olduğu, bu şekilde başvurucuların mülkiyet haklarına müdahale edildiği, yapılan bu müdahale nedeniyle otuz günlük dava açma süresinden de söz edilemeyeceği kabul edilmiştir. Öte yandan idare tarafın-

§ 93. “Kamulaştırmасız el atma, idarenin haksız fiili niteliğinde olduğundan, el atmaya rağmen mülkiyet hakkı malikte kalmaktadır. Kamulaştırmасız el atma durumunda İçtihadı Birleştirme Kararı’na göre malikin, dilerse müdahalenin önlenmesi, dilerse taşınmazın mülkiyetinin idareye geçmesi karşılığı bedel ödenmesini isteme hakkı bulunmaktadır. Mülkiyet hakkının devam ettiği bir durumda, malikin taşınmazın idareye devri karşılığı açacağı bedel davasının zamanaşımına bağlı olması mümkün değildir. Zira malikin mülkiyet hakkı devam etmekte olup, idare açısından sebepsiz zenginleşme teşkil edecek bir durum söz konusu değildir. Bundan dolayı malik, fiili el atma devam ettiği sürece bu davayı açma hakkına sahiptir.”

dan yapılan müdahale ile başvurucunun mülkiyet hakkı arasında adil bir denge kurulması gerekir. Bu adil denge kamulaőtirma bedelinin ödenmesi ile telafi edilebileceğinde kuşku yoktur. Buna göre tazminat ödenmeksizin mülkiyetin kaybettirilmesinin orantılı olmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak hâlen başvurucular adına tapuya kayıtlı taşınmaz satın aldıktan sonra tapu kaydına "*Kamulaştırılacaktır.*" şerhinin konulmasına rağmen kamulaőtirma bedelinin ödenmemesi nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

E. KAMULAŞTIRMADA KAMU YARARI AMACI SORUNLARI

1. Nusrat Külah, B. No: 2013/6151, 21/4/2016

Kamu hizmet alanı olarak kamulaştırılan taşınmazın kısa bir süre sonra ticaret alanına dönüştürülerek satılması, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Kamu Yararı, Taşınmazın İadesi, Kamu Hizmet Alanı

Başvurucunun hisse sahibi olduğu taşınmaz, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 24/4/1998 tarihinde spor alanı olarak kamulaştırılmıştır. Anılan taşınmazın bulunduğu alanın imar durumu 20/7/1998 tarihinde ticari alan olarak belirlenmiş ve sonrasında 2/11/1998 tarihinde üçüncü kişilere satılmıştır. Bunun üzerine başvuru, üçüncü kişilere satılan taşınmazın dava tarihindeki değeri ile ödenen kamulaştırma bedelinin arasındaki farkın tahsili istemiyle dava açmıştır. Mahkemece 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca, taşınmaz maliki ile varılan uzlaşma sonucu yapılan kamulaştırmalara karşı dava açılmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Davanın reddedilmesinin dayanağı olan 2942 sayılı Kanun'un 8. maddesinde, anlaşma suretiyle kamulaştırılan taşınmazlar yönünden kamulaştırmaya veya bedeline karşı itiraz davaları açılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Somut olayda ise başvuru, ka-

Ş 68. "Somut olayda kamu yararı kararında açıklanan amaç kamuya açık bir parkta spor alanı oluşturmak olup bu amaçla imar düzenlemesi ve kamulaştırma işlemi yapılmıştır. Kamulaştırma işlemi yapıldıktan sonra ise başvurunun payının bulunduğu taşınmaz, bu kamu yararı amacının gerektirdiği şekilde spor alanına dönüştürülmemiş, kamulaştırma işleminin yapıldığı tarihten yaklaşık yedi ay gibi kısa sayılabilecek bir süre içerisinde ticari alana dönüştürülerek bu taşınmazın bir bölümü üçüncü kişilere satılmıştır. Diğer bir deyişle idare, kamulaştırılan taşınmaz yönünden kamu yararı kararında belirtilen amacı gerçekleştirmediği gibi esasında bu taşınmazı herhangi bir başka kamu yararı amacı doğrultusunda dahi kullanmamıştır. Üstelik Büyükşehir Belediyesi imar planında "spor alanı" olduğu gerekçeyle kamulaştırdığı taşınmazın imar durumunu "ticari alan" olarak değiştirmiş, kamulaştırılan taşınmaz yönünden yaptığı bu değişiklikle bir artı değer oluşturmuş ancak bu artı değerden başvuru yoksun bırakarak taşınmazın bir bölümünü bu şekilde özel kişilere devretmiştir. Buna göre idare, kaynağını Anayasa ve yasalardan alan imar düzenlemeleri ve kamulaştırma işlemleriyle yöntemince kamu yararına dayalı olarak mülkiyetini devraldığı taşınmaz bölümünü, başvuru yoksun bırakmaya yol açan bu işlemlerin dayandığı kamu yararı amacını somut olarak gerçekleştirmeden devretmek suretiyle başvurunun meşru bir rızası da olmadan sadece yararına gelir sağlayıcı bir mülkiyet transferine yol açmıştır. Dolayısıyla başvurunun taşınmazdaki payına ilişkin mülkiyet hakkına kamulaştırmanın dayandığı kamu yararı amacı bulunmadan müdahale edilerek Anayasa'nın 35. maddesindeki güvencelere aykırı olarak başvuru mülkiyetten yoksun bırakılmıştır."

mulaőtırma işlemine veya bedeline yönelik bir itirazda bulunmamıőtır. Başvurucu, kamu-laőtırmanın dayanağının ortadan kalktığını ve taşınmazın üzerinden gelir elde edildiğini belirterek oluşturulan artı değerden kendisinin yoksun bırakıldığını iddia etmiőtır. Başvurucunun taşınmazı kamulaştırıldıktan sonra kamu yararı amacıyla kullanılmamıőt ve kamu-laőtırıldıktan kısa bir süre sonra üçüncü kişilere satılmıştır. Diğer bir deyişle idare, kamulaştırılan taşınmaz yönünden kamu yararı kararında belirtilen amacı gerėekleőtirmediėi gibi bu taşınmazı herhangi bir başka kamu yararı amacı doğrultusunda dahi kullanmamıştır. Bu nedenle başvurucunun kamulaştırılan taşınmazın kamu yararı amacıyla kullanılmaması nedeniyle iade edilmesi yönünde meőturu bir beklentisi söz konusudur. Buna göre başvurucuyu mülkiyetinden yoksun bırakmaya yol açan bu işlemlerin dayandığı kamu yararı amacının somut olarak gerėekleőtirilmediėi deėerlendirilmiőtır.

Sonuç olarak kamulaştırma yoluyla yapılan müdahale bakımından kamu yararı amacının somut olarak gerėekleőtirilmemesi nedeniyle başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan meőturu amaç unsurunu taşı-maması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiőtır.**

2. Süleyman Oktay Uras ve Sevtap Uras, B. No: 2014/11994, 9/3/2017

Yol şartıyla bağışlanan taşınmazın konut alanına dönüştürülmesi, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Kamu Yararı, Taşınmazın İadesi, Yola Terk, Şartlı Bağışlama

Başvurucuların taşınmazları üzerindeki üç katlı yapının yenilenmesi amacıyla belediyeye başvurmaları üzerine taşınmazın toplam 154,54 m²'sinin yol yapılmak üzere bedelsiz olarak belediyeye terk edilmesi şart koşulmuştur. Bunun üzerine başvurucular 16/9/1992 tarihinde anılan taşınmazı yola terk etmişlerdir. 9/8/2007 tarihinde ise imar planında değişiklik yapılarak yola terk edilen 80 m²'lik kısım konut alanına dönüştürülmüş, komşu parselle birleştirilmiştir. Başvurucular, konut alanına dönüştürülerek komşu parselle birleştirilen 80 m²'lik bölümün belediye adına olan tapu kaydının iptali ile adlarına tescilini talep etmişlerdir. Mahkemece 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca özel parselasyon sonucu malikinin muvafakatiyle kamu hizmetine ayrılmış yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Başvurucular, yol şartıyla bağışlandıktan sonra konut alanına dönüştürülen ve başka bir parsel ile birleştirilen taşınmazın kendilerine iade edilmemesinden yakınmaktadır. Somut olayda, yol şartıyla belediyeye terk edildikten sonra imar planında değişiklik yapılarak konut alanına dönüştürülen taşınmazın iadesi yolunda meşru beklenti sahibi olan önceki maliklerine iade edilmemesi mülkiyet hakkına müdahale oluşturmaktadır. Uyuşmazlığın 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesi hükmünün malikin rızasıyla kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere kamuya terk edilen taşınmazların kamu yararı dışındaki amaçlarla kullanılması durumunda dahi taşınmazın malike iadesine engel teşkil ettiği biçimindeki

§ 81. "Başvuru konusu olayda iade hakkının ortadan kaldırılmasının başvurularda önemli bir külfet yüklediği tartışmasızdır. Buna karşılık Belediye, kamu yararı amacıyla yol yapılmak üzere bağışlanan taşınmazdan önemli ekonomik yarar elde etmektedir. Yol şartıyla bağışlanan taşınmazın konut alanına dönüştürülerek bundan elde edilecek ekonomik menfaatin Belediyeye ait olması devlete güven ilkesini zedeleyici sonuçlar doğurmaktadır. Öte yandan, Belediyenin konut alanına dönüştürdüğü taşınmazdan ekonomik çıkar sağlamasıyla elde edilecek kamu yararı, taşınmazın malike iade edilmemesi nedeniyle malikin yüklendiği külfete kıyasen çok hafif kalmaktadır. Diğer bir deyişle konut alanına dönüştürülen taşınmazın eski malikine iade edilmeyerek Belediyenin özel mülkü hâline getirilmesi, amme menfaatlerinin gözetilmesindeki kamusal yarar ile bireyin mülkiyet hakkının korunmasındaki bireysel yarar arasında kurulması gereken makul dengenin malik aleyhine orantısız bir biçimde zedelenmesine yol açmaktadır. Bu durumda, başvurularda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez."

yerleşik yargısal içtihattan kaynaklandığı görölmektedir. Somut olayda konut alanına dönüőtürölen taşınmazın eski malikine iade edilmeyerek belediyenin özel mülkü hâline getirilmesiyle başvuruculara aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmiştir.

Sonuç olarak taşınmazın terk amacı doğrultusunda kullanılmamasıyla ilgili kamu yararı amacı ortadan kalktığına göre müdahalenin başvuruculara aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemesi, kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin başvurucular aleyhine bozulması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

3. Derya Alpdoğan ve diğerleri, B. No: 2015/6845, 31/10/2018

Spor alanı olarak kamulaştırılan taşınmazın uzun süre kamulaştırma amacına uygun olarak kullanılmaması, mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Kamu Yararı, Taşınmazın İadesi, Kamulaştırma Amacı, Kamu Hizmet Alanı

Başvurucuların hissesinin *spor alanı* olarak kamulaştırılması talebiyle belediye tarafından açılan davanın 31/7/2007 tarihinde kabulüne karar verilmiştir. Başvuru konusu taşınmazın da içerisinde bulunduğu alanın imar durumu önce “spor alanı ve ticaret alanı” sonra “ticaret alanı, akaryakıt istasyonu ve yeşil alanı” olarak belirlenmiştir. İfraz sonucunda ticaret alanında kalan bir kısım taşınmaz 17/5/2012 tarihinde üçüncü kişilere satılmıştır. Başvurucular bunun üzerine tazminat davası açmıştır. Mahkemece kamulaştırılan taşınmazın kamulaştırma amacına uygun kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmeden sadece bu taşınmazın üçüncü kişilere devredilmemesinin tazminatı gerektirmediği belirtilerek dava reddedilmiştir.

Somut olayda başvuruya konu taşınmaz bölümünün kamulaştırıldığı 2007 yılından bu yana on bir yıl geçmesine rağmen hiçbir zaman kamu yararı amacı doğrultusunda kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla on bir yıl geçtiği hâlde taşınmazın kamulaştırma amacı doğrultusunda kullanılmaması nedeniyle kamu yararı amacı gerçekleştirilmemiştir. Bu sürede taşınmazın değerinde yaşanan artış dikkate alındığında başvurularda ödenen kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek değerini yansı-

§ 51. “...kamulaştırma tarihinde kamu yararının soyut olarak bulunması yeterli olmayıp ayrıca bu doğrultuda kamulaştırma amacının somut olarak gerçekleştirilmesi de beklenmektedir. Kamulaştırma ile bireylerin rızası dışında mülklerinden yoksun bırakılmalarına yol açılmakta olup bunun ise ancak somut bir kamu yararı amacının varlığı hâlinde Anayasa’nın 13., 35. ve 46. maddelerine uygun düşeceği kuşkusuzdur. Bu bağlamda devletin kamulaştırılan taşınmazı -genel bir reform çalışması veya daha baskın bir sosyal ihtiyacın karşılanması şeklindeki belirli istisnai durumlar dışında- sadece gelir elde edilmesi veya diğer özel kişilere menfaat sağlanması gibi amaçlarla kullanması kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunmadığını gösterir. Aksi takdirde bireylerin rızası dışında yoksun bırakıldıkları taşınmazların mülkiyetinin kamu yararı amacı olmaksızın başka özel kişilere devrine veya bu taşınmazların spekülatif amaçlarla elde tutulması gibi sonuçlara yol açıldığı gibi elde edilen mülkün oluşturduğu artı değerden ise mülk sahibinin yoksun bırakılmış olur. Bunun yanında taşınmazın makul sayılamayacak bir süre kamulaştırma amacı doğrultusunda kullanılmamasının -taşınmazın değerinde bu sürede yaşanan artış karşısında mülkün oluşturduğu artı değerden mülk sahibinin yoksun bırakılmasına sebebiyet verdiğinden- mülk sahibine aşırı bir külfet yüklediği açıktır.”

maktan uzak kaldığı anlaşılmıştır. Başvurucuların uğradığı zararın tazmini yoluna da gidilmediğine göre müdahalenin başvuruculara aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemesinden dolayı kamu yararı ile başvurucuların mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin başvurucular aleyhine bozulduğu ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin bu sebeple ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

4. Habibe Kalender ve diğerleri, B. No: 2013/3845, 1/12/2015

Kamulaştırıldıktan sonra uzun bir süre kamu yararı amacıyla kullanılan taşınmazın değişen koşullar nedeniyle başka bir kamu yararı amacıyla üçüncü kişilere devredilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yararı, Taşınmazın İadesi, Kamulaştırma Amacının Değişmesi

Başvuruculara ait taşınmaz, milletvekillerinin konut ihtiyacı nedeniyle kamulaştırılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tahsis edilmiş; taşınmaz üzerine lojman ve sosyal tesis inşa edilmiştir. Kamulaştırıldıktan yaklaşık 20 yıl sonra 15/1/2003 tarihinde tahsis kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. Taşınmaz üzerindeki her bir bağımsız bölüm için ayrı ayrı kat irtifakı tesis edilerek ihaleyle bu bölümler üçüncü kişilere satılmış, satılmayan kısımlar ise Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığına devredilmiştir. Başvurucular, kamulaştırılan taşınmazların kendilerine bedel iadesi teklifi yapılmadan özel mülkiyete dönüştürülüp kamu yararı amacı dışında kullanılarak yüksek kazanç elde edildiğini iddia ederek taşınmazın iadesini veya zararlarının karşılanmasını talep etmişlerdir. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

Kamulaştırılan taşınmazın bedelinin ödendiği ve yirmi yıl boyunca kamulaştırma amacına uygun kullanıldığı hususunda uyumsuzluk bulunmamaktadır. Kamulaştırıldıktan sonra yaklaşık yirmi yıl kamu lojmanı olarak kullanılan bir taşınmazın; daha sonra milletvekillerinin lojmanda ikametlerine son vermek, Hazineye gelir sağlamak, artan konut ihtiyacını gidermek gibi amaçlarla özel sektöre devredilmesinin de kamu yararına olmadığı söylenemez. Dolayısıyla taşınmazın kamulaştırma amacı dışında kullanılmakla birlikte kamu yararına yönelik başka bir ihtiyaç için tahsis edilmesi hâlinde yine kamu yararı amacının mevcut olduğu ancak sadece sebebinin değişmiş olduğu kabul edilmelidir. Buna göre taşınmazın kamulaştırma amacı dışındaki başka bir amaçla da olsa kamu yararı amacına uygun kullanılması mülkiyet hakkının ihlaline yol açmaz.

Sonuç olarak başvuruçularının taleplerinin, mevcut düzenlemelerle desteklenmediği ve bu yönde verilmiş yerleşik içtihatlar da bulunmadığı anlaşıldığından mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değer veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru beklentilerinin bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bu sebeple **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru, konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 33. “Kamu yararı, doğası gereği geniş bir kavramdır. Neyin toplumun genel menfaatine olduğu konusunda da çok farklı görüşlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Neyin kamu yararına olduğu, yasama ve yürütme organlarının siyasi, ekonomik ve sosyal tercihlerine göre farklılaşabileceği gibi değişen ekonomik, sosyal ve siyasi koşullar kamu yararı amacı ile yapılan bir iş ya da hizmetin değiştirilmesini gerekli kılabilir veya bir hizmete tahsis edilen taşınmazların farklı bir amaçla kullanılmasını gerektirebilir.”

F. KAMULAŞTIRMA İŞLEMİNİN İPTALİ

1. Ali Hıdır Akyol ve diğerleri, B. No: 2015/17510, 18/10/2017

Acele kamulaştırma sürecinde alınan aciliyet kararına ilişkin hukuka aykırılık tespitinin kamulaştırma işlemine etkisi, hukuk kurallarının yorumlanmasıyla ilgili olup, mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Acele Kamulaştırma, Aciliyet Kararı, Kamu Yararı

EPDK (Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu) tarafından Bakanlar Kurulunun aciliyet kararına dayanılarak taşınmazların acele kamulaştırılmasına karar verilmiş ve taşınmazlar Hazine adına tescil edilmiştir. Başvurucuların aciliyet kararının iptali istemiyle açtığı idari davada, acele kamulaştırma yapılmasını gerektiren hâllerin ortaya konulmadığı gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir. Öte yandan EPDK tarafın-

§ 71. “Dairenin 19/3/2014 tarihli kararıyla yürütmesi durdurulan işlem Bakanlar Kurulunun “aciliyet” hâlinin varlığını tespit eden 18/6/2012 tarihli karardır. Bakanlar Kurulunun “aciliyet” kararının yürütmesinin durdurulmuş olmasının EPDK’nın kamulaştırma işlemi üzerindeki etkisinin ne olacağının ve Bakanlar Kurulu kararıyla ilgili verilen yürütmeyi durdurma kararının kamulaştırma bedelinin tespiti davasında bekletici mesele kabul edilmesi gerekip gerekmediğinin takdiri, hukuk kurallarının yorumlanmasıyla görevli derece mahkemelerine aittir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda derece mahkemelerinin bu konudaki takdirine müdahale etmesi mümkün değildir. Mahkemenin Bakanlar Kurulunun “aciliyet” kararının yürütmesinin durdurulmuş olmasının kamulaştırma bedelinin tespiti davasında bekletici mesele olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşmış olmasında bariz bir takdir hatası ve herhangi bir keyfîlik tespit edilememiştir.”

dan, satın alma usulünün işletilmesi girişimlerinin başarıya ulaşmaması üzerine başvuruculara karşı adli yargıda kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır. Başvurucular idari yargıda yürütmeyi durdurma kararı verilmiş olması nedeniyle bu davanın bekletici mesele olduğuna karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ancak Mahkemece başvurucuların itirazı yerinde görülmeyerek davanın kabulüne karar verilmiştir. Gerekçede idari davanın konusunun EPDK tarafından tesis edilen kamulaştırma işlemi olmadığı ve anılan kararla verilen yürütmenin durdurulması kararının kamulaştırma işlemine ilişkin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu arada idari yargıdaki davada Bakanlar Kurulu Kararnamesi’ndeki *aciliyet* kararının hukuka aykırı olduğu belirtilerek iptaline karar verilmiştir.

İdari davada, kamulaştırma işleminin esasına yani taşınmazın kamulaştırılmasının gerekli olup olmadığına veya

kamu yararı amacı taşıyıp taşımadığına yönelik herhangi bir hukuka aykırılık tespiti bulunmamaktadır. Dolayısıyla tescil kararının verildiğı tarihte kamulaőtirma işleminin yürütmesinin durdurulmasına ilişkin herhangi bir idari yargı kararı yoktur. Yürütmesi durdurulan işlem, Bakanlar Kurulunun aciliyet hâlinin varlığını tespit eden karardır. Bu kararın kamulaőtirma işlemi üzerindeki etkisinin ne olacağının ve kararın kamulaőtirma bedelinin tespiti davasında bekletici mesele kabul edilmesi gerekip gerekmediğinin hukuk kurallarının yorumlanmasıyla görevli derece mahkemelerine ait olan takdirine Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda müdahale etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan elkoyma sürecinin kusurlandırılmasıyla sınırlı etki doğuran hukuka aykırılık tespitinin tescil kararını da hukuka aykırı hâle getireceğini söylemek hukuk kurallarının yorumuyla ilgili bir mesele olup Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında değildir.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

2. Abdullah Erdoğan, B. No: 2015/18450, 10/10/2018

Kamulaştırma işleminin iptali sebebiyle mülkiyet hakkının ihlalinin bireysel başvuru öncesinde tespit edilerek ihlalin sonuçlarının giderilebilmesine imkân tanıyan yolsuz tescil hükümlerine dayalı olarak tapu iptali ve tescil davası veya tazminat davası açılmamış olması hâlinde mülkiyet hakkı ihlal edilmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Kamulaştırma İşleminin İptali, Yolsuz Tescil

Başvurucuya ait taşınmazın koruma imar planında yol ve yeşil alanda kaldığı gerekçeyle kamulaştırılmasına karar verilmesinden, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasının açılmasından sonra başvuru kamulaştırma işleminin iptalini talep etmiştir. İdare mahkemesince hem koruma amaçlı uygulama imar planının kabulüne ilişkin belediye meclisi kararının hem de başvuru taşınmazının kamulaştırılmasına ilişkin belediye encümeni kararının iptaline karar verilmiştir. Bununla birlikte kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırma bedelinin tespitine ve kamulaştırmaya konu taşınmazın belediye adına tesciline karar verilmiştir.

Somut olayda başvuru öncelikle kamulaştırma işlemi iptal edilmesine rağmen taşınmazın asliye hukuk mahkemesince idare adına tescil edilmesini şikâyet etmiştir. Yargıtay içtihatlarına göre kamulaştırma işleminin idari yargı yerince iptali sebebiyle yolsuz tescil hükümlerine dayalı olarak tapu iptali ve tescil davası veya tazminat davası açabilir. Buna göre söz konusu hukuk yolları başarı şansı sunduğundan ve etkili

olduğundan hukuk yollarının bireysel başvuru öncesi tüketilmesi gereken başvuru yolları olduğu değerlendirilmiştir. Ancak somut olayda başvuru tarafından söz konusu hukuk yollarına müracaat edildiğine dair herhangi bir bilgi veya belgenin bireysel başvuru dosyasına sunulmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak ileri sürülen şikâyetler yönünden başvuru yollarının usulünce tüketilmediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 48. "Bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi halinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun bu niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvuru Anayasa Mahkemesi önüne getirildiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir."

II. KADASTRO VE TAPU UYUŞMAZLIKLARI

Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

KADASTRO VE TAPU UYUŞMAZLIKLARI

Kadastro ve tapu ve uyuşmazlıkları, Anayasa Mahkemesi kararları ile kişinin şahsında mündemiç olmayıp Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında hukuki korumadan istifade edebilmesi açısından öncelikle var olması gerektiği ifade edilen mülkiyet hakkı kapsamında incelenmektedir. Mülkiyet hakkı, mülk edinme talebini değil kişinin var olan mülkiyet hakkını güvence altına alır. Bunun yanı sıra mülkiyet hakkının mevcudiyeti ya da bu yönde meşru bir beklentinin bulunduğu ortaya konulmalıdır. Nitekim *Fatma Tan ve diğerleri* başvurusunda, tapuda başkaları adına kayıtlı bulunan ve maliklerinin kim olduğu tapu kütüğünde açık olan taşınmazın zilyetlik yoluyla mülk edinilmesi mümkün olmadığından mülkiyetin kazanılacağı yolunda meşru bir beklentiden söz edilemeyeceği vurgulanmıştır. Yine *Hasan Çoşkun* başvurusunda orman içi açıklık niteliğinde olduğu tespit edilen taşınmazlara zilyedin hiçbir zaman malik olmaması ve mülk edineceği yolunda meşru bir beklentisinin bulunmaması sebebiyle mülkün varlığından söz edilemeyeceği belirtilmiştir. Benzer biçimde *Lütfiye Yılmaz ve Enver Ok* başvurularında yeterli hukuki temele dayanılmadığından mülkün ya da en azından mülkiyeti elde etme yönünde bir meşru beklentinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anayasa Mahkemesi tazminatsız tapu iptaline ilişkin *Hatice Avcı ve diğerleri, Ahmet Hilmi Serter, Mahmut Koç, Halil Kadri Buldanlıoğlu ve Necip Buldanlıoğlu* ile *A.M.O. ve diğerleri* başvurularında, bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekliliğini vurgulamıştır. Belirtilen başvuruların birbirini takip ederek bir bütün oluşturan kadastro ve tapu işlemlerine dayalı kayıtlarda yapılan hatalardan 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine göre devletin sorumlu olduğunun kabulü gerektiğini ifade ederek ihlal iddialarının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapılması sebebiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Diğer taraftan mülkten yoksun bırakmaya ilişkin kural çerçevesinde incelenen *Cemile Gökhan ve diğerleri* başvurusunda ise Hazine tarafından ihale yoluyla devredilerek tapuya tescil edilen taşınmazın yargı kararıyla, tazminat ödenmeksizin orman vasfıyla Hazine adına tescilinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ifade etmiştir.

Kabul edilebilirlik kriterleri bağlamında emvali metrukeye ilişkin *Agavni Mari Hazar-yan ve diğerleri* başvurusunda, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları incelemeye başladığı 23/9/2012 tarihinden önce taşınmazın ilgili mevzuat gereği Hazine

adına tescil edildiği, dolayısıyla mülkiyete ilişkin uyuşmazlığın kesin olarak sona erdiği belirtilmiştir. Sonuç olarak mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Diğer taraftan *Kilikya Ermeni Katolikosluğu* başvurusunda ise emvali metruke mevzuatına göre el konulduğu ileri sürülen taşınmaza ilişkin idari ve yargısal başvuru yolları tüketilmeden doğrudan bireysel başvuru yapıldığı, taşınmazın hukuki durumunun ve mahiyetinin öncelikle idari makamlar ve yargısal merciler önünde tartışılarak ortaya konması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde kat irtifakının sona erdirilmesine ilişkin *Abbas Korkmaz ve diğerleri* başvurusunda, taşınmaz üzerindeki kat irtifakının sona erdirilerek paylı mülkiyete dönüştürülmesi pozitif yükümlülükler bağlamında incelenmiş ve sonuç olarak mülkiyet hakkına yönelik ihlal bulunmadığı açık olduğundan başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Kadastroda ve tapuda yapılan maddi hatalara ilişkin olup mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenen *Bekir Sağırdak* başvurusunda tapu sicilinde yapılan hata sebebiyle 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında açılan tazminat davasının reddedilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine *Mehmet Koca* başvurusunda mükerrer kadastro nedeniyle uğranılan zararların tazmini istemiyle açılan davanın devletin sorumluluğunu gerektiren herhangi bir zararın söz konusu olmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin mülkten yoksun bırakma biçimindeki ikinci kural kapsamında yapılan incelemede mülkiyet hakkının ihlal ettiğine karar verilmiştir. *Sefa Koşar* başvurusunda ise kadastro hatasına dayalı olarak açılan davanın reddedilmesi sebebiyle pozitif yükümlülükler kapsamında yapılan inceleme neticesinde mülkiyet hakkının ihlal edildiği belirtilmiştir. Bunun gibi ön alım hakkının kullandırılmamasına ilişkin *Lütfiye Şen ve diğerleri* başvurusunda pozitif yükümlülükler bağlamında inceleme yapılmış ve davanın sonucu ile ilgili önemli bir konuda değerlendirme yapılmaması sebebiyle mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin usule ilişkin güvencelerin yerine getirilmediği ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelediği tapu sicilinin beyanlar hanesindeki belirtme ve şerhlere ilişkin *Fahrettin Çakıroğlu ve Saim Çakıroğlu* başvurusunda, tapu kaydının beyanlar hanesindeki şerhin kaldırılması istemiyle açılan davanın şerhin kapsamı ve miktarı belirlenmeden reddine karar verilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. Diğer taraftan *Cafer Arslan* başvurusunda ise kadastro tutanaklarının beyanlar hanesinde taşınmazların Hazine adına orman sınırları dışına çıkarıldığına ve üçüncü kişi kullanımında olduğuna ilişkin şerhin aksinin ispat edilememesi sebebiyle meşru beklentinin bulunduğundan söz edilemeyeceğini ifade etmiştir.

Yargı kararının gereğinin yerine getirilmemesine ilişkin *Necdet Çetinkaya* başvurusunda Anayasa Mahkemesi, mülkiyetten barışçıl yararlanma kuralı çerçevesinde inceleme yaparak ihale ile tescilden evvel mülkiyeti kazanılan taşınmazın tescilinin yapıl-

maması sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bunun gibi *Ali Kayan* başvurusunda, taşınmazın tapuya tesciline ilişkin kesinleşmiş yargı kararının uygulanmaması sebebiyle mülkiyetten barışçıl yararlanma kuralı çerçevesinde yapılan inceleme neticesinde mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, kadastro ve tapu uyumsuzluklarına ilişkin ihlal kararlarında giderim olarak yeniden yargılama yapılmasını tercih etmiştir. Yargı kararının yerine getirilmemesine ilişkin kararlardan bir kısmında ise yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar olmadığı açık olduğundan manevi tazminat ödenmesine ve kararın en kısa sürede uygulanmasına karar verilmiştir.

A. BEYANLAR HANESİNDEKİ BELİRTME VE ŞERHLER

1. *Cafer Arslan, B. No: 2014/18133, 9/3/2017*

Orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazın mülkiyeti Hazineye ait olup fiilî kullanıcısı olduğunu kanıtlayamayan kişi bakımından meşru beklentiden söz edilemez.

Anahtar Kelimeler: Beyanlar Hanesindeki Şerhler, Kullanım Kadastrosu, Fiilî Kullanım, Meşru Beklenti

Uyuşmazlık konusu taşınmazlar 2010 yılında Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler ve muhdesatları ile bunların kullanıcılarının tespiti amacıyla yapılan kullanım kadastrosu sırasında tarla nitelikli olarak Hazine adına sınırlandırılarak tespit edilmiştir. Kadastro tutanaklarının beyanlar hanesinde taşınmazların 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi (2/B) uyarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarıldığı, ayrıca 1996 yılından beri üçüncü kişi kullanımında olduğu belirtilmiştir. Taşınmazların 1990 yılında köy satış senedi düzenlenerek başvurucuya, başvuru tarafından da 1996 yılında köy satış senedi ile tutanakta taşınmazların kullanımında bulunduğu belirtilen üçüncü kişiye satıldığı açıklanmıştır. Başvurucunun belirtilen üçüncü kişi aleyhine 2010 yılında açtığı kadastro tespitine itiraz davasının reddine ve orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazların tespit gibi üçüncü kişinin kullanımında olduğu belirtilmek suretiyle Hazine adına tesciline karar verilmiştir. Mahkemece taşınmazların davalıya devrine dair senedin sahte olduğunun ispatlandığı ancak davalının bu taşınmazları kadastro tespiti öncesinde üç yıldır kullandığı belirtilmiştir. Kararda, kanun ile öngörülen bir yıllık süre içinde zilyetliğin korunması davası açmadığı için başvurunun taşınmazlara fiilen zilyet olmadığı vurgulanmıştır.

Orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazın mülkiyeti Hazineye ait olup kadastro mahkemesinde görülen yargılamada başvuru, uyuşmazlık konusu taşınmazların fiilî kullanıcısı olduğunu kanıtlayamamıştır. Başvurucunun **Anayasa'nın 35. maddesi ile gü-**

vence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında bir mülkü veya en azından mülkiyeti elde etme yönünde bir meşru beklentisinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

§ 45. "Derece mahkemeleri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvuru tarafından ileri sürülen iddiaların derece mahkemelerince kesin olarak reddedildiği durumlarda açıkça keyfi olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece meşru bir beklentinin bulunduğu sonucuna varılamaz."

2. Fahrettin Çakıroğlu ve Saime Çakıroğlu, B. No: 2016/12574, 25/9/2019

Miktara ilişkin belirtmenin terkin davasının hiçbir araştırma yapılmaksızın 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. maddesinde öngörülen hak düşürücü sürenin geçtiği gerekçesiyle reddedilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Beyanlar Hanesindeki Şerhler, Miktar Fazlası, Belirtmenin Terkini, Hak Düşürücü Süre, Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma

Başvuruya konu taşınmaz, imar uygulaması sonucunda paylı olarak tapuya kayıtlı iken sulh hukuk mahkemesinin satış kararı uyarınca yapılan açık artırma sonucunda 2013 yılında başvuru adına tescil edilmiştir. Tapu kaydının beyanlar hanesinde bulunan fazlalığın Deftardalık ve İskân Müdürlüğüne bildirildiği şerhi, ihale bedelinin belirlenmesinde dikkate alınmıştır. Başvurucular, açık artırmayla satın aldıkları parseli, satın alma yoluyla edindikleri üç ayrı parsel ile tevhit ederek yeni bir parsel oluşturmuşlardır. Taşınmazı oluşturan parseller 1989 yılında yapılan imar uygulaması ile imar parselli niteliğini kazanmış olup fazlalığa ilişkin şerh, birleşme sonucunda yeni oluşturulan parsel aktarılmıştır. Başvurucular şerhin bir dayanağının bulunmadığını ve taşınmazdaki miktar fazlasının tapusuz yerlerden olup bu yerin zilyetlikle kazanma koşullarının gerçekleştiğini belirtmiş, başvuru tapu kaydındaki şerhin terkin istemiyle açtıkları dava reddedilmiştir. Kararda, taşınmaza ilişkin kadastro tutanaklarının kesinleştiği tarihten itibaren on yıllık hak düşürücü sürenin geçmesinden dolayı miktar fazlasının başvuru adına tescili imkânının ortadan kalktığı ifade edilmiştir. Ayrıca başvuru Hazineye ait fazlalığın, bedeli karşılığında satılmasına yönelik bir başvurusunun bulunmadığı belirtilmiştir.

Başvurucuların açtıkları terkin davası hak düşürücü süre sebebiyle reddedilmiş olup Hazineye ait miktar fazlasının hangi parseller içinde kaldığı ve birleştirilen parselin kapladığı alan ile miktarı tespit edilmemiştir. Hak düşürücü sürenin katı bir biçimde uygulanmasıyla yargı kararıyla, malikin ve Hazinesinin kaldırılmasına imkân bulunmayan belirtmenin tapu kaydında korunmasına yol açılmıştır. Belirtilen biçimde mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden belirtmenin hukuka aykırılığını ileri sürebilme imkânının ortadan kaldırılması suretiyle başvuru-
cılara aşırı bir külfet yüklenmiştir. Baş-
vurucuların mülkiyet hakkı ile kamu
yararı arasında kurulması gereken adil
dengenin başvuru aleyhine bo-
zulması sebebiyle **Anayasa'nın 35.
maddesi ile güvence altına alınan
mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 56. "Taşınmazı kullanmayı engelle-
meyen ancak taşınmaz üzerinde hukuki
tasarruflarda bulunmayı önemli ölçüde
kısıtlayan söz konusu müdahaleyle baş-
vuruculara aşırı bir külfet yüklenmiştir."

B. EMVALİ METRUKÉ

1. *Agavni Mari Hazaryan ve diğçerleri*, B. No: 2014/4715, 15/6/2016

Mülkiyetten yoksun bırakma şeklindeki mülkiyet hakkına yapılan müdahaleler kural olarak anlık eylemler olup sürekli bir müdahale oluşturmaz.

Anahtar Kelimeler: Emval-i Metruke, Mukataalı Vakıf, Mülkten Yoksun Bırakma, Zaman Bakımından Yetkisizlik

Uyuşmazlık konusu taşınmazın kuru mülkiyeti, Sultan Beyazıd Vakfına ait olup üzerindeki yapılar ile ağaçların tasarruf hakkının mukataa bedeli karşılığında başvurucuların miras bırakanlarına intikal etmiştir. Yapılan kadaastro çalışmalarında da bu kişiler adlarına tespit yapılarak mukataalı vakıf şerhi de işlenerek taşınmaz 1949 yılında tapuya tescil edilmiştir. Ancak taşınmaz, bu kişilerin firari veya mütegayyip kişilerden olduğu gerekçesiyle 1958 yılında yapılan vaz'iyet işlemi sonrası metruken Maliye Hazinesi adına tapuya tescil edilmiş; 2001 yılında da Maliye Hazinesince Vakıflar Genel Müdürlüğüne taviz bedeli ödenerek taşınmaz üzerindeki vakıf şerhi terkin edilmiştir. Başvurucuların bu taşınmazın iadesi yönündeki talebi idarece reddedilmiş, bu işleme karşı açtıkları dava ise süre aşımı yönünden 1975 yılında reddedilmiştir. Bu işlemin yok hükmünde olduğuna dair açılan dava da reddedilmiş, bu ret kararı 2010 yılında kesinleşmiştir. Başvurucuların 2012 yılında taşınmazın eski kayıtlarına dayanarak açtıkları tapu iptali ve tescil davası yargı yolu yanılıgısı nedeniyle reddedilmiş ve hüküm Yargıtayca onanarak karar düzeltme isteminin reddedildiğı 2014 yılında kesinleşmiştir.

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları incelemeye başladığı 23/9/2012 tarihinden 58 yıl önce bu taşınmaz emval-i metruke mevzuatına göre Maliye Hazinesi adına tescil edilmekle taşınmazın tasarruf hakkı başvurucuların elinden çıkmıştır. Dolayısıyla mülkiyete ilişkin uyuşmazlık belirtilen tarihler itibarıyla kesin olarak sona ermiştir. Bu durumda 1958 yılında Hazine adına tescil edilip bu işleme karşı açılan davanın da reddedildiğı 1975 yılında başvurucular ile hukuki ilişkisi kesilmiş taşınmaza ilişkin olarak 2012 yılında açılan ve yargı

yolu yönünden retle sonuçlanan tescil talebinin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Başvurucular, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları incelemeye başladığı 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen davada taşınmazın maliki sıfatına sahip olmadığından bu davanın mülkiyet hakkına konu edilmesi mümkün değildir. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 119. *"Daha önce başvurulduğu ve reddedildiğı için başarılı olunmayacağı belli olan başvuru yoluna, yeni bir delil ileri sürmeksizin bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden sonra tekrar başvurulması sonucu verilen ret kararı üzerine yapılan bireysel başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir."*

2. Kilikya Ermeni Katolikosluğu, B. No: 2015/7661, 15/6/2016

Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur.

Anahtar Kelimeler: Emvali Metruke, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Başvurucu Ermeni Ortodoks Kilisesi, mülkiyetinin kendisine ait olduğunu belirterek emval-i metruke mevzuatına göre el konulduğunu ileri sürdüğü bazı taşınmazlar hakkında bilgi edinmek üzere 2014 yılında tapu müdürlüğünden talepte bulunmuştur. Başvurucunun talebi, taşınmazlara bakmak için ilgisini inanılır kılan bir belge bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvuru formu ekinde uyuşmazlık konusu taşınmaza ait olduğu iddia edilen fotoğraflara yer verilmiş, ayrıca ilgili taşınmazın da yer aldığı belirtilen ancak pek çok taşınmazı gösterdiği anlaşılan çok sayıda kadastral pafta suretlerinin ibraz edildiği görülmüştür.

Uyuşmazlık konusu taşınmaza yönelik olarak dava açabilmek için ada ve parsel numarasının tam olarak bilinmesine lüzum olmadığı, dava dilekçesindeki açıklamalar doğrultusunda Mahkemece tapu müdürlüklerinden ilgili kayıtların istenebileceği anlaşılmaktadır. Başvuru konusu ihlal iddialarına ilişkin olarak idari ve yargısal başvuru yolları tüketilmeden doğrudan bireysel başvuru yapıldığı, ihlal iddialarına konu edilen taşınmazın hukuki durumunun ve mahiyetinin öncelikle idari makamlar ve yargısal merciler önünde tartışılarak ortaya konması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğu na karar verilmiştir.

§ 58. "Başvurucu, taşınmazın mülkiyetinin kendisine ait olduğunu ve emval-i metruke mevzuatına göre taşınmaza el konulduğunu ileri sürmektedir. Ancak başvuru konusu olayda bu taşınmazın mülkiyet durumu, hukuki niteliği, emval-i metruke mevzuatının uygulanıp uygulanmadığı, vakıflar mevzuatına veya kadastro mevzuatına göre durumu gibi hususlar idari ve yargısal makam ve merciler önünde ortaya konmamış; bu hususlar belirtilen makam ve mercilerde hiç tartışılmadan doğrudan bireysel başvuruda bulunulmuştur."

C. KADASTRODA YAPILAN MADDİ HATALAR

1. *Mehmet Koca, B. No: 2014/19791, 19/12/2017*

Mükerrer kadastro sebebiyle hatalı olarak oluşturulan tapu kaydının iptali sebebiyle başvurucuya TMK m. 1007 gereğince tazminat ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkten Yoksun Bırakma, Mükerrer Kadastro, Tazminatsız Tapu İptali, Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlar, Türk Medeni Kanunu m.1007

Başvuruya konu taşınmazlardan biri 11/6/1945 tarihli ve 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu uyarınca yapılan toprak dağıtımı sonucu 1959 yılında tapuya tescil ve 1967 yılında düzenlenen tapulama tutanağıyla üçüncü kişi adına tespit edilmiştir. Başvurucu, 1995 yılında taşınmazı bu kişiden satın almıştır. Uyuşmazlık konusu diğer taşınmaz ise 1967 yılında düzenlenen tapulama tutanağıyla zilyetlik hükümlerine göre aralarında başvurucunun da bulunduğu zilyedin mirasçıları adına paylı olarak tapuya tescil edilmiştir. Belirtilen taşınmazın tamamı 1995 yılında taksim sonucu başvurucu adına tescil edilmiştir. Tapu müdürlüğünce her iki taşınmazın belirli bazı bölümlerinin 1956 yılında yapılan kadastro çalışması sonucu Hazine adına tespit ve tescil edilen bir taşınmaz ile çakıştığı ve mükerrer kadastro sebebiyle bu bölümlere isabet eden tapu kayıtlarının iptal edildiği başvurucuya bildirilmiştir. Başvurucunun tapunun kısmen iptaline ilişkin işleme karşı açtığı dava ikinci kadastro sonucu yapılan kaydın iptalinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun yeniden tescil ve 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi uyarınca tazminat istemli açtığı dava, 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nda öngörülen on yıllık hak düşürücü sürenin geçtiği ve devletin sorumluluğunu gerektiren herhangi bir zararın söz konusu olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucunun devlet aleyhine açtığı tazminat davası reddedilmek suretiyle tapusu iptal edilen başvurucuya yüklenen külfetin orantılı hâle getirilmesi önlenmiş ve başvurucunun idarenin hatasından doğan zarara katlanması sonucu doğmuştur. **Başvurucunun mülkiyet hakkı ile Hazine**

§ 54. "Tapularının kısmen iptal edilmesi karşılığında başvurucuya tazminat ödenmesinin başvurucuya yüklenen külfeti hafifletecek ve kamu yararı ile bireysel menfaatlerin dengelenmesini sağlayacak önemli bir araç olduğu söylenebilir."

nin menfaatlerinin korunmasındaki kamu yararı arasında kurulması gereken makul dengenin başvuru aleyhine bozulması sebebiyle Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.

2. Sefa Koşar, B. No: 2015/18352, 10/5/2018

Kadastrodan kaynaklanan maddi hatanın düzeltilmesi sebebiyle yüzölçümü azalan taşınmaz bakımından Türk Medeni Kanunu m.1007 gereğince tazminat ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: PozitifYükümlülükler, Kadastrodan Kaynaklanan Maddi Hatalar, Yüzölçümünün Azaltılması, Türk Medeni Kanunu m.1007

Başvuruya konu taşınmaz, başvuru tarafından 2009 tarihinde kayıt malikinden tapuda satın alınmıştır. Kadastro müdürlüğünce 2011 yılında taşınmazın kadastrounda yapılan maddi hatanın düzeltilmesine karar verilmiş, taşınmazın gerçek yüz ölçümü başvurucuya bildirilmiştir. Başvurucunun işlemin kaldırılması istemiyle açtığı dava reddedilmiştir. Başvurucu, taşınmazı satın aldığı kişi ile Hazine aleyhine 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 1007. maddesine dayalı olarak tazminat davası açmış; dava reddedilmiştir.

Kadastro müdürlüğünce yapılan düzeltme işleminin sonuçları kapsamında başvuru- nun uğradığı zararları giderebilecek hukuk yolları kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. Belirtilen hukuk yollarının teorik olarak bulunması yeterli olmayıp aynı zamanda etkin bir şekilde uygulanması da gerekmektedir. İdarenin yaptığı hatanın düzeltilmesi sebebiyle başvuru malikin uğradığı zararların giderilmesi durumunda mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerin yerine getirildiği söylenebilir.

Sonuç olarak yol açılan zararın karşılanmaması suretiyle idare tarafından yapılan hatanın bütün sonuçlarına başvuru- nun katlanmak durumunda kalması başvuru- nın şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemektedir. **Mülkiyet hakkına ilişkin olarak devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getiril- memesi sebebiyle Anayasa’nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 51. “Kanun koyucu kadastro çalışmaları yoluyla plana dayalı çağdaş tapu sicilinin oluşturulmasını amaçlamış olup bu sistemin amaçlarından biri de taşınmazların arz üzerindeki yerleri ile sınırlarını doğru ve açık olarak göstermektir. Buna göre tapu sicilindeki bilgilerin güvenilirliğini sağlamak ise pozitif yükümlülükleri kapsamında devletin sorumluluğunu gerektirmektedir.”

Ç. KAT İRTİFAKININ SONA ERDİRİLMESİ

1. *Abbas Korkmaz ve diğerleri*, B. No: 2014/17715, 9/11/2017

Kat irtifakının paylı mülkiyete dönüştürülmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Kat İrtifakı, Paylı Mülkiyet

Başvuruya konu taşınmaz üzerinde 1970 yılında kat irtifakı tesis edilmiştir. Taşınmazda arsa payı bulunan kişilerce aralarında başvurunun da bulunduğu diğer kat irtifak hakkı sahiplerine karşı kat irtifakının sona erdirilmesi istemiyle 1998 yılında açılan dava kabul edilmiştir. Karar gerekçesinde, paydaşlardan hiçbirinin inşaatı tamamlama yolunda bir iradeye sahip olmadığı belirtilerek projeye uygun tamamlanma ihtimali kalmayan binada kat irtifakının sona erdirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Uyuşmazlıkta devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında mülkiyetin korunmasına yönelik belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir kanun hükümlerinin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Yargılamada mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurucuların usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı ve yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırını aşmadığı sonucuna varılmıştır. Kat irtifakının süresiz olarak öngörülmediği, kat mülkiyetine geçiş amacı doğrultusunda yapının tamamlanması gerektiği, kat irtifakı sahiplerince bu imkânın kullanılmadığı anlaşılmıştır. Kat irtifak hakkı sahibi olan başvuru sahiplerinin irtifak haklarının sona erdirilerek paylı mülkiyete dönüştürülmesinin diğer kat irtifakı sahiplerinin hak ve menfaatleri de gözetildiğinde başvuru sahiplerine şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği sonucuna ulaşılmıştır. Başvuru sahiplerinin mülkiyet haklarına yönelik bir ihlalin bulunmadığının

açık olduğu anlaşılmıştır. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkına yönelik ihlal bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 44. "Her iki tarafın da mülkiyet hakkını gözetmekle yükümlü bulunan devletin maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır."

D. ÖNALIM HAKKININ KULLANDIRILMAMASI

1. *Lütfiye Şen ve diğerleri*, B. No: 2015/19590, 7/3/2019

Önalım davasında davanın sonucu ile ilgili önemli bir konuda değerlendirme yapılmaması usule ilişkin güvencelerin yerine getirilmemesi sebebiyle mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Önalım Hakkının Kullandırılmaması, Tapu İptali ve Tescil, Pozitif Yükümlülükler

Başvurucuların paydaşı olduğu taşınmaz bakımından başvurucuların da vekâlet verdikleri taşınmaz paydaşı ile üçüncü tüzel kişi (şirket) arasında 2011 yılında arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi düzenlenmiştir. Yapılan sözleşme kapsamında taşınmaz maliklerinden birinin payı mirasçıları tarafından başvurucuların vekili olarak hareket eden paydaşa satılarak tapuya tescil edilmiştir. Başvurucuların vekili olarak hareket eden paydaş ile diğer bir paydaş, paylarını ayrı ayrı şirkete satmıştır. Bununla birlikte şirket, başvurucuların vekili olarak hareket eden paydaşın payını bu kişiye geri satmıştır. Başvurucuların 2013 yılında şirket aleyhine ön alım hakkına dayalı olarak açtıkları tapu iptali ve tescili davasının reddine karar verilmiştir. Kararda, başvurucuların vekili olarak hareket eden dava dışı paydaşın kendisine ait olan payın tamamını davalı şirkete devrettiği, bu kişiye ait olması gereken payın şirket tarafından başvurucuların vekili olarak hareket eden paydaşa satıldığı belirtilmiştir. Mahkemece ön alım hakkının koşulları oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başvurucular, davalı şirketin vekilleri olarak hareket eden paydaşın ve dava dışı paydaşın paylarını da satın aldığını, her iki satış işlemi yönünden de ön alım haklarının mevcut olduğunu öne sürmüştür. Buna karşın ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararında davanın davalı şirket tarafından başvurucuların vekili olarak hareket eden paydaşa yapılan satış ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Mahkemece sadece belirtilen satış işlemiyle sınırlı olarak değerlendirmeler yapılarak sonuca ulaşılmıştır. Derece mahkemelerince başvurucuların mülkiyet haklarına ilişkin bir davanın sonucu ile ilgili önemli bir konuda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 46. "Mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır."

E. TAPU SİCİLİNDE YAPILAN MADDİ HATALAR

1. *Bekir Sağırdak*, B. No: 2013/5669, 24/3/2016

Tapu kaydının hatalı tutulması sebebiyle başvurucuya TMK m. 1007 gereğince tazminat ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Tedbil, Tapu Sicilinde Yapılan Maddi Hatalar, Türk Medeni Kanunu m.1007

Başvuruya konu taşınmaz hissesi, başvuru tarafından 1985 yılında satın alınmıştır. Taşınmazın bir bölümü 1986 yılında yapılan imar ıslah çalışması kapsamında işlem görmüştür. Başvurucunun taşınmazın işlem görmeyen kısmının akıbetinin bildirilmesi için yaptığı başvuru üzerine tapu sicil müdürlüğünce kayıtların geriye doğru incelenmesi neticesinde tedbil işleminden sonra hata neticesinde fazla hisse üzerinden satış yapıldığı bildirilmiştir. Başvurucunun tapu kaydının hatalı tutulması sebebiyle 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi uyarınca açtığı tazminat davası, yapılan bilirkişi incelemesi neticesinde başvurunun dağıtım sırasında fazladan yer edindiğinin tespiti karşısında herhangi bir zararının söz konusu olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucunun taşınmazı alım tarihinde ve taşınmazın maliki olduktan sonra tapu kaydında görünen yüz ölçümü ile taşınmazın gerçekteki yüz ölçümünde bir farklılığın olduğunu anlayabileceği veya görebileceği yönünde yargılama dosyasında herhangi

§ 33. "4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan devlet sorumludur. Bu sorumluluk kusur aranmayan bir sorumluluk hâli olmakla birlikte 1007. maddeye dayanılarak açılacak tazminat davalarında kişilerin, zararlarının tapu sicilinin hatalı tutulmasından kaynaklandığını ispat etmeleri gerekmektedir"

bir emare tespit edilememiştir. Başvurucunun zarara uğramadığı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi sebebiyle başvuru üzerinde aşırı ve orantısız bir yüke sebep olunarak hakkın özüne dokunur şekilde ölçülülük ilkesi ihlal edilmiştir. Sonuç olarak **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

F. TAZMİNATSIZ TAPU İPTALİ

1. *Hatice Avcı ve diğerleri*, B. No: 2014/9788, 22/9/2016

Miras yolu ile intikal eden tapunun iptali halinde öncelikle TMK m.1007 ile öngörülen başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Tapu İptali ve Tescil, Türk Medeni Kanunu m.1007, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Başvuruya konu taşınmaz, 1985 yılında Hazine adına tespit edilmiştir. Başvurucuların murisinin itirazı üzerine tapulama komisyonunca tespit iptal edilmiş ve taşınmazın başvuru murisi adına tespit edilerek tapuya tesciline karar verilmiştir. Hazine tarafından taşınmazın devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu zilyetlikle kazanılamayacağına dayanılarak başvuru murisi aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davası, murisin dava tarihinden önce öldüğü de dikkate alınarak reddedilmiştir. Hazine tarafından aynı sebeple başvuru aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasının kabulüne karar verilmiştir.

Başvurucuların maliki olduğu taşınmazın devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu iddiasıyla açılan tapu iptali ve tescil davasının kabulü sonrasında tazminat talebiyle herhangi bir başvurusunun bulunmadığı görülmektedir. İdari ve yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeksizin yapılan bir bireysel başvurunun kabul edilmesi mümkün değildir. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 78. "Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır."

2. Ahmet Hilmi Serter, B. No: 2014/10954, 17/11/2016

Miras yolu ile intikal eden taşınmazın orman olarak tespit edilerek tapusunun iptali halinde öncelikle TMK m.1007 ile öngörülen başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Orman Kadastro, Kadastro İşlemlerinden Doğan Zararlar, Türk Medeni Kanunu m.1007, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Uyuşmazlık konusu taşınmaz, 1987 yılında orman kadastro komisyonu tarafından orman alanı olarak tespit edilmiştir. Taşınmazın 1939 yılında ihale edilmesi sonucu murisi adına tescil edildiği iddiasıyla başvuru tarafından tespitin iptali istemli dava açılmıştır. Aynı taşınmazı konu alan birden fazla dava dosyası mahkemece birleştirilerek taşınmazın başvuru ve diğer mirasçı adına kayıtlı tapusunun iptali ile Hazine adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmiştir.

Kendisine miras yolu ile intikal eden taşınmazın murisi tarafından 1939 yılında ihale yolu ile edinildiğini ileri süren başvurucağının 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine dayanarak tazminat davası açtığına dair herhangi bir bilgi veya belgeyi bireysel başvuru dosyası kapsamında sunmadığı görülmektedir. Bu anlamda ihlale neden olduğu ileri sürülen iddiaya ilişkin olarak idari ve yargısal

yollara başvurulmadığından başvuru yollarının usulünce tüketildiği söylenemez. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 41. "Tapu işlemleri kadastro tespiti işlemlerinden başlayarak birbirini takip eden ve bir bütün oluşturan işlemler olduğundan bu aşamalarındaki işlemlerden doğan zararlardan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre devletin sorumluluğu olduğunun kabulü gerekir."

3. Mahmut Koç, B. No: 2014/1724, 1/2/2017

Kazandırıcı zamanaşımı ile mülk edinme ve ihya koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle taşınmazın tapu kaydının iptali halinde öncelikle TMK m.1007 ile öngörülen başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Kadastro İşlemlerinden Doğan Zararlar, Türk Medeni Kanunu m.1007, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Başvuru konusu taşınmaz, 2008 yılında yapılan kadastro çalışmaları sırasında sınırlandırılarak iki katlı kârgir bina ve arsası niteliğiyle başvuru adına tespit edilmiştir. Zilyetlik yoluyla bir belgeye dayalı olmayarak mülkiyeti kazandırıcı zamanaşımı koşullarının başvuru lehine gerçekleştiği belirtilmiştir. Taşınmaz, tespit doğrultusunda kadastro edinimli olarak başvuru adına 2008 yılında tescil edilmiştir. Hazine tarafından başvuru aleyhine zilyetlikle iktisap koşullarının gerçekleşmediği belirtilerek 2010 yılında açılan tapu iptali ve tescil davasının kabulüne karar verilmiştir.

Başvurucular, tapuda murisleri adına kayıtlı taşınmazın kendileri tarafından kullanılması, tasarrufuna engel olacak nitelikte bir şerh düşülmesi veya tapu kaydının iptali hâlinde söz konusu işlemin yapılması tarihinden itibaren on yıl içinde Hazine aleyhine adli yargıda tazminat davası açabileceklerdir. Başvurucuların maliki olduğu taşınmazın devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu iddiasıyla Maliye Bakanlığı tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasının kabulü sonrasında tazminat talebi hususunda herhangi bir başvurularının bulunmadığı görülmektedir. İdari ve yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeksizin yapılan bir bireysel başvurunun kabul edilmesi mümkün değildir. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 31. "Kadastrodan kaynaklanan hatalar nedeniyle zarar görenler, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi gereğince zararlarının tazmini için 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gereğince on yıllık zamanaşımı süresi dolmadan Hazine aleyhine adli yargıda dava açabilirler"

4. Halil Kadri Buldanlıoğlu ve Necip Buldanlıoğlu, B. No: 2015/10533

Kıyı kenar çizgisi içinde kalan taşınmazın tapudan terkini halinde öncelikle TMK m.1007 ile öngörülen başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Kıyı Kenar Çizgisi, Tapudan Terkin, Hak Düşürücü Süre, Türk Medeni Kanunu m.1007, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Uyuşmazlık konusu taşınmaz, Hazinesinin tarafı olmadığı bir yargılama neticesinde hükmen edinimli olarak 1985 yılında başvuru sahiplerinin miras bırakanı adına tapuya tescil edilmiştir. Hazine tarafından tapu kayıt maliki aleyhine taşınmazın kıyı kenar çizgisi içinde kalması sebebiyle açılan tapu iptali ve tescil davasının 2010 yılında hak düşürücü süre sebebiyle reddine karar verilmiştir. Temyiz edilen karar, Yargıtayca yargılama giderleri yönünden bozulmuştur. Bozma kararına uyan mahkemece, davanın esası yönünden temyiz isteminin reddi ile karar kesinleştiğinden yeniden hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin 25/2/2009 tarihli ve 5841 sayılı Kanun'un Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmesi sebebiyle davanın hak düşürücü süreden reddine ilişkin kararın doğruluğundan söz edilemeyeceği gerekçesiyle bozulmuştur. Mahkemece bozma doğrultusunda davanın kabulü ile taşınmazın tapu kaydı iptal edilerek tescil harici bırakılmasına karar verilmiştir. Karar gerekçesinde kıyı kenar çizgisi içinde olduğu tespit edilen taşınmazın devletin hüküm ve tasarrufu altında kalan yerlerden olduğu, özel kişiler adına tescilinin mümkün bulunmadığı belirtilmiştir.

Başvuru sahiplerinin kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı anlaşılan tapulu taşınmazı Hazine adına tespit ve tescil edilmek suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale kanuna uygun ve meşru bir amaç taşımakta ise de taşınmazın bedelinin ödenmemesi başvuru sahiplerine ağır ve katlanılamaz bir külfet yüklemektedir. Kıyılarının korunmasındaki kamu yararı amacı ile başvuru sahiplerinin mülkiyet hakkı arasında makul denge, başvuru sahiplerine tazminat ödenmesi veya başvuru sahiplerinin zararlarının başka yollarla telafi edilmesi şartıyla sağlanabilir. Başvuru sahiplerinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine dayanarak tazminat davası açtığına dair herhangi bir bilgi veya belgenin bireysel başvuru dosyasına sunulmadığı görülmektedir. Erişilebilir ve etkili bir çözüm

yolu sunduğu tespit edilen söz konusu yargısal yola başvurulmadığı görüldüğünden başvuru yollarının usulünce tüketildiği söylenemez. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 73. "Tapu ve kadastro işlemleri nedeniyle zarar görenler, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi gereğince zararlarının tazmini için 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gereğince on yıllık zamanaşımı süresinde Hazine aleyhine adli yargıda dava açabilirler"

5. A.M.O. ve diğerleri, B. No: 2015/868, 9/5/2018

Taşınmazların orman olarak Hazine adına tescili ve 2/B alanı olarak tespit edilmesi hallerinde öncelikle Kanun ile öngörülen başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Orman, Hazine adına orman sınırı dışına çıkarma (2/B) uygulaması, Kadastro İşlemlerinden Doğan Zararlar, Türk Medeni Kanunu m.1007, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Uyuşmazlık konusu evveliyatında vakıf olan taşınmazın tarla, fundalık ve çiftlik ebniyesi niteliği taşıyan kısmı, başvuru sahiplerinin miras bırakanları adına ifrazen tapuya tescil edilmiştir. Taşınmazın orman olan kısımları devletleştirilerek Hazine adına tapuya tescil edilmiştir. Başvuruya konu taşınmazın da içinde bulunduğu devlet ormanı, Bakanlar Kurulunca muhafaza orman rejimine alınmış ve bu işlemin iptali için paydaşlarca açılan dava 1957 yılında reddedilmiştir. Belirtilen yerde 1987 yılında yapılan orman tahdidinin aplikasyonu ve Hazine adına orman sınırı dışına çıkarma (2/B) uygulaması ile taşınmazın bir bölümü 2/B alanı olarak tespit edilmiştir. Belirtilen alan 1995 yılında tapuya tescil edilmiştir. Başvurucuların, 2/B uygulamasının iptali istemiyle kadastro mahkemesinde açtıkları dava 2000 yılında verilen karar ile kabul edilmiştir. Mahkemece, 2/B işleminin iptaline ve davaya konu kısmın başvuru sahiplerinin da aralarında olduğu tapu malikleri adlarına orman sınırları dışına çıkartılmasına hükmedilmiştir. Devlet ormanı olarak sınırlandırılan kısımlar yönünden ise dava reddedilmiştir. Başvurucuların, 1988 yılında açtıkları 2/B işlemini konu alan kadastro tespitine itiraz davasının 2009 yılında reddine karar verilmiştir. Derece mahkemelerince esas itibarıyla kesin hükmün varlığı ve tapu kaydının kapsadığı yerler ile devlet ormanı olan yerlerin daha önce belirlenmiş olduğu gerekçeleriyle dava reddedilmiştir.

Orman vasfı taşıdığı anlaşılan tapulu taşınmazın Hazine adına tescil edilmesi sebebiyle başvuru sahiplerinin 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayanarak tazminat davası açtığına dair herhangi bir bilgi veya belgenin bireysel başvuru dosyasına sunmadıkları görülmektedir. Diğer taraftan, yapılan yargılama sırasında yürürlüğe giren 6292 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle kesinleşmiş mahkeme kararlarına göre infaz edilerek tapuda Hazine adına tescil edilen taşınmazlar yönünden Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde ilgilileri tarafından idareye başvuru hakkı tanınmıştır. Daha önce kesinleşerek tapuya tescil edilmiş bir taşınmaz yönünden başvuruya konu yargılamada anılan madde kapsamı ile ilgili bir değerlendirme yapılamayacağı açıktır. Dolayısıyla öncelikle bu maddede belirtilen idari ve yargısal süreçlerin tüketilmesi gerekmektedir. **Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 54. "Orman vasfı taşıdığı anlaşılan tapulu taşınmazın Hazine adına tescil edilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale, kanuna uygun ve meşru bir amaç taşımakta ise de taşınmazın bedelinin ödenmemesi mülk sahibine ağır ve katlanılamaz bir külfet yüklemektedir. Ormanların korunmasındaki kamu yararı amacı ile mülkiyet hakkı arasında kurulması gereken adil denge, mülk sahibine tazminat ödenmesi veya zararın başka yollarla telafi edilmesi suretiyle sağlanabilir."

6. Cemile Gökhan ve diğerleri, B. No: 2015/1203, 23/5/2018

Orman olmasına rağmen hatalı olarak oluşturulan tapu kaydının iptali sebebiyle başvurularda TMK m. 1007 gereğince tazminat ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkten Yoksun Bırakma, Tazminatsız Tapu İptali, Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlar, Türk Medeni Kanunu m.1007

Başvuruya konu taşınmazlar, 1933 yılında Maliye Hazinesi tarafından ihale yolu ile üçüncü kişiye satılmış, 1939 yılında ise başvurulardan miras bırakanı tarafından bu kişiden tapuda satın alınmıştır. 1954 yılında yapılan kadastro çalışmaları sırasında bu taşınmazlar sınırlandırılarak Maliye Hazinesi adına tespit edilmiştir. Başvurucuların miras bırakanının itirazı üzerine kadastro mahkemesince taşınmazların orman sayılan yerlerden olduğu gerekçesiyle orman tahdidi yapıncaya kadar tespit harici bırakılmasına karar verilmiştir. Başvurucuların 2007 yılında açtıkları tescil davasının reddine ve taşınmazların orman vasfıyla Hazine adına tapuya tesciline karar verilmiştir. Başvurucuların Hazine aleyhine TMK m. 1007'ye dayalı olarak açtıkları tazminat davası ise Asliye Hukuk Mahkemesince reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, taşınmazların henüz orman kadastrosu geçmediği için mahkeme kararı ile tespit harici bırakıldığı ve orman vasfındaki arazilerin özel mülkiyete konu olamayacağı vurgulanmıştır.

Uyuşmazlık konusu taşınmaz Hazine tarafından ihale yoluyla satılarak özel mülke konu edilmiştir. Başvurucuların murisi de ihale alıcısından bu taşınmazı satın almış ve kendisi adına tapu kaydı oluşturulmuştur. Ancak söz konusu tapu kaydı taşınmazın orman olduğu gerekçesiyle yargı kararıyla bu defa yine Hazine adına tescil edilmiştir. Her ne kadar taşınmazın Hazine adına tescili ormanların korunması bağlamında kamu yararına dayalı meşru bir amacı içerse de mülkten yoksun bırakılan başvurularda herhangi bir tazminat ödenmemesi idarenin hatasından doğan zarara bütünüyle başvurulardan katlanması sonucunu doğurmuştur.

§ 84. "Orman olan taşınmazların korunması bağlamında müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacı bulunmakta ise de devletin verdiği tapuya dayanarak mülkiyet hakkı sahibi olan başvurulardan da menfaatlerinin gözetilmesi ve bu çerçevede idarenin hatalı işleminin bütün sonuçlarının başvurucuya yüklenmemesi gerekmektedir."

Sonuç olarak başvurularda aşırı bir külfet yükleyen müdahalenin, mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasındaki adil dengeyi başvurulardan aleyhine bozması sebebiyle **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

G. YARGI KARARININ GEREĞİNİN YERİNE GETİRİLMEMESİ

1. *Necdet Çetinkaya, B. No: 2013/7725, 24/3/2016*

Ortaklığın giderilmesi kararına dayalı olarak yapılan ihale sonucunda taşınmazın tapuya tescil edilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Yargı Kararının Yerine Getirilmemesi, Ortaklığın Giderilmesi, İhale, Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma

Başvuruya konu taşınmaz, sulh hukuk mahkemesinin ortaklığın giderilmesine dair 2009 yılında verdiği karara dayanılarak satış memurluğunca gerçekleştirilen ihale sonucunda başvuru tarafından edinilmiştir. Satış memurluğu tarafından taşınmazın başvuru adına tescili için tapu müdürlüğüne yazı yazılmış, taşınmazda Hazinesin hissedar olmasına rağmen satışa dayanak teşkil eden ortaklığın giderilmesi davasında taraf olarak yer almadığı gerekçesiyle talep reddedilmiştir. Başvuru tarafından Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü aleyhine taşınmazın mülkiyetinin tespiti ve adına tescili için açılan davanın dava şartlarının yokluğu nedeniyle reddine karar verilmiştir. Kararda davalı idarenin kesinleşen ihaleye rağmen tescil işlemini yapmaması şeklindeki fiilin idari yargının konusunu oluşturduğu belirtilmiştir. Ayrıca ihalenin kesinleştiği anda tescilden önce mülkiyetin başvuruca geçmesinden dolayı mülkiyetin tespiti isteğinde hukuki yarar kalmadığı vurgulanmıştır. Karar Yargıtayca, tescil işlemi yapılmaması nedeniyle başvurunun davayı açmakta hukuki yararı bulunduğu ancak paydaş olduğu hâlde Hazinesin yer almadığı bir ilamın ya da ihalenin infaz edilemeyeceğinde kuşku bulunmadığı gerekçesiyle onanmıştır.

Başvurucunun ihale yoluyla edindiği taşınmazın tamamının tescil edilmesi talebi, bu taşınmazın paydaşlarından olan Hazinesin söz konusu satış kararının ve ihalenin tarafı olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Ancak başvuru, taşınmazın ihale bedelini ödediği, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705. maddesi ile 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesine göre tescilden önce mülkiyetini kazanmıştır. Uyuşmazlık konusu taşınmazın Hazinesin payı dışındaki diğer payları yönünden başvuru adına tescil işleminin yapılmaması başvuruca haklı gösterilemeyecek şekilde orantısız ve aşırı bir külfet altına sokmuştur. Kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkı arasında kurulması gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulması sebebiyle **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 69. "İyi yönetim ilkesi kamu yararı kapsamında bir konu söz konusu olduğunda, kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmesini gerektirir."

2. Ali Kayan, B. No: 2015/9814, 20/3/2019

Kesinleşmiş yargı kararın bulunduğu halde taşınmazın tapuya tescil edilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Yargı Kararının Yerine Getirilmemesi, Ortaklığın Giderilmesi, İhale, Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma

Başvuruya konu tapuda kayıtlı bulunmayan taşınmazların tescili istemiyle açılan dava 2010 yılında kabul edilerek taşınmazların tarla vasfında başvuru adına tapuya tesciline karar verilmiştir. Yargıtayca karar onanarak 2012 yılında kesinleşmiştir. Kesinleşme şerhinin düzenlenmesinden sonra karar ve ekli kroki, tapu müdürlüğüne gönderilmiştir. Tapu müdürlüğüne bağlı kadastro birimince yapılan inceleme sonucunda dava konusu tesciline karar verilen taşınmazların 2011 yılında yapılan kadastro çalışmaları sırasında Hazine adına tespit ve tapuya tescil edilen taşınmazlarda kaldığı bildirilmiştir. Tapu müdürlüğü tarafından taşınmazların tapu kütük sayfalarının beyanlar hanesine tescile yönelik mahkeme kararının bulunduğu yönünde belirtme yapılarak başvuruca tapu iptali ve tescil davası açabileceği yönünde 2015 yılında başvurucaya bildirimde bulunmuştur. Başvurucunun 2015 yılında Hazine aleyhine açtığı tapu iptali ve tescil davasının kabulü ile dava konusu taşınmaz bölümünün başvuru adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

Başvurucunun açtığı tescil davası lehine sonuçlanmış ve bu karar Yargıtayca onanarak kesinleşmiştir. Ancak söz konusu karar tapu müdürlüğüne uygulanmamış, başvurucaya ayrıca tapu iptali ve tescil davası açması gerektiği bildirilmiştir. Olayda kamu makamlarının koordinasyon ve iş birliği eksikliği neticesinde devam eden davanın varlığına rağmen uyuşmazlık konusu taşınmazlar Hazine adına tapuya tescil edilmiş olup başvuruca lehine olan yargı kararı da buna dayalı olarak uygulanmamıştır. Dolayısıyla yargı kararının uygulanmamasına kamu makamlarının özensiz tutum ve davranışlarının yol açtığı, başvurucaya ise atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı görülmüştür. Kesinleşmiş yargı kararının sonucunun değiştirilemeyeceği de dikkate alındığında

§ 67. "Mülkiyet hakkına yönelik nihai bir yargı kararını uygulamakla görevli kamu makamları, bu kararın uygulanmasını engellemekte ya da kararın uygulanması için gerekli özeni göstermemekteyse bu durumu Anayasa'nın 35. maddesinin ihlali sonucuna yol açar."

başvurucudan tekrar dava açması istenerek yargı kararının nihai hâle geldiği 2012 yılından itibaren uygulanmamasının kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığı sonucuna varılmıştır. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

Ğ. ZİLYETLİK

1. *Fatma Tan ve diğerleri*, B. No: 2014/7225, 16/2/2017

Maliki tapu kütüğünde açık olan taşınmazın zilyetlik yoluyla mülk edinilmesi mümkün bulunmadığından taşınmazın mülkiyetinin zilyetlikle iktisabı yolunda meşru beklentiden söz edilemez.

Anahtar Kelimeler: Zilyetlik, Tapu İptali ve Tescil, Meşru beklenti

Başvuruya konu taşınmazın kök kaydı olan taşınmaz, ilk kez 1972 yılında üçüncü kişiler adına tescil edilmiş, 1978 yılında yapılan rızai taksim ile taşınmazın bir bölümü ifrazen bağımsız bir parsel olarak tapuya tescil edilmiştir. 2003 yılında kabul edilen parselasyon planı çerçevesinde 2005 yılında bu parselin 1 hektarlık alanı ayrı bir parsel olarak üçüncü kişiler adına tapuya tescil edilmiştir. Parselasyon planının yeni oluşturulan parseli de kapsayan kısmı, idari yargıda görülen dava neticesinde 2008 yılında iptal edilmiştir. İptal kararı 2010 yılında kesinleşmiştir. Başvurucular aleyhine 2006 yılında belirtilen taşınmaza el atmanın önlenmesi ile bina ve meyve ağaçlarının kali davası açılmıştır. Başvurucular tarafından da taşınmazın murislerince 1970 yılında haricen satın alınarak imar ve ihya edildiği belirtilerek nizasız ve fasılasız zilyetlik temeline dayalı tapu iptali ve tescil karşı davası açılmıştır. Başvurucuların açtıkları dava, tapulu taşınmazların zilyetlik ve ihya yoluyla mülk edinilemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Tapu iptali ve tescil davasının açıldığı 2006 yılında yürürlükte bulunan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705. maddesine göre taşınmaz mülkiyetinin kazanılabilmesi için kural olarak tapu siciline tescil şarttır. Ancak; miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâllerinde mülkiyet tescilden önce kazanılmaktadır. Dolayısıyla Türk hukukunda, miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâlleri dışında taşınmaz mülkiyeti, tapu siciline yapılan tescilin sonucunda kazanılmaktadır. 1972 tarihinden beri tapuda başkaları adına kayıtlı bulunan ve maliklerinin kim olduğu tapu kütüğünde açık olan taşınmazın zilyetlik yoluyla mülk edinilmesi mümkün bulunmadığından 1970 yılından bu yana taşınmaza zilyet olsalar da başvurucuların taşınmazın mülkiyetini kazanacakları yolunda meşru bir beklentiye sahip bulunduklarından söz edilemez. **Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

Ş 67. "Tapuya kayıtlı olduğu tespit edilen taşınmazlara zilyet olan başvurucular, hiçbir zaman bu taşınmazlara malik olmadıkları gibi mülk edinecekleri yolunda meşru bir beklentiye de sahip bulunmadıklarından olayda "mülk"ün varlığından söz edilemez."

2. Hasan Çoşkun, B. No: 2014/2765, 6/4/2017

Orman içi açıklık vasfında olduğu tespit edilen taşınmazlar üzerinde imar ve ihya yoluyla mülkiyet tesisi hukuken mümkün olmadığından ihya, başvurucuyu bu taşınmazların maliki olabileceği yolunda meşru bir beklentiye sevketmez.

Anahtar Kelimeler: Zilyetlik, Orman İçi Açıklık, Kadastro Tespitine İtiraz, Meşru Beklenti

Başvuruya konu taşınmazlar kadastro çalışmaları sonucunda orman vasfıyla Hazine adına tespit görmüştür. Başvurucu tarafından taşınmazların yüz yıldan fazla bir süredir nizasız ve fasılasız olarak kendisinin ve murisinin zilyetliği altında bulunduğu belirtilerek 1997 yılında açılan kadastro tespitine itiraz davası reddedilmiştir. Karar gerekçesinde orman içi açıklıkların öncesinde orman olup olmadığına bakılmaksızın orman sayıldığı hatırlatıldıktan sonra buraların özel mülkiyete konu edilmesinin mümkün olmadığına ilişkin Yargıtay bozma ilamına uyulduğu belirtilmiştir.

Başvurucu ve diğer mirasçılar tarafından imar ve ihya suretiyle üzerlerinde zilyetlik kurulan ihtilaf konusu taşınmazların tapuya kayıtlı olmadığı hususunda tartışma bulunmamaktadır. Türk hukukunda gayrimenkul mülkiyeti kural olarak tescil ile kazanılacağından başvuru adına tapu kütüğünde tescilli bulunmayan ihtilaf konusu taşınmazların başvuru adının mülkiyetinde bulunduğu söz edilemez. Orman içi açıklık vasfında olduğu tespit edilen taşınmazlar üzerinde imar ve ihya yoluyla mülkiyet tesisi

hukuken olanaklı olmadığından ihya sebebiyle başvuru adının taşınmazın mülkiyetini kazanacağı yolunda meşru bir beklentiye sahip olduğundan söz edilemez. **Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 46. “Orman içi açıklık niteliğinde olduğu tespit edilen taşınmazlara zilyet olan başvuru, hiçbir zaman bu taşınmazlara malik olmadığı gibi, mülk edineceği yolunda meşru bir beklentiye de sahip bulunmadığından olayda “mülk”ün varlığından söz edilemez.”

3. Lütfiye Yılmaz, B. No: 2014/14578, 21/6/2017

Kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülk edinmeyi sağlayan zilyetlikle edinme koşullarının oluşmaması durumunda meşru beklentinin bulunduğu kabul edilemez.

Anahtar Kelimeler: Orman, Zilyetlik, Kazandırıcı Zamanaşımı, Asli Müdahale, Meşru Beklenti

Başvuruya konu taşınmaz kadastro çalışmaları sırasında tarla nitelikli olarak üçüncü kişi adına tespit edilmiştir. Başvurucu 2010 yılında tespit maliki aleyhine kadastro mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açmıştır. Yargılama sırasında Orman Genel Müdürlüğü asli müdahil sıfatıyla yargılamaya dâhil olmuştur. Mahkemece taşınmazın davalı adına yapılan kadastro tespitinin iptali ile bu taşınmazın orman vasfıyla Hazine adına tapuya tesciline karar verilmiştir. Mahkeme, dava konusu taşınmazın orman sayılan yerlerden olup kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülk edinilemeyeceği sonucuna varmıştır. Kararın temyizi üzerine Yargıtayca eksikliklerin giderilmesi amacıyla dosyanın mahkemeye iadesine karar verilmiştir. Yargıtay ilamı doğrultusunda mahkeme, Orman İşletme Müdürlüğünden orman tahdit haritasını istemiş; orman ve kadastro uzmanı teknik bilirkişilerden getirtilen bu harita ile kadastro paftasının aynı ölçekte aynı altlık üzerinde karşılaştırıldığı krokili bir ek bilirkişi raporu aldırılmıştır. Temyiz incelemesi neticesinde karar onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme isteminin reddine karar verilmiştir.

Derece mahkemelerinin gerekçesi, uyuşmazlık konusu taşınmazın eylemli olarak orman olduğu olgusu ile 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 18. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen orman niteliğindeki taşınmazların zilyetlik yoluyla edinilmesinin mümkün olmadığı yönündeki hükme dayanmaktadır. Mahkemece, dava konusu taşınmaz yönünden başvuru yararına 3402 sayılı Kanun'un 14. maddesinde öngörülen kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülk edinmeyi sağlayan zilyetlikle edinme koşullarının oluşmadığı belirlenmiştir. Yapılan yargılama neticesinde orman olduğu belirlenen uyuşmazlık konusu taşınmazın mülkiyetini kazandırıcı zamanaşımı yoluyla elde ettiğini başvuru sahibinin ispat edemediği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan kazandırıcı zamanaşımı koşullarının başvuru yararına gerçekleştiğinin kanıtlanmadığı tespit edildiğine göre idarenin davaya dâhil edilmesinin de başvuru bakımından sonuca bir etkisi bulunmamaktadır. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 46. "Anayasa Mahkemesinin delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik şikâyetler bakımından görevi bireysel başvurunun ikincil doğası gereği sınırlıdır. Derece mahkemeleri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvuru tarafından ileri sürülen iddiaların derece mahkemelerince kesin olarak reddedildiği durumlarda açık bir keyfilik veya bariz bir takdir hatası olmadığı sürece "meşru bir beklentinin" bulunduğu sonucuna varılamaz."

4. Enver Ok, B. No: 2014/8681, 26/10/2017

Devletin pozitif veya negatif yükümlülüklerinden söz edebilmek için Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası bakımından öncelikle böyle bir hakkın mevcut olduğu somut bir şekilde ortaya konmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Tapu İptali ve Tescil, Meşru Beklenti

Başvurucunun taşınmazı ve bu taşınmaza komşu taşınmaz ayrı ayrı başvuru ve üçüncü kişi adına sınırlandırılarak tespit edilmiştir. Taşınmazlar, 2001 yılında itiraz edilmediğinden tespit gibi tapu siciline tescil edilmiştir. Başvurucunun taşınmazına komşu taşınmazı 2005 yılında satın alan kişinin taşınmazının etrafına kazık dikip ve tel örgü çektiği üzerine başvurunun kendisine ait yerin bu taşınmaza katıldığını iddia ederek kaymakamlığa yaptığı başvuru reddedilmiştir. Başvurucunun taşınmazın belirtilen kısmına yönelik olarak açtığı tapu iptali ve tescil davasının reddine karar verilmiştir. Kararda, kadaströ sırasında ölçüm hatası yapılmadığına ve uygulanan kayıt alanlarından daha fazla miktarı içerecek şekilde sınırlandırma yapıldığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca uyuşmazlık konusu taşınmaz bölümünün tecviz sınırı içinde kaldığına dikkat çeken bilirkişi raporuna itibar edildiği belirtilmiştir.

Başvurucu, uyuşmazlık konusu taşınmaz bölümünün tapu kaydına dayalı olarak kendisine ait olduğu iddiasıyla tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Mahkemece yapılan yargılama neticesinde başvurunun dayandığı tapu kayıtlarının dava konusu taşın-

maz bölümünü kapsadığının kanıtlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir .**

§ 43. "Taşınmazların mülkiyet hakkının konusunu teşkil ettiği kuşkusuzdur. Bunun yanında başvuru, uyuşmazlık konusu taşınmaz bölümü yönünden mülkiyet hakkının varlığını kanıtlamak zorundadır."

III. İMAR UYGULAMALARI

Eşref Uğur ŞENOL

İMAR UYGULAMALARI

İmar uygulamasına konu edilen ancak tapuda başvuru adına kayıtlı taşınmazlar yönünden mülkün varlığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. *Rifat Algan, İrfan Öztekin* ve *Durali Gümüşbaş* başvurularında ise Anayasa Mahkemesi, ruhsatsız olarak inşa edildiği hususunda ihtilaf bulunmayan fakat uzunca bir süredir kamusal makamların engellemelerine maruz kalmaksızın kullanılan yapıların kullanımının da başvurucular yönünden önemli bir ekonomik menfaat teşkil ettiğini vurgulamış ve bu bağlamda başvurucuların mülkiyet hakkının bulunduğunu kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi, imar uygulamalarıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahaleleri kural olarak mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrolü veya düzenlenmesi kapsamında değerlendirmiştir. Ancak imar planlarında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazlara yönelik müdahalenin kamulaştırma sürecinin bir aşamasını teşkil ettiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi müdahalede geçen süreyi de dikkate alarak müdahaleyi mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelemiştir.

Anayasa Mahkemesi kamu makamlarının özellikle büyük şehirlerin gelişmeleri gibi karmaşık ve zor bir alanda kendi imar politikalarını uygulamak için geniş bir takdir yetkilerinin olduğunu belirtmiştir. Buna göre *Tam Petrol Ürünleri Alım Satım Ltd. Şti.* başvurusunda uygulama imar planı öncesinde hazırlanan nazım imar planında taşınmazın kamu hizmet alanı olarak belirlenmesinin başvurunun mülkiyet hakkının korunması ile kamusal menfaatin gerekleri arasında sağlanması gereken dengeyi bozmadığını vurgulamıştır. *Yunis Ağlar* başvurusunda uygulama imar planının kesinleştiği tarihten dava tarihine kadar geçen sürenin azlığına vurgu yaparak taşınmazın kamulaştırılmasının başvuru aşırı bir külfet yüklediği kanaatine ulaşmıştır. *Orhan Sütü* başvurusunda, imar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın sonrasında yapılan plan değişikliğiyle özel amaçlarla kullanımı mümkün hâle getirildiğinden müdahalenin başvuru aşırı bir külfet yüklediği sonucuna ulaşmıştır. *Hüseyin Ünal* başvurusunda ise uygulama imar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın bu planın onaylanmasının üzerinde beş yıldan fazla süre geçmesine rağmen kamulaştırılmamasının ve herhangi bir tazminat da ödenmemesinin başvuru aşırı bir külfet yüklediğini belirtmiştir. *İbrahim Sözer ve diğerleri* başvurusunda imar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın kamulaştırılmasından vazgeçilmiş olsa da taşınmazın kamu hizmetine ayrılmasından kaynaklanan kısıtlamaların kaldırılması yönünde kamu makamlarının bir girişimde bulunmaması ve bu süre zarfında uygulanan kısıtlamalar nedeniyle oluşan zararın da tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Ruhsatsız yapılara yönelik olarak alınan yıkım kararları nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet yönünden Anayasa Mahkemesi 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen geçici 16. maddeyle 31/12/2017 tarihinden önce ruhsatsız

veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılmış yapılar hakkında sonradan yürürlüğe giren yasal düzenlemenin etkili ve ulaşılabilir olup olmadığını değerlendirmiştir. Bu kapsamda *Murat Emrah Emre* başvurusunda, hakkında yıkım kararı alınan ruhsatsız yapı yönünden bireysel başvuru tarihinden sonra ihdas edilen bu yolun ilk bakışta ulaşılabilir, ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesine sahip olduğu sonucuna varmıştır. Bu nedenle anılan başvuru yolu tüketilmediğinden başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Ruhsatsız olarak inşa edilen ve idarenin eylemi sonucunda yıkılan binalara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi kamu makamlarının belirsizliğe yol açan edilgen tutumu karşısında yıkım işleminin öngörülebilir olup olmadığını incelemiştir. Buna ilişkin olarak *Halim Alper ve Ömer Alper* başvurusunda kamu makamlarınca binanın ruhsatsız olduğu tespit edilmesine rağmen yıkım işleminin makul bir sürede gerçekleştirilmediğini vurgulamış ancak binanın yapımından hemen sonra ve kamulaştırma kararından önce bina hakkında iki kez yıkım kararı alındığını da dikkate alarak yıkımın başvuruçular açısından öngörülebilir olduğu sonucuna varmıştır. *Beyhan Polat ve Mehmet Polat* başvurusunda metruk durumda olması nedeniyle çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike arz eden ruhsatsız bir yapının yıkılması öngörülebilir olduğundan müdahalenin başvuruçulara aşırı bir külfet yüklediğini değerlendirmiştir. *Bayram Üstündağ* başvurusunda zararın tazmini amacıyla tam yargı davası yoluna gidilmediğinden başvuru yollarının tüketilmediğini ifade etmiştir. *Rifat Algan, İrfan Öztekin ve Durali Gümüşbaş* başvurularında ise uzunca bir süredir idari makamların engellemelerine maruz kalmayıp aksine kamusal hizmetlerden de yararlandırılan ruhsatsız bir binanın idarenin eylemi sonucunda yıkılmasına rağmen tazminat ödenmemesinin mülkiyet hakkı üzerinde ölçsüz bir müdahale oluşturduğu kanaatine varmıştır. *Mustafa Duman* başvurusunda da ruhsatsız binanın yıkımı sırasında taşınmaz üzerinde bulunan ağaçlar ve diğer bitkilere de zarar verildiği yönündeki iddia hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmamasının mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri ihlal ettiğini belirtmiştir.

İmar planlarında sit alanı ya da korunması gereken kültür varlığı olarak belirlenen taşınmazlara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun bu kapsamdaki taşınmaz maliklerine tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıkları dikkate alarak bir değerlendirme yapmıştır. Buna göre *Ahmet Bölge ve Nagihan Beken* başvurularında kültür varlığı olarak tescil edilen, *Doğa Taahhüt İnşaat Turizm Ticaret A.Ş.* başvurusunda sit alanı olarak belirlenen taşınmazlar yönünden müdahalenin başvuruçuların taşınmazdan yararlanmasını bütünüyle etkilemediğini vurgulamıştır. Ayrıca Kanun'un mutlak bir inşaat ve satış yasağı öngörmediği, başvuruçuların anılan Kanun kapsamında takas yoluna başvurmalarının önünde bir engel bulunmadığı ifade edilmiş ve müdahalenin başvuruçular açısından meşru sayılamayacak ferdî ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna varmıştır. *Mehmet Arslantaş* başvurusunda taşınmazın sit alanı ve anıt eser olarak tescil edilmesine ilişkin işlemler yargı kararlarıyla iptal edilmesine rağmen iptal işlemine kadar geçen süre zarfında oluşan kısıtlamalar nedeniyle oluşan zararların giderilmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının ihlaline karar verdiği başvurularda ihlalin sonuçlarının giderimi olarak genellikle yeniden yargılama yolunu tercih etmiştir.

A. UYGULAMA İMAR PLANINDA KAMU HİZMETİNE AYIRMA

1. Yunis Ağlar, B. No: 2013/1239, 20/3/2014

İmar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın planın onaylanmasından itibaren beş yıldan daha az bir süre içerisinde kamulaştırılmaması mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, İmar Uygulaması, Nazım İmar Planı, 1/1000Uygulama İmar Planı, İmar Planının Kesinleşmesi, Hukuki El Atma, Kamu Hizmetine Ayırma,

Başvurucunun taşınmazı 16/1/2008 tarihinde onaylanan 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planında kısmen park alanı, kısmen dere koruma alanı, kısmen konut alanına ayrılmıştır. Taşınmazın konut alanı dışında kalan bölümlerinin konut alanına alınmasına ilişkin plan değişikliği müracaatı reddedilen başvurucu, belediye aleyhine kamulaştırmaz el atma nedenine dayalı tazminat davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi, uygulama imar planının kesinleşme tarihinden itibaren 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 10. maddesinde yer alan beş yıllık sürenin geçmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Şehrin ana dokusunu gösteren ve genel ilkeleri belirleyen nazım imar planları kesin sınır ve biçim belirlemeyip kentin çeşitli işlev alanlarının ve toprak parçalarının kullanım biçimlerini saptamaktadır. Uygulama imar planı ise sözü geçen planların uygulanması için gerekli tüm teknik ayrıntıları içermektedir. İmar planlarının belirtilen nitelikleri gereği idare aleyhine açılan tazminat davalarındaki sürenin tespiti derece mahkemelerinin uygulama imar planının kesinleşme tarihinin nazara alınması yönündeki değerlendirmelerinin bariz bir takdir hatası içermediği değerlendirilmiştir. Olayda da başvurucuya ait taşınmazın uygulama imar planının kesinleştiği tarihten dava tarihine kadar geçen yaklaşık 2 yıl 11 aylık sürede kamulaştırılmamasının başvurucuya aşırı bir külfet yüklemeye değeri değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 45. "İmar planlarının belirli aralıklarla, düzenlemeye konu olan alanın imar ve gelişimini denetim altına almayı amaçlamalarından dolayı, imar planı ile getirilen esasların bir anda gerçekleştirilebilmesi hukuki, mali ve teknik sebeplerden dolayı mümkün değildir. Dolayısıyla, imar planlarının uygulanması amacıyla yapılması gereken imar, yapı ve kamulaştırma işlemlerinin bir programa bağlanarak, imar planı uygulamasının bölümlere ayrılmasında ve bunların belirli zaman diliminde gerçekleştirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır."

2. Orhan Sütü, B. No: 2017/31564, 25/12/2018

İmar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın sonradan yapılan değişiklikle özel amaçlarla kullanımının mümkün hâle getirilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, İmar Uygulaması, Kamu Hizmetine Ayırma, 1/1000 İmar Planı, Özel Sağlık Alanı

Başvurucunun 11/3/2015 tarihinde satış yoluyla edindiği taşınmaz 1997 yılında onaylanan 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planında sağlık alanı olarak ayrılmıştır. Büyükşehir belediyesince 14/12/2015 tarihinde tasdik edilen imar planı değişikliğiyle taşınmazın vasfı özel sağlık alanı olarak değiştirilmiştir. Başvurucu, imar planının onaylanmasından itibaren uzunca bir süre geçmesine rağmen kamulaştırma işlemi yapılmaması üzerine belediye aleyhine taşınmazın rayiç bedelinin ödenmesi istemiyle tam yargı davası açmıştır. İdare mahkemesi, tasarruf hakkına yönelik kısıtlamaların imar planı değişikliğiyle ortadan kalkarak taşınmazın kamu hizmet alanından çıkarılması nedeniyle kamulaştırma zorunluluğunun bulunmadığı gerekçesine dayanarak davayı reddetmiştir.

Kamu hizmet alanı olarak belirlenmemiş olsa dahi kamu makamlarınca taşınmazın imar durumundaki niteliğinin malikin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkileri sınırlandıracak biçimde belirlendiği durumlarda da mülkiyet hakkına müdahale söz konusudur. İmar durumu özel sağlık alanı olarak belirlenen taşınmaz ancak bu imar durumuyla sınırlı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte söz konusu plan değişikliğiyle taşınmaz üzerinde özel amaçlarla yapılaşmanın mümkün hâle geldiği gözetilmelidir. Dolayısıyla kamu hizmetine ayırma nedeniyle oluşan kısıtlamaların kalktığı dikkate alındığında taşınmazın kamulaştırma zorunluluğunun bulunmadığı açıktır.

§ 40. "İmar planıyla yapılan düzenlemelerle taşınmazın kullanım durumunun belirlenmesinin de mülkiyet hakkına bir müdahale oluşturduğu kuşkusuzdur. Ancak idarenin mülkiyetin kullanımının kontrolüne ilişkin takdir yetkisi dikkate alındığında bu müdahalenin her durumda tazminat ödenmesini de gerektirdiği söylenemez."

metine ayırma nedeniyle oluşan kısıtlamaların kalktığı dikkate alındığında taşınmazın kamulaştırma zorunluluğunun bulunmadığı açıktır.

Sonuç olarak müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

3. Hüseyin Ünal, B. No: 2017/24715, 20/9/2018

İmar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın planın onaylanmasından itibaren uzunca bir süredir kamulaştırılmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, İmar Uygulaması, 1/1000 İmar Planı, Hukuki El Atma, Kamu Hizmetine Ayırma

Başvurucunun taşınmazı 2004 yılında onaylanan 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planında yol olarak kamu hizmet alanına ayrılmıştır. Başvurucu, imar planının onaylanmasının üzerinden uzunca bir süre geçmesine rağmen kamulaştırma işlemi yapılmaması üzerine belediye aleyhine taşınmazın rayiç bedelinin ödenmesi istemiyle tam yargı davası açmıştır. İdare mahkemesi, uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılan taşınmazların kamulaştırılması için öngörülen beş yıllık sürenin 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na eklenen geçici 11. madde gereğince bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlayacağını vurgulamıştır. Mahkeme anılan yasal düzenleme uyarınca uyumsuzluğun esası hakkında bu aşamada karar verme olanağının bulunmadığı sonucuna varmıştır. Anayasa Mahkemesi 2018 yılında norm denetimi kapsamında verdiği bir karar ile anılan kanun hükmünü iptal etmiştir.

İmar uygulamalarının geniş alanları kapsamaları nedeniyle ve bütçeye yeterli ödeneğin konulması amacıyla kanun koyucu tarafından kamulaştırmanın beş yıllık süre içinde tamamlanması öngörülmüştür. Ancak bu sürenin uzaması hâlinde mülkiyet hakkının kullanımına ilişkin kısıtlamalar, taşınmaz malikine yüklenen külfeti ağırlaştırmakta; kısıtlılık süresinin uzamasına bağlı olarak malikin zararını karşılayabilecek herhangi bir giderim imkânının bulunmaması da malike aşırı bir külfet yüklenmesine sebep olmaktadır. Başvuru konusu olayda da imar planının onaylandığı 2004 yılından itibaren yaklaşık on dört yıl boyunca kamu makamlarınca taşınmazın kamulaştırma işlemi yapılmamış, başvurucuya hiçbir tazminat ödenmemiştir. Bu sebeple taşınmaz üzerinde imar kısıtlılığının devam ettiği bu süre zarfında başvurucunun mülkiyet hakkından دیدiği gibi yararlanabilmesi de mümkün olamamıştır.

İmar planında kamu hizmetine ayrılan taşınmazın uzunca bir süredir kamulaştırılmaması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya yüklediği külfet, içerdiği kamu yararı amacıyla dahi meşru kılınmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 55. "İmar uygulamalarıyla taşınmazların kamu hizmetine ayrılmasındaki kamu yararı amacı ile başvuruçuların mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge, ancak taşınmazın makul bir süre içinde kamulaştırılması yoluyla sağlanabilir."

4. İbrahim Sözer ve Diğerleri, B. No: 2016/10425, 4/4/2019

İmar planında kamu hizmet alanına ayrılan taşınmazın daha sonradan kamulaştırılmasından vazgeçilse de uzun süredir devam kısıtlamaların yol açtığı zararın giderilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, İmar Uygulaması, 1/1000 İmar Planı, Hukuki El Atma, Kamulaştırma İşleminde Vazgeçme, Kamu Hizmetine Ayırma

Başvurucuların taşınmazı 1986 yılında onaylanan 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planında ilköğretim tesis alanı olarak kamu hizmetine ayrılmıştır. Başvurucular, imar planının onaylanmasının üzerinden uzunca bir süre geçmesine rağmen kamulaştırma işlemi yapılmaması üzerine idare aleyhine taşınmazın rayiç bedelinin ödenmesi istemiyle tam yargı davası açmışlardır. Başvurucular imar plan tadilatı yapılması istemiyle belediyeye başvurmuş, başvurunun reddedilmesi üzerine ret işleminin iptali için dava açmışlardır. Mahkemece idari işlemin iptaline karar verilmiş ancak kararın temyiz incelemesinde olduğu anlaşılmıştır. İdare de başvurucular aleyhine aynı taşınmaza yönelik olarak kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır. Bedel tespiti ve tescil davası kesin süre içinde kamulaştırma bedelinin yatırılmaması nedeniyle reddedilmiştir. Başvurucuların açtığı tam yargı davasında idare mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; idare tarafından kamulaştırma işleminden vazgeçildiği, diğer taraftan mahkeme kararı gereğince imar planı değişikliği yapılarak taşınmazın kamu hizmeti alanından çıkarılacağı, bu nedenle idare tarafından tazmini gerekli bir zararın bulunmadığına değinilmiştir.

İmar uygulamalarının geniş alanları kapsamaması nedeniyle ve bütçeye yeterli ödeneğin konulması amacıyla kanun koyucu tarafından kamulaştırmanın beş yıllık süre içinde tamamlanması öngörülmüştür. Dolayısıyla taşınmazın kamu hizmeti alanı olarak ayrılmasından sonra beş yıl gibi bir süre kamulaştırılmaması makul görülebilirse de somut olayda olduğu gibi yaklaşık otuz üç yıldır devam eden kısıtlamanın taşınmaz malikleri yönünden aşırı bir külfete yol açtığı kuşkusuzdur. Başvurucular taşınmazın kamulaştırma bedelinin ödenmesi dışında taşınmazın uzunca bir süredir kamu hizmetine ayrılmış olması nedeniyle oluşan zararlarının da tazmin edilmesini talep etmişlerdir. Bu durumda kamulaştırma işleminden vazgeçilmiş olsa da müdahalenin ölçülü olabilmesi için kamu makamlarının taşınmazın

kamu hizmetine ayrılmasından kaynaklanan kısıtlamaların kaldırılması yönünde bir girişimde bulunması, diğer taraftan bu süre zarfında uygulanan kısıtlamalar nedeniyle oluşan zararın tazmin edilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla müdahalenin başvurucuya yüklediği külfet, içerdigi kamu yararı amacıyla dahi meşru kılınmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 52. "kamu makamlarının taşınmazın kamulaştırılması ya da kamulaştırılmaya gerek duyulmaması durumunda imar planı değişikliğiyle taşınmaz üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması hususundaki edilgen tutumları, bunun karşılığında herhangi bir tazminat da ödenmemesi başvurularda şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemektedir."

B. NAZIM İMAR PLANINDA KAMU HİZMETİNE AYIRMA

1. *Tam Petrol Ürünleri Alım Satım Ltd. Şti.*, B. No: 2013/2131, 10/6/2015

Uygulama imar planı yapılması ile birlikte beş yıl içinde kamulaştırma zorunluluğu bulunan taşınmazın uygulama imar planı öncesinde hazırlanan nazım imar planında kamu hizmet alanı olarak belirlenmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, İmar Uygulaması, Nazım İmar Planı, 1/1000 Uygulama İmar Planı Kentsel Sit Alanı, Kamu Hizmetine Ayırma

Başvurucu, satın aldığı taşınmaz için idareden *akaryakıt satış ve servis istasyonu* çalışma ruhsatı almış ve daha sonra bu ruhsatı yenilemiştir. Başvurucu 1/11/2005 tarihinden geçerli olmak üzere bir akaryakıt şirketi lehine on beş yıl süreli intifa hakkı vererek bu durumu tapuya tescil ettirmiştir. 21/5/2009 tarihli 1/5000'lik *Beyoğlu kentsel sit alanı koruma amaçlı nazım imar planında* başvurucuya ait taşınmaz; kısmen ulaşım ve transfer alanı, kısmen de parklar ve dinlenme alanı olarak belirlenmiştir. Başvurucu, imar planının iptali için dava açmıştır. İdare mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; taşınmazın 1/5000 ve 1/100.000'lik her iki planda da deniz, yaya, raylı sistemler ulaşım ağında yer aldığı, bilirkişi raporunda dava konusu parselin akaryakıt istasyonu olarak kalması yolunda net bir görüş belirtilmediğinden işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı vurgulanmıştır.

Taşınmazın bulunduğu bölgenin sit alanı içinde kalması nedeniyle bu bölgenin korunmasına yönelik olarak hazırlanan nazım imar planının meşru bir amaç içermediği söylenemez. Diğer taraftan nazım imar planı sonrasında hazırlanacak olan uygulama imar planı neticesinde taşınmazın imar programına alınmasının ve kamulaştırılmasının idare açısından bir zorunluluk olduğunu belirtmek gerekir.

Kamulaştırma işlemi ile başvurucuya ödenecek kamulaştırma bedelinin başvurucunun kayıplarını karşılama imkânı nazara alındığında söz konusu sınırlamanın ortaya çıkardığı durumun başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamusal menfaatin gerekleri arasında sağlanması gereken dengeyi bozmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 57. "İmar planları onaylanarak bağlayıcılık kazandıktan sonra, idare ve bireyler açısından birtakım hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Bir başka ifadeyle imar planları, idare ve bireyler açısından bazı yükümlülükler meydana getirmekte ve özellikle mülkiyet hakkına ilişkin sınırlamalar öngörmektedir. Özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri açısından, imar planlarının onaylanmasından sonra, özellikle imar sınırları içinde girecekleri her türlü imar ve yapı faaliyetlerinde imar plan ve programlarına uygun davranmak, her türlü yapı için ilgili idareden izin almak ve izin ilkelerine uygun olarak yapı inşa etmek yükümlülüğü doğmaktadır."

C. İMAR BARIŞI

1. *Murat Emrah Emre, B. No: 2018/1275, 30/10/2018*

*Yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesinin iptal edilerek yapının yıkımına ve mühür-
lenmesine karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayette,
sonradan yürürlüğe giren ve ilk bakışta etkili ve ulaşılabilir olan başvuru yolu usulünce
tüketilmemiştir.*

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Yapı Ruhsatı, Yapı Kullanım
İzin Belgesi, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Başvurucunun maliki olduğu bağımsız bölüme belediye tarafından imar planı değişik-
liğiyle yapı ruhsatı ve yapı kullanım izin belgesi verilmiştir. İmar planı değişikliği mah-
keme kararıyla iptal edildiğinden belediye, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesini
iptal etmiş ve taşınmaz mühürlenmiştir. Başvurucu, mühürleme işleminin iptali tale-
biyle dava açmıştır. Mahkeme davanın kabulü ile idari işlemin iptaline karar vermiştir.
Kararın istinaf edilmesi üzerine bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesinin iptal
kararını kaldırarak kesin olarak davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde,
daha önce verilen idari yargı kararları çerçevesinde dava konusu mühürleme işleminin
yapıldığına işaret edilerek bu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen geçici 16. maddeyle 31/12/2017
tarihinden önce ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılmış yapılar hakkında yapı
sahiplerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile yetkilendireceği kurum ve kuruluşlara
31/10/2018 tarihine kadar başvuruları hâlinde yapı kayıt belgesi verileceği düzenlen-
miştir. Ayrıca düzenlemede yapı kayıt belgesi verilen yapılarla ilgili bu Kanun uyarınca
alınmış yıkım kararları ile tahsil edilemeyen idari para cezalarının iptal edileceği be-

lirtilmiştir. Başvurucunun bireysel baş-
vuruda bulunmasından sonra oluşturu-
lan bu başvuru yolu, ulaşılabilirlik ile
başarı şansı sunma ve yeterli giderim
sağlama kapasitesi yönünden ayrı
ayrı ve sırayla incelenmiştir. Anayasa
Mahkemesi sonradan ihdas edilen bu
yolun ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal id-
dialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve
yeterli giderim sağlama kapasitesine
sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Bu nedenle mülkiyet hakkının ihlal
edildiğine ilişkin başvurunun **başvu-
ru yolunun tüketilmemesi nedeni-
le kabul edilemez olduğuna karar
verilmiştir.**

§ 34. *“Başvuru yollarının tüketilip tüketil-
mediği, ilke olarak Anayasa Mahkemesine
başvurunun yapıldığı tarihteki duruma
bakılarak değerlendirilir. Ancak Anayasa
Mahkemesi bazı durumlarda bireysel baş-
vuru yapıldıktan sonra oluşturulan yeni
başvuru yollarının tüketilmesi gerektiğine
de karar verebilir. Özellikle belli bir konuda-
ki yapısal ve sistemik sorunlara çözüm bul-
mak amacıyla sonradan oluşturulmuş bir
yol söz konusu ise ikincillik ilkesi, o konu-
daki temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddia-
larının -bu yol vasıtasıyla- öncelikle idari ve
yargısal makamlarca değerlendirilmesine
imkân tanınmasını gerekli kılabilir.”*

Ç. İDARİ EYLEM SONUCU YIKILAN RUHSATSIZ YAPILAR

1. Rifat Algan, B. No: 2014/19138, 22/2/2018

Uzunca bir süre boyunca idari makamların engellemelerine maruz kalmaksızın kullanılan ve bu süre zarfında kamusal hizmetlerden de yararlandırılan ruhsatsız bir binanın idarenin eylemi sonucunda zarar görmesine rağmen tazminat ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Ruhsatsız Bina, İdari Eylem Nedeniyle Oluşan Zarar, Kamusal Hizmetlerden Faydalandırılma

Başvurucunun maliki olduğu taşınmaz üzerindeki yapının yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi bulunmamaktadır. Bu yapı için 1983 yılında elektrik aboneliği, yine belirtilmeyen bir tarihte su aboneliği de tesis edilmiştir. İdare tarafından yürütülen okul inşaatının temel kazısı sırasında meydana gelen toprak kayması sonucunda başvurucunun konutu ağır hasar görmüş ve kullanılamaz hâle gelmiştir. Olayla ilgili olarak Cumhuriyet başsavcılığınca ceza soruşturması başlatılmış, yargılama sonucunda taksirle bina çökmesine ve toprak kaymasına sebep olma suçundan sanıkların mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu, okul inşaatı sırasında taşınmaz üzerindeki konut ve bahçeye zarar verildiğini belirterek tam yargı davası açmıştır. Mahkeme, taşınmaz üzerindeki ağaç ve zirai ürünler yönünden davayı kabul ederek tazminata hükmetmiş; binaya yönelik tazminat talebinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi bulunmayan ve yıktırılması gereken binada toprak kayması nedeniyle oluşan zararın tazminine olanak bulunmadığı belirtilmiştir.

Ruhsatsız olarak inşa edildiği ve yapı kullanma izin belgesi de bulunmayan binanın yaklaşık yirmi iki yıl boyunca başvuru ve ailesi tarafından konut olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucu bu süre zarfında kamu makamlarınca herhangi bir engellemeyle

§ 51. “Çağdaş şehircilik ilkeleri çerçevesinde planlama ve imar uygulamaları bakımından kamu makamlarının geniş takdir yetkileri mevcut olmakla birlikte kamu makamlarının bu takdir yetkilerini zamanında, makul ve tutarlı bir biçimde kullanmaları gerekmektedir. Somut olayda ise kaçak olarak inşa edildiği anlaşılan bu yapının yıkımı için gerekli imkânlara sahip olan idarece uzun bir süre girişimde bulunulmadığı gibi belediyecilik hizmetleri sunulması suretiyle en azından 1983 yılından toprak kaymasının yaşandığı 2005 yılına kadar yaklaşık yirmi iki yıl boyunca bu binada sosyal ortam ve aile çevresinin kurulmasına müsaade edildiği anlaşılmaktadır. Bu kadar uzun bir süre boyunca söz konusu binada yaşayan başvuru ve ailesi yönünden binanın kullanımının önemli bir ekonomik menfaat teşkil ettiği kuşkusuzdur. Kamu makamlarının belirsizliğe yol açan edilgen tutumu karşısında başvurucunun bu durumun bir anda değişebileceğini öngörmesi de beklenemez.”

karşılaşmamış, aksine binanın kullanımı noktasında kamusal hizmetlerden faydalandırılmıştır. Kamu makamlarının belirsizliğe yol açan edilgen tutumu karşısında başvurunun bu durumun bir anda değişebileceğini öngörmesi de beklenemez. Dolayısıyla derece mahkemelerinin olayın gelişiminde kamu makamlarının edilgen tutumunu dikkate almaksızın yapının ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi olmadığı gerekçesiyle zararın idare tarafından tazmin edilmesinin hukuken mümkün olmadığı yönündeki yaklaşımı başvurunun bütün zarara tek başına katlanması sonucuna yol açmaktadır. Sonuç olarak idari eylem sonucunda bina zarar görmesine rağmen zararın tazmin edilmemesi başvurucuya aşırı bir külfet yüklemektedir.

Başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

D. İDARENİN RUHSATSIZ YAPILARA İLİŞKİN YIKIM KARAR VE İŞLEMLERİ

1. Halim Alper ve Ömer Alper, B. No: 2015/7448, 10/10/2018

Kamu makamlarının ruhsatsız olan binanın tespiti ve yıkımı noktasında ivedilikle hareket ettiği bir durumda ruhsatsız bir yapının yıkılması mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Ruhsatsız Bina, Tazminat Ödenmeksizin Yıkım

Başvurucular taşınmazları üzerine inşa ettikleri binanın ilk iki katının 1999 yılında yapıldığını, üçüncü katının ise 2009 yılında tamamlandığını belirtmişlerdir. Belediye tarafından yapılan denetimde taşınmaz üzerinde yer alan yapının kaçak olarak inşa edildiği tespit edilmiş, 26/2/1999 tarihinde kaçak yapının yıkımı ile para cezasına karar verilmiştir. 2009 yılında yapılan yeni bir denetimde de taşınmaz üzerinde bodrum ve zemin kattan oluşan binanın var olduğu, ilaveten bir katın inşasına da başlandığı tespit edilmiş ve inşaat durdurularak bina mühürlenmiştir. Büyükşehir belediyesince bu alanda bulunan taşınmazların kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Başvurucuların ihtarla rağmen binayı yıkmamaları üzerine yıkım işlemi büyükşehir belediyesince gerçekleştirilmiştir. Başvurucular zararlarının tazmini istemiyle tam yargı davası açmışlardır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, kaçak olarak inşa edilen yapının yıkımının 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. maddesi kapsamında idare açısından bir hak ve sorumluluk olduğu vurgulanmıştır.

Kamu makamlarınca binanın ruhsatsız olduğu tespit edilmesine rağmen yıkım işlemi makul bir sürede gerçekleştirilmemiştir. Ancak binanın yapımından hemen sonra ve kamulaştırma kararından önce bina hakkında iki kez yıkım kararı alınmış ve malikler hakkında idari para cezaları uygulanmış, yıkım kararı ve para cezaları başvurularda tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla başvurularda yönünden yıkım işleminin uygulanabileceği öngörülebilir niteliktedir. Ayrıca heyelan bölgesinde bulunması nedeniyle binanın ruhsata bağlanması da mümkün değildir. Dolayısıyla insan sağlığı ve yaşamı ile çevre açısından tehlike oluşturan bu binanın yıkılmasının dayandığı kamu yararı amacının ağırlığı ile karşılaştırıldığında mülkiyet hakkına yapılan müdahale başvurucuya meşru sayılamayacak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklememektedir.

Müdahalenin belirtilen kamu yararı amacı ile başvurularda mülkiyet haklarının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 53. "... Ruhsatsız olarak inşa edilen yapıların tespit edilerek ruhsata bağlanmasının temin edilmesi mümkün olmadığı takdirde yıkımı kamunun genel menfaatlerinin sağlanması adına idare açısından bir sorumluluk niteliğindedir. Diğer taraftan, uyumsuzluk konusu taşınmazın heyelan bölgesinde bulunması nedeniyle ruhsata bağlanmasının mümkün olmadığı ve söz konusu yapının yıkılmamasının insan sağlığı ve yaşamı ile çevre açısından tehlikelerinin bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır."

2. Beyhan Polat ve Mehmet Polat, B. No: 2016/6635, 4/4/2019

Metruk durumda olması nedeniyle çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike arz eden ruhsatsız bir yapının yıkılması mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Metruk Halde Bulunan Yapı, Ruhsatsız Bina, Tazminat Ödenmeksizin Yıkım

Başvurucular, Maliye Hazinesinin maliki olduğu taşınmazı ecrimisil ödemek suretiyle kullanmaktadırlar. Belediye tarafından yapılan denetimde bu taşınmaz üzerinde bulunan yapıların metruk hâlde olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit üzerine belediye tarafından 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 39. ve 40. maddeleri uyarınca gerekli tedbirlerin alınmasına, aksi hâlde yıkım işlemi yapılacağına ilişkin karar alınmış; nihayetinde yıkım işlemi gerçekleştirilmiştir. Başvurucular, yapıların yıkımına ilişkin idari işlemin iptali ve yıkım nedeniyle oluşan zararlarının tazmini amacıyla belediye aleyhine dava açmışlardır. İdare mahkemesi, söz konusu yapılar üzerinde ruhsata tabi olan tadilatların ruhsat alınmaksızın yapıldığı, öte yandan ecrimisil ödemesi yapılmasının taşınmaz üzerinde ruhsatsız ve tehlikeli bir bina inşa edilmesi ve bu binanın kiraya verilmesi hakkı sağlamayacağına değinmiştir. Ayrıca taşınmaz üzerindeki kaçak yapıların yıkımında hukuka aykırılık bulunmadığını saptayan mahkeme, yıkım nedeniyle oluşan zararın idare tarafından tazmin edilmesinin hukuken mümkün olmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir.

Kamu makamları tarafından yapılan denetimlerde ruhsatsız birtakım ilaveler yapıldığı, diğer taraftan metruk hâlde olduğu tespit edilen yapıların yıkılmasının öngörülebilir olmadığı söylenemez. Nitekim olayda belediye tarafından 23/8/2011 tarihinde yasal mevzuat uyarınca metruk hâlde olduğu tespit edilen bina hakkında gerekli tedbirleri alması için başvuruculara on günlük süre verilmiş, bu karar 26/8/2011 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir. Sonuç olarak 14/9/2011 tarihinde belediye tarafından yıkım işlemi

gerçekleştirilmiştir. Bu alanda kamu makamlarına tanınan takdir yetkisi gözetildiğinde ve bu şekildeki metruk yapıların yıkılmasının dayandığı kamu yararı amacının ağırlığı ile karşılaştırıldığında mülkiyet hakkına yapılan müdahale başvuruculara meşru sayılamayacak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklememektedir.

Dolayısıyla müdahalenin belirtilen kamu yararı amacı ile başvurucuların mülkiyet haklarının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 39. "... derece mahkemelerinin aksi ispat da edilemeyen kabulüne göre uyuşmazlığa konu yapılar metruk bir durumda olup çevresi için tehlike oluşturabilecek duruma gelmiştir. Bu bağlamda başvurucuların, metruk hâle gelmiş böyle durumdaki yapıların yıkılabileceğini öngörebilecek durum olduklarının kabulü gerekir. Diğer taraftan çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike arz eden bir yapının yıkımına karar verilmesinin üçüncü kişilerin özel ve aile hayatları ile can güvenliğini koruma yükümlülüğünde olan idare açısından bir sorumluluk niteliğinde olduğu da belirtilmelidir."

3. Mehmet Memiş, B. No: 2015/5380, 30/10/2018

Kamu makamlarının ruhsatsız olan binanın yıkımı için uzun süre hareketsiz kalması bir sorun teşkil etmekle birlikte metruk durumda olması nedeniyle çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike arz eden ruhsatsız bir yapının yıkılması mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Metruk Yapı, Ruhsatsız Bina, Tazminat Ödenmeksizin Yıkım

Belediye tarafından yapılan denetimde başvurunun 1980 yılında satın aldığı taşınmaz üzerinde bulunan binanın uzun zamandır kullanılmaması nedeniyle metruk hâle geldiği ve bu durumun çevre halkının sağlığı açısından tehlike arz ettiği tespit edilmiştir. Bu tespit uyarınca belediye 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 39. ve 40. maddeleri uyarınca binanın yıkımına karar vermiş ve 3/8/2010 tarihinde bina yıkılmıştır. Başvurucunun sunmuş olduğu belgelerden bu yapının elektrik ve su aboneliklerinin yapılmış olduğu, emlak vergilerinin ödendiği anlaşılmıştır. Başvurucu zararının karşılanması talebinin reddi üzerine belediye aleyhine tam yargı davası açmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, 3194 sayılı Kanun'un 39. maddesi kapsamında binanın çevre açısından tehlike oluşturacak bir durumda olması nedeniyle yıkılmasının yanında yapının kaçak olarak inşa edildiği vurgulanmıştır. Ayrıca 3194 sayılı Kanun'un 32. maddesi kapsamında kaçak yapıların yıkımının idare açısından bir hak ve sorumluluk olduğu belirtilmiştir.

Başvurucunun uzun yıllar ikamet ettiği ve bu süre zarfında kamusal hizmetlerden de faydalandırıldığı ruhsatsız binanın yıkımı yönünde idare tarafından makul olmayan bir süre boyunca herhangi bir işlem yapılmamasının bir sorun teşkil etmediği söylenemez. Ancak ruhsatsız olan bu binanın zamanla metruk hâle geldiği de dikkate alındığında bina çevre ve insan sağlığı açısından tehlike oluşturabilecek durumdadır. Bu durumdaki bir binanın yıkılıp yıkılmayacağı noktasında belirsiz bir durumdan söz edilemez. Ayrıca binanın tehlike arz etmediğini ileri süren başvuru, yıkım kararına ilişkin olarak iptal davası da açmamıştır. Bu alanda kamu makamlarına tanınan takdir yetkisi gözetildiğinde ve bu şekildeki metruk binanın yıkılmasının dayandığı kamu yararı amacının ağırlığı ile karşılaştırıldığında mülkiyet hakkına yapılan müdahale başvuruca meşru sayılamayacak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklememektedir.

Dolayısıyla müdahalenin belirtilen kamu yararı amacı ile başvuruca-
nın mülkiyet haklarının korunması
arasında olması gereken adil denge
bozulmadığından **Anayasa'nın 35.
maddesinde güvence altına alınan
mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 52. "... çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike arz eden bir yapının üçüncü kişilerin özel ve aile hayatları ile can güvenliğini koruma yükümlülüğünde olan yıkımına karar verilmesi idare açısından bir sorumluluk niteliğindedir."

4. Osman Yücel, B. No: 2014/4874, 15/6/2016

Ruhsatsız olarak inşa edildiğinin tespit edilmesi üzerine mühürlenene ve kamulaştırma sahasında kalması nedeniyle ruhsata bağlanması mümkün olmayan yapının yıkımına ve idari para cezasına karar verilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Kamulaştırma Sahasında Bulunan Yapı, Ruhsatsız Bina, Yıkım Kararı, İdari Para Cezası

Başvurucu barajı inşaatı nedeniyle kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazı üzerinde ruhsat almaksızın bir yarı açık ahır ve bir yığma ev inşa ettirmiştir. Belediye, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. ve 42. maddelerine aykırı olarak inşa edildiği gerekçesiyle bu yapıların yıkımına ve başvuru hakkında 6.994,40 TL idari para cezasının uygulanmasına karar vermiştir. Başvurucu bu işlemlerin iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkeme ruhsatsız yapıların yıkımına ilişkin kararın hukuka aykırı olmadığı gerekçesiyle davanın bu kısmının reddine, idari para cezasına ilişkin davanın kısmen kabulü ile idari para cezasının 4.986,40 TL olarak belirlenmesine hükmetmiştir.

Geniş bir alandaki tarım arazilerinin sulanması ve enerji üretimi sağlanması amacıyla gerçekleştirilen baraj gölü projesi sebebiyle kısa bir süre sonra su altında kalacak olan taşınmaz üzerinde yapı yapılmasına izin verilmemesinin meşru bir amaç taşıdığı belirtilmelidir. Diğer taraftan yapıların inşa edilmesine başlandığı sırada büyük oranda tamamlanmış bulunan bir baraj projesinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan başvuru yönünden ne zaman yapılacağı öngörülemeyen kamulaştırma işleminden ve bu kapsamda belirsiz bir süreyle mülkiyet hakkının kullanımının sınırlandırılma-

sından söz edilemez. Kamu makamlarınca ruhsatsız yapının tespiti ve yıkımına karar verilmesi noktasında gecikilmeksizin işlem tesis edildiği de dikkate alındığında müdahalenin ortaya çıkardığı durumun başvurucuya meşru sayılamayacak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir.

§ 95. "Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin devlet ve vatandaşların ödevi olduğu düzenlenmiştir. Bu bakımdan, yapılaşmanın fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun olarak teşekkülü ile sağlıklı, güvenli, kaliteli, ekonomik yaşam çevrelerinin oluşturulması şeklindeki üstün kamusal yararın sağlanması bakımından taşınmaz sahiplerinin, imar mevzuatının gerektirdiği kısıtlama ve kullanma esaslarına uyması zorunludur."

Dolayısıyla müdahalenin belirtilen kamu yararı amacı ile başvuruca- rın mülkiyet haklarının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

5. Çapan Türkoğlu ve Han Restorant Turizm İnşaat Sanayii Ticaret Ltd. Şti, B. No: 2015/7208, 20/3/2019

Kıyı mevzuatına aykırı olarak inşa edilen ruhsatsız bir yapının yıkılması mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Kıyı Mevzuatına Aykırılık, Ruhsatsız Bina, Tazminat Ödenmeksizin Yıkım

Başvurucu Çapan Türkoğlu, denizden doldurularak elde edilen ve belediye tarafından yap-işlet-devret modeliyle kiralanan taşınmaz üzerinde lokanta işletmektedir. Belediye 17/4/1996 tarihinde anılan işletme için yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni vermiştir. Hazine'nin açtığı dava sonunda verilen mahkeme kararı gereğince belediye söz konusu ruhsatı iptal etmiştir. Başvurucunun ruhsat iptaline yönelik işlemin iptali istemiyle açtığı dava reddedilmiştir. Akabinde Hazine, belediye ve başvuru aleyhine müdahalenin menı ve kal davası açılmıştır. Mahkemece taşınmaz üzerinde bulunan yapıların yıktırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvuruçunun işlettiğı lokantanın kıyı kenar çizgisinin güneyinde ve denize bitişik alanda yer aldığı, inşaat ruhsatının bulunmadığı vurgulanmıştır. Başvuruçunun işletmeyi başvuru şirkete devrettiğini bildirmesi üzerine belediye ile şirket arasında 15/2/1999 tarihinde bir yıllık kira sözleşmesi yapılmıştır. Başvuruçular ticari faaliyette bulundukları iş yerinin yıkılması nedeniyle zararlarının tazmini amacıyla tam yargı davası açmışlardır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, söz konusu yapıların yıkımının gerçekleştirilmesinde Hazine ile belediyenin hizmet kusurunun bulunmadığı vurgulanmıştır.

Ruhsata aykırılığın tespit edilmesi ve ruhsatsız binanın yıkımı konusunda ivedilikle hareket etmesi gereken kamu makamlarının olayda bu yükümlölüklerini yerine getirmiş olduğu belirtilmelidir. Derece mahkemelerinin aksi ispat edilemeyen kabulüne göre kıyı kenar çizgisinin güneyinde ve denize bitişik alanda yer alan, sabit nitelikteki ruhsatsız yapıların kıyı mevzuatı uyarınca ruhsata bağlanması da mümkün değildir. Dolayısıyla başvuruçuların ruhsata bağlanması mümkün olmayan böyle bir binanın yıkılabileceğini öngörebilecek durumda olduğunun kabulü gerekir. Bu alanda kamu makamlarına tanınan takdir yetkisi gözetildiğinde ve bu şekildeki ruhsatsız yapıların yıkılmasının dayandığı kamu yararı amacının ağırlığı ile karşılaştırıldığında mülkiyet hakkına yapılan müdahale başvuruçulara meşru sayılamayacak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemektedir.

Dolayısıyla müdahalenin belirtilen kamu yararı amacı ile başvuruçuların mülkiyet haklarının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 56. "... Anayasa Mahkemesinin idari işlemlerin -kural olarak- hukuka uygun olup olmadığını değerlendirme gibi bir görevi bulunmadığını da belirtmek gerekir. Bu görev açıkça keyfi veya bariz bir takdir hatası içerecek bir sonuca varılmaması kaydıyla derece mahkemelerine aittir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki görevi ise yapının yıkımı yönündeki müdahale bakımından somut olayda başvuruçuların mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerinin yerine getirilip getirilmediğini belirlemekten ibarettir."

6. Bayram Üstündağ, B. No: 2018/18510, 11/10/2018

Ruhsatsız binanın yıkılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayette zararın tazmini amacıyla tam yargı davası yoluna başvurulmadığından başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Ruhsatsız Bina, Tazminat Ödenmeksizin Yıkım, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Başvurucunun müştereken malik olduğu taşınmazı üzerinde 1980 yılında tamamlanan dört katlı, ruhsatsız bir bina bulunmaktadır. Belediye tarafından 2008 yılında taşınmazın bulunduğu alanda imar yollarının açılması için kamulaştırma kararı alınmıştır. Belediye encümenince 2/3/2011 tarihinde 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. maddesi gereğince ruhsatsız bu binanın yıkımına karar verilmiştir. Başvurucu binanın ruhsatsız olmadığını, 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun kapsamında imar affı müracaatının bulunduğunu belirterek yıkım kararının iptali istemiyle iptal davası açmıştır. Mahkeme, dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Kamu makamlarının engellemelerine maruz kalmadan 1980 yılından yıkım kararının alındığı 30/3/2011 tarihine kadar bütün belediyeçilik hizmetlerinden istifade ettirilen başvuru açısından binanın kullanımının mülk teşkil ettiği açıktır. Başvurucu binanın ruhsatsız kabul edilemeyeceğini belirterek yıkım kararının iptali istemiyle dava açmıştır. Ne var ki imar yollarının açılması ve düzenlenmesindeki kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge ancak başvurucuya tazminat ödenmesi veya zararın başka yollarla telafi edilmesi şartıyla sağlanabilir. Başvurucu yıkım işlemiyle oluşan zararın tazmini amacıyla tam yargı davası açabilecekken etkili ve erilebilir olan bu yola başvurmamıştır.

§ 41. "... yıkım işlemiyle oluşan zararın tazmini amacıyla idari yargı mercileri önünde açılacak tam yargı davasının etkili ve erişilebilir olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır."

Bu nedenle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun **başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

7. Durali Gümüşbaş, B. No: 2015/6427, 10/10/2018

Uzunca bir süre boyunca idari makamların engellemelerine maruz kalmaksızın kullanılan ruhsatsız bir binanın tazminat ödenmeksizin yıkılması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, İmar Uygulaması, Ruhsatsız Bina, Tazminat Ödenmeksizin Yıkım, Kamusal Hizmetlerden Faydalandırılma

Başvurucu, taşınmazı üzerinde ruhsatsız olarak inşa edilen bina için 1983 yılında imar affı müracaatında bulunmuştur. Belediye tarafından imar uygulaması sonucunda başvurucuya ait taşınmaz üzerindeki gecekondunun bir kısmının imar yolunda kaldığı gerekçesiyle bu kısmın yıkımına ve bu kısımda kalan ağaçların da kaldırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu, belediye tarafından binanın yıkılması üzerine yıkım nedeniyle oluşan zararın giderilmesi istemiyle dava açmıştır. Mahkeme; görev ve sorumluluğu bulunan idare açısından gecekondunun yıkılmasının hizmet kusuru olarak değerlendirilemeyeceği, yapının yıkımı nedeniyle oluşan zararın idare tarafından tazmin edilmesinin hukuken mümkün olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Şehir planlama ve imar uygulamaları çerçevesinde geniş takdir yetkileri bulunan kamu makamlarının bu takdir yetkilerini zamanında, makul ve tutarlı bir biçimde kullanmaları gerekmektedir. Ancak olayda binanın yıkım tarihine kadar yaklaşık yirmi dört yıl boyunca kamu makamlarının herhangi bir girişimde bulunmadığı görülmektedir. Bu durumda kamu makamlarının kendilerinden beklenen gerekli özeni gösterdikleri söylenemez. Derece mahkemelerinin olayın gelişiminde kamu makamlarının edilgen tutumunu dikkate almaksızın, yapının ruhsatsız olduğu gerekçesiyle oluşan zararın idare tarafından tazmin edilmesinin hukuken mümkün olmadığı yönündeki yaklaşımı başvurunun bütün zarara tek başına katlanması sonucuna yol açmaktadır. Sonuç olarak başvurunun uzunca bir süre kullanmasına müsamaha gösterilen binasının herhangi bir tazminat ödenmeksizin yıkılması başvurucuya aşırı bir külfet yüklemektedir.

Başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 55. "Kamu makamlarının binanın yıkımı için uzun süre hareketsiz kalması binanın yıkılıp yıkılmayacağı noktasında belirsiz bir durum oluşmasına sebebiyet vermektedir. Böyle bir durumda başvurunun kamu makamlarının uzun bir süre boyunca devam eden edilgen tutumlarının bir anda değişebileceğini öngörmesini beklemek hakkaniyete aykırı olacaktır. Nitekim bu kadar uzun bir süre boyunca söz konusu binanın kullanımının başvuru bakımından önemli bir ekonomik menfaat teşkil ettiğini belirtmek gerekir."

8. Mustafa Duman, B. No: 2015/19177, 19/2/2019

Ruhsatsız olan binanın yıkılması üzerine açılan davada derece mahkemelerince başvurunun binanın yıkımı sırasında taşınmaz üzerinde bulunan ağaçlar ve diğer bitkilere de zarar verildiği yönündeki iddiası hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmaması usulî güvenceler yönünden mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Ruhsatsız Binanın Yıkımı, Muhdesatların Zarara Uğraması, Usulî Güvenceler

Başvurucunun maliki olduğu taşınmaz üzerinde restoran olarak kullanılan bir bina bulunmaktadır. Belediye tarafından yapılan denetimlerde bu yapının ruhsatsız olduğu tespit edilerek bina mühürlenmiştir. Ayrıca binanın ıslahı için başvurucuya bir aylık süre verilmiş ve başvuru hakkında idari para cezası uygulanmıştır. Ruhsatsız bina, mühürlendiği tarihten yaklaşık üç yıl sonra belediye tarafından yıkılmıştır. Başvurucu yıkım nedeniyle oluşan zararının tazmini için tam yargı davası açmıştır. Mahkeme; başvurunun yıkım kararına dair idari işleme karşı dava açmadığından bu karara dayalı olarak tesis olunan işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı, diğer taraftan III. derece arkeolojik sit alanında kalan yapının ruhsata bağlanmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Kamu makamlarınca ruhsatsız olarak inşa edildiği tespit edilip mühürlenilen, diğer yönüyle de arkeolojik sit alanı içinde bulunan bu binanın yıkılıp yıkılmayacağı noktasında belirsiz bir durum bulunmamaktadır. Ruhsatsız olarak inşa edilen yapıların tespit edilerek ruhsata bağlanması mümkün olmadığı takdirde yıkımı noktasında kamu makamlarına tanınan takdir yetkisi ve binanın yıkılmasının dayandığı kamu yararı amacının ağırlığıyla karşılaştırıldığında müdahalenin başvurucuya aşırı bir külfet yüklediği söylenemez. Ancak başvuru aynı yargılamada yıkım işlemi sırasında binanın etrafında bulunan meyve ağaçları, peyzaj amaçlı dikilen süs bitkileri ile erozyonu engellemek amacıyla yapılan eski teraslarında zarar gördüğünü ve bu zararının da karşılanmamasından ya-

kınmıştır. Sonuç olarak başvurunun mülkiyet hakkının ihlaline yönelik bu iddiası yargılama sürecinin bütününe etkileyen önemli ve karşılanması gereken bir iddiadır. Derece mahkemelerince bu konuda herhangi bir değerlendirme yapılmadığından mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin olayda yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 60. "... başvurunun belirtilen şikâyeti, mülkiyet hakkının ihlali iddiasına ilişkin yargılama sürecinin bütününe etkileyen önemli ve karşılanması gereken bir iddiadır. Derece mahkemelerince bu konuda herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapılmamıştır. Bu durumda başvurunun müdahalenin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme noktasında mülkiyet hakkının usulî güvencelerinden yararlandırılmadığı anlaşılmaktadır."

E. SİT ALANI OLARAK TESCİL EDİLEN TAŞINMAZLAR

1. *Doğa Taahhüt İnşaat Turizm Ticaret A.Ş., B. No: 2015/19973, 28/11/2018*

2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmesi mümkün olan başvurunun, taşınmazının birinci derece doğal sit alanı olarak tescil ve ilan edilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Birinci Derece Doğal Sit Alanı, Delta Ekosistemi

Başvurucu, üzerinde 1987 yılından beri fabrika ve işletmeleri bulunan Gediz Delta Ovası'nda yer alan taşınmazının sit alanından çıkarılması için talepte bulunmuş, Koruma Bölge Kurulu tarafından talep reddedilmiştir. Başvurucu ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkemece bilirkişi görüşüne başvurularak davanın kabulüne karar verilmiştir. Danıştay Altıncı Dairesi hükmün bozulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, birinci derece doğal sit alanı içinde bulunan ve uluslararası korumaya sahip delta ekosisteminin bir parçası olan taşınmazın sit niteliğinin yapay etkenlerle kaybedildiğinin kabulünün mümkün olmadığı belirtilmiştir. Kararda aksi yönde bir değerlendirmenin delta ekosisteminin yapılaşma baskısı altına girmesi ve birinci derece doğal sit alanının bütünlük içinde özgün dokusunun korunabilmesi olanağının yitirilmesi sonucunu doğuracağı vurgulanmıştır. Mahkemece bozma ilamına uyularak dava aynı gerekçelerle reddedilmiştir.

Başvurucunun maliki olduğu taşınmazın birinci derece doğal sit alanı olarak tescili sebebiyle taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığını belirtmek gerekir. Ancak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin somut olayda başvurunun taşınmazından yararlanmasını bütünüyle etkilemediği görülmektedir. Buna göre başvuru 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na uygun olmak kaydıyla taşınmazı kullanabilmektedir. Ayrıca bu Kanun mutlak bir inşaat ve satış yasağı da öngörmemektedir. Bunun yanında başvurunun anılan Kanun kapsamında takas yoluna başvurusunun önünde bir engel bulunmaktadır. Başvurucu

§ 62. "2863 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca, özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür varlıklarının sahipleri, bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının 2863 sayılı Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimatlara uygun olarak yerine getirdikleri sürece 2863 sayılı Kanun kapsamında tanınan hak ve muafiyetlerden yararlanabileceklerdir. Bu bakımdan ölçülülük ilkesi kapsamında yapılacak incelemede, özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki taşınmaz kültür varlıklarıyla ilgili olarak sağlanacak yardım ve kolaylıklara ilişkin 2863 sayılı Kanun kapsamındaki düzenlemelerin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir."

ayrıca taşınmazının sıt alanı kapsamına alınmasına ilişkin Koruma Bölge Kurulu kararı-
na karşı iptal davası açmış ise de bu karar nedeniyle oluştuğunu iddia ettiğı zararların
tazmini amacıyla idari ve yargısal yollara da başvurmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle
müdahalenin başvuru açısından meşru sayılamayacak ferdi ve aşırı nitelikte bir yük
oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Müdahalenin içerdığı kamu yararı amacı ile başvuruçunun mülkiyet hakkının korun-
ması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. madde-
sinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

2. Mehmet Arslantaş, B. No: 2016/15703, 28/5/2019

Taşınmazın sit alanı ve anıt eser olarak tescil edilmesine ilişkin idari işlemlerin yargı kararlarıyla iptal edilmesine rağmen başvurunun bu süre zarfındaki kısıtlamalar nedeniyle oluşan zararlarının tazmin edilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Birinci Derece Doğal Sit Alanı, Zarar Kastı, Tazmin Sorumluluğu

Başvurucunun müştereken maliki olduğu taşınmazın bulunduğu alan kentsel sit koruma amaçlı imar planları etkilenme geçiş alanı kapsamında bulunmaktadır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile bu taşınmazı da kapsayacak şekilde bir kısım taşınmaz 2. grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Başvurucu, taşınmazın tescil şartlarını taşımadığını belirterek Koruma Bölge Kurulu kararının iptali istemiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı aleyhine dava açmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda davaya konu yapının sivil mimarlığın korunması gereken bir örneğini oluşturması, yapının kültür varlığı olarak tescilini gerektiren özellikler göstermesi nedeniyle korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilmesine ilişkin dava konusu işlemden hukuka aykırılık görülmediği vurgulanmıştır.

Başvurucunun maliki olduğu taşınmazın kültür varlığı olarak tescili sebebiyle taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığını belirtmek gerekir. Ancak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin somut olayda başvurunun taşınmazından yararlanmasını bütünüyle etkilemediği görülmektedir.

Buna göre başvuru 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na uygun olmak kaydıyla taşınmazı kullanabilmektedir. Ayrıca bu Kanun mutlak bir inşaat ve satış yasağı da öngörmemektedir. Diğer taraftan başvurunun kendisine sağlanan hak ve kolaylıklardan yararlanmadığı yönünde somut bir şikâyetinin de bulunmadığı dikkate alındığında müdahalenin başvuru açısından meşru sayılamayacak ferdi ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 66 "... başvuruca ait taşınmaz Mahkemenin tespit ettiği gibi 2. derece doğal sit alanı olarak tescil edilseydi taşınmazı üzerinde kesin yapılaşma yasağı bulunmayacak; taşınmazı üzerinde turizm yatırım ve turizm işletme belgeli turistik tesisler ile hizmete yönelik yapılar yapılabilecek, mevcut tarımsal ve hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülebilecek veya yeni tarımsal ve hayvancılık faaliyetlerine başlayabilmesi mümkün olabilecektir. Buna rağmen başvuru tarafından açılan tazminat davası reddedilmiştir. Buna göre derece mahkemelerinin maddi ve manevi tazminata ilişkin koşulları oldukça dar ve sadece kasta varan kusur ile sınırlı olarak yorumlaması mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olmasına yol açmaktadır."

F. KÜLTÜR VARLIĞI OLARAK TESCİL EDİLEN TAŞINMAZLAR

1. *Nagihan Beken*, B. No: 2014/9998, 12/7/2016

2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmesi mümkün olan başvurunun taşınmazının korunması gereken kültür varlığı olarak tesciline karar verilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Koruma Amaçlı İmar Planı, Korunması Gereken Kültür Varlığı, Kentsel Sit Alanı

Başvurucunun müştereken maliki olduğu taşınmazın bulunduğu alan Kentsel Sit Koruma Amaçlı İmar Planları Etkilenme Geçiş Alanı kapsamında bulunmaktadır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile bu taşınmazı da kapsayacak şekilde bir kısım taşınmazın 2. grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Başvurucu, taşınmazın tescil şartlarını taşımadığını belirterek Koruma Bölge Kurulu kararının iptali isteğiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı aleyhine dava açmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, davaya konu yapının sivil mimarlığın korunması gereken bir örneğini oluşturması, yapının kültür varlığı olarak tescilini gerektiren özellikler göstermesi nedeniyle korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği vurgulanmıştır.

Başvurucunun, maliki olduğu taşınmazın kültür varlığı olarak tescili sebebiyle taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığını belirtmek gerekir. Ancak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin somut olayda başvurunun taşınmazından yararlanmasını bütünüyle

etkilemediği görülmektedir. Buna göre başvuru 2863 sayılı Kanun'a uygun olmak kaydıyla taşınmazı kullanabilmektedir. Ayrıca bu Kanun mutlak bir inşaat ve satış yasağı da öngörmemektedir. Diğer taraftan başvurunun kendisine sağlanan hak ve kolaylıklardan yararlanmadığı yönünde somut bir şikâyetinin de bulunmadığı dikkate alındığında müdahalenin başvuru açısından meşru sayılamayacak ferdi ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 52. "2863 sayılı Kanun'un mülkiyetin kullanımına sınırlandırma getiren maddeleri ile korunması gereken kültür varlığı maliklerine yardım ve kolaylıklar öngören maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, başvurunun Kültür ve Turizm Bakanlığının taşınmazın bakım ve onarımına ilişkin 2863 sayılı Kanun kapsamında vereceği emir ve talimatlara uygun hareket ettiği sürece 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabileceği gibi 2863 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla mülkiyet hakkının tanıdığı tüm yetkilerini de kullanabileceği açıktır."

2. Ahmet Bölge, B. No: 2014/13133, 28/9/2016

2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmesi mümkün olan başvurucunun taşınmazının korunması gereken kültür varlığı olarak tesciline karar verilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Koruma Amaçlı İmar Planı, Korunması Gereken Kültür Varlığı, Kentsel Sit Alanı

Başvurucu, satın aldığı taşınmaz üzerindeki yapıyı yıkmak amacıyla belediyeye başvurmuştur. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun olumlu kararına istinaden belediye tarafından başvurucuya yıkım ruhsatı verilmiş ve başvuru taşınmaz üzerinde bulunan yapıyı yıkmıştır. Yıkım işleminden sonraki bir tarihte Koruma Bölge Kurulu, işleminde başvurucuya ait taşınmazın da bulunduğu otuz dört sivil mimarlık örneği ile dört anıtsal mimarlık örneği taşınmazı kültür varlığı olarak tescil etmiştir. Başvurucu, Koruma Bölge Kuruluna başvurarak taşınmaz üzerindeki yapının yıkıldığını belirtmiş ve tescilin kaldırılmasını talep etmiştir. Başvurunun reddi üzerine başvuru ret işleminin iptali istemiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı aleyhine dava açmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, sivil mimarlık örneği olarak tescil edilen fakat yıkılmış bulunan yapının ölçüleri ve mekân dağılımını anlatan herhangi bir iz ve kalıntı olmadığı, diğer taraftan yapının rölövesinin çıkarılmasının ve aslına uygun olarak restorasyonunun da mümkün olmadığı vurgulanmıştır.

Başvurucunun maliki olduğu taşınmazın kültür varlığı olarak tescili sebebiyle taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığını belirtmek gerekir. Ancak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin somut olayda başvurunun taşınmazından yararlanmasını bütünüyle etkilemediği görülmektedir. Buna göre başvuru 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na uygun olmak kaydıyla taşınmazı kullanabilmektedir. Ayrıca bu Kanun mutlak bir inşaat ve satış yasağı da öngörmemektedir. Diğer taraftan başvurunun kendisine sağlanan hak ve kolaylıklardan yararlanmadığı yönünde somut bir şikâyetinin de bulunmadığı dikkate alındığında müdahalenin başvuru açısından meşru sayılamayacak ferdî ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 62. "2863 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca, özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür varlıklarının sahipleri, bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının 2863 sayılı Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimatlara uygun olarak yerine getirdikleri sürece 2863 sayılı Kanun kapsamında tanınan hak ve muafiyetlerden yararlanabileceklerdir. Bu bakımdan ölçülülük ilkesi kapsamında yapılacak incelemede, özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki taşınmaz kültür varlıklarıyla ilgili olarak sağlanacak yardım ve kolaylıklara ilişkin 2863 sayılı Kanun kapsamındaki düzenlemelerin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir."

3. Leyla Berker ve Diğerleri, B. No: 2016/13669, 6/3/2019

2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmesi mümkün olan başvuruçuların, taşınmazlarının müze koruma alanı olarak belirlenmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Koruma Amaçlı İmar Planı, Korunması Gereken Kültür Varlığı, Kentsel Sit Alanı

Başvuruçuların maliki olduğu taşınmaza komşu olan Trabzon Müzesi, Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu kararıyla başvuruçuların taşınmazının da yer aldığı parseller müze koruma alanı olarak kabul edilmiştir. Başvuruçular, taşınmazın imar planında müze alanında kalmasına rağmen kamulaştırılmaması nedeniyle meydana gelen maddi zararlarının giderilmesi istemiyle dava açmışlardır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, maliklerin taşınmaz üzerindeki tasarruf haklarını Koruma Kurulundan izin almak suretiyle kullanabileceklerinden bu haklarına yönelik bir sınırlamadan söz edilemeyeceği ifade edilmiştir. Öte yandan kararda taşınmazın tamamının müze koruma alanı içinde yer almadığı, bunun yanında taşınmazda yapılacak tadilat ve tamiratlar için yapılan başvurulara da olumlu cevap verildiği belirtilmiştir.

Başvuruçuların maliki oldukları taşınmazın müze koruma alanı olarak belirlenmesi sebebiyle taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin kısıtlandığını belirtmek gerekir. Ancak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin somut olayda başvuruçuların taşınmazdan yararlanmalarını bütünüyle etkilemediği görülmektedir. Buna göre başvuruçular 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na uygun olmak kaydıyla taşınmazı kullanabilmektedir. Ayrıca bu Kanun mutlak bir inşaat ve satış yasağı da öngörmemektedir. Öte yandan başvuruçuların 2863 sayılı Kanun kapsamında kendilerine sağlanan hak ve kolaylıklardan yararlanamadıkları yönünde somut bir şikâyetlerinin de bulunmadığı açıktır. Son olarak başvuruçular itiraz yolu açık olmasına rağmen Koruma Bölge Kurulunun anılan kararlarına karşı idari ve yargısal yollara başvurmamışlardır. Dolayısıyla müdahalenin başvuruçular açısından meşru sayılamayacak ferdî ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

§ 24. "Başvuruçuların müze koruma alanı olarak tescil edilen taşınmazlarına ilişkin olarak 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmeleri ve yapılan müdahaleye karşı idari ve yargısal makamlar önünde etkin bir biçimde itiraz edebilmeleri mümkündür."

Müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvuruçuların mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

G. KÜLTÜR VARLIĞI NİTELİĞİ TAŞIMAYAN TAŞINMAZLAR

1. *Fatma Nazlı Özkay*, B. No: 2016/8023, 6/3/2019

Korunması gerekli eski eser niteliği taşınmayan taşınmaz için verilen yapı ruhsatının yargı kararıyla iptal edilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Korunması Gerekli Kültür Varlığı, Boğaziçi Öngörünüm Bölgesi, Tadilat Projesi, Yapı Ruhsatı

Başvurucunun 2000 yılında satın aldığı taşınmaz üzerinde öncesinde bodrum+zemin+iki kattan oluşan bir yapı bulunmakta iken anılan bina 1932 yılında çıkan bir yangın sonucunda tamamen yok olmuştur. Bu tarihten itibaren de gayrimenkul, boş bir arsa olarak kabul edilmiştir. Taşınmaz bu hâliyle 1/1000 ölçekli Boğaziçi ön görünüm bölgesi uygulama imar planı ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu hükümlerine tabi olup meri imar planında korunması gerekli kültür varlığı lejantı ile gösterilmiş olmakla konut alanında kalmaktadır. İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 10/5/2006 tarihinde bu taşınmaza ilişkin restorasyon tadilat projesini onaylamıştır. Bu karar üzerine başvuru, Büyükşehir Belediyesi Boğaziçi İmar Müdürlüğünden 29/12/2006 tarihinde ruhsat alarak inşaatı on yıla yakın bir sürede tamamlamıştır. Davacı M.İ. tarafından Büyükşehir Belediyesi ve Kültür Bakanlığı aleyhine anılan ruhsat ve eklerinin, restitüsyon projesinin ve bu ruhsatın dayanağı Koruma Kurulu kararının iptali istemiyle dava açılmıştır. Başvurucu bu davaya müdahil olmuştur. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda; taşınmaz üzerinde eski bir yapının varlığını kanıtlayan herhangi fiziki bulgu olmadığı, buna rağmen restorasyon ve restorasyon tadilat projesinin onaylanarak bu projelere yapı ruhsatı verilmesinin hukuka aykırı olduğu vurgulanmıştır.

Başvuruya konu taşınmaz doğal ve tarihi önemi sebebiyle korunması gereken Boğaziçi alanında yer almaktadır. Söz konusu alanın korunması amacıyla kamu makamlarının belirli bir takdir yetkilerinin olduğunu belirtmek gerekir. Diğer taraftan başvurunun taşınmazı satın aldığı tarihte inşaat ruhsatının mevcut olmadığı, inşaat ruhsatının iptaline ilişkin davanın da bu ruhsat verildikten kısa bir sonra -2/10/2007-

§ 56. "...buna göre derece mahkemelelerinin kararlarının gerekçeleri de dikkate alındığında ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri çerçevesinde söz konusu yapının eski eser niteliğini taşıdığını gösterir gerekli belgelerin olmadığını bilebilecek durumda olan başvurunun söz konusu yapı ruhsatı verilemeyeceğini veya verildiği takdirde iptal edilebileceğini öngörebileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca başvuru inşaatı on yıl gibi bir sürede tamamladığını ileri sürmüştür. Buna göre inşaat ruhsatına ilişkin dava devam ettiği hâlde yapının inşasına devam eden başvurunun davanın aleyhine sonuçlanması durumunda ruhsatın iptal edilebileceğini öngörebileceğine göre bunun sonuçlarına katlanması beklenebilir."

açıldığı dikkate alındığında müdahalenin öngörülebilir olmadığı da söylenemez. Buna göre inşaat ruhsatına ilişkin dava devam ettiği hâlde yapının inşasına devam eden başvurunun davanın aleyhine sonuçlanması durumunda ruhsatın iptal edilebileceğini öngörebileceğine göre bunun sonuçlarına katlanması beklenebilir. Ayrıca inşaat ruhsatı verilmesinin idarenin kusurundan kaynaklandığını ve bu idari işleme güvenerek yaptığı işler yüzünden zarara uğradığını ileri süren başvuru, bu zararının giderilmesi için idari yargı mercilerinde tam yargı davası da açabilir.

Müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengen bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

IV. SOSYAL GÜVENLİK ÖDEMELERİ

Umut FIRTINA

SOSYAL GÜVENLİK ÖDEMELERİ

Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının bireylere bir tür sosyal güvenlik ödemesi alma hakkı içermediğini ancak yürürlükteki mevzuatta önceden prim ödeme şartıyla veya şartsız olarak sosyal yardım alma hakkı şeklinde bir ödeme yapılması öngörülmüş ise yargısal içtihatlarla paralel olarak ilgili mevzuatın aradığı şartları yerine getiren bireyin mülkiyet hakkı kapsamına giren bir menfaatinin doğduğunu kabul etmektedir. *Ferda Yeşiltepe* başvurusunda emekli ikramiyesi alacağı, *Uğur Ziyaretli*, *Kuddis Büyükkakıllı* ve *Fatma Ülker Akkaya* başvurularında yaşlılık aylığı, *Besime Çetin* ve *Ümmü Çakır* başvurularında ölüm aylığı, *Yeşim Bullock* başvurusunda yetim aylığı mülk olarak görülmüştür.

Anayasa Mahkemesi sosyal güvenlik alacaklarının değer kaybı şikâyetleri ile sosyal güvenlik yardımının ödenmemesi/kesilmesi/azaltılması şikâyetlerini genel olarak mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin birinci kural çerçevesinde, sosyal güvenlik ödemesinin geri istenmesi şikâyetlerini ise genel olarak mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelemiştir. Bu bağlamda üçüncü kural çerçevesinde yaptığı incelemelerde kamu makamlarının geniş bir takdir yetkilerinin olduğunu kabul etmiş ancak bu takdir yetkisinin dahi mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri anlamında sınırlarının olduğunu açıklamıştır.

Sosyal güvenlik alacaklarının değer kaybına ilişkin ihlal iddiaları ağırlıklı olarak emekli ikramiyesi sebebiyle bireysel başvuru konusu olmuştur. *Ferda Yeşiltepe* başvurusunda başvurusunun emekli ikramiyesine hak kazandığı tarihten ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen yirmi beş yıllık süredeki enflasyon oranları dikkate alındığında mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen söz konusu alacağın değer kaybına uğratılarak ödendiği göz önünde bulundurularak müdahalenin başvurusuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır. *Hikmet Kuleci* başvurusunda ise sosyal güvenlik alacağının değer kaybına uğratılmadan ödendiği dikkate alınarak başvurusuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediğinden müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi sosyal güvenlik yardımının ödenmemesi/kesilmesi/azaltılmasına dayalı mülkiyet hakkı iddialarını da bireysel başvuru kapsamında incelemiştir. *Besime Çetin* ve *Ümmü Çakır* başvurularında idarenin hatalı işleminden kaynaklanan müdahalenin sonuçlarının kamu makamlarınca giderilmediğini ve bütün külfetin başvurusuya yükletildiğini dikkate alarak mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Bununla birlikte *Yeşim Bullock* başvurusunda, menfi olguların somut delillerle ve her

türlü şüpheden uzak bir şekilde ispatlanmasının zorluğu ve bazı durumlarda imkânsızlığı göz önünde bulundurulduğunda bu olguların varlığı hususunda makul ölçüde kanaat edinilmesini sağlayacak delillerin sunulmasına ya da fiili karinelere dayanılmasına rağmen bu hususların kamu makamlarınca dikkate alınmamasının başvurucuya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklenmesi sonucunu doğurduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini vurgulamıştır. *Kuddis Büyükkallı ve Fatma Ülker Akkaya* başvurularında, sosyal güvenlik aylığının kesilmesi/ azaltılması yönündeki müdahalelerin içerdiği meşru amacın dayandığı kamu yararı/ emekli aylığı alma hakkının da devam ettiğini dikkate alarak müdahalelerin başvurularda şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği sonucuna varmıştır.

Sosyal güvenlik ödemesinin geri istenmesi şikâyetlerini de mülkiyet hakkı kapsamında inceleyen Anayasa Mahkemesi, *Tefvik Baltacı ve Uğur Ziyaretli* başvurularında başvuru ve idarenin müterafik kusurlarına rağmen sosyal güvenlik ödemesinin yasal faizi ile birlikte geri istenmesinde bütün külfetin başvurularda yükletildiğini dikkate alarak mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. *Sedat Haspolat ve Muratcan Kolçak* başvurularında ise sosyal güvenlik ödemesinin geri istenmesinde kanuni dayanağın kamu makamlarınca ortaya konulamaması/ kanuni dayanağın bulunmaması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. *Veysel Kara* başvurusunda başvuru ve idarenin müterafik kusurlarının olduğu olayda sosyal güvenlik ödemesinin yalnızca anapara tutarının geri istendiğini dikkate alarak müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği sonucuna varmıştır. *Suzi Alyüz* başvurusunda ise kamu makamlarınca usulsüz olduğu tespit edilen prim ödemesine dayanan sosyal güvenlik ödemesinin faiziyle birlikte başvurucudan geri istenmesinin ölçülü olduğunu değerlendirmiştir. Son olarak *Ayten Yeğenoğlu* başvurusunda sosyal güvenlik aylığının azaltılması yönündeki müdahaleyle ilgili olarak idarenin mahkeme kararına göre işlem tesis eden idareye atfedilebilecek bir kusur bulunmadığı, kararların idare tarafından temyiz edilmesi üzerine bozulabileceğinin başvuru tarafından öngörülebileceği, idarece mahkeme kararına istinaden ödenen tespit edilen anapara tutarının kararın aksi yönde kesinleşmesi nedeniyle iadesinin talep edilebileceği, keyfi olarak tesis edilmeyen işlemin başvuru aleyhine aşırı bir yük de teşkil etmediği, başvuru ve idare mahkemesi kararı tarihinden bozma kararı üzerine geri istendiği tarihe kadar bu ödemeler sonucu edindiği parayı uhdesinde bulundurduğu ve paranın semerelerinden yararlanma imkânına sahip olduğu dikkate alındığında parayı faiziyle birlikte iade etmiş olmasından kaynaklanan kaybin dengelendiğini, geri ödenmesi istenen paranın tek kalemde ödenmesi istenmemiş olup taksitle ödeme yapılması talep edilerek bu doğrultuda tahsilat işlemi tercih edildiğini, emekli aylığı alma hakkının da devam ettiğini göz önünde bulundurarak mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının ihlaline karar verdiği başvurularda ihlalin sonuçlarının giderimi olarak genellikle yeniden yargılama yolunu tercih etmiştir.

A. SOSYAL GÜVENLİK ALACAKLARININ DEĞER KAYBI

1. Ferda Yeşiltepe, B. No: 2014/7621, 25/7/2017

Sosyal güvenlik alacağının değer kaybına uğratılarak ödenmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Alacağın Değer Kaybı, Emekli İkramiyesi, Hizmet Birleştirmesi

Hem Emekli Sandığına hem de Sosyal Sigortalar Kurumuna (SSK) tabi olarak çalışan başvurusu SSK tarafından 1/10/1988 tarihi itibarıyla yaşlılık aylığı bağlanmıştır. Başvurucu son defa Emekli Sandığına tabi olanlara emekli ikramiyesi ödenmemesine ilişkin hükmün iptaline dair Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuş, talebin reddi üzerine bu idari işlemin iptali ve bahse konu emekli ikramiyesinin yasal faiziyle birlikte kendisine ödenmesi istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Mahkemece, emekli aylığının bağlandığı tarihte yürürlükte bulunan katsayılar dikkate alınarak hesaplanacak emekli ikramiyesi tutarının başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvurusu ödenmesine karar verilmiş ve hükmün esas bu şekilde kesinleşmiştir. Mahkeme kararı üzerine SGK, emekli aylığının bağlandığı tarihte geçerli katsayılar esas alınarak 2,27 TL ikramiye ve idareye başvuru tarihi esas alınarak 0,54 TL yasal faiz hesaplandığını ve bu tutarların 8/3/2013 tarihinde ödendiğini bildirmiştir.

Merkez Bankası verilerine göre başvurusunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 2,27 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 10.369,73 TL'dir. Buna karşılık derece mahkemelerince başvurusunun alacağına 22/6/2010 tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesine karar verilmiş olup bu doğrultuda başvurusu yalnızca 0,54 TL tutarında faiz ödemesi yapıldığı görülmektedir. Başvurusunun emekli ikramiyesine hak kazandığı tarihten ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen yirmi beş yıllık süredeki enflasyon oranları dikkate alındığında mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen söz konusu alacağın değer kaybına uğratılarak ödendiği sonucuna varılmıştır.

Sosyal güvenlik alacağının değer kaybına uğratılarak ödenmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurusu yüklediği külfet içerdiği kamu yararı amacıyla dahi meşru kılınmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 70. "... müdahalenin ölçülü olup olmadığının, başvurusunun "emekli ikramiyesi alacağının" değer kaybına uğratıldığı yönündeki şikâyetinin de dikkate alınarak değerlendirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır."

2. Hikmet Kuleci, B. No: 2018/5145, 28/11/2018

Sosyal güvenlik alacağının değer kaybına uğratılmadan ödenmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Alacağın Değer Kaybı, Emekli İkramiyesi, AYM iptal kararlarının geriye yürümezliği

Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde 31 yıl görev yapan başvurucunun 1993 yılında emekli olması üzerine 5434 sayılı Kanun'un ilgili hükmü uyarınca kendisine otuz yıl hizmet süresi üzerinden emekli ikramiyesi ödenmiştir. Başvurucu anılan hükmün Anayasa Mahkemesinin 7/1/2015 tarihli kararıyla iptal edilmesi üzerine otuz yılı aşan hizmet süresi yönünden de emekli ikramiyesi ödenmesi için Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuş, talebin reddi üzerine söz konusu idari işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkeme davanın kabulüne karar vermiş, taraflar istinaf yoluna başvurmuşlardır. Bu esnada 5434 sayılı Kanun'a eklenen geçici 226. madde 27/1/2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İstinaf mahkemesi anılan Kanun değişikliğini de dikkate alarak istinaf başvurusunu reddetmiştir. Başvurucuya otuz yılın üzerindeki hizmet süreleri yönünden emekli olduğu tarihteki katsayılar esas alınarak hesaplanan 50 TL tutarındaki emekli ikramiyesi 6,55 TL yasal faizi ile birlikte 2017 yılı Ağustos ayı içinde ödenmiştir.

Anayasa Mahkemesi iptal kararının geriye yürümeyeceği yönündeki kurala rağmen kanun koyucu daha önce emekli olanlar yönünden de otuz yılın üzerindeki süreler için emekli ikramiyesi ödenmesi yönünde bir düzenleme yapmış, bu düzenleme ise yayımlandığı 27/1/2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Başvurucunun dayandığı *Ferda Yeşiltepe* kararında somut olaydan farklı olarak böyle bir kanuni düzenleme yapılmamış ancak derece mahkemelerince alacağa başvurunun emekli olduğu tarih itibarıyla hak kazanıldığı kabul edilerek sonuca varılmıştır. Anayasa Mahkemesi de emekli ikramiyesi alacağını geriye dönük olarak tespit eden, nihai hâle gelmiş söz konusu yargı kararına dayalı olarak ödemenin değer kaybına uğratılıp uğratılmadığını belirlemiştir. Somut olay bakımından ise başvuru yararına geriye dönük bir hak kazanıldığını tespit eden nihai bir yargı kararı söz konusu değildir. Neticede başvurunun söz konusu emekli ikramiyesi alacağına Kanun'un yürürlüğe girdiği 27/1/2017 tarihi itibarıyla hak kazandığı sonucuna varılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre yapılan incelemede başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 50 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek farkın 1,75 TL olduğu, buna karşılık başvurunun alacağına 6,55 TL tutarında faiz ödemesi yapıldığı anlaşılmıştır. Buna göre başvurunun alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmadan ödendiği sonucuna ulaşılmıştır.

§ 40. "... Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümemesi sebebiyle idare tarafından iptal kararına dayalı olarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaması mülkiyet hakkının ihlaline yol açmaz."

Sosyal güvenlik alacağının değer kaybına uğratılmadan ödendiği dikkate alındığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediğinden müdahalenin ölçülü olduğu kanaatine ulaşılarak **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

3. Nuri Onay, B. No: 2018/2991, 30/10/2018

Sosyal Güvenlik alacağının değer kaybına uğratılarak ödendiği iddiası yönünden başvuru yolları usulünce tüketilmediği takdirde başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Değer Kaybı, Emekli İkramesi, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Emekli Sandığına tabi olarak 38 yıl 10 ay çalıştıktan sonra 2012 yılında emekliye ayrılan başvurucuya 5434 sayılı Kanun'un ilgili hükmü uyarınca otuz yıl hizmet süresi üzerinden emekli ikramiyesi ödenmiştir. Başvurucu anılan hükmün Anayasa Mahkemesinin 7/1/2015 tarihli kararıyla iptal edilmesi üzerine otuz yılı aşan hizmet süresi yönünden de emekli ikramiyesi ödenmesi için Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuş, talebin reddi üzerine bu idari işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkeme davanın kabulüne karar vermiştir. Mahkeme, emekli olduğu tarihte otuz yıl sınırı uygulanan iştirakçilerin hukuka aykırılığı Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kanun hükmü nedeniyle geçmişte ödenmeyen hizmet süreleri için ikramiye ödenmesini talep etmelerine engel bulunmadığını vurgulamış; bu talebin Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürütülmesi yasağı kapsamına girmediği sonucuna ulaşmıştır. Mahkeme, ilgili mevzuat gereği emekli ikramiyesi ödenmesinde dikkate alınan süreler hesap edilerek ve emekli olduğu tarihteki katsayılar dikkate alınarak hesaplanacak emekli ikramiyesi tutarının başvurucuya ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Karar başvurucu vekiline 23/2/2017 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 17/11/2017 tarihinde yeniden SGK'ya müracaat ederek otuz yılı aşan hizmet süresi için ödenen emekli ikramiyesi yönünden enflasyon karşısında uğradığı değer kayıplarının ödenmesini talep etmiştir. Başvurucu 25/1/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuru konusu olayda başvurucu, mülkiyet hakkının ihlaline neden olduğunu öne sürdüğü şikâyetini açmış olduğu iptal davasında ileri sürmediği gibi ilk derece mahkemesince verilen karara karşı süresi içinde olağan kanun yoluna da müracaat etmemiştir. Başvurucunun Anayasa Mahkemesinin anılan başka bir bireysel başvuru kararından sonra yeniden idareye başvurarak söz konusu değer kaybına yönelik iddiasını dile getirmesinin ise başvuru konusu olayla ilgili idari ve yargısal yolları canlandırmaya yönelik olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında belirtilen şikâyet yönünden başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

§ 20. "Anayasa Mahkemesi daha önce Ferda Yeşiltepe ([GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017) kararında, bir sosyal güvenlik alacağının değer kaybına uğratıldığı yönündeki şikâyeti mülkiyet hakkı kapsamında esas bakımından incelemiştir. Ancak söz konusu başvuruda başvurunun, değer kaybına yönelik iddiasını derece mahkemeleri önünde dile getirdiği ve olağan kanun yollarını da yönteminde tükettikten sonra bireysel başvuruda bulunduğu tespit edilerek başvuru kabul edilebilir bulunmuştur (Ferda Yeşiltepe, §§ 8-16, 44)."

B. SOSYAL GÜVENLİK YARDIMININ ÖDENMEMESİ / KESİLMESİ / AZALTILMASI

1. Besime Çetin, B. No: 2014/17809, 8/11/2017

İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan müdahalenin sonuçlarının kamu makamlarınca giderilmemesi ve bütün külfetin başvurucuya yükletilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Ölüm Aylığı, Hizmet Kusuru, İyi Yönetişim

Başvurucunun ölen eşinin askerlik hizmeti 766 gün olduğu hâlde idare tarafından yanlış hesaplama sonucu 756 gün üzerinden borçlandırma işlemi yapılmış ve bunun neticesinde ölüm aylığı bağlanması için gereken 900 gün prim ödeme koşulu, borçlandırılan tutarların ödendiği 21/2/2008 tarihi itibarıyla sağlanamamıştır. Başvurucunun ölen eşinin beş hizmet gününün eksik olduğu gerekçesiyle başvurucuya o tarihte ölüm aylığı bağlanmamış, başvurucunun eşinin askerlik hizmetinin 766 gün olduğunu tespit eden mahkemenin kararının kesinleşmesinin ardından eksik hesaplanan on günlük askerlik hizmetine ilişkin olarak çıkarılan borcun 4/7/2013 tarihinde ödenmesi üzerine Ağustos 2013 tarihinden itibaren başvurucuya ölüm aylığı tahsis edilmiştir.

İdarece eksik hesaplanan on günlük askerlik hizmeti de dikkate alındığında 900 günlük hizmet koşulunun -başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla- sağlandığı hususunda bir tartışma bulunmamaktadır. Ayrıca eksik hesaplanan on günlük askerlik hizmetine ilişkin olarak borçlandırılan tutarın 21/2/2008 tarihi yerine 4/7/2013 tarihinde ödenmesinde başvurucunun herhangi bir kusuru bulunmamaktadır. Somut olayda idarenin başvurucunun eşinin askerlik hizmetini on gün eksik hesaplaması ve buna bağlı olarak on güne isabet eden borçlandırma işlemi zamanında yapmaması nedeniyle başvuru 21/2/2008 tarihi ile Temmuz 2013 tarihi arasındaki döneme ilişkin ölüm aylıklarından mahrum kalmıştır. Başvurucunun idarenin ku-

surundan dolayı bu döneme ilişkin ölüm aylıklarından yoksun bırakılması başvurucuya orantısız bir külfet yüklemiştir.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 47. "Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığı değerlendirirken tarafların yasal yükümlülüklerinin neler olduğu, bunların yerine getirilmesinde ihmalkarlık gösterilip gösterilmediği ve ihmalin varlığının tespiti halinde bunun hukuka aykırı sonucun doğmasında bir etkisinin bulunup bulunmadığı da gözönünde bulundurulmalıdır."

2. Ümmü Çakır, B. No: 2015/18918, 28/11/2018

İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan müdahalenin sonuçlarının kamu makamlarınca giderilmemesi ve bütün külfetin başvuruca yükletilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kamu Yararına Kullanımının Kontrolü veya Düzenlenmesi, Ölüm Aylığı, Hizmet Kusuru, İyi Yönetişim

Başvurucu, ölen eşinin sigortalı hizmetleri nedeniyle ölüm aylığı bağlanması amacıyla eşinin askerlikte geçen hizmet sürelerinin borçlanması için 1997 yılında Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) müracaat etmiştir. Başvurucunun anılan talebi Kurumca kabul edilip 4/6/1985-1/5/1986 tarihleri arasındaki 327 günlük askerlik borçlanması gözetilerek 1/5/1997 tarihinden itibaren ölüm aylığı bağlanmıştır. Başvurucu bu şekilde eşinin hizmet süresini 1.080 güne tamamlayacak kadar askerlik borçlanması yaparak prim ödemiş ve kendisine 1.080 gün üzerinden ölüm aylığı tahsis edilmiştir. SGK tarafından 2013 yılında eşinin dosyası üzerinde yapılmış olan incelemede 2/5/1986 ile 4/12/1986 tarihleri arasında askerlik hizmetiyle BAĞ-KUR hizmetinin çakışığının tespit edilmesi ve çakışan süre çıkarıldığında kalan toplam hizmet süresinin 1.056 güne düşmesi nedeniyle başvuruca ölüm aylığı iptal edilmiş ve başvuruca geriye yönelik borçlandırılmıştır. Başvurucu tarafından anılan işlemin iptali istemiyle açılan dava reddedilerek kesinleşmiştir.

Ölüm aylığının bağlanması yönündeki işlem tamamen idarenin tasarrufu ve gözetimi altında gerçekleştirilmiştir. İdare; başvurucaya izafe edilemeyen, kendi kusuru sonucu oluşan işlemdeki hata unsurunu on altı yıl sonra fark ederek anılan işlemin iptali yoluna gitmiştir. Dolayısıyla olayda başvuruca idareyi yanıltmaya yönelik hileli bir işleminin bulunmadığı ve başvuruca bir kusurunun da olmadığı açıktır. Diğer taraftan on altı yıllık süre boyunca hatalı işlemin varlığının tespit edilebilmesini temin edecek ve başvurucaya ödenmeye devam edilen ölüm aylığının kesilmesi sonucunu doğuracak, gerek Kurum içi gerekse Kurum dışı bir denetim faaliyetinin ya hiç ya da yeterli düzeyde gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca ev hanımı olan başvuruca elli altı yaşında olduğu ve bağlanan mütevazı sayılabilecek ölüm aylığı dışında başkaca bir gelirinin de bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Buna göre başvuruca kalan gün sayısını borçlanarak yeniden aylık alamayacağı gibi yaşı itibarıyla yeniden sigortalı olabilme imkânı da oldukça güçleşmiştir. Başvuruca yaşlılık aylığının kesilmesi ve ödenen aylıkların istenmesinin başvurucaya önemli bir külfet yüklediği ortadadır. Kaldı ki bu kadar uzun bir süre sonra yaşlılık aylığının iptal edilerek yapılan ödemelerin istenmesi hukuk güvenliği ilkesini de zedelemektedir.

Dolayısıyla başvuruca kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuruca aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 59. "İdarenin hatalı işlemlerinden kaynaklanan müdahalelerin sonuçlarını gidermek kamu makamlarının yükümlülüğündedir. İdarenin hatalı işlemlerinden doğan yükün kişiler üzerinde bırakılması mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılabilir..."

3. Yeşim Bullock, B. No: 2014/13223, 20/9/2017

Menfi olguların somut delillerle ve her türlü şüpheden uzak bir şekilde ispatlanmasının zorluğu ve bazı durumlarda imkânsızlığı göz önünde bulundurulduğunda bu olguların varlığı hususunda makul ölçüde kanaat edinilmesini sağlayacak delillerin sunulması ya da fiili karinelere dayanılmasına rağmen bu hususların kamu makamlarınca dikkate alınmaması başvurucuya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklenmesi sonucunu doğurarak mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Yetim Aylığı

K.M.Y. ve G.Y. çiftinin evlilik birliği içinde doğan çocuğu olan başvuru 1985 yılında biyolojik annesi tarafından evlat edinilmiştir. Başvurucunun öz babası K.M.Y. 1996 yılında vefat etmiştir. Başvuru 2005 yılında Sosyal Güvenlik Kurumuna (İdare) başvurarak yetim aylığı bağlanması talebinde bulunmuştur. İdare tarafından başvurucuya 1/5/2005 tarihinden itibaren 5434 sayılı Kanun uyarınca yetim aylığı bağlanmıştır. Başvuru 2007 tarihli dilekçe ile İdareye tekrar başvurmuş ve babasının ölüm tarihinden itibaren birikmiş alacağının hesaplanarak tarafına ödenmesini talep etmiştir. İdare 5434 sayılı Kanun'un 75. ve 117. maddelerine istinaden başvuru talebini reddetmiştir. Başvurucunun anılan işlemin iptali istemiyle açtığı dava da reddedilerek kesinleşmiştir. Gerekçede 5434 sayılı Kanun'un 116. ve 117. maddelerine yer verildikten sonra başvuru babasının ölümünden yaklaşık on yıl sonra idareye başvurduğu vurgulanmış ve beş yıllık zamanaşımı süresi içinde başvurmamış olması nedeniyle geçmişe yönelik yetim aylıklarının ödenmesi talebinin reddi yolunda tesis edilen idari işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir. Mahkeme ayrıca başvuru sadece babasıyla aynı yerlerde yaşamasının ölümü duymadığı iddiasının ispatlanması bakımından yeterli olmadığı görüşünü açıklayarak olayda mücbir sebebin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

§ 59. "Yetim aylığı alma hakkını doğuran "ölüm" vakiasının hak sahibi tarafından öğrenilmesi, hakkın talep edilebilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Hak sahibinin, "ölüm" olgusundan haberdar olmadığı ve olmasının da mümkün bulunmadığı hâllerde beş yıllık sürenin ölüm tarihinden itibaren başlatılması, yetim aylığı hakkından kendi kusurunun bulunmadığı bir sebepten dolayı mahrum kalması sonucunu doğurabilir. Bu durumda beş yıllık sürenin ölüm tarihinden itibaren işlemeye başlayacağının kabulü hak sahibine aşırı ve katlanılamaz bir külfet yükleyebilir."

Başvurucunun on üç yaşında evlat edildiği hususu sabittir. Öte yandan Mahkemenin başvuru talebinin evlat edinildiği tarihten sonra evlat edilen ile birlikte babası ve babasının ailesinden farklı bir şehirde yaşadığı iddiasının aksine bir tespiti de bulunmamaktadır. Evlat edilen ve evlat edinildikten sonra farklı bir şehirde yaşamaya başlayan birinin önceki ailesiyle görüşmemesi ve dolayısıyla öz babasının ölümünden haberdar olmaması, hayatın olağan akışı çerçevesinde karşılaşılabilecek mümkün olmayan bir olgu değildir. Başvurucunun dava dilekçesinde dile getirdiği, babasıyla biyolojik annesinin evlilik dışı ilişkisin-

den doğduğu ancak babasının resmî nikâhlı eşinin çocuğu olarak nüfusa kaydedildiği ve sonradan biyolojik annesi tarafından evlat edinilerek babasından ayrı bir şehirde yaşmaya başladığı iddiası da gözetildiğinde babasının ölümünden haberdar olmadığı iddiasının gerçekliği hususunda kanaat edinmeye elverişli karinelerin bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuç olarak menfi bir olgu olan ölümün duyulmadığı vakiasının ispatına yönelik olarak başvuru tarafından öne sürülen makul ve hayatın olağan akışıyla açık bir biçimde ters düşmeyen açıklamaların yeterli görülmemesi -bu konuda kesin delil sunulmasındaki imkânsızlıklar da gözetildiğinde- başvurucuya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklenmesi sonucunu doğurmuştur.

Dolayısıyla başvurunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

4. *Kuddis Büyükkallı, B. No: 2014/3941, 5/10/2017*

Sosyal güvenlik aylığının kesilmesi yönündeki müdahalenin, içerdiği meşru amacın dayandığı kamu yararı ile karşılaştırıldığında ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte başvurunun ve idarenin müterafik kusurlarına rağmen sosyal güvenlik ödemesinin yasal faizi ile birlikte geri istenilmesinde bütün külfetin başvurucuya yükletilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kamu Yararına Kullanımının Kontrolü veya Düzenlenmesi, Yaşlılık Aylığı, Aylığın Kesilmesi, Emeklilik Aylığı, İyi Yönetişim

Başvuru konusu olayda başvurusu 1998 yılında yaşlılık aylığı bağlanmıştır. Başvurucu, yaşlılık aylığı almaya başladıktan sonra tekrar çalışmaya başlamış ve 2001 yılından itibaren üniversitede çalışmaya devam etmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yaşlılık aylığının bağlandığı tarihten sonra tekrar çalışmaya başladığı dönemde de başvurucuya yaşlılık aylığı ödenmesi sürdürülmüştür. Başvurucunun üniversitede çalıştığıın SGK tarafından 14/9/2009 tarihinde tespiti üzerine 2009 yılı Kasım ayından itibaren yaşlılık aylığı ödemeleri durdurulmuştur. Ayrıca düzenlemenin yürürlüğe girdiği 1/1/2005 ile başvurunun çalıştığıın SGK'ca tespit edildiği 19/10/2009 tarihleri arasında ödenen toplam 36.711,96 TL yaşlılık aylığı ile 8.381,03 TL yasal faizin tahsili amacıyla başvurucuya borç bildirimi belgesi gönderilmiştir. Başvurucu bu işlemin iptali ve borçlu olmadığıın tespiti istemiyle dava açmış ancak yargılama sonucunda mahkemece davanın reddine hükmedilmiştir. Başvurucu tarafından temyiz edilen hüküm Dairece vekâlet ücreti yönünden düzeltilmek suretiyle onanmıştır. Başvurucu 6111 sayılı Kanun kapsamında yapılandırma talebinde bulunmuştur. Bu yapılandırma çerçevesinde anaparasının 44.927,43 TL olduğu belirtilen toplam 51.666,54 TL tutarındaki borcun 18 eşit taksitte ve taksitlerin her biri 2.870,36 TL olmak üzere başvurunun aylığından kesilmesi öngörülmüştür.

Başvurucunun yeniden çalışmaya başlaması nedeniyle yaşlılık aylığının kesilmesi yönündeki müdahalenin -içerdiği meşru amacın dayandığı kamu yararı ile karşılaştırıldığında- ölçülü olduğu değerlendirilmiştir. Bununla birlikte başvurusu yersiz olarak fazladan ödendiği anlaşılan yaşlılık aylıklarının yasal faizi ile birlikte başvurusundan tahsil edilmesinin -özellikle kamu makamlarının kusurunun ağırlığı da gözetildiğinde- başvurusu şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği, bu sebeple söz konusu müdahaleyle kamunun yararı ile başvurusunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil denge

başvurucu aleyhine bozulduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Yersiz olarak fazladan ödendiği anlaşılan yaşlılık aylıklarının yasal faizi ile birlikte tahsil edilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurusu yüklediği külfet, içerdiği kamu yararı amacıyla dahi meşru kılınmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 64. "...hatalı idari işlemin oluşmasında idarenin kendisinin de payının bulunduğu durumlarda farklı bir ölçülülük yaklaşımının benimsenmesi ve başvurusu üzerinde aşırı ve orantısız bir yüke sebep olunup olunmadığının tespit edilmesi gerekir Özellikle hatanın önemli ölçüde idarelerden kaynaklandığı durumlarda muhatap üzerindeki yük konusunda daha hassas olunması gerekir."

5. Fatma Ülker Akkaya, B. No: 2014/18979, 22/2/2018

Sosyal güvenlik aylığının azaltılması yönündeki müdahalenin emekli aylığı alma hakkının da devam ettiği gözetildiğinde başvurucuya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte başvurunun ve idarenin müterafik kusurlarına rağmen sosyal güvenlik ödemesinin yasal faizi ile birlikte geri istenilmesinde bütün külfetin başvuruca yükletilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Aylığın Azaltılması, Emeklilik Aylığı

Başvurucunun eşi Ş.A yüksek mimar unvanına sahip olup Türkiye Kalkınma Bankasında (Banka) genel idare hizmetleri sınıfına dâhil uzman kadrosunda, 506 sayılı Kanun'a tabi olarak çalışmakta iken 4456 sayılı Kanun uyarınca 14/2/2000 tarihinde Emekli Sandığı ile ilişkilendirilmiş ve 1. derece 4. kademe teknik hizmetler sınıfına dâhil bir mimar gibi 3.600 ek gösterge rakamı üzerinden intibakı yapılmış, 22/10/2001 tarihinde Emekli Sandığına tabi olarak emekli olmuş ve kendisine 3.600 ek gösterge rakamı üzerinden emekli aylığı bağlanmıştır. SGK tarafından 2009 tarihli işlemle Ş.A'nın 3.600 olan ek gösterge rakamı 2.200 şeklinde düzeltilmiştir. Düzeltme işleminde Ş.A'nın fiilen genel idare hizmetleri sınıfına dâhil kıdemli uzman kadrosunda görev yapmış olması dikkate alınmıştır. Ek gösterge rakamının 2.200 olarak düzeltilmesi nedeniyle Ş.A'nın emekli aylığı azalmış ve SGK ek gösterge rakamının 2.200 olarak düzeltiltiğini ve geçmişe yönelik olarak (22/10/2001 ile 2/11/2009 tarihleri arasında) fazladan ödenen 16.439,25 TL borç çıkarıldığını Ş.A'ya bildirmiştir. Anılan yazıda ayrıca üç ay içinde ödeme yapılması hâlinde üçüncü ayın dolduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanuni faizle birlikte emekli aylığından her ay 1/4 oranında kesinti yapılmak suretiyle borcun tahsil edilmeye başlanacağı ihtar edilmiştir. Ş.A tarafından açılan tam yargı davası reddedilerek kesinleşmiştir. Gerekçede Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun (İBK) 7/12/2007 tarihli kararına atıf yapılmıştır.

Emekli aylığının azaltılmasına ilişkin şikâyet yönünden İBK 7/12/2007 tarihli kararıyla Danıştay Onbirinci Dairesi ile İDDK arasındaki görüş ayrılığı giderilmiş; bu husustaki içtihat, ek gösterge rakamının öğrenim sonucu elde edilen unvana göre değil işgal edilen kadro unvanına göre yapılacağı yönünde birleştirilmiştir. Mahkeme tarafından da bu içtihat doğrultusunda karar verilmiş ve başvurunun ek gösterge rakamının değiştirilmesi yolundaki idari işlem hukuka uygun bulunmuştur. İBK kararıyla birleştirilen içtihadın derdest olan uyuşmazlıklara uygulanmış olmasının kuralın geriye

§ 39. "...içtihadın birleştirilmesi bir kanun hükmüne ilişkin var olan yorum farklılıklarının giderilerek tek bir yorumun geçerli kılınmasına yönelik olup İBK kararıyla yeni bir kural ihdas edilmemektedir. İçtihat üretme konumunda bulunan yargı organlarının herhangi bir kanun hükmüne ilişkin yorumlarının derdest olan tüm uyuşmazlıklara uygulanması işin doğası gereğidir. Bu nedenle İBK kararıyla birleştirilen içtihadın derdest olan uyuşmazlıklara uygulanmış olmasının kuralın geriye yürütülmesi biçiminde yorumlanması mümkün değildir."

yürütülmesi biçiminde yorumlanması mümkün değildir. Sonuç olarak müdahalenin yasal dayanağının bulunduğu kanaatine varılmaktadır. Genel idare hizmetleri sınıfında uzman kadrosunda çalıştığı hâlde sehven teknik hizmetler sınıfı üzerinden intibakı yapılan Ş.A.nın ek gösterge rakamının da buna göre düzeltilmesi -emekli aylığı alma hakkının devam ettiği de gözetildiğinde- Ş.A.ya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklememektedir. Bu nedenle Ş.A.nın emekli aylığının geleceğe yönelik olarak azaltılması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

Geçmişe yönelik borç çıkarılmasına ilişkin şikâyet yönünden idare tarafından emekli aylığından her ay 1/4 oranında kesinti yapılmak suretiyle tahsil seçeneği Ş.A.ya sunulmuştur. Yersiz ödenen tutarların aylığından 1/4 oranında kesinti yapılmak suretiyle geri ödenmesi Ş.A.nın menfaatlerinin de korunması bakımından uygun bir yöntem olarak görülebilir. Ancak üç ay içinde toptan ödemenin alternatifi olarak sunulan bu seçeneğin tercih edilmesi durumunda ayrıca faiz tahsil edilmesi öngörülmüştür. Ş.A.nın menfaatleri ile kamu yararı arasında makul denge kurulmasında önemli bir işlev gördüğü tespit edilen emekli aylığından 1/4 oranında kesinti yapılmak suretiyle ödeme durumunda Ş.A.dan ayrıca faiz de tahsil edilmesinin öngörülmüş olması menfaatler dengesini Ş.A. aleyhine bozmuş ve mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılmıştır.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

C. SOSYAL GÜVENLİK ÖDEMESİNİN GERİ İSTENİLMESİ

1. *Tevfik BALTACI*, B. No: 2013/8074, 9/3/2016

Başvurucunun ve idarenin müterafik kusurlarına rağmen sosyal güvenlik ödemesinin yasal faizi ile birlikte geri istenilmesinde bütün külfetin başvurucuya yükletilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Ölüm Aylığı, Hizmet Kusuru, İyi Yönetişim

Başvurucu, 506 sayılı Kanuna göre emekli olduktan sonra kamu görevlisi (memur) olarak tekrar çalışmaya başlamış; bu süreçte başvurucuya yapılan yaşlılık aylığı ödemesine devam edilmiştir. Daha sonra yürürlüğe giren 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanun'un 30. maddesine göre kanunda belirtilen kamu kurumlarında çalışan ve kendisine yaşlılık aylığı ödenen kimselere bu kurumlarda çalışmaya devam ettikleri sürede yaşlılık aylığı ödenemeyeceği düzenlenmiştir. Başvurucu, memur olarak tekrar göreve başladığını belirterek almakta olduğu yaşlılık aylığı ödemelerinin durdurulması talebiyle 1998 yılında Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuştur. SGK tarafından başvurucunun talebine yönelik bir işlem yapılmasının mümkün olmadığı bildirilmiştir. Diğer taraftan açık yasal düzenlemeye rağmen başvurucunun yaşlılık aylığı ödemelerine son verilmemiştir. Bu durum başvurucunun tekrar emeklilik talebinde bulunduğu 2009 yılına kadar devam etmiş, SGK tarafından 1/1/2005-14/9/2009 tarihleri arasında ödenen toplam 35.945,41 TL yaşlılık aylığı geriye yönelik olarak talep edilmiştir. Başvurucu 56.330,14 TL ödemede bulunarak anılan idari işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Dava reddedilerek kesinleşmiştir.

Somut olayda idare tarafından yaşlılık aylığı ödemelerinin yersiz olduğu yönündeki hatalı işlemin 4 yıl 9 ay sonra tespit edildiği, kamu kurumlarının uygun zamanda, uygun yöntemle ve tutarlı olarak hareket etme sorumluluğunda başarısız olduğu anlaşılmıştır. İdarece hatalı olarak ödendiği tespit edilen anapara tutarının iadesinin talep edilebileceği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Aksi durumun başvurucunun sebepsiz zenginleşmesine yol açabileceği ve sosyal adaletle bağdaşmayacağı açıktır. Buna karşın alacağın başvurucudan tahsilindeki yöntem önem arz etmektedir. Yapılan hatalı ödemelere ilişkin olarak SGK'ya herhangi bir bildirimde bulunmaması nedeniyle başvurucuya kusur atfedilebileceği kabul edilse de yukarıda yapılan değerlendirmeler çerçevesinde söz konusu hatalı ödemelerde idarenin de kusurunun olduğu tespit edilmiştir. Hatalı idari işlemdeki bütün kusurun başvurucuya yüklenmesi ve 35.945,41 TL asıl alacağın kanuni faiziyle birlikte 56.330,14 TL olarak tahsil edilmesiyle başvurucu üzerinde aşırı ve orantısız bir yüke sebep olunmuştur.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 71. "İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığının tespitinde; idarenin hatalı işlemi karşısındaki tutumu, işlemin fark edilmesinde geçen süre, hatalı işlem nedeniyle ödenen paranın tahsil edilmesindeki yöntem, alacağa kanuni faiz gibi yaptırımların ön görülüp görülmediği önem arz etmektedir."

2. Uğur Ziyaretli, B. No: 2014/5724, 15/2/2017

Başvurucunun ve idarenin müterafik kusurlarına rağmen sosyal güvenlik ödemesinin yasal faizi ile birlikte geri istenilmesinde bütün külfetin başvurucuya yükletilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Yaşlılık Aylığı, Hizmet Kusuru, İyi Yönetişim

Başvurucu, 506 sayılı Kanun kapsamında emekli olmuş ve kendisine yaşlılık aylığı bağlanmıştır. Başvurucu, emekliliğinden sonra tekrar çalışmaya başlamış ve 2003 yılından itibaren Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde (TKGM) 657 sayılı Kanun'a tabi olarak çalışmaya devam etmiştir. SGK tarafından, emekli olduğu tarihten sonra tekrar çalışmaya başladığı dönemde de başvurucuya yaşlılık aylığı ödenmesine devam edilmiştir. Başvurucunun TKGM'de çalıştığına SGK tarafından 14/10/2009 tarihinde tespit edilmesi üzerine 2009/Kasım döneminden itibaren yaşlılık aylığı ödemeleri durdurulmuştur. Ayrıca düzenlemenin yürürlüğe girdiği 1/1/2005 tarihi ile başvurucunun çalıştığına SGK'ca tespit edildiği 14/10/2009 tarihleri arasında ödenen toplam 36.100,39 TL yaşlılık aylığı ile 7.670,23 TL yasal faizin tahsili amacıyla ilamsız icra takibi başlatılmıştır. Yargılama sonucunda 36.100,39 TL asıl alacağın 11.659,53 TL de yasal faizin başvuru tarafından SGK'ya ödenmesine hükmedilmiştir.

Başvurucunun SGK'ya haber vermemesi nedeniyle kusurlu bulunduğu mahkemece kabul edilmiş ve bu nedenle sorumluluğunun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu düzenlemelere rağmen başvurucunun bu tarihten sonra yapılan yaşlılık aylığı ödemelerini hiçbir uyarıda bulunmaksızın kabul etmeye devam etmesi iyi niyetli bir bireyden beklenebilecek bir davranış değildir. Dolayısıyla başvurucunun kusurlu bulunduğu açıktır. Başvurucunun tekrar çalışmaya başladığından haberdar olduğu an-

laşılan SGK'nın da iyi yönetim ilkesi uyarınca başvurucunun 1/1/2005 tarihinde çalışmaya devam edip etmediğini araştırma yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak SGK'nın bu yükümlülüğünün ifası hususunda gerekli özeni göstermediği görülmektedir. Başvurucuya ödenen yaşlılık aylığının yersiz olduğunun tespit edilmesinde geçen 4 yıl 11 aylık süre boyunca başvurucuya ödenmeye devam edilen yaşlılık aylığının kesilmesini sağlamak amacıyla başvurucunun görev yaptığı TKGM ile SGK arasından herhangi bir iletişimin olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca başvurucunun durumunu tes-

§ 65. "Hukuka aykırı ödemelerin tahsiline ilişkin uyuşmazlıklarda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin orantılılığının değerlendirilebilmesi için başvurucuya kanuna aykırı olarak ödeme yapılması biçiminde ortaya çıkan sonuca tarafların katkı derecelerine de bakılması gerekmektedir. Bu bağlamda tarafların yasal yükümlülüklerinin neler olduğu, bunların yerine getirilmesinde ihmalkarlık gösterilip gösterilmediği ve varsa bir ihmalkarlık bunun hukuka aykırı sonucun doğmasında bir etkisinin bulunup bulunmadığı da gözönünde bulundurulmalıdır."

pit etmek için derin bir araştırmaya ihtiyaç duyulmayacağı da açıktır. Somut olayda idarece hatalı olarak ödendiği tespit edilen anapara tutarının iadesinin talep edilebileceği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Aksi durumun başvurunun sebepsiz zenginleşmesine yol açabileceği ve sosyal adaletle bağdaşmayacağı açıktır. Buna karşın alacağın başvurucudan tahsilindeki yöntem önem arz etmektedir. Somut olayda, başvurucuya ödenen 36.100,39 TL yaşlılık aylıklarının yanında 11.659,53 TL de yasal faize hükmedilmiştir. Davalı idarelerin de kusurunun bulunduğu gözetildiğinde başvurunun anaparanın yanında 11.659,53 TL faiz ödemekle yükümlü kılınması, başvurunun kusurlu davranışıyla orantısız bir külfet yüklenmesi sonucunu doğurmaktadır.

Dolayısıyla başvurunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

3. Sedat Haspolat, B. No: 2014/12849, 20/7/2017

Sosyal güvenlik ödemesinin geri istenilmesinde kanuni dayanağın kamu makamlarınca ortaya konulamaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kamu Yararına Kullanımının Kontrolü veya Düzenlenmesi, Yaşlılık Aylığı, Sosyal Güvenlik Ödemelerinin Geri İstenilmesi, Kanunilik İlkesi

Başvurucu, kamuda öğretmen olarak görev yapmıştır. Başvurucu, öğretmenlik görevinden arta kalan zamanlarda serbest avukatlık faaliyetinde bulunmuştur. Başvurucu, Emekli Sandığı yanında 506 sayılı Kanuna istinaden topluluk sigortasına tabi olmuş ve 1/1/1980 ile 29/5/2001 tarihleri arasında avukatlık hizmetlerinden dolayı topluluk sigortasına toplam 7.608 iş günü karşılığı prim ödemesi yapmıştır. Başvurucu, öğretmenlikten 1994 yılında emekli olmuş ve bu tarihten itibaren başvurucuya emeklilik aylığı bağlanmıştır. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından başvurucuya 506 sayılı Kanun uyarınca 2002 yılından itibaren topluluk sigortası kapsamında yaşlılık aylığı ödenmeye başlanmıştır. SGK 2008 tarihli işlemiyle 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 188. maddesine atıfta bulunularak başvurucunun aynı zamanda Emekli Sandığından da yararlandığı gerekçesiyle topluluk sigortası kapsamındaki yaşlılık aylığı ödemeleri durdurulmuş, yaşlılık aylığının mahsuptan sonra kalan kısmının tahsilinin sağlanması için gereken işlemlerin yapılması istenmiştir. Başvurucu tarafından yaşlılık aylığının kesilmesi ile geçmişe yönelik borç çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiş, hüküm 2010 yılında onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu aleyhine icra takibi başlatılmış, itiraz üzerine takip durdurul-

muştur. Bunun üzerine idarece açılan itirazın iptali davası kabul edilerek itirazın iptaline ve takibin devamına karar verilmiştir. Hüküm onanarak kesinleşmiştir.

Yaşlılık aylığının geleceğe yönelik iptal edilmesine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik, başvurucu tarafından ödenen primlerin güncellenmemesine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması, araç ve ev hazine ilişkin şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması nedenleriyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Başvurucuya ödenen yaşlılık aylıklarının iadesinin istenmesine ilişkin

§ 59. "... Henüz yürürlüğe girmeyen bir mevzuat hükmüne dayanılarak idari işlem tesis edilemeyeceği gibi işlemin tesis edildiği tarihten sonra yürürlüğe giren bir mevzuat hükmü dikkate alınarak idari işleme ilişkin uyuşmazlığın çözümlenmesi de mümkün olamaz. Kişilere yükümlülük yükleyen bir kanun hükmünün, yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemde tesis edilen idari işlemlere uygulanması "geriye yürüme" mahiyeti taşır. Kanunların hukuk devletinin temel güvencelerinden biri olan geriye yürümezlik ilkesini zedeleyecek biçimde uygulanması suretiyle mülkiyet hakkına müdahalede bulunulması, kanunilik güvencesinin ihlali sonucunu doğurabilir."

şikâyetle ilgili olarak başvuru konusu olayda yaşlılık aylıklarının iadesi yolundaki idari işlem 31/3/2008 tarihinde tesis edilmiştir. İşlemin tesis edildiği tarihte 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yürürlükte değildir. Anılan hüküm 1/10/2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla 1/10/2008 tarihinde yürürlüğe giren söz konusu hükmün 31/3/2008 tarihinde tesis edilen idari işlemin yasal dayanağını teşkil etmesi mümkün değildir. Gerek idare tarafından gerekse derece mahkemelerince başkaca bir yasal dayanak da gösterilmediğinden başvurucuya ödenen yaşlılık aylıklarının iadesinin istenmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla başvurucuya ödenen yaşlılık aylıklarının iadesinin kanuni dayanağının ortaya konulamadığı için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

4. Muratcan KOLÇAK, B. No: 2016/5490, 12/6/2019

Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmaması ve açılan davada bu hususun gözetilmemesi başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemekle mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Yaşlılık Aylığı,

Sigortalı olarak geçen çalışma süresinin sonunda emeklilik talebinde bulunan başvurunun murisine 1/2/1999 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yaşlılık aylığı bağlanmıştır. Başvurucunun murisi, bağlanan aylığın kamuya ait bir banka şubesinde bulunan hesabına yatırılması talimatını vermiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 23/4/2004 tarihine kadar toplam 14.228,91 TL tutarındaki parayı başvurunun murisinin bildirdiği banka hesabına yatırmıştır. Banka, emekli aylığının yatırıldığı hesapta beş yıla yakın bir süre herhangi bir hareket olmaması üzerine durumu SGK'ya bildirmiş ve hesapta biriken miktarı da iade etmiştir. SGK da 2004 yılı Nisan ayından itibaren ödeme yapmayı durdurmuştur. Sigortalının 2012 yılında ölümü ile aralarında başvurunun da bulunduğu mirasçılar 30/1/2012 tarihli dilekçe ile SGK'dan murisin hak edip alamadığı aylıkların ödenmesi isteğinde bulunmuşlardır. SGK 1/2/2007 ile 23/1/2012 tarihleri arasında hak edilen toplam 42.157,95 TL'yi hak sahiplerine öderken 1/2/2007 tarihinden önce hak edilen aylıkları zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle ödemekten kaçınmıştır. Başvurucunun da aralarında olduğu hak sahipleri tarafından konuya ilişkin olarak SGK aleyhine açılan tazminat davası reddedilerek kesinleşmiştir.

Murisin banka hesabında bulunan para kanunen artık bu kişinin mülkiyetindedir. Bu aşamadan sonra para üzerinde tasarruf yetkisi kural olarak yalnızca hesap sahibine aittir. Aksi bir durumun bunu ileri süren kişi ya da kurum tarafından dayanağı ile ispatlanması gereklidir. Öte yandan ödemenin yanlışlıkla yapıldığı kabul edilse dahi bu paranın iadesi ancak 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesi ya da sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre istenebilecek olup somut olay itibarıyla idarenin bu yönde bir iddiası

da bulunmamaktadır. Bu hâlde kanuni bir dayanağı olmadan murisin banka hesabında bulunan paranın geri alınmış olması ve bu işleme karşı açılan davada bu husus gözetilmeden karar verilmesinin mirasçı olan başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır.

Dolayısıyla başvurunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 45. "Somut başvuruda, başvurunun murisi adına açılan banka hesabında bulunan bir miktar paranın idare tarafından geri alınması şeklindeki mülkiyet hakkına yapılan müdahale, mal varlığında bir azalmaya yol açılsa dahi mülkten yoksun bırakma amacı taşımamaktadır. Diğer taraftan hesapta biriken paranın doğrudan iadesine ilişkin herhangi bir düzenleme de söz konusu değildir. Dolayısıyla şikâyet konu müdahalenin mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerekir."

5. **Veysel Kara, B. No: 2014/12139, 5/10/2017**

Başvurucunun ve idarenin müterafik kusurlarının olduğu olayda sosyal güvenlik ödemesinin yalnızca anapara tutarının geri istenilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kamu Yararına Kullanımının Kontrolü veya Düzenlenmesi, Yaşlılık Aylığı, Aylığın Geri İstenilmesi, İyi Yönetişim

Başvurucu, 506 sayılı Kanun kapsamında emekli olmuş ve kendisine yaşlılık aylığı bağlanmıştır. Başvurucu, emekliliğinden sonra 7/3/2006-16/4/2012 tarihleri arasında 4 yıl 8 ay 23 güne isabet eden bir süre için kamu kuruluşu olan BELTAŞ'ta çalıştığı tespit edilmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) 18/6/2012 tarihli yazısıyla başvurucuya emekli aylığı ödenmesinin durdurulduğu bildirilmiş ve geçmişe yönelik olarak ödenen tutarın da iadesini istemiştir. Sonradan yapılan düzeltmeyi de gözetken mahkeme, başvurucu tarafından idareye iadesi gereken yaşlılık aylıklarının tutarını 55.692,04 TL olarak tespit etmiştir.

Kanunu bilmemek mazeret sayılamayacağından başvurucunun yaşlılık aylığı ödenmesinin 5335 sayılı Kanun'un 30. maddesine aykırı olduğunu bilmesi kendisinden beklenmektedir. Söz konusu düzenlemelere karşın başvurucunun hiçbir uyarıda bulunmaksızın yaşlılık aylığı ödemelerini kabul etmeye devam etmesi iyi niyetli bir bireyden beklenebilecek davranış değildir. Dolayısıyla başvurucunun kusurlu bulunduğu açıktır. Başvurucunun tekrar çalışmaya başladığını bilmesi gerektiği anlaşılan SGK'nın da iyi yönetim ilkesi uyarınca, başvurucuya yaşlılık aylığı ödenmesinin engellenmesi hususunda gereken tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak SGK'nın bu yükümlülüğünün ifası hususunda gerekli özeni göstermediği görülmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden sonucun ortaya çıkmasında idarenin hatalı davranışının katkısının da bulunduğu söylenebilir. Başvurucuya ödenen yaşlılık aylığının yersiz olduğunun tespit edilmesinde geçen 6 yıl 1 aylık süre boyunca başvurucuya ödenmeye devam edilen yaşlılık aylığının kesilmesini sağlamak amacıyla başvurucunun görev yaptığı kurum olan BELTAŞ ile SGK arasından herhangi bir iletişimin kurulamadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca başvurucunun durumunu tespit etmek için derin bir araştırmaya ihtiyaç duyulmayacağı da açıktır. Başvurucuya kanuna aykırı olarak ödendiği açık olan 55.692,04 TL'nin faiz eklenmeksizin iadesinin istendiği ve başvurucunun aylığından dörtte bir oranında kesinti yapılmak suretiyle tahsiline başladığı gözetildiğinde mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle başvurucuya aşırı ve ölçüsüz bir külfet yüklenmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 64. "... somut olayda ise İdareye atfedilecek bir kusurun bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Anayasa'nın 38. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesindeki hükümler dikkate alındığında idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu ve bu kararları hiçbir surette değiştiremeyeceği gözetilmelidir. ... Dolayısıyla İdare, uyması zorunlu olan Mahkeme kararına dayalı olarak maaşın azaltılması ve geriye dönük olarak yapılan ödemelerin tahsilini talep etmiştir."

6. Suzi ALYÜZ, B. No: 2013/679, 20/4/2016

Kamu makamlarınca usulsüz olduğu tespit edilen prim ödemesine dayanan sosyal güvenlik ödemesinin faiziyle birlikte başvurucudan geri istenilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık Aylığı, Usulsüz Prim Ödemesi, Sosyal Güvenlik Ödemesinin Geri İstenilmesi

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) müfettişlerince yapılan inceleme sonucunda 20/4/1982 ve 17/8/1983 tarihleri arasında başvurucunun prim hesabına usulsüz girişlerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine SGK tarafından 1/1/2000 tarihinden itibaren geçerli olarak bağlanan yaşlılık aylığı iptal edilerek başvurucuya bu süre zarfında yersiz ödenen 26.999 TL'nin yasal faizi ile birlikte toplam 43.938 TL olarak geri ödenmesi istenmiştir. Başvurucu, usulsüz prim ödemesi girişinde kusuru bulunmadığını aksine davalı Kurumun kusurunun bulunabileceğini ifade ederek yaşlılık aylığının kesilmesine ilişkin Kurum işleminin iptali, kendisine yeniden aylık bağlanması, ödenmeyen aylıkların da faizleri eklenerek ödenmesi istemiyle dava açmıştır. Mahkeme, Kurumun borç çıkarma işleminin iptal isteminin reddine, başvurucuya yaşlılık aylığı bağlanması isteminin kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar kanun yolundan geçerek kesinleşmiştir.

Somut olayda idarece hatalı olarak ödendiği tespit edilen yaşlılık aylıkları anapara tutarının başvurucudan iadesinin talep edilebileceği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Aksi durumun başvurucunun sebepsiz zenginleşmesine yol açabileceği ve sosyal adaletle bağdaşmayacağı açıktır. Öyleyse bu noktada ortaya konması gereken, usulsüz prim girişlerine istinaden yersiz ödenen söz konusu meblağın üzerine yasal faiz ilave edilerek tahsilinin istenmesinin başvurucuya -kamu yararı dikkate alındığında- aşırı bir yük yükleyip yüklemeyeceği hususudur. Somut olayda yargı kararı ile usulsüz ödemelerin varlığı noktasında başvurucunun iyi niyetli olamayacağının ortaya konduğu değerlendirilmiştir. Bu durumda başvurucunun kendisine kazandırılan on dört aylık hileli hizmet süresinden haberdar olması gerektiği ve toplam hizmet süresine söz konusu hileli hizmet süresi de eklenerek gerçekte hak kazanmadığı tam yaşlılık aylığı ödemelerinden yararlandığı anlaşılmıştır. Başvurucunun, eksik kalan hizmet süresi üzerinden usulsüz olarak aldığı aylıkların kendisinden daha sonra 5510 sayılı Kanun uyarınca kanuni faizi ile birlikte iadesinin isteneceğini öngörebileceği açıktır. Başvurucuya yaklaşık sekiz buçuk yıl boyunca yapılan yaşlılık aylığı ödemelerinin geçmişte yapılan

usulsüz prim girişleri nedeniyle kanuni faizi ile birlikte iadesinin başvurucudan istenmesinin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulmadığı anlaşıldığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 71. "... başvurucuya yaklaşık sekiz buçuk yıl boyunca yapılan yaşlılık aylığı ödemelerinin, geçmişte yapılan usulsüz prim girişleri nedeniyle kanuni faizi ile birlikte iadesinin istenmesinin hukuki olduğu ve meşru bir kamu yararına dayandığı, ayrıca başvurucunun kişisel yararı ile toplumun genel yararı arasında başvuru aleyhine ölçüsüz ve ağır bir yüke sebep olan bir uygulama da olmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

7. Ayten Yeğenoğlu, B. No: 2015/1685, 23/05/2018

Sosyal güvenlik aylığının azaltılması yönündeki müdahalenin idarenin Mahkeme kararına göre tesis ettiği işlemin keyfi olmadığı, başvurusunun uzun süre parayı uhdesinde bulundurduğu ve parayı semerelendirme imkânına sahip olduğu, geri ödenmesi istenen paranın taksitle ödeme yapılması talep edildiği, emekli aylığı alma hakkının da devam ettiği gözetildiğinde başvurucuya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kamu Yararına Kullanımının Kontrolü veya Düzenlenmesi, Yaşlılık Aylığı, Aylığın Azaltılması, Emeklilik Aylığı, İyi Yönetişim

Başvurucunun genel müdürler için öngörülen ek gösterge ve makam tazminatından yararlandırılması istemiyle açtığı dava kabul edilerek başvurusunun maaşı 1997 yılından itibaren bu şekilde ödenmiştir. Ancak bu karar Danıştayca bozulmuş ve yapılan yargılama neticesinde başvurusunun almakta olduğu aylık düşürülerek 2008 yılına kadar yapılan ödemeler faiziyle birlikte istenmiştir.

Başvurucu emekli aylığının azaltılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini öne sürmüş ise de ihlal iddiasına konu şikâyetlerini derece mahkemeleri önünde dile getirmiştir. Ayrıca hukuk kurallarının yorumlanması açık bir keyfiliğe veya bariz bir takdir hatasına yol açmadığı sürece derece mahkemelerinin görevidir.

Başvurucu yapılan ödemelerin istenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini öne sürmüş ise de olayda mahkeme kararına göre işlem tesis eden idareye atfedilebilecek bir kusur bulunmamaktadır. Diğer taraftan kararların idare tarafından temyiz edilmesi üzerine bozulabileceğinin başvuru tarafından öngörülebileceği açıktır. Ayrıca idarece mahkeme kararına istinaden ödendiği tespit edilen anapara tutarının kararın aksi yönde kesinleşmesi nedeniyle iadesinin talep edilebileceği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Yapılan ödemenin faiziyle birlikte iadesi işlemi -kesinleşmiş mahkeme kararına dayanması nedeniyle keyfi bir nitelik arz etmemesinin yanında başvuru aleyhine aşırı bir yük teşkil etmemektedir. Başvurucunun idare mahkemesi kararı tarihinden bozma kararı üzerine geri istendiği tarihe kadar bu ödemeler sonucu edindiği parayı uhdesinde bulundurduğu ve paranın semerelerinden yararlanma imkânına sahip olduğu dikkate alındığında parayı faiziyle birlikte iade etmiş olmasından kaynaklanan kay-bın dengelendiği sonucuna ulaşıl-maktadır. Ayrıca paranın tek kalemde ödenmesi istenmemiş olup taksitle ödeme yapılması talep edilerek bu

§ 64. "... somut olayda ise idareye atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Anayasa'nın 38. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesindeki hükümler dikkate alındığında idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu ve bu kararları hiçbir surette değiştiremeyeceği gözetilmelidir. ... Dolayısıyla İdare, uyması zorunlu olan Mahkeme kararına dayalı olarak maaşın azaltılması ve geriye dönük olarak yapılan ödemelerin tahsilini talep etmiştir."

doğrultuda tahsilat işlemi tercih edilmiştir. Son olarak başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilecek sosyal güvenlik yardımı bütünüyle ortadan kaldırılmamakta ve emeklilik statüsü zarar görmemektedir.

Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

V. PARA ALACAKLARI

Olca ÖZCAN

PARA ALACAKLARI VE ÜCRETLER

Anayasa Mahkemesi para alacakları ve ücretlere ilişkin uyuşmazlıkları genel olarak mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin birinci kural çerçevesinde incelemiştir. Para alacakları ve ücretlere ilişkin yapılan şikâyetler alacağın değer kaybına uğratılması, özlük hakları, yargı kararına veya icra takibine bağlı alacakların ödenmemesi ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun (TMSF) el koyduğu şirketlerin alacakları ödememesi şeklinde sınıflandırılabilir.

Anayasa Mahkemesi, diğer şikâyetlerde olduğu gibi alacağın değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetlerde de bireysel başvuruya konu edilen uyuşmazlığa ilişkin başvuru yollarının usulüne uygun şekilde tüketilmesi yani etkin giderim sağlayan yargı yoluna başvurulması şartını aramaktadır. *Sedat Vardarlı* başvurusunda, ceza yargılaması sonucunda adli para cezası olarak ödenen paranın, mahkûmiyetin yeniden yargılama sonucu ortadan kaldırılması sonrasında faizsiz olarak iade edilmesi nedeniyle yapılan şikâyetle başvurunun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunması gerekirken idari yargıda açtığı davanın reddi üzerine bireysel başvuruda bulunduğu anlaşıldığından başvuru yollarının usulüne uygun tüketilmediği sonucuna varılmıştır. Genel olarak alacağın değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetlerde mülkün varlığı hususunda tereddüt bulunmamakta ve bu mülke bir müdahalenin de olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda başvuru sahiplerinin şikâyetleri müdahalenin ölçülülüğü bağlamında değerlendirilmiştir. *Abdulhalim Bozboğa, ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti., Abdulkerim Tanış ve diğerleri, Yıldız Korkut, Harun Yılmaz* başvurularında Anayasa Mahkemesi, mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların alacağa hak kazanılan olay veya dava tarihine göre geç ödenmesi nedeniyle alacakların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği belirtilerek ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. *Anwar Mohammed Tareef Zaid* başvurusunda, hakkında düzenlenen idari para cezası yargı kararı ile iptal edildiği hâlde 1 yıl 9 ay boyunca alacağından yoksun kalan başvurucuya faiz ödenmemesiyle başvurunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığı, *Fatma Yıldırım* başvurusunda icra takibi aşamasında borçluya ait taşınmazların satışından elde edilen paranın nemalandırılmayarak satıştan yaklaşık dokuz yıl sonra alacaklıya ödeme yapılması nedeniyle mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği ve *Vildan Utku Atalay* başvurusunda 1998 ile 2005 yılları arası açıkta geçirdiği sürede alamadığı 1/3 oranındaki birikmiş maaş farkları iade edil-

mekle birlikte kendisine bir faiz ödemesi yapılmamasının mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

Özlük haklarının ihlal edildiği şikâyetlerine yönelik yapılan incelemelerde Anayasa Mahkemesi, *Uğur Çelik* başvurusunda 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (C) fıkrası (4/C) kapsamında çalışan personelin diğer personele ödenmekte olan ek ödmeden yararlandırılmasını, *Ali Sakarya* başvurusunda bir kamu iktisadi teşebbüsünde avukat olarak çalışan başvurucunun emekli olmadan önceki dönemde kurumu temsilen sonuçlandığı davalarda kurum lehine hükmedilen vekâlet ücretlerinin kendisine ödenmesini ve *Altuğ Tuncer* başvurusunda sözleşmeli çözümleyici olarak görev yapan başvurucunun memur olarak atanması sonucunda önceki statüsüne ilişkin lehine olan özlük haklarının da aynen sürdürülmesini beklemesinin meşru beklenti oluşturmayacağını belirtmiştir. *Mehmet Yalçın Akdeniz* başvurusunda, otuz yılı aşan hizmet süreleri için emekli ikramiyesi ödenmemesine ilişkin kuralın Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine 7/1/2015 tarihinden sonra emekli olanlara otuz yılı aşan hizmet süreleri yönünden ödeme yapılmakla beraber başvurucu gibi bu tarihten önce emekli olanlara ise böyle bir ödeme yapılmamasının Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye dönük olarak hak ve menfaatler oluşturmadığının esas alınması, hizmet tazminatının otuz yıl üzerinden ödendiği, diğer sosyal güvenlik ödeme ve yardımlarından mahrum da bırakılmadığı dikkate alındığında müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır. *Tevfik İlker Akçam* başvurusunda ise benzer durumdaki diğer personele nöbet ücreti ödenmesine rağmen uzman doktor olarak görev yapan başvurucuya objektif ve makul bir sebep gösterilmeden nöbet ücreti ödenmemesinin mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, yargı kararına veya icra takibine bağlı alacakların ödenmemesi şikâyetlerine ilişkin değerlendirmesinde bu alacakların ödenmemesini haklı kılan bir nedenin bulunup bulunmadığı ve böyle bir haklı sebebin bulunmaması hâlinde alacağın ne kadar süreyle ödenmediği üzerinde durmuştur. *Halil Çağatay* başvurusunda, mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacağın yargı kararından yaklaşık on ay geçtikten sonra icra edilmiş olduğu, *Cemile Karadağ* ve *Nuray Karadağ* başvurusunda yargı kararının bireysel başvuru incelemesi devam ederken kesinleşmesinin ardından makul sürede Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından uygulandığı ve bu karara istinaden başvurucuya malullükten doğan haklarının iade edildiği gözönüne alındığında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. *Mehmet Hocaoglu* başvurusunda, Bulgaristan'da öğretmen olarak geçen hizmet sürelerinin emeklilik intibakında değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin mahkeme kararının SGK tarafından uygulanmamasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini belirtmiştir. *Kenan Yıldırım* ve *Turan Yıldırım* başvurusunda kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat bedelinin gerekçe gösterilmeksizin dört yılı aşkın süredir ödenmemesi, *Global Yapı Elemanları Sanayi*

ve Ticaret Limitet Şirketi başvurusunda borcun varlığının da kabul edilmesine rağmen yaklaşık dört yıl beş ay geçtiği hâlde tamamıyla alacağın ödenmemesi, S.S. Yeni Foça Asmadere Konut Yapı Kooperatifi başvurusunda ise uğranılan zararın tahsiline ilişkin yargı kararının 11 yıl 7 ay boyunca uygulanmaması nedeniyle yapılan müdahalenin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır.

Son olarak Anayasa Mahkemesi TMSF'nin el koyduğu şirketlerin alacakları ödemediği şikâyetine ilişkin Tasfiye Hâlinde Cemtur Seyahat ve Turizm Ltd. Şti. başvurusunda, yargı kararıyla kesinleşen alacağın bu şirketin yönetim ve denetimine el koyan TMSF tarafından mal varlığının satılması nedeniyle tahsil edilememesi sonucunda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olmadığı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının ihlaline karar verdiği alacağın değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetler ile yargı kararına veya icra takibine bağlı alacakların ödenmemesine ilişkin şikâyetlerde ihlalin sonuçlarının giderimi olarak genellikle maddi veya manevi tazminat ödenmesi yolunu, özlük haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler ile TMSF'nin el koyduğu şirketlerin alacakları ödemediğine ilişkin şikâyetlerde ise ihlalin sonuçlarının giderimi olarak genellikle yeniden yargılama yolunu tercih etmiştir.

A. ALACAĞIN DEĞER KAYBINA UĞRATILMASI (SGK, VERGİ VE KAMULAŞTIRMA ŞİKÂyetLERİ DIŞINDAKİ ALACAKLAR)

1. Sedat Vardarlı, B. No: 2016/75770, 12/6/2019

Ceza yargılaması sonucunda adli para cezası olarak ödenen paranın, mahkûmiyetin yeniden yargılama sonucu ortadan kaldırılması sonrasında faizsiz olarak iade edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet, etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat talebine başvurulmadan bireysel başvuruda bulunulması nedeniyle başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ceza Yargılaması, Adli Para Cezası, 5271 sayılı Kanun'un 141. Maddesi, Etkili Hukuk Yolu

Başvurucu hakkında karşılıksız çek keşide etme suçundan asliye ceza mahkemesinde dava açılmıştır. Mahkeme 17/11/2008 tarihinde, başvurusunun karşılıksız çek keşide etme suçunu işlediği gerekçesiyle 19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı mülga Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 25.000 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Karar temyiz edilmeden 16/5/2011 tarihinde kesinleşmiş ve başvuru 6/12/2011 tarihinde 25.000 TL tutarındaki adli para cezasını ödemiştir.

Başvurucu çekin altındaki imzanın kendisine ait olmadığı gerekçesiyle aynı mahkemeden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme 3/4/2014 tarihinde başvurusunun beraatine karar vermiştir. Bunun üzerine başvuru daha önce yatırdığı paranın yasal faiziyle birlikte tahsili için mal müdürlüğüne başvurmuştur. Mal müdürlüğü 28/5/2014 tarihinde 25.000 TL tutarındaki anapara alacağını başvurucuya iade etmiş ancak faiz ödemesi yapmamıştır.

Başvurucu faiz talebinin reddi üzerine 26/8/2014 tarihinde idare mahkemesinde iptal davası açmıştır. Mahkeme 10/3/2015 tarihinde davanın kabulüne ve işlemin iptaline karar vermiştir. İdarece yasa yoluna götürülen karar, bölge idare mahkemesi tarafından 23/12/2015 tarihinde bozulmuş ve dava kesin olarak reddedilmiştir.

Başvurucu esas itibarıyla haksız olarak ödediği söz konusu paranın kanuni faiziyle

§ 30 "... adli para cezası verilmesi yönündeki mahkûmiyet kararının sonradan kaldırılmasına ilişkin olayda sadece idarenin işleminin hukuka aykırılığının denetlendiği idari yargı yerinde iptal davası açılmasının etkili bir hukuk yolu olmadığı açıktır."

birlikte kendisine ödenmesi gerektiği hâlde faiz ödemesi yapılmadığı için alacağının değer kaybettiğinden yankınmaktadır.

Adli para cezası verilmesi yönündeki mahkûmiyet kararının sonradan kaldırılmasına ilişkin olayda sadece idare-

nin işleminin hukuka aykırılığının denetlendiği idari yargı yerinde iptal davası açılmasının etkili bir hukuk yolu olmadığı açıktır.

Etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde yer alan tazminata ilişkin hukuk yoluna başvurulmaksızın yapılan bireysel başvuruların incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir. Bu nedenle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet yönünden başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.**

2. Abdulhalim Bozboğa, B. No: 2013/6880, 23/3/2016

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Değer Kaybına Uğratılması, Tazminat Davası,

Başvurucunun konutu 17/8/1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle orta derece hasar almış ve yıkımı yapılacak binalar arasında olmamasına rağmen yıkım ve enkaz kaldırma ihalesini alan şirket tarafından konutun bulunduğu bina yıkılmıştır. Başvurucu 25/11/1999 tarihinde tazminat istemiyle dava açmıştır. Mahkemenin 2008 tarihli kararıyla bilirkişi raporu doğrultusunda yıkılan konutun yıkımın gerçekleştirildiği tarihteki rayiç bedeli olarak belirlenen 10.080 TL'nin, davalı idareye başvuru yapıldığı 30/12/1999 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine hükmedilmiş, hüküm kesinleşmiştir. Başvurucu anılan karara dayalı olarak 7/4/2009 tarihinde ilamlı icra takibi başlatmıştır. İcra takibine bağlı olarak 44.269,01 TL icra müdürlüğünün hesabına aktarılmış, buradan da 24/7/2012 tarihinde ceza infaz kurumu harcı düşüldükten sonra 43.383,71 TL başvurucunun vekili tarafından bu hesaptan çekilmiştir.

Başvuru konusu olayda başvuru tarafından yapılan giderlerin toplamı olan 6.424,64 TL, 24/7/2012 tarihinde alacaklı tarafından yapılan ödeme miktarından düşüldükten sonra kalan 36.959,07 TL tutarındaki alacak ve faiz ödemesi, başvurucunun lehine hükmedilen tazminat bedelinin enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı olan 51.121 TL'den mahsup edildiğinde başvuru lehine hükmedilen tazminat miktarındaki değer kaybını telafi edecek fark 14.161,93 TL'dir. Sonuç olarak onarılabılır durumdaki orta hasarlı konutunun idarece yıktırılması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale nedeniyle başvurucunun uğradığı zararın geç tazmin edildiği, mahkemece başvuru lehine hükmedilen tazminat bedelinin geç tazmin nedeniyle enflasyon oranlarına bağlı olarak başvurucunun gerçek zararını karşılamaktan uzak

§ 56. "Bir eşyanın devir tarihindeki bedelinin daha sonra ödenmesi durumunda arada geçen sürede enflasyon nedeniyle paranın değerinde oluşan hissedilir aşınma ile mülkiyetin gerçek değeri azaldığı gibi bu bedelin tasarruf veya yatırım aracı olarak getirisinden yararlanmak imkânı da bulunmamaktadır. Bu şekilde kişiler mülkiyet haklarından mahrum edilerek haksızlığa uğratılmaktadır"

kaldığı, bahsedilen değer kaybı oranı dikkate alındığında bu durumun başvuru üzerinde aşırı ve orantısız bir yüke sebep olduğu anlaşılmıştır.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

3. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Alacağın Değer Kaybına Uğratılması

Başvurucu ile Devlet Su İşleri (DSİ) arasında 9/5/1977 tarihinde baraj yapım inşaatı sözleşmesi düzenlenmiş ve bu sözleşme doğrultusunda başvuru, inşaatın yapımına girişmiştir. Ancak 9/6/1988 tarihinde başvuru ve DSİ tarafından bu işin tasfiyesi kararlaştırılmıştır. Tasfiye neticesinde DSİ, başvurunun bu sürede yaptığı işler için kesin bir hesap çıkarmış ancak başvuru bu kesin hesaba itiraz ederek 1990 yılında alacak davası açmıştır. Sonuç olarak yapılan yargılama neticesinde 19/4/2002 tarihinde başvurunun 62.969,69 TL alacağı olduğuna hükmedilmiş ve bu hüküm Yargıtayca düzeltilip onanarak 6/6/2002 tarihinde kesinleşmiştir. Bu alacakla birlikte 348.027,70 TL tutarında faiz başvuruca 23/9/2002 tarihinde ödenmiştir.

Başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen toplam 62.968,91 TL tutarındaki alacağı için aynı dönemde başvuruca 348.027,70 TL tutarında faiz ödemesi yapılmıştır. Bu verilere göre, ödenen faiz tutarına rağmen aynı dönemde enflasyonun yaklaşık kümülatif olarak %13.254 oranında arttığı, diğer bir deyişle başvurunun alacağı %1'inden bile daha az bir miktara düştükten sonra enflasyon karşısında bu alacağın önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği görülmektedir. Nitekim mahkemece alınan bilirkişi raporunda da bu husus açıkça belirtilmiştir. Diğer taraftan kural olarak kişilerin kamudan olan alacaklarının herhangi bir yargısal sürece veya icra takibine gerek olmadan ödenmesi beklenir. Somut olayda ise başvurunun alacağının geç ödenmesinin makul bir gerekçesi mevcut olmadığı gibi başvurunun derece mahkemelerinin geriye dönük olarak tespit ettiği alacağını kamu makamlarının ancak yapılan yargılama sonucu ödeyebildiği ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle yine kamu makamlarının yarar sağlamış olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak başvurunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği

§ 76. "...Anayasa Mahkemesinin daha önce gerek norm denetimi kapsamında gerekse de bireysel başvuru kapsamında verdiği çeşitli kararlarında alacakların da mülkiyet hakkı kapsamında olduğu, devlet tarafından alacakların geç ödenmesi hâlinde enflasyon oranları altında olmayan bir faiz ödenmesinin gerek bireyin hakları gerekse de kamu düzeni bakımından önem taşıdığı belirtilmiştir Anayasa Mahkemesi bu bağlamda kişilerin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacaklarının kamu kurumlarınca makul olmayan bir sebeple geç ödenmesi yüzünden değer kaybına uğratılmasının mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığını kabul etmiştir."

anlaşıldığından başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği kanaatine varılmıştır. Bu tespiti rağmen derece mahkemelerinin başvurucunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

4. Abdulkerim Tanış ve diğerleri, B. No: 2014/17621, 9/1/2018

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Değer Kaybına Uğratılması, Tazminat Davası,

Başvurucuların tütün satış sözleşmesi çerçevesinde zararlarının tazmini istemiyle açtıkları davalar mahkemeye 18/4/2014 tarihinde kabul edilmiş, temyiz üzerine hüküm Yargıtayca 8/12/2014 tarihinde onanmıştır. Buna göre derece mahkemelerince başvurucuların tütünlerinin Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü (TEKEL) tarafından yapılan nakil, istifleme ve muhafaza sırasında zarar gördüğü tespit edilmiş ve uğradıkları zararın karşılığı olarak kararda belirtilen alacaklarının TEKEL'den tahsili gerektiği sonucuna varılmıştır.

Başvuru konusu olayda başvurucuların açtıkları dava tarihleri itibarıyla söz konusu alacağa hak kazandıkları derece mahkemelerince belirlenmiştir. Başvurucuların somut olay bakımından şikâyeti, yargılama sürecinde ülkede yaşanan enflasyonist ortamda işletilen yasal faize rağmen alacaklarının değer kaybettiğine ilişkindir. Merkez Bankası verilerine göre belirtilen dönemde (Nisan 1995-Nisan 2014) enflasyonda meydana gelen artış oranı %12.076,12'dir. Bu itibarla söz konusu verilere göre alacağa hak kazanıldığı 1995 yılı Nisan ayındaki 100 TL'nin davada verilen hükmün kesinleştiği 2014 yılı Nisan ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybı giderilmiş karşılığı 12.176,12 TL'dir. Buna göre uygulanan yasal faize rağmen aynı dönemde enflasyonun yaklaşık %10.000-11.000 civarında oranında arttığı, diğer bir deyişle başvurucuların alacaklarının %1'inden bile daha az bir miktara düşerek enflasyon karşısında bu alacaklarının önemli ölçüde değer kaybına uğradığı görülmektedir. Başvurucuların mülkiyet hakkı kapsamındaki alacaklarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratıldığı anlaşılmakla başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği kanaatine varılmıştır.

Dolayısıyla başvurunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 38. "... kural olarak kişilerin kamudan olan alacaklarının herhangi bir yargısal sürece veya icra takibine gerek olmadan ödenmesi beklenir. Somut olayda ise başvurunun alacağının geç ödenmesinin makul bir gerekçesi mevcut olmadığı gibi, derece mahkemelerinin geriye dönük olarak tespit ettiği başvurunun alacağını kamu makamlarının ancak yapılan yargılama sonucu ödeyebildiği ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle yine kamu makamlarının yarar sağlamış olduğu anlaşılmaktadır"

5. Yıldız Korkut, B. No: 2016/8532, 9/5/2019

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Değer Kaybına Uğratılması, Tazminat Davası,

Başvurucunun bir kooperatiften satın aldığı apartman dairesi 17/8/1999 tarihinde meydana gelen depremde oturulmaz hâle gelmiştir. Başvurucu, meydana gelen zararın tazmin edilmesi talebiyle kooperatif ve belediye aleyhine 2000 yılında dava açmıştır. Mahkemenin kooperatif aleyhine açılan davanın kabulüne, belediye aleyhine açılan davanın ise yargı yolu bakımından usulden reddine dair 2013 tarihli kararı Yargıtayca onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu aynı iddialarla belediye aleyhine idari yargıda dava açmıştır. Mahkeme 2015 tarihli kararıyla davanın 2.360 TL'lik kısmının davanın görevsiz yargı yerinde açıldığı 7/7/2000 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizi ile birlikte kabulüne karar vermiştir. Hüküm bu şekilde 2016 yılında kesinleşmiştir.

Yargılama makamlarının başvurucunun dava açtığı 7/7/2000 tarihi itibarıyla tazminata hak kazandığını tespit ettiği ve bu tarihten itibaren tazminata yasal faiz işletildiği görülmektedir. Tüketici fiyat endeksi verileri uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre alacağa hak kazanıldığı 2000 yılı Temmuz ayındaki 100 TL'nin bireysel başvurunun yapıldığı 2015 yılı Mart ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybı giderilmiş karşılığı 731,78 TL'dir. Bu durumda başvurucuya ödenmesi gereken 2.360 TL tutarındaki alacağın 2015 yılı Mart ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 17.269,97 TL'dir. Dolayısıyla yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 2.360 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 14.909,97 TL'dir. Buna karşılık derece mahkemelerince başvurucunun alacağına 7/7/2000 tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesine

§ 26. "Anayasa Mahkemesi kamu kurum ve kuruluşlarından olan çeşitli para alacaklarının değer kaybına uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri daha önce incelemiştir. Buna göre kamu makamlarının para borçlarını makul olmayan bir gecikme ile ödedikleri durumlarda para alacağında meydana gelen değer aşınmalarının başvuru üzerindeki şahsi olarak aşırı bir yük oluşturması hâlinde müdahale ölçülü olmadığından mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir."

karar verilmiş olup bu doğrultuda başvurucunun yargılama sırasında alacağının değer kaybettiğinden yakındığı ve kararın infaz edilmediği yönünde bir şikâyetinin de olmadığı gözetildiğinde ödemeye esas karar tarihi dikkate alınarak başvurucuya yalnızca 8.073,46 TL tutarında faiz ödemesi yapıldığı kabul edilmelidir. Bu durumda uygulanan yasal faize rağmen alacağın hak kazanıldığı tarihten bireysel başvuru tarihine kadar enflasyonun yaklaşık %289,68 oranın-

da olduğu, diğer bir deyişle başvurucunun alacağının yargılama sırasında enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğradığı görülmektedir.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

6. Harun Yılmaz, B. No: 2015/4644, 26/9/2019

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Alacağın Değer Kaybına Uğratılması, Terör Nedeniyle Uğranılan Zarar

Başvurucu 1993 yılında panzerle seyir hâlindeyken panzerin terör örgütü militanlarınca yola döşenen mayına çarpması sonucu yaralanmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü 12/12/1994 tarihinde başvurucuya 56,10 TL maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Başvurucu kendisine herhangi bir ödeme yapılmaması üzerine 2006 yılında ödenmeyen nakdi tazminatın kanuni faizi ile birlikte kendisine ödenmesi talebinde bulunmuş, talep reddedilince dava açmıştır. Mahkeme 2009 yılında davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Mahkeme buna göre 4.081,15 TL maddi tazminatın davalı idareye başvuru tarihi olan 18/5/2006 tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine, fazlaya ilişkin istemin ise reddine karar vermiştir. İdare 11/3/2010 tarihinde mahkeme kararı doğrultusunda başvurucuya 4.081,15 TL

§ 34. "... Anayasa Mahkemesi; kanun koyucunun bir hak olarak öngördüğü veya kamu borcu hâline gelmiş ödemelerin geç yapılması nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla yapılan başvurularda, alacakta veya hakka konu bedelde meydana gelen değer aşınmalarının başvuru üzerindeki orantısız bir yük oluşturmaları hâlinde mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir, Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir."

ödenmesine karar vermiştir. Başvurucuya bu tazminat tutarı kanuni faiziyle birlikte toplam 5.483,33 TL 26/3/2010 tarihinde ödenmiştir. Hüküm bu şekilde kesinleşmiştir.

Başvurucu 1994 yılında verilen karar uyarınca 56,10 TL tutarında tazminat alacağına hak kazanmış olup başvurucuya bu alacağı 2010 yılında ödenmiştir. Somut olayda Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre alacağına hak kazandığı 1994 yılı Aralık ayı itibarıyla başvurucuya ödenmesi gereken 56,10 TL tutarındaki tazminat alacağının ödeme tarihi olan 2010 yılı Mart ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 6.315,04 TL'dir. Dolayısıyla başvuru- cunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 56,10 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 6.258,94 TL'dir. Buna karşılık derece mahkemelerince başvuru- cunun alacağı 18/5/2006 tarihi itibarıyla

4.081,15 TL olarak güncellenmiş ve bu tarihten itibaren de kanuni faiz işletilmesine karar verilmiş olup bu doğrultuda başvurucuya 5.427,23 TL tutarında daha ödeme yapıldığı görülmektedir. Bu durumda başvurucunun alacağında meydana gelen değer kaybı %13,17'dir. Bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamındaki tazminat alacağı, yaklaşık on beş yılı aşkın bir süre geçtikten sonra ve mahkemece verilen karardan yaklaşık 4 yıl sonra -güncellenmesine ve ödenen faize rağmen- enflasyon karşısında %13,17 gibi makul görülemeyecek bir oranda değer kaybına uğratılarak başvurucuya ödenmiştir.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

7. Anwar Mohammed Tareef Zaid, B. No: 2016/78974, 3/7/2019

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Değer Kaybına Uğratılması, İdari Para Cezası

Başvurucu yurt dışına izinsiz döviz çıkarmaya teşebbüs kabahatini işlediği gerekçesiyle 2012 yılında mal müdürlüğü veznesine 1.702.556 TL tutarında ödeme yapmıştır. Ancak başvuru idari yaptırıma itiraz etmiş, itirazı reddedilince kanun yararına bozma yoluna gitmiştir. Yargıtayca 2013 yılında idari yaptırımın kanuna uygun olmadığı gerekçesiyle mahkeme hükmü bozulmuş, bozma kararına uyan mahkeme 2014 yılında idari yaptırım kararını kaldırmıştır. İdari yaptırım kararının hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle iptali üzerine daha önce ödediği parayı geri alan başvuru, bu paradan yararlanmadığı süre için kanuni faiz ve döviz kaybı ödenmesi talebiyle ilgili bakanlıklara başvurmuş ancak bu talepleri reddedilince açtığı dava da derece mahkemelerince reddedilmiştir.

Somut olayda başvurucuya verilen idari para cezasının hukuka aykırı olduğu ve dolayısıyla kendisinden haksız yere para cezası tahsil edilmiş olduğu derece mahkemelerince açık bir biçimde saptanmıştır. Başvurucunun yaklaşık 1 yıl 9 ay boyunca alacağından yoksun kaldığı dikkate alınmalıdır. Başvurucunun kanunun tanıdığı bir imkândan yararlanarak idari para cezasının dörtte üçünü ödemiş olması kendisinden haksız yere tahsil edilen bu paradan yoksun kaldığı dönem için faiz ödenmemesini haklı göstermez. Ayrıca bu süreçte başvurucunun döviz cinsindeki parasına el konulmuş olduğu da gözetilmelidir. Parasına el konulan başvuru kanunda belirtilen ödeme yöntemlerinden lehine olanı tercih ederek idari para cezasının dörtte üçünü ödemiştir. Diğer taraftan bu paraya el konularak kabahat sürecinin başlatılmasına yol açanın idari makamlar olduğu, üstelik her durumda söz konusu paranın başvuru yoksun kaldığı dönem boyunca idarenin uhdesinde tutulduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun bu parayı döviz olarak ödemediği dikkate alındığında kur kaybının karşılanması yönündeki talebinin reddi makul olmakla birlikte derece mahkemelerinin söz konusu yorumları sonucu faiz ödenmemesiyle başvuru mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığı anlaşılmaktadır. Üstelik kamu makamları ancak kanun yararına bozma sonrası yapılan ödemedeki gecikmenin makul bir gerekçesini de ortaya koyamamışlardır.

§ 52. "Ödenen tutarların enflasyonun etkilerinden arındırılarak güncelleştirilmesi yani alacağa hak kazanıldığı tarih ile ödeme tarihi arasında geçen süredeki hissedilir değer kaybını telafi edecek biçimde faiz uygulanması, mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağın enflasyon karşısında değer kaybetmesini önleyebilecek bir araçtır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 42)."

Dolayısıyla başvuru kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

8. Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, 16/2/2017

İcra takibi aşamasında borçluya ait taşınmazların satışından elde edilen paranın nemalandırılmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Alacak, Faiz, İcra Takibi, Değer Kaybı, Özel Kişiler Arası Uyuşmazlıklar

Başvurucu, borçlu aleyhine icra takibi başlatmıştır. İcra müdürlüğünce borçluya ait iki taşınmazın haczine karar verilmiştir. Bu taşınmazlar ihale sonucu satılmış ancak tahsil edilen bedel bütün alacakları karşılamadığı için sıra cetveli düzenlenmiştir. Başvurucu 2005 yılında sıra cetveline itiraz davası açmıştır. Yargılama 2013 yılında sona ermiş ve başvurucuya icra dairesince 12/5/2014 tarihinde ödeme yapılabilmiştir.

Olayda icra müdürlüğünce sıra cetvelinin düzenlendiği tarih ile başvurucuya fiilen ödeme yapılan tarih arasında yaklaşık dokuz yıllık vardır. Cebri icranın bir parçası olan sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde geçen dokuz yıllık makul olmayan sürede borçlu ve alacaklının hak ve menfaatlerini koruyan ve durumun gerektirdiği olağan tedbirlerin idare tarafından alınması beklenmektedir. Borçluya ait taşınmazların satışından tahsil edilen bedelin alacaklılara ödendiği ana kadar alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı bulunmamaktadır. Tahsil edilen bedel bu süreçte henüz icra müdürlüğünün yedi ve kontrolü altındadır. Dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olan da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra müdürlüğüdür. Tahsil edilen ihale bedelinin alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolu bunun nemalandırılmasıdır. Ayrıca bu paranın nemalandırılması, icra müdürlüğüne olağan idari işleyişin ötesinde bir külfet de yüklememektedir. İcra müdürlüğünün yapması gereken tek şey, ihale bedelinin vadesiz mevduat hesabında bekletilmesi yerine vadeli bir hesapta tutulmasıdır. Bu nedenle olayın somut koşulları gözetildiğinde mülkiyet hakkının korunması ödevinin gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin, ihale bedelinin nemalandırılması tedbirinin alınmasını da içerdiği sonucuna ulaşılabilir. Ancak icra müdürlüğü ihale bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin başvuru üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememiştir.

Mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülükler yerine getirilmediği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 57 "... mülkiyet hakkı, Devlete, özel kişiler tarafından yapılacak müdahalelere karşı malike koruma sağlama biçiminde pozitif bir ödev yüklemektedir. Özel borç ilişkileri bağlamında mülkiyetin korunması ödevi, somutlaşmış ve icra edilebilir hale gelen ancak borçlu tarafından rızaen ödenmeyen alacakların Devlet tarafından kamu gücü kullanılmak suretiyle borçludan tahsil edilebilmesini gerektirmektedir. Cebri icranın, devlete yüklenen bu ödevin ifası kapsamında kurulan hukuksal bir mekanizma olduğu anlaşılmaktadır."

9. Vildan Utku Atalay, B. No: 2015/4812, 7/2/2019

Mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilir.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Değer Kaybına Uğratılması, Tazminat Davası

Başvurucu, Aydın Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünde inşaat mühendisi olarak görev yapmakta iken resmî evrakta sahtecilik suçunu işlediği iddiasıyla hakkında ceza davası açılmıştır. Mahkeme başvuru hakkında açılan kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar vermiş, karar onanarak kesinleşmiştir. Hakkında açılan kamu davası süreci devam etmekte iken başvuru, bu dava ile bağlantılı olarak tesis edilen soruşturma kapsamında 15/7/1998 tarihinde açığa alınmış ve açıkta iken maaşının 1/3'ü kesilmiştir. Açığa alınan başvuru 16/5/2005 tarihinde kendi isteği ile emekli olmuştur. Başvuru, eksik ödenen maaş ödemelerinin yapılmasına karşın faiz ödemesi yapılmamasına yönelik idari işlemin iptali ve hesaplanacak yasal faizin tazmini istemiyle Aydın 1. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme, idarenin başvurusunun görevden uzakta geçirdiği dönemlere ilişkin olarak eksik ödenen maaş farkları için geriye dönük faiz uygulama yükümlülüğünün bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş, hüküm Danıştayca onanarak kesinleşmiştir.

Somut olayda başvurucuya 1998 ile 2005 yılları arası açıkta geçirdiği sürede alamadığı 1/3 oranındaki birikmiş maaş farkları iade edilmekle birlikte bir faiz ödemesi yapılmamıştır. Hâlbuki Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre başvurusunun açığa alındığı 1998 yılı Temmuz ayındaki 100 TL'nin ödemenin yapıldığı 2010 yılı Ocak ayındaki karşılığı 1.286 TL olup aradan geçen 11 yıl 6 aylık sürede gerçekleşen enflasyon oranı yaklaşık %1.186'dır. Bunun yanında başvurusunun emekliye ayrıldığı 2005 yılı Mayıs ayındaki 100 TL'nin ödemenin yapıldığı 2010 yılı Ocak ayındaki karşılığı da

149,17 TL olup aradan geçen 4 yıl 9 aylık sürede gerçekleşen enflasyon oranı yaklaşık %49'dur. Bu durumda açığa alınmakla birlikte sonradan görevine iade edilen başvurucuya söz konusu maaş kesintisinin ödenmesi gerektiği kamu makamlarınca saptanmış bir olgudur. Bu maaş tutarlarının başvurusunun statüsü gereği ödenmediği ve onun mülkiyet hakkı kapsamında olduğu ise kuşkusuzdur. Sonuç olarak söz konusu idari ve yargısal sürece bir bütün olarak bakıldığında ceza soruşturması nedeniyle açığa alınan kamu görevlisi başvurusunun

§ 38. "... kural olarak kişilerin kamudan olan alacaklarının herhangi bir yargısal sürece veya icra takibine gerek olmadan ödenmesi beklenir. Somut olayda ise başvurusunun alacağının geç ödenmesinin makul bir gerekçesi mevcut olmadığı gibi, derece mahkemelerinin geriye dönük olarak tespit ettiği başvurusunun alacağını kamu makamlarının ancak yapılan yargılama sonucu ödeyebildiği ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle yine kamu makamlarının yarar sağlamış olduğu anlaşılmaktadır"

mülkiyet hakkı kapsamındaki maaşından yapılan kesintilerin yaklaşık 5 ile 11 yıl arasında değişen sürelerde kendisine iade edilebildiği, haklı bir gerekçesi ortaya konulamayan bu gecikmenin de belirtilen sürelerin uzunluğu dikkate alındığında makul görülemeyeceği anlaşılmaktadır. Söz konusu değer kaybının oranı gözetildiğinde müdahaleyle başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmektedir.

Dolayısıyla başvurucunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

B. ÖZLÜK HAKLARI-ÜCRET ALACAKLARI

1. Uğur Çelik, B. No: 2015/20244, 15/6/2016

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (C) fıkrası (4/C) kapsamında çalışan personelin diğer personele ödenmekte olan ek ödemededen yararlandırılmaması mülkiyet hakkını ihlal etmez

Anahtar Kelimeler: Geçici Personel, Ek Ödeme, Meşru Beklenti, İctihat Farklılığı

Başvurucu 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (C) fıkrası (4/C) kapsamında geçici personel olarak bir kamu kurumunda çalışmaktadır. Başvurucu, diğer personele 2/11/2011 tarihli ve 28103 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 666 sayılı KHK'nın 1. maddesi ile eklenen 375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi uyarınca yapılan ek ödemedен kendisinin de yararlandırılmasını istemiştir. Bu talebin reddi üzerine idare mahkemesinde açılan dava, Bakanlar Kurulu kararında ek ödemenin geçici personele yapılacak ödemeler arasında sayılmadığı ve ek ödeme-yi düzenleyen hükümlere göre yalnızca 657 sayılı Kanun kapsamında görev almakta olan personele ek ödeme yapılabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Geçici personel olan başvurunun talep ettiği dönemde ve dava tarihinde kendisine belirtilen ek ödemenin yapılacağına dair bir kanun hükmü veya idari bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca ödeme yapılmamasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararı bulunduğu gibi bu kararın iptali istemi de Danıştay tarafından reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurunun ek ödemedен yararlanması yönündeki talebi dava açtığı tarih ve talep

ettiği dönem itibarıyla yürürlükteki kanun hükümleri veya konuyla ilgili yargı içtihatları tarafından desteklenmemektedir. Bu nedenle başvurunun talebi mülkiyet hakkı kapsamında meşru beklenti olarak nitelendirmeye yetecek somutlukta değildir.

§ 40. "... başvurunun 375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi kapsamında ek ödemedен yararlanması yönündeki talebinin dava açtığı tarih ve talep ettiği dönem itibarıyla yürürlükteki kanun hükümleri veya konuyla ilgili yargı içtihatları tarafından desteklenmediği ve mülkiyet hakkı kapsamında meşru beklenti olarak nitelendir-meye yetecek somutlukta olmadığı ..."

Buna göre **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin ihlal iddiası kabul edilemez bulunmuştur.**

2. Ali Sakarya, B. No: 2014/1346, 26/10/2016

Bir kamu iktisadi teşebbüsünde avukat olarak çalışan başvurusunun emekli olmadan önceki dönemde kurumu temsilen sonuçlandığı davalarda kurum lehine hükmedilen vekâlet ücretleri başvuru açısından meşru beklenti oluşturmaz.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Ücret Alacakları, Meşru Beklenti, Vekalet Ücreti

Başvurucu, bir kamu iktisadi teşebbüsünde kurum avukatı olarak çalışmakta iken görevinden istifa etmiş ve çalıştığı süre içinde tahakkuk edilip ödenmeyen 25.000 TL tutarında vekâlet ücretinin ödenmesini istemiştir. Vekâlet ücretinin ödenmemesi üzerine başvuru tarafından açılan dava, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda kurum avukatlarına verilecek vekâlet ücretine ilişkin olarak farklı bir düzenleme yapılmadığı sürece 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun uyarınca yapılan değişikliğin kamu personeli statüsünde bulunan kurum avukatlarına ödenen vekâlet ücretine uygulanan sınırlamayı kaldırmayacağı gerekçesiyle reddedilmiştir.

1136 sayılı Kanun'un "Avukatlık Ücreti" kenar başlıklı 164. maddesinin beşinci fıkrasında, dava sonunda tarifeyle dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücretinin avukata ait olduğu belirtilmiştir. 657 sayılı Kanun'un 146. maddesinin olay tarihinde yürürlükte bulunan üçüncü fıkrası uyarınca, kamu kurum ve kuruluşlarının davalarını sonuçlandıran avukatlara verilecek vekâlet ücreti maddede belirtilen kıstaslara göre hesaplanacak üst limitle sınırlandırılmıştır. İdare lehine hükmedilen vekâlet ücretlerinden kamu avukatlarına verilebilecek limiti aşan miktarın merkezde bir hesapta toplanarak Maliye ve Gümrük Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmeliğe göre diğer avukatlar arasında -söz konusu limiti aşmamak üzere- eşit olarak dağıtılması öngörülmüştür.

İdareler lehine hükmedilen vekâlet ücretinin kamu avukatlarına verilir verilmeyeceğine dair çatışan iki farklı kanun hükmü bulunmaktadır. Bu hükümlerden hangisinin kamu avukatlarına uygulanacağını belirlemek görev ve yetkisi derece mahkemelerine aittir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin yerine geçerek çatışan bu hükümlerden hangisinin uygulanması gerektiğini saptaması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesiyle bağdaşmaz.

Başvurucu, idare lehine hükmedilen vekâlet ücretinin tamamının hiçbir kesintiye tabi tutulmadan kendisine ödenmesinin zorunlu olduğuna ilişkin istikrarlı bir içtihadı dayanan yargı kararı sunamamıştır. Dolayısıyla başvuru, meşru beklenti olarak nitelendirmeye yetecek somutlukta bir mülkün varlığını ispat edememiştir. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin ihlal iddiası kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 42 "Başvurucu, ... idare lehine hükmedilen vekalet ücretinin tamamının hiçbir kesintiye tabi tutulmadan kendisine ödenmesinin zorunlu olduğunu ileri sürmüş, ancak bu yolda istikrarlı bir içtihadı dayanan yargı kararı sunmakta başarısız olmuştur..."

3. Altuğ Tuncer, B. No: 2016/2834, 18/7/2019

Sözleşmeli çözümleyici olarak görev yapan başvurucunun memur olarak atanması sonucunda önceki statüsüne ilişkin lehine olan özlük haklarının da aynen sürdürülmesini beklemesi başvurucu açısından meşru beklenti oluşturmaz.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Ücret Alacakları, Statü Değişikliği, Meşru Beklenti

Sözleşmeli bilgisayar çözümleyicisi olan başvuru, çalıştığı merkezin kanun hükmünde kararname kapsamında bir bakanlığa bağlanması sonucunda bakanlık bünyesinde çözümleyici kadrosuna atanmıştır. Başvurucunun önceki statüsüne bağlı olarak kendisine ödenen ikramiye ve maaş farkının aynen sürdürülmesine ilişkin talebi reddedilmiştir. Bu kapsamda başvuru tarafından açılan dava, sözleşmeli statüde çalıştırılmayan başvurucuya ikramiye ödenmesine imkân olmadığı ve atama işleminin yapılmasından sonra fark tazminatı uygulamasına tabi tutulduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Kadrolu ve sözleşmeli personel farklı statülerdir ve bu statüler gereği ayrı özlük haklarına sahiptirler. Başvuru sözleşmeli ve kadrolu personele ilişkin özlük haklarının farklı şartlara tabi olacağını ve aleyhinde bir kısım değişiklikler yaşanabileceğini öngörebilecek durumdadır. Ancak yine başvuru bu değişiklik nedeniyle özlük haklarında bir kısım olumlu düzenlemenin de (iş güvencesi vb.) meydana geleceğinin farkındadır. Her ne kadar sözleşmeli personele ödenen ikramiye ve maaş farkının başvuru açısından

kazanım olduğu anlaşılmakta ise de başvuru statü değişikliği sonucunda bu kazanımını kaybetmiştir. Başvurucuya önceki statüsü çerçevesindeki özlük hakları da denkleştirme yapıncaya kadar herhangi bir kayba yol açılmadan ödenmiştir. Ancak sonraki dönem için başka bir statüye geçen başvuru yönünden önceki statüye ilişkin hakların ve avantajların ilave edilerek sürdürülmesi meşru bir beklenti oluşturmaz.

§ 47 "... Başvurucu sözleşmeli ve kadrolu personele ilişkin özlük haklarının farklı şartlara tabi olacağını ve aleyhinde bir kısım değişiklikler yaşanabileceğini öngörebilecek durumdadır. Ancak yine başvuru bu değişiklik nedeniyle özlük haklarında bir kısım olumlu düzenlemelerin de (iş güvencesi vb.) meydana geleceğinin farkındadır. Her ne kadar sözleşmeli personele ödenen ikramiye ve maaş farkının başvuru açısından kazanım olduğu anlaşılmakta ise de başvuru statü değişikliği sonucunda bu kazanımı kaybetmiştir..."

Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin ihlal iddiası kabul edilemez bulunmuştur.

4. **Mehmet Yalçın Akdeniz, B. No: 2015/19154, 31/10/2018,**

Otuz yılı aşan hizmet süreleri için emekli ikramiyesi ödenmemesine ilişkin kuralın Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine geriye yönelik olarak ödeme yapılmaması mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık Yasağı, Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Sosyal Güvenlik Alacakları, Emekli İkramiyesi, Objektif ve Makul Sebep

Başvurucu Türk Standartları Enstitüsünde (TSE) otuz yıldan uzun bir süre boyunca uzman olarak görev yapmış ve yaş haddi nedeniyle emekliye ayrılmıştır. Başvurucunun otuz yılı aşan hizmet süreleri için tazminat ödenmesi talebi TSE tarafından reddedilmiştir. TSE 14/7/1965 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 89. maddesindeki düzenleme doğrultusunda TSE Personel Yönetmeliği'ne göre ödenecek tazminat tutarının otuz yılı geçemeyeceğini başvurucuya bildirmiştir. Başvurucunun bu işlemin iptali istemiyle açtığı dava idare mahkemesince reddedilmiştir. Başvurucunun açtığı davadan sonra ilgili kanun hükmü Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Anılan Yönetmelik'teki düzenleme de dava sonuçlandıktan sonra 3/5/2015 tarihinde ödeme yapılabileceği yönünde değiştirilmiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin iptal kararı tarihi olan 7/1/2015 tarihinden sonra emekli olanlara da tazminat ödenmesi öngörülmüştür.

Aynı kurumda emekli olup hizmet tazminatına hak kazanan kişilerin karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır. 7/1/2015 tarihinden önce emekli olanlara hizmet tazminatının otuz yılı geçen hizmetleri yönünden ödenip bu tarihten sonra emekli olanlara ise ödenmemesi farklı muamele teşkil etmektedir. Başvurucuya tazminat ödenmemesinin dayanağı olan 5464 sayılı Kanun'un 89. maddesinde yer alan hüküm Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olup Anayasa'nın 153. maddesinin ikinci fıkrası geriye yürüyemeyeceği açıktır. Belirli bir tarihten sonraki dönem için hizmet tazminatının Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki ilkeler doğrultusunda daha yüksek bir tutar üzerinden ödenmesi, hukuk güvenliği ilkesinin ağırlığı ve devletin bu alandaki takdir yetkisi dikkate alındığında objektif ve makul bir gerekçe olarak kabul edilmelidir. Başvurucuya hizmet tazminatının otuz yıl üzerinden ödendiği, diğer sosyal güvenlik ödeme ve yardımlarından mahrum da bırakılmadığı dikkate alındığında müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır.

Başvurucuya Anayasa Mahkemesinin iptal kararı tarihi dikkate alınarak otuz yılı aşan süreler için tazminat ödenmemesi nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence alınan ayrımcılık yasağı ihlal edilmemiştir.**

§ 52 "... hukuk güvenliği ilkesinin bir gereği olarak Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye dönük olarak hak ve menfaatler oluşturmadığı kabul edilmelidir. Bunun yanında mevzuatta yapılan yeni düzenlemeler çerçevesinde hak ve menfaatlerin kabulü için belirli bir yürürlük tarihinin belirlenmesi bakımından devletin geniş bir takdir yetkisi söz konusudur..."

5. Tevfik İlker Akçam, B. No: 2018/9074, 3/7/2019

Benzer durumdaki diğer personele nöbet ücreti ödenmesine rağmen bazı uzman doktorlara objektif ve makul bir sebep gösterilmeden nöbet ücreti ödenmemesi mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık Yasağı, Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Ücret Alacakları, Nöbet Ücreti, Objektif ve Makul Sebep

Başvurucu bir tıp fakültesi hastanesinde öğretim görevlisi uzman doktor olarak görev yapmaktadır. Başvurucuya göğüs cerrahisi uzmanı olarak tuttuğu acil, yoğun bakım ve icap nöbetlerine ilişkin nöbet ücretleri ödenmemiştir. Başvurucunun bu ücretlerin ödenmesi istemiyle açtığı dava idare mahkemesince kabul edilmiş ancak idarenin istinaf talebini kabul eden bölge idare mahkemesi kanunda ücret ödenmesine ilişkin açık bir hüküm olmadığı gerekçesiyle kesin olarak davanın reddine karar vermiştir.

Somut olayda aynı nitelikte kamu hizmeti veren ve uzman doktorların da dâhil olduğu 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi personel ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na tabi tıpta uzmanlık öğrencilerine nöbet ücreti ödenmektedir. Ayrıca Sağlık Bakanlığı ile üniversitelerce birlikte kullanılan sağlık tesislerinde nöbet tutan öğretim üyelerine de bu ücret ödenmektedir. Aynı sağlık kuruluşlarında nöbet hizmetine tabi olup nöbet ücretine hak kazanan kişilerin karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır. İlgili mevzuata göre diğer sağlık personeline nöbet ücreti ödenip 2547 sayılı Kanun'a tabi olarak çalışan uzman doktorlara ödenmemesinin farklı muamele teşkil ettiği de kuşkusuzdur. Üniversite hastanelerinde 2547 sayılı Kanun'a tabi olarak ça-

lıyan uzman doktorlara nöbet ücreti ödenmemesi ise objektif ve makul bir gerekçeye dayandırılmamıştır.

Kamu makamlarının objektif ve makul bir gerekçe göstermeden ortaya çıkardığı farklılığın başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik ayrımcı bir muameleye yol açtığının tespit edilen olayda **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence alınan ayrımcılık yasağı ihlal edilmiştir.**

§ 51 "Mülkiyet hakkına müdahale edilirken aynı konumdaki kişiler için farklı muamele uygulanmasına neden olan kamu makamlarının bu farklılığı haklı kılabilcek makul ve nesnel gerekçeler sunabilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda özlük haklarının koşullarının belirlenmesi kural olarak kamu makamlarının takdir yetkinde olmakla birlikte müdahalenin nesnel ve makul bir gerekçeye dayalı olmaktan ayrımcı bir şekilde uygulanmaması da zorunludur."

C. YARGI KARARINA VEYA İCRA TAKİBİNE BAĞLI ALACAKLARIN ÖDENMEMESİ

1. Halil Çağatay, B. No: 2014/20389, 13/4/2017

Mülkiyet hakkı kapsamında korunan ve mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacağın yargı kararından yaklaşık on ay geçtikten sonra icra edilmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Kamulaştırmaz El Atma, Alacak, Yargı Kararının İcra Edilmemesi

Başvurucu 10/4/2013 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde Millî Savunma Bakanlığı aleyhine kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Mahkeme 13/2/2014 tarihinde davanın kabulüne ve 61.250 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 10/11/2014 tarihinde onanmış ve taraflarca karar düzeltme yoluna başvurulmaması üzerine kesinleşmiştir.

30/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunan başvuru 15/11/2016 tarihli beyanı ile lehine hükmedilen tazminatın 19/8/2015 tarihinde ödendiğini ifade etmiştir.

Başvurucu; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Yargı kararının yaklaşık on ay geçtikten sonra icra edilmiş olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 15 "...yargı kararının yaklaşık on ay geçtikten sonra icra edilmiş olması nedeniyle ... mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmak gerekir..."

2. Cemile Karadağ ve Nuray Karadağ, B. No: 2014/11747, 3/4/2019

Geçirdiği iş kazası sonucu malul kalan başvuru tarafından açılan dava sonucunda lehine verilen kararın uygulandığı ve bu karara istinaden başvurucuya malullükten doğan haklarının iade edildiği gözönüne alındığında bireysel başvuru tarihinden sonra vefat eden başvurusunun başvurusunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmamıştır.

Anahtar Kelimeler: İş Kazası, Yargı Kararının İcra Edilmemesi, Ücret Alacakları

Başvurucuların murisi 1996 yılında çalıştığı iş yerinde felç geçirmiştir. Alınan sağlık kurulu raporlarına istinaden göre murise 7/5/1998 tarihinden geçerli olmak üzere iş kazası geliri bağlanmıştır.

Muris tarafından, 2001 yılında açılan dava ile olayın iş kazası olarak belirlendiği ve 7/5/1998 tarihli rapora göre muhtaçlık durumu da gözetilerek bağlanan iş kazası gelirinde %50 artırım yapılması istemiyle 4/8/2006 iş mahkemesinde dava açılmıştır. Mahkeme 20/2/2013 tarihinde davanın kısmen kabulü ile eksik ödenen 12.800 TL'nin dava tarihinden itibaren işletilecek faiziyle ve dava tarihine kadar işlemiş 10.540,70 TL tutarındaki faizle birlikte davalı idareden alınarak murise ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca murisin başkasının bakımına muhtaç olduğunun tespitine ve iş kazası gelirinin bu yönde düzeltilmesi ile fark gelirlerinin her ay faiziyle birlikte ödenmesine hükmetmiştir. Karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

Başvurucuların murisi bireysel başvuruda bulunduktan sonra 4/3/2016 tarihinde vefat etmiş olup mirasçıları başvuruya devam ettiklerini bildirmişlerdir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) bireysel başvuru tarihinden sonra söz konusu mahkeme kararının 9/3/2015 tarihinde uygulandığını belirtmiştir.

Başvuruya konu yargı kararının bireysel başvuru incelemesi devam ederken kesinleş-

mesinin ardından makul sürede SGK tarafından uygulandığı ve bu karara istinaden başvurucuya malullükten doğan haklarının iade edildiği göz önüne alındığında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin düşmesine karar verilmiştir.**

§ 28 "...bireysel başvuruya konu yargı kararının ise bireysel başvuru incelemesi devam ederken kararın kesinleşmesinin ardından makul sürede SGK tarafından uygulandığı ve bu karara istinaden başvurucuya malullükten doğan haklarının iade edildiği gözönüne alındığında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı..."

3. Mehmet Hocaoglu, B. No: 2013/3207, 15/10/2015

Bulgaristan'da öğretmen olarak görev yapmakta iken zorunlu göç kapsamında Türkiye'ye gelip Türk vatandaşlığına geçen ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi öğretmen kadrosunda görev yapan başvurucunun, Bulgaristan'da öğretmen olarak geçen hizmet sürelerinin emeklilik intibakında değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin mahkeme kararının Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından uygulanmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Yurtdışı Hizmet Süresi, Emeklilik, Mahkeme Kararının İcra Edilmemesi

Başvurucu, Bulgaristan'da öğretmenlik yapmış ve zorunlu göçe tabi tutularak Türkiye'ye gelmiştir. Başvurucu, 5/1/1998 tarihinde sözleşmeli öğretmen olarak ve 11/2/1998 tarihinde ise kadrolu öğretmen olarak göreve başlamıştır. Başvurucu, Bulgaristan'da öğretmen olarak geçen hizmet sürelerinin kazanılmış hak aylığı intibakının tespitinde değerlendirilmesi istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Mahkemece dava kabul edilmiş, emekli keseneği ve karşılık farkları ilgili kurumdan tahsil edilmiştir.

Başvurucu, Bulgaristan'da geçen ve mahkeme kararı uyarınca kazanılmış hak aylığı intibakında değerlendirilen sürelerin Emekli Sandığı hizmetleri ile birleştirilmesi talebiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) müracaat etmiş ancak bu talebi reddedilmiştir. Başvurucunun anılan işlemin iptali istemiyle açtığı dava, Bulgaristan'da öğretmen olarak geçen hizmet sürelerinin anılan kanun hükümleri karşısında emeklilik intibakında değerlendirilmemesinin hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle kabul edilmiştir.

Başvurucu, mahkeme kararına rağmen Bulgaristan'da geçen öğretmenlik hizmetlerinin aylık bağlamaya esas alınan hizmet süresine ilave edilmemesi üzerine 10/4/2013 tarihinde SGK'ya müracaat etmiş ve kararın uygulanmasını istemiştir. Başvurucunun talebi SGK tarafından 17/5/2013 tarihinde reddedilmiştir.

Başvurucunun lehine olan ve 27/6/2012 tarihinde kesinleşen mahkeme kararının başvurucunun emekli olduğu 15/3/2013 tarihinden Anayasa Mahkemesince kararın verildiği 15/10/2015 tarihine kadar 2 yıl 7 aydır uygulanmadığı, anılan kararın niteliği dikkate alındığında bu sürenin makul olmadığı açıktır. Başvurucunun lehine olan kesinleşmiş mahkeme kararının başvurucunun emekli olduğu 15/3/2013 tarihinden itibaren uygulanmaması, kararı etkili sonuçları bakımından konusuz bırakmıştır. Bu nedenle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 56. "... Başvurucunun lehine olan ve 27/6/2012 tarihinde kesinleşen Mahkeme kararının, başvurucunun emekli olduğu 15/3/2013 tarihinden Anayasa Mahkemesince kararın verildiği 15/10/2015 tarihine kadar iki yıl yedi aydır uygulanmadığı, anılan kararın niteliği dikkate alındığında bu sürenin makul olmadığı açıktır."

4. Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014

Kamulaştırmaz el atma nedeniyle açılan tazminat davaları kabul edildiği ve tapu kaydı Belediye adına tescil edildiği hâlde tespit edilen bedelin gerekçe gösterilmeksizin dört yılı aşkın süredir ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkten yoksun bırakma, Kamulaştırmaz El Atma, Tapu İptali

Başvuruya konu taşınmaz, 1991 yılında belediye tarafından başvurularda satılmıştır. Başvurucular, belediyenin taşınmazı imar planı değişikliği ile park alanı olarak ayırması ve kamulaştırma kararı alarak tapu kaydına şerh vermesi suretiyle taşınmaza el attığı gerekçesiyle 2008 yılında asliye hukuk mahkemesinde dava açmış ve 7.000 TL'nin tahsilini talep etmişlerdir. Mahkeme taşınmazın el atma bedelini 158.012 TL olarak tespit etmiş ve taleple bağlılık kuralı gereği 7.000 TL'nin tahsiline karar vermiştir. Başvurucular alacağın tahsili için 4/2/2010 tarihinde icra takibi başlatmıştır. Mahkeme kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 8/4/2010 tarihli kararıyla kesinleşmiştir.

Başvurucular, mahkemece el atma bedeli olarak tespit edilen bakiye 151.012 TL alacağın tahsili için 11/5/2010 tarihinde ayrı bir dava açmıştır. Mahkemece dava kabul edilmiş ve başvurularda bu alacağın tahsili için 19/10/2010 tarihinde icra takibi başlatmıştır. Mahkeme kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 26/3/2012 tarihli kararıyla kesinleşmiştir.

Başvurucular 4/12/2012 tarihinde belediyeye başvurmuş ve alacağın ne zaman ödeneceğinin bildirilmesini istemiştir. Belediye 11/12/2012 tarihinde alacağın ödeme yapmak üzere sıraya alındığını ve ödeme yapılacaklar arasında 30. ve 31. sırada olduklarını belirtmiştir.

Başvurucular 11/1/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunarak mahkemece tespit edilen bedellerin ödenmediğinden şikâyet etmişlerdir.

Başvurucular lehine verilen tazminat kararları, başvurularda bu kararların icrası için gerekli tüm girişimlerde bulunmalarına rağmen belediye tarafından gerekçe gösterilmeksizin dört yılı aşkın süre boyunca yerine getirilmemiştir. Başvurularda mülkiyet hakkı

kapsamında kabul edilen alacaklarının tahsili amacıyla belediye aleyhine açtıkları icra takibinin uzun sürmesi, alacağa ulaşmada bir belirsizlik bulunması, mahkemece verilen kararı etkili sonuçları bakımından konusuz bırakmış ve **Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 53. "...Mahkeme kararları, başvurularda bu kararların icrası için gerekli tüm girişimlerde bulunmalarına rağmen Belediye tarafından gerekçe gösterilmeksizin dört yılı aşkın süre boyunca yerine getirilmemiştir. Anılan kararların niteliği dikkate alındığında bu sürenin makul olmadığı açıktır."

5. Global Yapı Elemanları Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2014/17557, 8/11/2017

İcra edilebilir nitelikteki kesinleşmiş alacağın idare tarafından borcun varlığının da kabul edilmesine rağmen yaklaşık dört yıl beş ay geçtiği hâlde tamamıyla ödenmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Alacak, Yargı Kararının İcra Edilmemesi

Başvurucu bir kamu hastanesi aleyhine 34.702 TL asıl alacak ve 1.081,26 TL işlemiş faiz olmak üzere toplam 35.783,26 TL alacak üzerinden 22/12/2012 tarihinde ilamsız icra takibi başlatmıştır. İcra dairesince ödeme emri düzenlenerek borçluya gönderilmiş ve süresinde itiraz edilmediğinden takip kesinleşmiştir.

Borçlu tarafından 7/1/2013 tarihinde 37.279,53 TL tutarında bir ödeme yapılmıştır. Başvurucunun talebi üzerine kalan borç miktarı için Kamu Hastaneleri Kurumu aleyhine 9/1/2013 tarihli birinci haciz ihbarnamesi gönderilmiştir. 17/2/2014 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından icra hukuk mahkemesine başvurularak Kamu Hastaneleri Kurumunun ayrı bir tüzel kişiliğinin bulunmadığı ve kamu mallarının haczedilemeyeceği belirtilerek şikâyet yoluyla haciz ihbarnamesinin iptal edilmesi talep edilmiştir. Mahkeme 7/8/2014 tarihinde Kamu Hastaneleri Kurumunun tüzel kişiliğinin olmadığı, bunun ise icra memuru tarafından kendiliğinden dikkate alınması gereken işlemlerden olup kamu düzenini ilgilendirdiğinden süresiz şikâyete tabi olduğu gerekçesiyle şikâyetin kabulü ile haciz ihbarnamesinin iptaline karar vermiştir.

İcra müdürlüğü başvurucunun talebi üzerine kalan takip borcunun yedi gün içinde ödenmesi ihtiarını içerir bir muhtırayı Sağlık Bakanlığına göndermiş ve muhtıranın 21/10/2014 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

Bireysel başvuru tarihinden sonra icra müdürlüğü tarafından 9/5/2017 tarihi itibarıyla 3.587,98 TL tutarında bakiye borcun bulunduğu bildirilmiştir.

Başvurucunun icra edilebilir nitelikteki kesinleşmiş alacağının idare tarafından borcun varlığının da kabul edilmesine rağmen yaklaşık 4 yıl 5 ay geçtiği hâlde tamamıyla ödenmemesi nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 23 "...başvurucunun icra edilebilir nitelikteki kesinleşmiş alacağının idare tarafından borcun varlığının da kabul edilmesine rağmen yaklaşık dört yıl beş ay geçtiği hâlde tamamıyla ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği..."

6. S.S. Yeni Foça Asmadere Konut Yapı Kooperatifi, B. No: 2015/14525, 10/10/2019

Maliye Hazinesi tarafından trampa edilen taşınmazın ağaçlandırılacak alan ilan edilmesi ve trampa işleminin iptal edilmesi nedeniyle uğranılan zararın tahsiline ilişkin yargı kararının on bir yıl yedi ay boyunca uygulanmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Trampa, Sit Alanı, Yargı Kararının İcra Edilmemesi

Başvurucu, maliki olduğu taşınmazların sit alanı ilan edilmesi üzerine taşınmazlarını ilave bedel ödeyerek Maliye Hazinesine ait sosyal konut alanında kalan bir taşınmazla trampa etmiştir.

Başvurucu trampa aldığı taşınmazı iki ayrı parselle ifraz etmiş ve bu parsellerden birini uhdesinde tutarken diğer parseli üçüncü kişilere devretmiştir. İmar planında yapılan tadilat sonucu ana parselin niteliği ağaçlandırılacak alan olarak değiştirilmiş ve trampa sözleşmesi iptal edilmiştir. Hazinesin trampa edilen taşınmazın tapusunun iptali talebi, üçüncü kişilere devredilen parsel yönünden reddedilirken başvuru uhdesinde bulunan parsel yönünden kabul edilmiş ve bu parselin tapusu iptal edilerek Hazineye iadesi sağlanmıştır.

Başvurucunun uğramış olduğu zararın ödenmesi için asliye hukuk mahkemesinde açtığı dava 29/3/2007 tarihinde kabul edilmiş ve 40.724.500 TL'nin başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Kararın kesinleşmesine ve Hazine aleyhine icra takibi başlatılmasına rağmen alacağın tahsili mümkün olmamıştır.

Maliye Bakanlığı, başvuru tarafından başlatılan icra takibine karşı menfi tespit davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi trampa sözleşmesi iptal edildiğinden takibin dayanağının ortadan kalktığı gerekçesiyle davayı kabul etmiştir.

Başvurucunun alacağının ödenmemesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapmış olduğu bireysel başvuru 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun hükümleri uyarınca kurulan Tazminat Komisyonunun görevli olması nedeniyle reddedilmiştir. Başvurucunun Tazminat Komisyonuna yaptığı başvuru sonunda yargı kararının icra edilmediği saptanmıştır.

Trampa edilen taşınmazın imar durumunun değiştirilerek kamu hizmetine tahsis edilmesine başvuru her hangi bir etkisi söz konusu olmadığı hâlde taşınmazın tapusu iptal edilmiştir. Meydana gelen zararının tazmini talebiyle açtığı davada mahkeme, başvuru-

nun trampa yoluyla Hazineye devrettiği taşınmazların fiili ve hukuki durumu ile başvuru tarafından yapılan ek ödemeyi de dikkate alarak uygun bir bedele hükmetmiştir. Ancak hükmedilen bedelin yargı kararının kesinleştiği 12/11/2007 tarihinden bu yana yaklaşık 11 yıl 7 ay boyunca ödenmemiş olması nedeniyle başvuru Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.

§ 64 "... tazminata ilişkin yargı kararının kesinleştiği 12/11/2007 tarihinden bu yana yaklaşık 11 yıl 7 ay boyunca uygulanmamasının Anayasa Mahkemesince yargı kararlarının uygulanması çerçevesinde daha önce ortaya konulan ilkelere göre kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığı..."

Ç. TMSF'NİN EL KOYDUĞU ŞİRKETLERİN ALACAKLARI ÖDEMEMESİ

1. *Tasfiye Hâlinde Cemtur Seyahat ve Turizm Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2013/865, 1/6/2016

Personel taşıma hizmeti verilen şirketten yargı kararıyla kesinleşen alacağın, bu şirketin yönetim ve denetimine el koyan Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından mal varlığının satılması nedeniyle tahsil edilememesi mülkiyet hakkının ihlaline yol açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Ücret Alacakları, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Yönetim ve Denetime El Koyma

Başvurucunun borçlu şirketten olan alacağının tahsili için 8/1/2003 tarihinde başlatıldığı icra takibine itiraz edilmesi üzerine açılan itirazın iptali davası kabul edilmiş ve 17/5/2004 tarihinde borçlu şirket adına tescilli dört adet marka ile 118 yayın üzerine haciz konmuştur. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) 3/7/2003 tarihinde İmar Bankasına ve ardından 13/2/2004 tarihli Fon Kurulu kararıyla 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'na dayanarak banka ortaklarına ait, aralarında borçlu şirketin de bulunduğu çok sayıda şirketin yönetim ve denetimine de el koymuş ve TMSF tarafından üstlenen banka zararları karşılığı borçlu şirkete 18/5/2004 tarihinde 7.739.663.000 YTL haciz işlemi uygulanmıştır. Süreçte başvurunun icra ve iflas takipleri TMSF yönetimindeki borçlu şirket ile TMSF'nin 4389 sayılı mülga Kanun'un 15. ve 16. maddelerine dayanarak yaptıkları itirazlar üzerine durmuştur. Başvurucunun ismiyle asliye ticaret mahkemesinde görülen iflas davası, 4389 sayılı mülga Kanun'un 15. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendi gereği el konan şirketlerin iki yıl içinde iktisadi bütünlük oluşturulan mahcuzlarının Fonun izni olmaksızın imtiyazlı alacaklar dâhil üçüncü kişiler tarafından muhafaza altına alınmasının ve satışının talep edilemeyeceği, iflaslarına karar verilemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun icra ve iflas yoluyla yaptığı takipler sonuçsuz kalmıştır.

TMSF tarafından içinde borçlu şirketin de bulunduğu el konulan bankanın hâkim ortaklarına ait tüm varlıkları satılmış ve bedelleri tahsil edilerek dağıtılmıştır. Mal varlığı kalmayan borçlu şirket, 18/10/2007 tarihinde TMSF ta-

§ 156 "...Başvurucudan, bankanın mali durumunun riskli olduğunu dolayısıyla bankaya ve banka hakim ortaklarına ait diğer şirketlere gelecekte çıkarılacak bir kanuna dayanılarak el konabileceğini, icra ve iflas takiplerinin de aynı kanuna dayanılarak durdurulabileceğini, borçlu Şirketin 4389 sayılı mülga Kanun'da değişiklik yapan 5020, 5189, 5354 sayılı Kanunlara dayanılarak sonradan ihdas edilen bir yöntemle yetkilerini kullanarak değer ifade edilen tüm varlıklarının satılacağını ve ödenmesi mümkün olmayan ve daha sonra ortaya çıkan Banka kaynaklı TMSF alacağının kendi alacağının önüne geçeceğini, satış gelirinin de bahsedilen Kanun hükümlerine göre dağıtılarak kendisine ödeme yapılmayacağını öngörmesi de beklenemez..."

rafından tasfiye edilmiştir. Başvurucunun borçlu şirketten olan alacaklarının kendisine ödenmesine ilişkin TMSF'ye yaptığı başvuru reddedilmiştir. Başvurucunun bu işlem aleyhine idari yargıda açtığı dava da reddedilmiştir.

Başvurucunun borçlu şirket ile olan ilişkisi ticari bir ilişki olup bankacılık faaliyetleriyle ya da banka kaynaklarının kullanılması veya bankanın zarara uğratılması ile ilgili değildir. Başvurucudan, bankanın mali durumunun riskli olduğunu, dolayısıyla bankaya ve banka hâkim ortaklarına ait diğer şirketlere gelecekte çıkarılacak bir kanuna dayanılarak el konabileceğini, icra ve iflas takiplerinin de aynı kanuna dayanılarak durdurulabileceğini, borçlu şirketin 4389 sayılı mülga Kanun'da değişiklik yapan 5020, 5189, 5354 sayılı Kanunlara dayanılarak sonradan ihdas edilen bir yöntemle yetkilerini kullanarak değer ifade edilen tüm varlıklarının satılacağını, ödenmesi mümkün olmayan ve daha sonra ortaya çıkan banka kaynaklı TMSF alacağının kendi alacağının önüne geçeceğini, satış gelirinin de bahsedilen Kanun hükümlerine göre dağıtılarak kendisine ödeme yapılmayacağını öngörmesi de beklenemez. Batan bankanın *kamu tarafından üstlenilen zararlarının karşılanması* şeklindeki kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında başvurunun üzerinde aşırı bir yüke sebep olduğu ve başvurunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında gözetilmesi gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu anlaşılmıştır. **Bu nedenle Anayasa'nın 35. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

VI. RUHSAT/LİSANS VE TAHSİS UYŞMAZLIKLARI

Özgür DUMAN

RUHSAT, LİSANS VE TAHSİS UYUŞMAZLIKLARI

Anayasa Mahkemesi ruhsat, lisans ve tahsis uyuşmazlıklarını belirli koşullara bağlı olarak mülkiyet hakkı kapsamında görmektedir. Bu başvurularda mülkün varlığının tespiti özel bir önem taşımaktadır. Mülkün mevcut olup olmadığının belirlenmesi hususu başvuru konusunun ekonomik bir değerinin olup olmadığı ile yakından ilgilidir. *Ahmet Bal* başvurusunda eczane ruhsatnamesi, *Çağdaş Petrol Ürünleri Pazarlama Otomotiv Tic. ve Tur. Ltd. Şti.* başvurusunda iş yeri açma ve çalıştırma ruhsatı ve *Hidayet Metin* başvurusunda ise Spor Toto bayilik ruhsat ekonomik birer değer ifade ettiği için anayasal anlamda mülk olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında *Ohannes Tomarcı* başvurusunda ikrazatçılık faaliyeti, *Sertaç Malik Eskişehirli* başvurusunda da sigorta prodüktörlüğü belgesi müşteri çevresi ve mesleki itibar sağlayıp şahsi bir hak ve ekonomik bir mal varlığı değeri oluşturduğu için mülk olarak görülmüştür. Diğer taraftan *Cevdet Timur* başvurusunda koleksiyonculuk izin belgesi mülk olarak kabul edilmemiş ancak bu izne dayalı olarak oluşturulan koleksiyonun mülk olduğu sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi ruhsat ve lisans uyuşmazlıklarını genel olarak mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelemiştir. Bu bağlamda ruhsat ve lisans alanında kamu makamlarının geniş bir takdir yetkilerinin olduğu kabul edilmiş ancak bu takdir yetkisinin dahi mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri anlamında sınırlarının olduğu açıklanmıştır. *Ohannes Tomarcı* ve *Sertaç Malik Eskişehirli* başvurularında yapılan köklü reform çalışmaları çerçevesinde söz konusu alanların ve meslek unvanlarının yeniden düzenlendiği, bazı güvencelerin de mevcut olduğu dikkate alınarak müdahalelerin başvurularda şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır. *Hidayet Metin* ve *Ahmet Bal* başvurularında da başvuru sahiplerinin öngörülebilir ve belirli olduğu hâlde kendi kusurları ile müdahaleye yol açtıkları dikkate alınarak müdahalelerin ölçülü olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte *Cevdet Timur* başvurusunda, taşınır kültür varlığı koleksiyonun devrine yol açacak şekilde koleksiyonculuk izin belgesinin iptali ile sonuçlarının şekli anlamda kanun ile düzenlenmemiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. *Çağdaş Petrol Ürünleri Pazarlama Otomotiv Tic. ve Tur. Ltd. Şti* başvurusunda da akaryakıt ve oto gaz istasyonu ruhsatının iptal edildiği olayda başvuru sahibinin tazminat talepleri hakkında bir karar verilmemesinin mülkiyet hakkının usul güvencelerini ihlal ettiği belirtilmiştir.

Konut tahsisine ilişkin ihlal iddiaları ağırlıklı olarak deprem gibi doğal afetler sebebiyle bireysel başvuru konusu olmuştur. *Mehmet Şentürk* başvurusunda deprem sebe-

biyle yapılan konut tahsisi hak sahipliğinin iptal edilmesi mülkün varlığı anlamında tartışılmıştır. Anayasa Mahkemesi mevcut bir mülkün olmadığı olayda depremden önce inşaat hâlinde olduğu tespit edilen taşınmaz yönünden konut tahsisi koşullarının oluşmadığı gerekçesine dayalı olarak başvurucunun meşru bir beklentisinin de olmadığı kanaatine ulaşmıştır. Benzer şekilde *Mehmet Harman* başvurusunda da aradan yıllar geçtiği hâlde hak sahipliği talebinde bulunulmadığı için deprem sebebiyle konut edinme hususunda başvurucunun kanun hükmüne veya yerleşik bir yargısal içtihadı dayalı meşru bir beklentisinin olmadığına karar vermiştir. *Sedat Şanlı* başvurusunda ise hak sahibi olduğu kabul edilen başvurucuya fiilen prefabrik konut teslim edilmekle birlikte aradan 44 yıl geçtiği hâlde tapu kaydı verilmemesi nedeniyle ihlal olduğu sonucuna varmıştır.

Anayasa Mahkemesi tapu tahsisine dayalı mülkiyet hakkı iddialarını da bireysel başvuru kapsamında incelemiştir. *Ayşe Öztürk* başvurusunda tapu tahsisinin tek başına arazinin mülkiyet hakkının başvurucuya ait olduğunu kanıtlamaya yeterli olmadığını belirtmiş, arazi üzerindeki binanın kullanımı yönünden mülkün varlığını kabul etmiştir. Bununla birlikte *Osman Ukav* başvurusunda başvurucunun dava açtığı tarihte tapu tahsisine dayalı tescil koşullarının oluştuğunun derece mahkemelerince kabul edildiği olayda başvurucunun mülkü edinme yönünde en azından meşru bir beklentisinin olduğunu vurgulamıştır. Sonradan yargılama sırasında imar durumunun değiştirildiği gerekçesiyle tescil talebinin reddedilmesini ise mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahale olarak değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının ihlaline karar verdiği başvurularda ihlalin sonuçlarının giderimi olarak genellikle yeniden yargılama yolunu tercih etmiştir.

A. RUHSAT/LİSANS UYUŞMAZLIKLARI

1. Ahmet Bal, B. No: 2015/19400, 11/6/2018

Eczane ruhsatnamesinin muvazaalı olarak işletildiğinin tespiti üzerine iptal edilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Ruhsat, Eczane ruhsatnamesi

Başvurucu 3/6/2010 tarihinden beri Iğdır'da faaliyet gösteren bir eczaneyi işletmektedir. Başvurucuya ait eczane ruhsatnamesi Iğdır Valiliğince iptal edilmiştir. Valilik eczanenin muvazaalı olarak işletildiği ve aslında başvuru tarafından işletilmediğini tespit etmiştir. Başvurucu bu işleme karşı iptal davası açmış, idare mahkemesi işlemin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

İptal edilen eczane işletilmesini sağlayan ruhsat başvuru açısından ekonomik bir mal varlığı değeri niteliği taşıdığı için mülk teşkil etmektedir. Başvurucunun dava dilekçesinde izin almadan eczanenin bulunduğu Iğdır'dan ayrıldığını ve başka bir kişiye eczaneyi işletmek için vekâlet verdiğini kabul ettiği gözetildiğinde derece mahkemelerinin kararlarının keyfi olduğu söylenemez. Öngörülebilir nitelikte olduğu açık olan şikâyet konu müdahalenin uygulanmasına başvuru kişinin kendi kusurlu davranış ve eylemleri yol açmıştır. Başvurucu, kamu makamlarının özensiz tutum ve davranışlarda bulunduğu dair herhangi bir somut olgu ortaya koyamamıştır. Son olarak başvuru kişinin mesleğini yapmaktan bütünüyle yoksun bırakılmadığı, eczane ruhsatı iptal edilen başvuru kişinin sadece beş yıl gibi belirli bir süre eczane açamayacağı anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak başvuru kişinin prim borcu ödemek durumunda kalması ise müdahalenin

§ 46 "Somut olayda başvuru kişinin eczane işletme ruhsatı, eczanenin muvazaalı olarak işletildiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. 6197 sayılı Kanun'un 5., 6. ve 35. maddeleri birlikte incelendiğinde eczanenin eczacılık yapma hakkını haiz bir eczacının sahipliğinde ve mesul müdürlüğünde işletilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu düzenlemelerle halkın eczanelerden daha kaliteli ve işin ehli uzmanlar aracılığı ile hizmet almasının sağlanması amaçlanmaktadır. Nitekim bu Kanun'da, serbest eczane açmak veya mesul müdür olarak çalışmak için de belirli koşulların düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla devletin sağlık hakkında düzenleme ve denetleme görevleri çerçevesinde eczane ruhsatnamesinin belirli koşullara bağlanması ve bu doğrultuda alınacak tedbirler kapsamında eczanenin fiilen işletilmesi durumunda ruhsatnamenin iptal edilmesinin kamu yararına dayalı meşru bir amacının olduğunda kuşku bulunmamaktadır."

doğal bir sonucu olarak görülmelidir. Bunun yanında başvurucunun fiili suç olarak düzenlenmemiş ve başvurucuya adli bir yaptırım öngörülmediği gibi ayrıca bir idari yaptırım da uygulanmamıştır.

Başvurucunun eczane ruhsatnamesinin iptal edilmesine ilişkin müdahale, taşıdığı kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşın ve olağan dışı bir külfet yüklememektedir. Bu sebeple **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

2. Hidayet Metin, B. No: 2014/7329, 6/4/2017

Futbol müsabakaları müşterek bahis oyunları bayiliğinin üçüncü kişilere devredilmesi üzerine ruhsatın iptal edilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Ruhsat, Futbol Müsabakaları Müşterek Bahis Oyunları (Spor Toto) Bayilik Ruhsatı

Başvurucu 2006 yılında Spor Toto bayilik ruhsatı almıştır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü 2007 yılında, bayiliğin üçüncü kişilere devredildiği gerekçesiyle başvuru-
cunun ruhsatını iptal etmiştir. Başvurucu, Genel Müdürlük ile bayiliğin devredildiği ileri sürülen kişilere karşı sulh hukuk mahkemesinde dava açmıştır. Bu davada haksız fes-
hedildiği iddiasıyla bayiliğin iadesi ve uğranılan zararların tazmini talep edilmiştir. Ya-
pılan yargılama sonucunda Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin bozma kararına uyan mah-
keme davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde bayiliğin başvuru-
cunun tarafından ve kendi isteğiyle devredildiğine vurgu yapılmıştır.

İdare tarafından bayilik sözleşmesi akdedilmek suretiyle verilen bir ruhsata dayalı ola-
rak yürütülen, bahis ve şans oyunları oynatılmasını içeren Spor Toto bayiliği başvu-
rucu yönünden ekonomik bir değer ifade ettiğinden mülkiyet hakkı kapsamındadır. Başvurucunun Spor Toto bayiliği ruhsatının iptal edilmesinin sebebi, bayiliği üçüncü kişilere devretmiş olmasıdır. Başvurucu, bu sözleşmenin zor ve tehditle imzalandığını ileri sürerek açtığı davada mahkemece sözleşmenin zor ve tehditle değil başvuru-
cunun serbest iradesiyle imzalandığı kanaatine ulaşılmıştır. Spor Toto bayiliği ruhsatı, spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenleme yetkisi veren bir izin mahiyetindedir. Ruhsat, bayi adayının kişisel durumu dikkate alınarak verildiğinden ruhsata konu faaliyetin ruhsat sahibi tarafından yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle idare-
den aldığı Spor Toto bayiliği ruhsatını üçüncü kişilere devrettiği sübuta eren başvuru-
cunun ruhsatının iptal edilmesi, başvuru-
cuya aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklemektedir.

Bu durumda başvuru-
cunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçülüdür. Açık bir ihlal bulunmadığı için **Anaya-
sa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı yönünden başvuru açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.**

§ 41 "Başvurucunun Spor Toto bayiliği ruhsatının, Bayilik Sözleşmesi'nin feshi yoluyla iptal edilmesi mülkiyet hakkına kamu otoritelerince yapılan bir müdahale niteliği taşımaktadır. Bir ekonomik faaliyetin ruhsata bağlanması, ilgili ekonomik alanın devlet tarafından düzenlemesi ve kontrol edilmesi amacına yöneliktir. Dolayısıyla Spor Toto bayiliği ruhsatı verilmesi ve bu ruhsatın iptali de mülkiyetin kontrolü kapsamında yapılan bir işlem olup somut davadaki iddianın mülkiyetin kontrolü biçimindeki üçüncü kural kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır."

3. Ohannes Tomarcı, B. No: 2015/18992, 28/6/2018

İkrazatçılık faaliyet izninin kaldırılması finans alanında yapısal bir değişiklik çerçevesinde yapıldığı ve yeterli güvenceler de sağlandığı için mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık Yasağı, Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Vergi Cezası, Özel Tüketim Vergisi, Objektif ve Makul Sebep

Başvurucu 1997 yılından beri ikrazatçılık faaliyetiyle uğraşmaktadır.13/12/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile ikrazatçılık faaliyetine son verilmiş ancak geçici 5. madde ile daha önce ikrazatçılık yapanlara faaliyetlerine faktoring, finansal kiralama veya finansman şirketi olarak devam edebilmek üzere altı aylık bir süre tanınmıştır. Başvurucunun ikrazatçılık izninin devamı yönündeki talebi belirtilen süre içinde yapılmadığı gerekçesiyle Hazine Müsteşarlığınca reddedilmiştir. Başvurucunun bu işleme karşı idare mahkemesinde açtığı iptal davası da aynı gerekçeyle reddedilmiştir.

Başvurucunun ikrazatçılık faaliyeti bir müşteri çevresi ve mesleki itibar sağlayıp başvurucu açısından şahsi bir hak ve ekonomik bir mal varlığı değeri olduğundan bu faaliyet mülk teşkil etmektedir. Finans sektörünün güvenli ve istikrarlı bir ortamda etkin bir şekilde çalışması amacıyla kabul edilen 6361 sayılı Kanun ile bu sektörde faaliyet gösterecek aktör ve unsurlar da yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede ikrazatçılık fa-

aliyetine de gerek görülmemiştir. Yine de müdahale başvurusunun mesleki faaliyetinin işlevsiz kalmasına yol açtığından ağır bir müdahale teşkil etmektedir. Ancak müdahalenin şahsi olarak başvurucuya yönelik olmadığı, sigorta sektörünün bütününün kamu yararı ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden gözden geçirilmesi kapsamında yapıldığı dikkate alınmalıdır. Bunun yanında başvurusunun kanun ile öngörülen koşulları yerine getirerek yine finans alanında faaliyet göstermesi bakımından bir engel de bulunmamaktadır. Ayrıca bu faaliyete son verilmesini öngören kanun hükümleriyle bazı güvenceler sağlayan geçiş hükümlerine yer verilmiştir. Buna göre iznin devamı ve mevcut sözleşmelerden kaynaklanan alacakların tahsili için altı aylık bir süre, ser-

Ş 39 “Başvurucunun sahip olduğu ikrazatçılık faaliyetinin kaldırılarak geçersiz kılınmasının mesleki faaliyeti ve bu kapsamda müşteri çevresi ve gelirleri üzerinde gerçekleştirebilecek olumsuz etkileri gözetenildiğinde mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Müdahalenin türü ise sadece sonucu değil amacının da değerlendirilmesi suretiyle belirlenmelidir. Finansal piyasalarda meydana gelen gelişmeler ve uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçlar neticesinde finansal sektörün etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak üzere bazı faaliyetlerin yeniden düzenlenmesi amacıyla yapıldığından müdahalenin mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.”

maye koşulunun yerine getirilmesi yönünden de üç yıllık bir geçiş süresi öngörölmüş-tür. Bu durumda başvuru konusu olayda müdahalenin meşru amacı çerçevesinde zor-layıcı toplumsal ihtiyaç ve yararın başvurucuya yüklenen külfet ile karşılaştırıldığında daha ağır bastığı anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla yapılan müdahaleyle başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği, kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasın-da mevcut olması gereken adil denge bozulmadığı için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

4. *Sertaç Malik Eskişehirli, B. No: 2014/5659, 20/7/2017*

Sigorta sektörüne yönelik olarak yapılan köklü bir yeniden yapılandırma çerçevesinde artık ihtiyaç duyulmayan sigorta prodüktörlüğü meslek unvanının kaldırılması nedeniyle prodüktörlük belgesinin yenilenmemesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Meslek Unvanı, Sigortacılık, Sigorta Prodüktörlüğü, Prodüktörlük Belgesi

Başvurucu 1980 yılında Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan bir sınav sonucu sigorta prodüktörlüğü unvanını kazanmıştır. Başvurucunun sigorta prodüktörlüğü belgesinin yenilenmesi talebi 2008 yılında Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği tarafından reddedilmiştir. Başvurucuya gönderilen yazıda, 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda sigorta prodüktörleri ile ilgili herhangi bir düzenlemenin olmadığı bildirilmiştir. Başvurucunun bu işleme karşı açtığı iptal davası idare mahkemesince reddedilmiştir. Mahkeme 14/6/2007 tarihinde yürürlüğe giren 5684 sayılı Kanun'da sigorta prodüktörlüğü unvanına yer verilmediği gerekçesine dayanmıştır.

Başvurucuya verilen sigorta prodüktörlüğü belgesi bir müşteri çevresi ve mesleki itibar sağlayıp başvurucu açısından şahsi bir hak ve ekonomik bir mal varlığı değeri olduğundan mülk teşkil etmektedir. Somut olayda yalnızca başvurucuyu ilgilendiren bireysel bir işlem söz konusu olmayıp sigorta sektörünün bütününe kamu yararı ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden gözden

geçirilmesi anlamında yapılan bir kanun değişikliği söz konusudur. Üstelik 5684 sayılı Kanun'da yine belirli koşullar dâhilinde sigorta alanında faaliyet gösterecek çeşitli unvan ve mesleklere yer verildiği görülmektedir. Buna göre başvurunun sahibi olduğu uzmanlık çerçevesinde başka unvanlarla faaliyet gösterebilmesi olanağı bütünüyle ortadan kaldırılmış değildir. Dolayısıyla müdahalenin meşru amacı çerçevesinde zorlayıcı toplumsal ihtiyaç ve yarar, başvurunun yüklenen külfet ile karşılaştırıldığında daha ağır basmaktadır.

Bu durumda kamunun yararı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında mevcut olması gereken adil dengenin bozulmadığı, yapılan müdahaleyle başvurunun şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmediği gerekçesiyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 48 *"Ekonomik ve toplumsal yaşamın önemli bir parçası olan sigorta sektörünün ve bu kapsamda sigorta aracılığı faaliyetlerinin yeniden düzenlenmesi hususunda kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Belirtilen amaçlarla hareket eden kanun koyucu, sigortacılık sektöründe yaşanan gelişim ve değişimler karşısında temel hizmet alanı sigorta ettiren ve sigortacıya bilgi vermek olan sigorta prodüktörlüğü unvanına ihtiyaç duyulmadığını gözeterek böyle bir aracılık hizmetine ve meslek unvanına gerek görmeyebilir. Öte yandan bu müdahale başvurunun meslek unvanının işlevsiz kalmasına yol açtığından ağır bir müdahale teşkil etmektedir. Ancak somut olay bakımından yalnızca başvurunun ilgilendiren bireysel bir işlemin söz konusu olmadığı, sigorta sektörünün bütününe, kamu yararı ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden gözden geçirilmesi anlamında yapılan bir kanun değişikliğinin mevcut olduğu dikkate alınmalıdır."*

5. Çağdaş Petrol Ürünleri Pazarlama Otomotiv Tic. ve Tur. Ltd. Şti., B. No: 2015/12306, 28/11/2018

İşyeri açma ve çalışma ruhsatının iptal edilmesi üzerine açılan davada derece mahkemelerince başvurunun idarenin işlemleri nedeniyle uğradığı zararın karşılanmadığı yönündeki iddiası hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmaması usulî güvenceler yönünden mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, İşyeri Açma Ruhsatı, Çalışma Ruhsatı, Usulî Güvenceler

Başvurucuya büyükşehir belediyesince yapılan imar planı değişikliğine istinaden akaryakıt satış ve servis tesisi izni vermiştir. Üç aylık deneme süresi sonunda başvurunun tesis için akaryakıt ve oto gaz ruhsatı verilmesi talebi ise reddedilmiştir. Başvurucunun bu işleme karşı idare mahkemesinde açtığı davada verilen yürütmenin durdurulması kararı üzerine başvurucuya çalışma ruhsatı verilmiştir. Üçüncü kişiler tarafından açılan başka bir davada ise idare mahkemesi ruhsatın devamına karar verilmesi yönündeki işlemi iptal etmiştir. Bu karar üzerine başvuru şirkete verilen ruhsat iptal edilmiş, başvurunun bu işleme karşı açtığı dava ise idare mahkemesince reddedilmiştir. Başvurucu ruhsatın iptali ve yeniden ruhsat verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle uğradığı zararların tazmini için tam yargı davası açmıştır. İdare mahkemesi ruhsat için gerekli şartları taşımadığı açık olan tesise yeniden ruhsat verilmemesinin hukuka aykırı olmadığı, bu bağlamda tazminata ilişkin şartların mevcut olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Başvurucu şirket kendisine verilen ruhsat kapsamında belirtilen tarihler arasında iki yıldan fazla bir süre ticari faaliyette bulunmuştur. Bu durumda müşteri çevresi ve ticari itibar sağladığı açık olan iş yeri açma ve çalışma ruhsatının başvuru şirket yönünden ekonomik bir değerinin olduğu ve bu ekonomik değer mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Olayda başvuru şirketin mülkiyet hakkının ihlaline ilişkin olarak yargılama makamları önünde dile getirdikleri şikâyetleri tek başına yeniden ruhsat verilmesi talebinin reddedilmesine ilişkin değildir. Hâlbuki aynı yargılama sırasında başvuru şirket, daha önce kendisine verilen ruhsatın iptal edilmesine rağmen idarenin işlemleri nedeniyle oluşan zararının karşılanmamasından yakınmıştır. Sonuç olarak başvuru şirketin mülkiyet hakkının ihlaline yönelik şikâyetinin özünü teşkil eden plan iptali sebebiyle oluşan zararlarının tazminine dair bir değerlendirme yapılmadığından mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin olayda yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin taşıdığı meşru amacın dayandığı kamu yararı ile başvuru şirketin mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru şirket aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

Ş 58 "... idare tarafından ruhsatın iptal edilmesine rağmen başvurunun zararlarının karşılanıp karşılanmadığına yönelik olarak bir değerlendirme yapılmaması, başvurunun mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerine uygun düşmez. Dolayısıyla olayda başvuru şirket tarafından Belediye aleyhine açılan tazminat davasında derece mahkemelerince bu iddiaların açıklığa kavuşturulması mülkiyet hakkının korunması bakımından önem taşımaktadır."

6. Cevdet Timur, B. No: 2015/3742, 10/1/2019

Şekli anlamda kanuni bir dayanak bulunmadan kültür varlığı koleksiyonunun devrine yol açacak şekilde koleksiyonculuk izin belgesinin iptal edilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Kültür Varlığı, Taşınır Kültür Varlığı Koleksiyonu, Koleksiyonculuk İzin Belgesi

Başvurucu, Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğünce verilen izin belgesine istinaden koleksiyonculuk faaliyetinde bulunmaktadır. Bir ceza soruşturması sırasında başvurunun sırt çantasında otuz bir sikke ele geçirilmiştir. Bu sikkelerin başvurunun envanter defterinde mevcut olmadığı tespit edilerek hakkında iddianame düzenlenmiş, asliye ceza mahkemesi başvurunun beraatine ve bu sikkelerin de başvurucuya iadesine karar vermiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı belirtilen gerekçeyle başvurunun koleksiyonculuk izin belgesini iptal etmiştir. Başvurunun bu işleme karşı açtığı dava ise idare mahkemesince koleksiyonda belgesiz kültür varlığı bulundurulduğu gerekçesiyle Danıştay Altıncı Dairesinin bozma kararı doğrultusunda reddedilmiştir.

Koleksiyonculuk izin belgesi başlı başına mülk teşkil etmemekle birlikte koleksiyondaki taşınır kültür varlıkları, devri ve intikali mümkün olduğuna göre ekonomik bir değer taşıdığı için mülk teşkil etmektedir. Derece mahkemelerinin de işaret ettiği üzere ilgili yönetmeli-

ğin olay tarihi itibarıyla yürürlükte olan izin belgesinin iptaline ve sonuçlarına ilişkin ek 1. maddesi uyarınca idari işlem tesis edilmiştir. Belirtilen düzenleyici işlemin ise tek başına müdahalenin kanuniliği unsurunu sağlamayacağı kuşkusuzdur. Hâlbuki Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak ve hürriyet olarak düzenlenen mülkiyet hakkının en temel güvencelerinden biri olan müdahalenin kanuna dayalı olması ölçütü, bireyleri kamu makamlarının keyfi ve öngörülemez müdahalelerinden korumayı amaçlamaktadır. Somut olay bakımından ise mülkiyet hakkına müdahaleye yol açan izin belgesinin iptali ile buna bağlı olarak sonuçları kanunla düzenlenmemiş olup öngörülebilir biçimde de uygulanmadığı dikkate alındığında belirtilen güvencenin sağlanmadığı sonucuna varılmıştır

Buna göre koleksiyonculuk izin belgesinin ve sonuçlarının şekli anlamda kanuni bir dayanak gösterilmeden iptal edildiği olayda kanunilik ölçütü yönünden **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı edilmiştir.**

§ 70 "... Anayasa Mahkemesinin hukuk kurallarının uygulanmasına yönelik şikâyetleri bakımından görevi sınırlı olup Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren durumlar dışında derece mahkemelerinin hukuk kurallarını uygulama ve yorumlama bakımından takdir yetkisine karışamaz. Bununla birlikte yukarıda da değinildiği üzere somut olayda izin belgesinin iptali yoluyla başvurunun mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin mevcut olduğu kuşkusuzdur... Mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin ise Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde öngörülen koşullara uygun olması zorunludur. Bunun için ise öncelikle müdahalenin ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir bir kanuni temelinin bulunması gerekmektedir. Diğer bir deyişle somut başvuru bakımından Anayasa Mahkemesi, öncelikle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının olup olmadığını tespit etmek durumundadır."

B.TAHSİS UYUŞMAZLIKLARI

1. KONUT TAHSİSİ

a. **Mehmet Şentürk** [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017

Deprem sebebiyle verilen ancak kanunda öngörülen koşulları taşımadığı için iptal edilen konut tahsisi mevcut mülk veya meşru beklenti kapsamında görülemez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Tahsis, Konut tahsisi, Deprem Sebebiyle Hak Sahipliği

Başvurucunun Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde bulunan tapuda tarla niteliğinde bir taşınmaz bulunmaktadır. Bu taşınma üzerinde iki iş yeri ve dört konut inşa edilmek üzere yapı ruhsatı alınmış ancak henüz iskân ruhsatı alınmamıştır. Başvurucu aynı cadde üzerinde başka bir adreste oturduğunu beyan etmiştir. 17/8/1999 tarihinde yaşanan deprem sonrası bu taşınmaz üzerindeki *yeni inşaat* hâlindeki yapının *enkaz* niteliğinde olduğu belirlenmiştir. Başvurucunun hak sahipliği talebi kabul edilerek kendisine 2000 yılında konut tahsisi yapılmıştır. Ancak daha sonra yapılan araştırma neticesinde 2007 yılında başvurucunun hak sahipliği iptal edilmiştir. Başvurucu bu işleme karşı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Kocaeli Valiliği aleyhine idare mahkemesinde iptal davası açmıştır. Mahkeme taşınmaz üzerindeki yapının depremden önce inşaat hâlinde olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Konut yardımı yapılanlar yönünden hak sahipliğinin konutun mülkiyetinin kazanılacağı yolunda meşru beklenti doğurabilmesi için kişinin hak sahipliği için aranan koşulları taşınması gerekmektedir. Bu bağlamda, belirtilen afetler sonucunda konutun yıkılması, yanması ya da oturulamayacak derecede ağır hasar görmesi zorunludur. Bunun için de öncelikle afetten önce *oturulmaya elverişli bir konutun varlığı* şartı aranmaktadır. Danıştay kararlarına göre 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un 29. maddesi uyarınca hak sahibi olunabilmesi için afet tarihi itibarıyla bu binaların ikamet etmeye elverişli bulunması, başka bir ifadeyle inşaat hâlinde olmaması icap etmektedir. Başvurucunun da itiraz etmediği belirtilen bu raporda, başvurucuya ait *enkaz* hâline geldiği tespit edilen binanın *yeni inşaat* olduğu belirtilmiştir. Somut olayda delillerin değerlendirilmesinde bariz bir takdir hatasının bulunmadığı ve başvurucunun itiraz etmediği hasar tespit raporuna dayalı olarak taşınmazın deprem öncesi *inşaat hâlinde* olduğundan *oturmaya elverişli konut vasfını* haiz olmadığı yolunda ulaşılan kanaatin keyfilik içermediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç olarak başvurucunun mevcut bir mülkü bulunmadığı gibi olayda başvurucunun afet sebebiyle konut edinme hususunda yeterli bir hukuki temele dayalı meşru bir beklentisi de bulunmamaktadır. Bu sebeple **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru, konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 53 "Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır."

b. Mehmet Harman, B. No: 2017/34154, 3/7/2019

Deprem sebebiyle hak sahipliğinden yararlandırma talebinin süresi geçtikten sonra yapıldığı için reddedilmesi meşru bir beklentiye yol açmaz.

Anahtar Kelimeler: Meşru Beklenti, Deprem, Hak Sahipliği, Konut Tahsisi

Diyarbakır ve çevresinde 6/9/1975 tarihinde meydana gelen depremde başvurucuya ait ev de yıkılmıştır. Valilikçe oluşturulan bir komisyon hak sahiplerini belirlemiş olup başvurucu da bu listede yer almaktadır. Başvurucu, adına konut veya kredi verilmesi için 21/3/2016 tarihinde Valilikten talepte bulunmuştur. Bu talebin kabul edilmemesi üzerine başvurucu, idare mahkemesinde iptal davası açmıştır. Mahkeme davayı kabul etmiş ve idari işlemi iptal etmiştir. Ancak bölge idare mahkemesi hükmü kaldırmış ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, deprem olayının üzerinden kırk yıl geçtiği ve hak sahipleri listesinde ismi yazan kişilere konut teslimi yapıldığı hâlde başvurucunun bir talepte bulunmadığı vurgulanmıştır.

Başvurucunun adına bir konut tahsisi yapılmadığına göre bir mülkünün olmadığı tartışmasızdır. Bununla birlikte başvurucunun şikâyetine konu konutun mülkiyetini edinme yönünde meşru bir beklentisinin olup olmadığı tartışılmalıdır. Meşru bir beklentinin varlığından söz edilebilmesi için bu beklentinin dayandığı koşulların gerçekleştiğinin somut bir temele dayalı olarak ispat edilmesi gerekir. Derece mahkemeleri -her ne kadar ilan yapıldığına ilişkin idare tarafından bir belge sunulmamış olsa da- 1975 yılından idareye başvuruda bulunulan 2016 yılına kadar geçen sürede başvurucunun ikamet ettiği yörede çok sayıda kalıcı konut tahsisinin yapılmış olduğuna işaret ederek söz konusu ilanın yapıldığını kabul etmiş ve başvurucunun hak sahipliği koşullarının devam ettiğini ispat eden bir belge sunmadığını belirtmiştir. Diğer taraftan başvurucunun şikâyet ettiği yargısal içtihat farklılığının da giderilmiş olduğu dikkate alınmalıdır. Söz konusu içtihat farklılığı ise başvurucunun meşru bir beklentisinin kabul edilmesine imkân vermeyecek şekilde sonuçlanmıştır. Bu durumda başvurucu; deprem sebebiyle kendisine konut tahsis edilmesi yönünde meşru bir beklentiye sahip olduğunu gösterir kanun hükmü, yerleşik bir yargısal içtihat veya idari uygulama ortaya koyamamıştır.

§ 84 “Meşru beklentinin varlığını gösterir ilgili koşulların mevcut olup olmadığını değerlendirmeye konusundaki takdir yetkisi -kural olarak- yargılamada sunulan delillere ilk elden ulaşma imkânı olan derece mahkemelerine aittir.”

Sonuç olarak mevcut bir mülkü olmayan başvurucunun deprem sebebiyle konut edinme hususunda yeterli bir hukuki temele dayalı meşru bir beklentisi de olmadığından **Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

c. **Sedat Şanlı, B. No: 2018/6812, 3/7/2019**

Deprem sebebiyle hak sahibi olan başvurucuya aradan 44 yıl geçtiği hâlde tapu kaydı verilip verilmediğinin araştırılmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Usuli Güvenceler, Deprem, Hak Sahipliği, Konut Tahsisi

Diyarbakır ve çevresinde 6/9/1975 tarihinde meydana gelen depremde başvurucunun miras bırakanına ait ev yıkılmıştır. Başvurucunun miras bırakanı hak sahibi kabul edilmiştir. Başvurucu kendisine herhangi bir konut teslimi yapılmadığı gerekçesiyle 5/10/2016 tarihinde valilik aleyhine idare mahkemesinde iptal davası açmıştır. Mahkeme betonarme-kârgir konut yerine prefabrik konut tahsis edildiğini, bu sebeple mevzuata aykırı olarak kalıcı konut tahsis edilmediğini belirterek davayı kabul etmiştir. Bölge idare mahkemesi hükmü kaldırmış ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun miras bırakanına en az elli yıl ömrü olan prefabrike kalıcı konut nitelikli bir konut tahsis edilmiş olduğu ve bu konutun betonarme-kârgir olması gerektiği yolunda bir düzenlemenin ise bulunmadığı belirtilmiştir.

Başvurucunun murisine somut olayda fiilî olarak bir konut teslim edilmiştir. Başvurucu bu konutun 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Kanun'un aradığı anlamda kalıcı konut olmadığını ileri sürmüş ise de Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu kararında bu konutların kalıcı prefabrik konut niteliğinde olduğu ve bu nitelikte bir konut teslim edilmesinin de idarenin üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirdiği anlamına geleceği kabul edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin 7269 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece hangi konutların teslim edileceğini belirleme gibi bir görevi bulunmaktadır. Bununla birlikte aradan kırk dört yıl geçtiği hâlde başvurucuya teslim edilen konut yönünden bir tapu kaydı verilip verilmediği araştırılmamıştır. Hâlbuki başvurucunun kanunda öngörülen şekilde konut teslimi yapılmadığı şikâyeti dikkate alınmalıdır. Nitekim dava dilekçesinde başvurucu deprem sebebiyle hak sahibi olmasına rağmen kendisine bugüne değin konut teslim edilmediğinden yakınmıştır.

Derece mahkemelerince başvurucu açısından meşru beklenti oluşturan konut tahsisi bakımından yeterli bir araştırma yapılmadığından mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin usule ilişkin güvenceler somut olayda yerine getirilmediği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 61 "Konutu edinme yönünde 7269 sayılı Kanun hükümlerine dayalı olarak meşru bir beklentisi olan başvurucunun bu beklentisinin karşılandığından söz edilebilmesi için mülkiyet belgesi niteliği taşıyan tapu kaydının kendisine verilmiş olması gerekir."

2. TAPU TAHSİSİ

a. Ayşe Öztürk, B. No: 2013/6670, 10/6/2015

Tapu tahsis belgesi taşınmazın mülkiyetini kazandırmamakla birlikte üzerindeki yapının öngörülemez bir biçimde ve tazminat da ödenmeksizin tahliye edilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülk, Tahsis, Tapu Tahsis Belgesi, Tahliye

Başvurucuya İstanbul'un Beykoz ilçesindeki bir taşınmaz için 1985 yılında imar affı kapsamında tapu tahsis belgesi verilmiştir. Bu taşınmaz 1995 yılında birinci derece doğal sit alanı ilan edilmiştir. Emniyet Müdürlüğü başvurucuya taşınmazın tahliye edilmesi gerektiğini, aksi takdirde 27/11/2007 tarihinde tahliye işleminin gerçekleştirileceğini bildirmiştir. Başvurucu idare mahkemesinde iptal davası açmış, mahkeme tapu tahsis belgesinin geçerli olmadığını belirterek tahliye işleminde hukuka aykırılık olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

§ 39 "... tapu tahsis belgesi ile taşınmaz (arazi) üzerine yapılan binayı yıllarca kullanan ve vergilerini ödeyen başvurucuya kamu makamları tarafından müdahale edilmediği ve bu duruma müsamaha gösterildiği, binanın başvurucuya ait olduğu, dolayısıyla mülkiyeti başvurucuya ait olan binanın değeri ödenmeksizin veya zararı telafi edici öneriler sunulmaksızın başvurucunun tahliye edilmek istenmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Yukarıda açıklandığı üzere yapılan bu müdahale kanuna uygun olup meşru bir amacı bulunmaktaysa da mülkiyeti başvurucuya ait binanın tahliye edilerek yıkılmak istenmesinin ve binanın değerinin ödenmemesinin başvurucuyu aşırı bir yüke maruz bıraktığı anlaşılmaktadır. Bu şekilde, mülkiyeti başvurucuya ait binanın, kamu yararı amacıyla tahliye edilmek istenmesine rağmen binanın değerinin ödenmemesi veya zararı telafi edici öneriler sunulmaması, kamu yararı ile başvurucunun çıkarları arasındaki dengeyi başvuru aleyhine orantısız şekilde bozmuştur."

Binanın bulunduğu araziye ilişkin mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvurucunun mevcut bir mülkü olmadığı gibi meşru beklenti teşkil edecek bir kanun hükmü veya yerleşik bir yargısal içtihat da bulunmamaktadır. Tahliye işlemi ile ilgili şikâyet yönünden ise öncelikle başvurucunun tapu tahsis belgesine dayalı olarak taşınmaz üzerinde bina yaptığı ve uzun süredir de kullandığına dikkati çekmek gerekir. Başvurucunun bu kullanımına idare tarafından engel olunmamış, başvurucudan emlak vergisi tahsil edilmiştir. Başvurucunun kullanmasına müsamaha gösterilen binanın herhangi bir tazminat ödenmeksizin tahliye edilerek yıkılmak istenmesi başvurucuya aşırı bir külfet yüklemektedir.

Bu durumda başvurucunun binadan tahliye edilmesi şeklindeki müdahale kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil dengeyi başvuru aleyhine bozduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

b. Osman Ukav, B. No: 2014/12501, 6/7/2017

Tapu tahsis belgesi verilen taşınmazda dava tarihi itibarıyla tescil koşullarının oluşmasına rağmen sonradan yapılan imar planı değişikliğine dayalı olarak tescil talebinin reddedilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkten Yoksun Bırakma, Tahsis, Tapu Tahsis Belgesi, Meşru Beklenti

Başvurucu, Maliye Hazinesi adına kayıtlı bir taşınmaz üzerine tek katlı bir gecekondü inşa ettirmiştir. Başvurucuya imar affı kapsamında 1986 yılında tapu tahsis belgesi verilmiştir. Belediyesinin 1990 tarihli imar ıslah planı ile taşınmaz, konut alanı olarak ayrılmıştır. Başvurucu 2007 yılında Hazine aleyhine asliye hukuk mahkemesinde tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Başvurucu keşif ile belirlenen taşınmaz bedelini depo etmiş, mahkeme tescil koşullarının oluştuğunu tespit ederek davayı kabul etmiştir. Ancak belediye tarafından yargılama sırasında taşınmazın imar durumu meslek lisesi alanı olarak değiştirildiği için Yargıtay 14. Hukuk Dairesi hükmü bozmuş ve yargılama sonucunda dava reddedilmiştir.

Başvurucu yönünden tapu tahsis belgesine dayalı tescil koşullarının dava tarihi itibarıyla gerçekleşmiş olduğu derece mahkemelerince tespit edilmiştir. Bu sebeple başvurunun uyuşmazlık konusu taşınmazın mülkiyetini edinme yönünde meşru bir beklentisi bulunmaktadır. Ancak yargılama sırasında taşınmazın imar durumunun değiştirilmesi gerekçesine dayalı olarak başvurunun tescil davası reddedilmiştir. Böylece başvuru lehine mevcut olan hukuksal durum, kamu gücü eliyle ve tek taraflı olarak öngörülemez bir biçimde değiştirilmiştir. Üstelik bu durum, başvurunun elinde olmayan sebeplerle ve bütünüyle kamu makamlarının tutumundan kaynaklanmış ancak meydana gelen sonuçtan yine

§ 75 "... başvurunun tescilini talep ettiği taşınmaz bölümünün imar durumunun dava tarihi itibarıyla "konut alanı" olarak belirlenmiş olduğu dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte, başvurudan kaynaklanmadığı anlaşılan mahkemenin yargı çevresinin değişmesi, dava konusunun el değiştirmesi gibi sebeplerle yargılamanın uzun sürdüğü ve yargılama devam ederken taşınmazın imar durumunun değiştirildiği görülmektedir. Buna göre belediye tarafından taşınmazın imar durumu "meslek lisesi" olarak değiştirilmiştir. Yargıtay da taşınmazın konut alanı olmaktan çıkarılarak kamu hizmetine ayrılmış olması nedeniyle başvuru adına tescil edilemeyeceği gerekçesine dayanarak davanın kabulüne ilişkin İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur. Dolayısıyla derece mahkemelerinin, tescil koşullarının aslında dava tarihi itibarıyla gerçekleştiğini kabul ettikleri ancak yargılama sonrası yapılan imar planı değişikliğini gerekçe göstererek davayı reddettikleri görülmektedir. Bu durumda, yargılama uzun sürmemiş olsaydı başvurunun tescil talebinin kabul edilmiş olacağı açıkça belirlidir. Diğer bir deyişle başvuruya konu yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması başvurunun aleyhine bir durum ortaya çıkarmıştır."

kamu makamları yararlanmıştır. Dolayısıyla derece mahkemelerinin tescil koşullarının yargılama sırasında değişebileceğini meşru gören söz konusu kabulünün -başkaca herhangi bir giderim imkânının da sağlanmadığı dikkate alındığında- başvuru açısından şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfete yol açtığı değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla başvurunun kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

VII. VERGİ VE DİĞER KAMU ALACAKLARI

Muhammed Emin ŞAHİNER

VERGİ VE DİĞER KAMU ALACAKLARI

Kanun koyucu tarafından yasal düzel düzenlemeler ile yeni vergi yükümlülüklerinin tesis edilmesinden vergi idarelerince anılan yasal hükümlere istinaden vergilerin tahsil edilmesine kadar devam eden vergilendirme süreci boyunca vergi yükümlülerinin mülkiyet haklarına sürekli olarak müdahale edilmektedir. Esasında vergilendirme olgusu başlı başına mülkiyet hakkına bir müdahaledir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Vergi mükellefi bakımından vergi yükümlülüklerinin *belirliliği* ve *öngörülebilirliği* mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin kanunla yapılması zorunluluğunun alt ölçütleri olarak da kabul edilmiştir. Konuya ilişkin *İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.* başvurusunda Anayasa Mahkemesi, elektrik ve hava gazı tüketim vergisini düzenleyen 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun ilgili maddelerinin hukuki belirliliği sağlayacak gerekli unsurlardan yoksun olduğunu tespit ederek başvuru hakkında ihlal kararı vermiştir. Mahkeme mezkûr kararında mülkiyet hakkının sınırlamasının ancak kanunla yapılabilceğini, bu maddede geçen kanun kavramının belirli niteliksel özellikleri ve kurucu unsurları taşıması gerektiğini, başvuru hakkında uygulama alanı bulan kanun maddelerinin bu özellikleri ve unsurları taşımayıp verginin kurucu unsurlarının kanunda açık bir biçimde belirtilmediği bu durumun anılan kanun maddelerini belirsiz ve öngörülemez kıldığını vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi *Elegance Hotel Turizm İşletmeleri* başvurusunda ise otelcilik ve konaklama hizmetiyle iştigal eden şirket adına herhangi bir kanun dayanağı olmadan katkı payı tahakkuk ettirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Bu kararla Anayasa Mahkemesi, hiçbir koşul altında kanun altı bir düzenlemeyle vergi ya da benzeri bir mali yükümlülük ihdas edilemeyeceğini, kanun metninde yer alacak düzenleme yetkisinin bile vergi ihdası noktasında bir yetki alanının ihdası anlamına gelemeyeceğini mutlak bir kesinlik içinde ortaya koymuştur. Buna karşılık

Vergi borçlarının ödenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasında, bu kapsamda gerekli ve uygun araçların seçilmesinde kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Vergilerin tahsilini güvence altına almak ve bunu sağlamak, vergi düzenine aykırılıkları önlemek ve yaptırımında bulunmak amacıyla öngörülen vergisel düzenlemelerin kamu yararına dayalı, meşru bir amacının olduğu kuşkusuzdur. Vergisel düzenlemeler ve tasarruflar bakımından mülkiyet hakkı ihlali iddiasıyla yapılan bireysel başvurular, meşru amacı ihtiva etme uygun bulma kriterlerini karşılıyorsa uygulama alanı bulacak son ve en önemli kriter olan *ölçülülük ilkesi* devreye girecektir. Anılan kriterin somut olaya uygulanmasında da ilk dikkat edilecek husus, müdahalenin elverişli ve gerekli olup olmadığıdır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi *Mehmet Coşkun Karabaşoğlu* başvurusunda,

somut olayda kesilen vergi ziyai cezasının kabahat sayılan eylemin işlenmesini önlemeye yönelik caydırıcılık fonksiyonu gördüğü gibi kamu açısından oluşmuş olan zararın giderilmesi amacına da hizmet ettiğini belirtmekle veri olarak vergi ziyai cezası gibi yaptırımların elverişli ve gerekli enstrümanlar olduğu gerçeğine işaret etmiştir. *Er-Kom Komünikasyon Tanıtım ve Reklam Hizmetleri A.Ş.* kararında ise ilan asma tahsis ücreti tahsil edilmesine benzer, gelir sağlayıcı uygulamalar ile hem belediyelere vergi, resim, harç ve vergi benzeri uygulamalar dışında da gelir kalemi edinebilmesi imkânı sağlanmakta hem de belediyelerin kamusal nitelik arz etmeyip kişilere özel hizmetlerinin maliyeti tüm belde halkına yükletilmemiş olmaktadır. Bu itibarla Anayasa Mahkemesine göre somut olaydaki uygulanma biçimiyle yükümlülerinden ilan asma tahsis ücretinin idarece tahsil ediliyor olmasının elverişli ve gerekli olduğu açıktır.

Anayasa Mahkemesi, geçmişe yönelik uygulama alanı bulan yeni vergi düzenlemelerinin kimi zaman ölçüsüz olabileceğini öngörmüştür. Bu kapsamda *Türkiye İş Bankası A.Ş. Şubeleri* başvurusunda vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılarak vergilendirilmesine ilişkin işlemlerin öngörülebilir bir kanuni dayanağı bulunmadığından vakfa yapılan katkı payı ödemeleri üzerinden vergi tahsil edilmesi nedeniyle başvuruçuların mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir. Buna karşılık *Türkiye İş Bankası A.Ş. (9)* başvurusunda ise çalışanlar adına yapılan katkı payı ödemelerinin ücret olarak kabul edilmesi sonucu bu ödemeler üzerinden gelir ve damga vergileri tahsil edilmesi vergi inceleme raporunun öğrenilmesiyle birlikte öngörülebilir hâle geldiğinden mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Yine *Koç Holding Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı* başvurusunda başvuruçucu Vakıf tarafından yürütülen faaliyetlerin bir iktisadi teşekkül oluşturduğunun kabul edilmesi sonucunda vergi ziyai cezalı kurumlar vergisi ve geçici vergi tahsil edilmesinin mülkiyet hakkını ihlal etmeyeceğine karar vermiştir. Somut olayda *Türkiye İş Bankası A.Ş.* kararından farklı olarak ilgili kanun hükmünün başvuruçunun iddia ettiği gibi yorumlandığı emsal bir uygulama veya yargısal içtihat bulunmadığı gibi aksini gösterir yasama tasarrufu kararları ve yargısal kararlar söz konusudur. Yine vergisel müdahalenin yükümlünün ekonomik getiri kapasitesini artırmasını ölçülülük kriteri bağlamında ele alan Anayasa Mahkemesi *Acarlar Otomotiv Nakliyat Taah. Tic. Ltd. Şti.* kararında başvuruçucu Şirketin mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin -içerdiği kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında ve özellikle başvuruçucu Şirketin yapılan düzenleme ile kazandığı imtiyaz hakkı ve ekonomik getiri dikkate alındığında- başvuruçucu Şirkete şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediğini değerlendirmiş, dolayısıyla başvuruçucu Şirketin mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı ve müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varmıştır.

Aynı şekilde vergisel müdahalede tarafların kusur oranı ve iyi yönetim ilkesinin uygulanırlık derecesini de ölçülülük kriteri bağlamında ele alan Anayasa Mahkemesi *Erbakır Elektronik Bakır Mamülleri A.Ş.* kararında *iyi yönetim ilkesini* tartışma konusu yapmış ve başvuruçucu hakkında tesis edilen ek katma değer vergisi (KDV) tahakkuk işlemi yargı kararıyla iptal edilmesine rağmen ortada kalan ve asıl vergi alacağına bağlı ferî alacak olan gecikme faizinin başvuruçudan tahsili yoluna gidilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Diğer yandan vergilerin tahsiline ilişkin müdahalenin

yükümlü nezdinde aşırı bir yük oluşturmaları durumunda da ölçülülük kriterinin devreye gireceğini tespit eden Anayasa Mahkemesi *Em Export Dış Ticaret A.Ş.* kararında, başvurunun aracının haczedilerek aracına el konulması sonucu şahsi olarak, haciz uygulamasının doğasından kaynaklanan kaçınılmaz zarardan daha fazla ve olağan dışı bir külfete maruz kaldığını somut olarak ortaya koyamaması nedeniyle başvurunun ödemediği vergi borcu nedeniyle aracının haczedilerek aracına el konulması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varmıştır. Aynı şekilde daha önce de aracın vergi borcu nedeniyle haczedilerek satılmasının şikâyet edildiği *Gümüşdere İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş.* başvurusunda müdahalenin ölçülü olduğuna karar vermiştir.

Mahkemenin ölçülülük ilkesi kapsamında önemli gördüğü bir diğer durum da içtihat farklılığının hukuki belirlilik ilkesini zedeleyecek ölçüde olmasıdır. Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin *Murat Çevik (3)* kararı, *İçtihatların teklifi* tartışmasına yaklaşımının ilk örneği olması bakımından önemli bir karardır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; Danıştay Onüçüncü Dairesinin dört, Ondördüncü Dairesinin dört kararı ile bölge idare mahkemesinin dört kararının uyuşmazlık konusu mevzuatı başvurunun görüşleriyle aynı yönde olacak şekilde yorumladığını ve başvurunun iddialarını destekler nitelikte karar verdiğini tespit etmiş; aynı konulu ve aynı mevzuata tabi somut uyuşmazlıkta yargısal makamların başvurunun aleyhine karar vereceğinin öngörülemediğini belirterek ihlal kararı vermiştir. *Mehmet Arif Madenci* başvurusunda ise özellikle de içtihatlar arasındaki çelişki henüz yerleşik içtihadın oluşmadığı vakılarda bireyin davranışını yönlendirme gücünü zayıflatacak boyutta olmadığı müddetçe kamu düzeninin bozulduğundan da söz edilemeyeceğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, yükümlülerin hangi oranı esas alarak geleceğe yönelik iş ve işlemlerini planlayacakları, bu planlar çerçevesinde davranışlarını nasıl yönlendirecekleri hususunda kaçınılmaz olarak belirsizlik oluştuğunu tespit ettiği *Ford Company* başvurusunda ise ihlal kararı vermiştir. Anayasa Mahkemesine göre içtihadi tektipliğin ve uygulamanın ayniyetinin kanunilik ilkesinin de zedelenmesi sonucunu doğuracak şekilde ortadan kalkmış sayılması için başvurunun lehine dayandığı içtihadın belirli bir süredir istikrarlı uygulamayla yerleşmiş olması ve çelişik kararın başvurunun gelecekteki tasarruflarını da etkilemesi gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi *Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş.* başvurusunda ihtirazi kayıtla verilen gümrük beyannameleri üzerine fazladan tahakkuk ettirilerek ödenen gümrük ve KDV'nin faiziyle birlikte geri verilmesi istemiyle açılan davalarda mahkemece fazladan tahsil edilen kısmın iadesine karar verilmesine rağmen faiz isteminin reddedilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine hükmetmiştir. Etkili hukuk yollarının tüketilmesinden sonra başvuru yapılmasını gerekli gören Anayasa Mahkemesi konuya bakış açısını yansıttığı *Berko İlaç ve Kimya San. A.Ş.* başvurusunda, ithal edilen ürünlerin ilaçlara yardımcı ve ilaçları tamamlayıcı ürünler olmasına karşın parfümeri ve kozmetik olarak nitelendirilmesi sonucu fazladan özel tüketim vergisi tahsil edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bir başvuruda konuya ilişkin ilkeleri ortaya koyarak somut olayda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı ver-

miştir. Hukukilik denetiminde konuya ilişkin yaklaşımının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yaklaşımına nispetle *hukuk* kavramının içeriğinin daha dar tutulduğu *Narsan Plastik San. ve Tic. Ltd. Şti.* başvurusunda 2004 ve 2005 yıllarında satışı gerçekleştirilen plastik kırıkları, çapak, granül gibi hurda ve atıklarının KDV'den istisna olduğu yönünde defterdarlık tarafından görüş verildiği hâlde daha sonra resen yapılan tarh işlemleri sonucu vergi ödenmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Başvurucuların kıyı bankacılığı mevduat faiz gelirlerinden fahiş oranda vergi alındığından yakındıkları *Ahmet Nuri Demirsoy ve Annita Demirsoy* başvurusunda Anayasa Mahkemesi, kıyı bankacılığı sistemine yatırılan mevduattan elde edilen faiz gelirleri üzerinden -Türkiye'de yerleşik olunmadığı ileri sürülmesine karşın- vergi alınmasının mülkiyet hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir. Sayıştay ilamlarının infazının konu edildiği *Adil Kocagöz* başvurusunda, başvurunun tazmin etmekle yükümlü tutulduğu miktar nedeniyle ödeme yapılan personele rücu etme imkânının bulunduğunu değerlendirmiş ve denetim faaliyeti sonucu tespit edilen kamu zararının Sayıştay tarafından gerçekleştirme görevlisi olan başvurucudan tazmin edilmesine karar verilmesinin mülkiyet hakkına yönelik bir açık bir ihlal oluşturmadığına hükmetmiştir. Diğer yandan somut başvuru konusu olayda uygulanan haciz işleminin kanunların geriye yürütülmesi anlamı taşımadığını değerlendiren Anayasa Mahkemesi *Arif Sarıgül* başvurusunda 1999-2002 dönemlerine ait ödenmeyen sosyal güvenlik primleri kaynaklı kamu borcu nedeniyle emekli aylığına haciz konulmasının mülkiyet hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin özel hukuk tüzelkişilerinin kamu borçlarından sorumluluğu bağlamında konuya ilişkin yaklaşımını ortaya koyan Anayasa Mahkemesi *Erol Kesgin* başvurusunda temsil yetkisini haiz olmamasına rağmen yönetim kurulu üyesi olduğu şirketin kamuya olan borçlarından dolayı başvurunun sorumlu tutulmasının mülkiyet hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir. Buna karşılık *Arslan Gedik* başvurusunda ise şirketin kamuya olan borçlarından dolayı başvurunun yetkilisi olmadığı iddia edilmesine rağmen sorumlu tutulmasının mülkiyet hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir.

Son olarak başvuruların ağırlıklı olarak vergilendirmeye ilişkin düzenleyici işlemler ile bu düzenlemelerin yürütülmesinde ayrımcılık yapıldığı iddialarıyla bağlantılı ayrımcılığa uğramama hakkı ile ilgili öncü kararı niteliğindeki *Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş.* kararında Anayasa Mahkemesi, vergi idaresince belirli bir konu ve dönem ile sınırlı olarak yapılan bir vergi incelemesinde vergi ziyai cezasının bir mükellef yönünden farklı uygulanması ve bunun tespitine rağmen sonuçlarının giderilmemesinin mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal ettiğine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının ihlaline karar verdiği başvurularda ihlalin sonuçlarının giderimi olarak genellikle yeniden yargılama yolunu tercih etmiştir.

A. BELEDİYE VE DİĞER KURUM GELİRLERİ

1. *İskenderun Demir ve Çelik A.Ş., B. No: 2015/941, 25/10/2018*

Üretilen elektrik ve kok gazı üzerinden elektrik ve havagazı tüketim vergisi alınması, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi, Vergi Matrahı, Belediye Gelirleri

Ana iştiğal konusu çelik üretimi yapmak olan başvuru, üretim faaliyeti için ihtiyaç duyduğu kok kömürünü, ithal ettiği taş kömürünü işlemek suretiyle elde etmektedir. Başvuru, taş kömüründen kok kömürü elde edilirken ortaya çıkan kok gazını kullanmak suretiyle elektrik enerjisi ihtiyacını kendi imkânlarıyla karşılamaktadır. Payas Belediyesi, başvuruçunun elektrik ve havagazı tüketmiş olması nedeniyle 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda düzenlenen hükümlere dayanarak başvuruçudan elektrik ve hava gazı tüketim vergisini ödemesini istemiştir. Başvuru, talep üzerine elektrik ve kok gazı tüketiminin vergilendirilmesiyle ilgili olarak 2012-2014 dönemleri için çeşitli tarihlerde ihtirazi kayıtla Belediyeye beyannameler vermiştir. Anılan beyannamelere istinaden Belediyeye farklı dönemlere ilişkin elektrik ve havagazı vergisi tahakkuk ettirilmiştir. Başvuruçunun 2012-2014 yıllarında vergi mahkemesinde, elektrik ve hava gazı tüketim vergisi tahakkuklarının terkin ve ödenen vergilerin iadesi istemiyle açtığı davalar reddedilmiştir.

Başvuru kendi ürettiği elektrik ve kok gazını tükettiği için verginin matrahının belirlenebileceği bir alım-satım ilişkisi ve satış bedeli bulunmamaktadır. Bu durum Danıştay Dairesinin de kabul ettiği gibi vergi matrahının belirlenmesinde kanuni bir açıklık bulunmadığını, kendi ürettiği elektriği tüketen vergi mükellefleri açısından vergi matrahının tespitinde bir belirsizlik olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca somut olayda kendi ürettiğini tüketen mükellefler yönünden bir satım ilişkisi ve hâliyle vergi sorumlusu olarak nitelenebilecek bir tedarikçi ve dağıtıcı kuruluş bulunmamaktadır. Kanun; vergi sorumlusunun bulunmadığı durumlarda verginin nasıl tahsil edileceği, bu hâlde verginin mükellef tarafından mı beyan edilmesi gerektiği belirsizdir. Tahsil usulüne ilişkin bu belirsizlik, beyanname verilmemesi durumunda mükellefin idari yaptırım-

§ 67. "Anayasa'nın 13., 35. ve 73. maddelerinin birlikte değerlendirilmesinden vergilendirme yoluyla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulması durumunda takdire dayalı olma ve keyfiliği önlemek için müdahalenin vergiyi doğuran olay, yükümlü, sorumlu, matrah, miktar ve oranların yukarı ve aşağı sınırları, tarh, tahakkuk ve tahsil usulü, yaptırım ve zamanaşımı gibi verginin belli başlı temel öğelerini ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlemiş bir kanun hükmüne dayanması gerektiği anlaşılmaktadır."

la karşılaşmasına sebep olabilecektir. Hâlbuki gerek verginin matrahının belirlenme yönteminin gerekse de verginin tahsil yönteminin vergilendirmenin esaslı unsurları olması nedeniyle kanunda belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlenmesi gerekir. Bir mali yükümlülük bu yönleriyle kanunla yeterince çerçevelenmemişse kişilerin mülkiyet hakkını etkileyecek idari ya da yargısal takdire dayanan uygulamalara yol açabilecektir.

Bu durumda somut olayda başvurucunun kendisinin ürettiği elektrik ve havagazı tüketim vergisinin esaslı unsurlarının kanunla belirli ve öngörülebilir bir biçimde düzenlenmemiş olması nedeniyle başvurucunun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

2. *Elegance Hotel Turizm İşletmeleri A.Ş.*, B. No: 2015/8880, 26/6/2019

Kanuni bir dayanak bulunmamakta iken sadece Yönetmelik'e istinaden otelcilik ve konaklama hizmetiyle iştigal eden şirket adına katkı payı tahakkuk ettirilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Talih Oyunları, Katkı Payı, Gümrük İdaresi

Başvurucuya ait otel bünyesinde talih oyunları salonu işletilmesi sebebiyle talih oyunlarına ilişkin Yönetmelik'in değişik 20. maddesi uyarınca 1993-1995 yılları için katkı payı tahakkuk ettirilmiştir. Başvurucunun anılan işlemin iptali talebiyle idare mahkemesinde açtığı davada Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Gerekçede; anılan faaliyetlerde bulunulduğuna işaret eden durum tespit ve teknik denetim raporlarına değinilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, bu defa başvurucuya karşı katkı payının ödenmesi talebiyle asliye hukuk mahkemesinde alacak davası açmıştır. Mahkeme; talih oyunları salonunun başvuru tarafından işletilmediği, salonu kiraya veren başvurucudan katkı payı istenemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Bakanlık bu defa, H. Şirketine karşı katkı payının ödenmesi talebiyle asliye hukuk mahkemesinde alacak davası açmıştır. Mahkeme, davanın kabulüne karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, öncelikle mülkiyet hakkına müdahalenin kanuni bir dayanağının olup olmadığını belirlemek durumundadır. İdare, müdahalenin kanuni dayanağı olarak kendisine talih oyunları oynatılabilecek mekânları belirleme ve bu faaliyete izin verme yetkisi sağlayan 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 19. maddesi ile Yönetmeliğin katkı payı alınmasına imkân veren değişik 20. maddesini gerekçe göstermektedir. Kamu makamları talih oyunları faaliyetlerinin bir düzene kavuşturulmasını teminen talih oyunları oynanan salonlar için tahdit ile ruhsat uygulaması getirebilir. Ayrıca bu faaliyetlerin ruhsatlandırılması karşılığında katkı payı gibi mali yükümlülükler de öngörülebilir. Ancak bu tür mali yükümlülüklerin şekli manada bir kanuna dayalı olması gerekir. Uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin detayların ikincil mevzuatla düzenlenmesi mümkün

§ 60. "Kamu makamları talih oyunları oynanan mekânları denetim altına almak, anılan faaliyetlerin düzenli ve güvenli bir duruma gelmesini sağlamak gibi amaçlarla talih oyunları oynanan salonlara düzenleyici kurallar ve bu salonlar için tahdit ile ruhsat uygulaması getirebilir. Öte yandan bu faaliyetlerin ruhsatlandırılması karşılığında ruhsat sahipleri tarafından ödenmek üzere katkı payı veya benzeri adlar altında birtakım mali yükümlülükler de öngörülebilir. Ancak talih oyunları oynatma imtiyazı elde edenlerin mülkiyet hakkına müdahale edilmesi sonucunu doğuran bu tür mali yükümlülüklerin şekli manada bir kanuna dayalı olması gerekir. Uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin detayların ikincil mevzuatla düzenlenmesi mümkün olmakla birlikte şekli manada bir kanunla öngörülmeyen bir mali yükümlülüğün ilk elden yönetmelik veya benzeri idari düzenleyici işlemlerle getirilmesi kanunla öngörülme şartının ihlali sonucunu doğurur."

olmakla birlikte şekli manada bir kanunla öngörülme-
yen bir mali yükümlülüğün ilk elden yönetmelik veya benzeri idari düzenleyici işlemlerle getirilmesi mümkün değildir. Mezkûr Kanun'un 19. maddesi ile Bakanlığa talih oyunları oynatılabilecek mekânları belirleme ve bu faaliyete izin verme yetkisi verilmiş olup anılan kanun hükmünde bir mali yükümlülük öngörülmemiştir. Anılan mali yükümlülük, ilk elden Yönetmeliğin de-
ğişik 20. maddesi ile getirilmiştir.

Sonuç olarak olayda katkı payının şekli anlamda bir kanuna dayalı olmadan Yönetmelik düzenlemesine istinaden tahakkuk ettirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda müdahale-
nin kanuni bir dayanağının mevcut olmadığı sonucuna varılmış olmakla başvuru-
nun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

3. Ahmet Uğur Balkaner, B. No: 2014/15237, 25/7/2017

TMSF'ye devredilen bankadan kullandığı kredileri ödemeyen şirketin kamu alacağına dönüşen bu borcundan, kanuni temsilcinin sorumlu tutulması, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Yönetim Kurulu Üyeliği, Kamu Alacağı, Kanuni Temsilcinin Sorumluluğu, Kredi

Başvurucu 17/9/1996 ile 17/12/1999 tarihleri arasında D.L.F. A.Ş.'nin Yönetim Kurulu üyeliği görevinde bulunmuştur. Şirket, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF)'ye devredilen Yurtbankın %10 hisseli ortağıdır. Başvurucu 31/12/1998 ile 21/12/1999 tarihleri arasında Yurtbankın da Yönetim Kurulu üyeliği görevini yürütmüştür. Şirket tarafından Yaşarbank Anonim Şirketinden kullanılan krediler geri ödenmemiştir. Yaşarbank, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Yurtbank ile birlikte TMSF'ye devredilmiştir. Şirketin Yaşarbanktan kullandığı krediler 10/8/2001 tarihli sözleşmeyle TMSF'ye devredilmiştir. TMSF, borçtan sorumlu olanlar hakkında takip başlatmıştır. Bu arada TMSF'nin kararıyla Şirketin yönetim ve denetim kurulları ile temettü hariç ortaklık haklarına el konulmuştur. Başvurucunun hakkında düzenlenen ödeme emrinin iptali iste miyle açtığı dava Mahkemece reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'nun 15. maddesine atıfta bulunulmuştur.

Başvurucunun sorumlu tutulduğu olay Yaşarbanktan kredi kullanılmasıdır. Başvurucu, kredinin kullanıldığı tarihlerde Şirketin kanuni temsilcisi olmayıp kredinin ödeme tarihinde Şirketin kanuni temsilcisidir. Kanuni temsilcinin Şirkete ait kredi borcunu ödemekle yükümlü olması, bu borcu kendi mal varlığından ödemesini gerektirmez. Kanuni temsilciye düşen ödev, Şirket borcunu Şirketin mal varlığından temin ederek ödemektir. Şirketin borcu karşılayacak miktarda mal varlığı yoksa kanuni temsilcinin sorumluluğuna gidilmesi uygun değildir. Somut olayda başvurunun, kanuni temsilci olarak görev yaptığı dönemde Şirketin mal varlığının önceki dönemde çekilen kredilerin ödenmesine yetecek düzeyde olmadığına ilişkin iddiası bulunmamaktadır. Öte yandan başvurunun Yurtbankın yönetiminde de görev yaptığı görülmektedir. Murakıp raporundan Yurtbankın Balkaner Grubuna ait şirketlere yüklü miktarda kredi kullandığı ve bunların geri ödenmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda Şirketin kredi borcunu ödeme sorumluluğunu yerine getirmeyen kanuni temsilcisinin kamu alacağından sorumlu tutulması olağandır. 4/6/2008

§ 62. "... kanuni temsilcinin Şirkete ait kredi borcunu ödemekle yükümlü olması, bu borcu kendi mal varlığından ödemesi gerektiği anlamına gelmez. Bu hususta kanuni temsilciye düşen ödev, Şirket borcunu Şirketin mal varlığından temin ederek ödemektir. Şirketin borcu karşılayacak miktarda mal varlığı yoksa -aciz durumuna düşmesine fiil ve işlemleriyle katkıda bulunmuş olması gibi istisnai hâller haricinde- eylemi borcu ödememekten ibaret olan kanuni temsilcinin sorumluluğuna gidilmesi adalet ve hakkaniyet ölçüsünü zedeleyebilir."

tarihli ve 5766 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un mükerrer 35. maddesine eklenen beşinci fıkranın, Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiş olması, bu kurala dayanılarak düzenlenen ödeme emrinin hak ihlaline yol açmaz.

Sonuç olarak başvurucunun kanuni temsilcisi bulunduğu Şirkete ait kredi borcunu ödeme yükümlülüğünü ifa etmemesinden doğan ve Şirket kaynaklarından tahsil edilemeyen kamu alacağından sorumlu tutulmasının başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklediği anlaşılmakla başvurucunun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

4. Acarlar Otomotiv Nakliyat Taah. Tic. Ltd. Şti., B. No: 2015/10008, 4/4/2019

Servis aracı plakası için ruhsat bedeli talep edilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ruhsat Bedeli, Ücret, Plaka Tahditi

Başvurucu şirket, servis taşımacılığı yapmakta olup (P) sayılı ticari plakalı kırk beş adet servis aracına sahiptir bulunmaktadır. Belediye Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) tarafından, ildeki servis araçlarına tahdit getirilerek servis araçları ruhsata bağlanmış ve ruhsat bedeli ödenmesi şartı getirilmiştir. UKOME tarafından başvuru şirkete gönderilen yazı ile şirkete ait servis araçlarının (P) plakası ruhsat bedellerinin ödenmesi talep edilmiştir. Başvurucunun yeniden inceleme talebi Belediyece reddedilmiştir. Başvurucu, mezkûr UKOME kararı ile dayanak Belediye Meclis kararının iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkeme, umum servis araçlarının denetim altına alınabilmesi, taşıma hizmetlerinin daha düzenli ve güvenli bir duruma getirilmesi, fiilen çalışan şoför esnafının korunması amacıyla tahdit kapsamına alınacak esnafın gruplandırılarak ruhsat bedeli alınmasında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Başvurucu Şirket, yargılama safhasında tüm iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilmiştir. Servis taşımacılığı hizmetine katılan kişilerden kira bedeli, ruhsat bedeli, hat bedeli ve benzeri adlar altındaki kanunlarla harç ve katılma payı konusu yapılmayan parasal yükümlülükleri tesis etmek konusunda belediyelerin yetkisi bulunmaktadır. Somut olayda ruhsat bedeli talebinin 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesi ile Yönetmelik'in 28. maddesinin 2. fıkrasına dayanıldığı dikkate alındığında, kamu makamlarının kararlarının keyfi veya öngörülemez nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca ruhsat hizmetinin başvuru Şirket gibi servis sahiplerinin ekonomik konumlarına olan katkısı da dikkate alındığında talep edilen ruhsat bedelinin orantısız olduğundan söz etmek mümkün görülmemektedir. Başvurucu Şirket gibi servis sahipleri, mevcut uygulamayla fiilî olarak korunmaya tabi tutulacak şekilde tahdit kapsamına alınarak gruplandırılmış ve buna göre kendilerinden ruhsat bedeli talep edilmiştir. Dolayısıyla tahdit kapsamına alınmak suretiyle ruhsat sahibi olmanın ekonomik getirisi de dikkate alındığında, ruhsat bedeli başvuru Şirketin ekonomik durumunda salt olumsuz bir durum yaratmamıştır.

Bu durumda başvuru Şirketin mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin, içerdiği kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında ve özellikle başvuru Şirketin yapılan düzenleme ile kazandığı imtiyaz hakkı ve ekonomik getiri dikkate alındığında, başvuru Şirkete şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına ilişkin açık ve görünür bir ihlal bulunmamaktadır.**

§ 31. "...Başvurucu şirket gibi servis sahipleri ve onların çalıştırdıkları sürücüler, mevcut uygulamayla fiilî olarak korunmaya tabi tutulacak şekilde tahdit kapsamına alınarak gruplandırılmış ve buna göre kendilerinden ruhsat bedeli talep edilmiştir. Diğer bir deyişle umum servis araçlarına getirilen plaka tahdidi ve ruhsat uygulaması ile başvuru şirket gibi servis sahipleri için salt mali yük getirilmemekte fakat aynı zamanda bu kişilerin servis araçlarının ekonomik getiri kapasitesi de artırılmış olmaktadır."

B. GELİR VE KURUMLAR VERGİSİ

1. Türkiye İş Bankası A.Ş. Şubeleri [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014

Başvurucular tarafından çalışanları adına Türkiye İş Bankası A.Ş. Mensupları Munzam Sosyal Güvenlik ve Yardımlaşma Sandığı Vakfına yapılan katkı payı ödemelerinin ücret olarak değerlendirilmesi sonucu gelir vergisi ve damga vergisi tarh edilerek vergi ziyai cezaları kesilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Vergisi, Ücret, Katkı Payı Ödemeleri

Vergi İdaresince Türkiye İş Bankası A.Ş. nezdinde 2007-2011 yılları arası dönem için yapılan vergi incelemesi sonucunda iki adet vergi raporu düzenlenmiştir. Raporlarda Bankanın şubelerince çalışanlarına yapılan ödemelerin ücret mahiyetinde olduğu, bu ödemelerin ise 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 63. maddesinde yazılı şartları taşımaması nedeniyle ücret matrahından indirilemeyeceği belirtilmiştir. Vergi İdaresince raporlardaki tespitler doğrultusunda, bu ödemeler üzerinden gelir vergisi kesilerek beyan edilip ödenmediği gerekçesiyle cezalı gelir vergisi tarhiyatları yapılmıştır. Ayrıca bu katılım payları ödemelere ilişkin belgelerde gösterilmediğinden damga vergisi matrahının eksik hesaplandığı gerekçesiyle cezalı damga vergisi tarh edilmiştir. Başvurucular, bu tarhiyatlara karşı vakıflara ödenen katkı paylarının ücret sayılmayacağı iddiasıyla vergi mahkemelerinde dava açmışlardır. Mahkemelerce davalar reddedilmiştir.

§ 61. "Açıklanan nedenlerle, öngörülebilirliğin ancak 2013 tarihli Danıştay Daire kararlarıyla söz konusu olduğunun anlaşılması karşısında başvuru konusu vergilendirme işleminin ilişkin olduğu vergilendirme dönemi (2007 yılı) itibarıyla, Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan verginin kanuniliği ilkesi gereği kanuni düzeyde sağlanması gereken öngörülebilirliğin sağlanamadığı, kanun hükümlerindeki öngörülemezliğin kanun altı idari uygulamalar ve düzenlemeler veya yargısal içtihatlarla giderilemediği, bu durumda başvuru tarafından 2007 yılında Vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılarak vergilendirilmesine ilişkin işlemlerin, öngörülebilir kanuni dayanağının bulunmadığı anlaşıldığından,..."

Vakfa ödenen katkı paylarının ücret olarak kabul edilip edilmeyeceği derece mahkemelerinin takdirindedir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesince öncelikle 2007-2011 yıllarında Banka katkı payı ödemelerinin ücret olarak kabul edilip vergilendirilmesine ilişkin müdahalenin kanun tarafından öngörülmüş olması koşulu bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre Vakfın kurulmuş olduğu tarihten vergi incelemesinin yapıldığı 2012 yılına kadar Vergi İdaresinin Banka tarafından Vakfa ödenen katkı paylarının vergilendirilmesine ilişkin herhangi bir girişiminin veya emsal niteliğinde bir uygulamasının bulunmadığı görülmektedir. Bankanın uzun

yıllar boyunca yaptığı katkı payı ödemeleri de vergilendirilmemiştir. Buna göre vergilendirme dönemi itibarıyla katkı payı ödemesinin ücret olarak değerlendirilmesine esas alınan “*menfaatin elde edilme zamanı*”na ilişkin Kanun hükmünün açık ve net olmadığı, bu konu hakkındaki yargı kararlarından da anlaşılmaktadır. Nitekim Vakfa ödenen katkı payları üzerinde, çalışanların tasarruf haklarının bulunmadığına ilişkin Yargıtay içtihadı mevcut olup katkı paylarının ücret olarak vergilendirilmeyeceğine ilişkin başka bir kuruma verilmiş mukteza ve 1991 yılında verilmiş Danıştay kararı bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla başvuruya konu edilen vergilendirme dönemleri itibarıyla başvurulardan bu ödemelerin vergiye tabi olacağını öngörmelerini beklemek imkânsızdır.

Bu durumda Vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılarak vergilendirilmesine ilişkin işlemlerin öngörülebilir bir kanuni dayanağının bulunmadığı anlaşıldığından Vakfa yapılan katkı payı ödemeleri üzerinden vergi tahsil edilmesi nedeniyle başvuruçuların **Anayasa’nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

2. Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi, B. No: 2014/17286, 16/11/2016

Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi Şubelerince, çalışanlarına çeşitli menfaatler sağlamak üzere kurulmuş olan Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi Mensupları Munzam Sosyal Güvenlik ve Yardımlaşma Sandığı Vakfına şubeler itibarıyla yapılan katkı payı ödemelerinin, vergi müfettişlerince yapılan vergi incelemesi sonucunda ücret olarak değerlendirilmesi dolayısıyla şubeler adına tarh edilen gelir vergisi ve damga vergisi kesilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Vergisi, Ücret, Katkı Payı Ödemeleri

Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi nezdinde 2007 ile 2011 yılları arası dönem için yapılan vergi incelemesi sonucunda düzenlenen vergi tekniği raporunda, Vakfa başvuru Şirket tarafından yapılan ödemelerin ücret mahiyetinde olduğu ve bu ödemelerin 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 63. maddesinde yazılı şartları taşımaması nedeniyle ücret matrahından indirilemeyeceği saptamalarına yer verilmiştir. Bu tespitten hareketle anılan ödemeler üzerinden gelir vergisi kesilerek beyan edilip ödenmediği gerekçesiyle cezalı gelir vergisi tarhiyatları ve bu katılımların ödemelere ilişkin belgelerde gösterilmediğinden damga vergisi matrahının eksik hesaplandığı gerekçesiyle de cezalı damga vergisi tarhiyatları yapılarak Şirketin

başvurucuların da içinde bulunduğu muhtelif şubelerine tebliğ edilmiştir. Şirket tarafından muhtelif şubeleri adına bu tarhiyatlara karşı Vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılamayacağı iddiasıyla vergi mahkemelerinde açılan davalar reddedilmiştir.

§ 37. "... somut başvurular bakımından da öngörülebilirliğin ancak 2012 yılında yapılan vergi incelemesi 7 Başvuru Numarası Karar Tarihi : 2014/17286 : 16/11/2016 üzerine tarh edilen vergilere karşı açılan davalar sonucu 2013 tarihli Danıştay Daire ilamlarıyla sağlandığı anlaşıldığından başvurulara konu edilen vergilendirme işlemlerinin ilişkin olduğu vergilendirme dönemleri (2007 ve 2008 yılları) itibarıyla, Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan verginin kanuniliği ilkesi gereği kanuni düzeyde sağlanması gereken öngörülebilirliğin sağlanamadığı, kanun hükümlerindeki öngörülemezliğin kanun altı idari uygulamalar ve düzenlemeler veya yargısal içtihatlarla giderilemediği, bu durumda başvurusu tarafından 2007-2008 yıllarında Vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılarak vergilendirilmesine ilişkin işlemlerin, öngörülebilir kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna..."

Somit başvurulara ilişkin yargılama dosyalarının incelenmesi neticesinde başvuru dosyalarında yer verilen olayların, Anayasa Mahkemesince daha önce karara bağlanan 2014/6192 numaralı Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK] başvurusunda yer alan olaylar ile aynı mahiyette oldukları tespit edilmiş ve Anayasa Mahkemesince, incelenmekte olan başvurular yönünden de anılan bireysel başvuru kararlarında ortaya konulan ilkelerden ayrılmayı gerektirecek bir sonuca ulaşılmamıştır. Buna göre somut başvurular bakımından da öngörülebilirliğin ancak 2012 yılında yapılan vergi incelemesi üzerine tarh edilen vergilere karşı açıl-

lan davalar sonucu 2013 tarihli Danıştay Daire ilamlarıyla sağlandığı anlaşılmıştır. Bu itibarla başvurulara konu edilen vergilendirme işlemlerinin ilişkin olduğu vergilendirme dönemleri itibarıyla , verginin kanuniliği ilkesi gereği kanuni düzeyde sağlanması gereken öngörülebilirliğin sağlanamadığı, kanun hükümlerindeki öngörülemezliğin kanun altı idari uygulamalar ve düzenlemeler veya yargısal içtihatlarla giderilemediği, bu durumda başvurucular tarafından 2007-2008 yıllarında Vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılarak vergilendirilmesine ilişkin işlemlerin, öngörülebilir kanuni dayanağının bulunmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak vergi asılları bakımından varılan sonuç dolayısıyla vergi cezaları bakımından ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemekle Vakfa yapılan katkı payı ödemeleri üzerinden vergi ve ceza tahsil edilmesi nedeniyle başvurucuların **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

3. Ford Motor Company, B. No: 2014/13518, 26/10/2017

Yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançlar üzerinden 193 sayılı Kanun'un geçici 61. maddesi uyarınca uygulanan %19,8 oranındaki stopajın mahiyetine ilişkin farklı içtihatların bulunması ve Kanun'un yürürlüğe girmesinin üzerinden uzun süre geçmesine rağmen ilgili hükmün yorumunda yeknesaklığın sağlanamaması, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Vergisi Haciz, Yatırım İndirimi İstisnası, Temettü, İchtihat Farklılığı, İchtihatı Birleştirme Kararı.

Başvurucu, 2008 vergilendirme döneminde 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 61. maddesi hükmüne istinaden yatırım indiriminden yararlanmış; bu indirim üzerinden tevkifat yoluyla %19,8 oranında gelir vergisi ödemiştir. Başvurucu tarafından, ABD ile Türkiye arasında imzalanan ikili anlaşma ile ilgili genel tebliğ hükümleri gereği, anlaşmada belirtilen %15 oranını aşan tevkifat tutarına ilişkin farkın iadesi istemiyle başvuru tarafından ilgili vergi dairesine düzeltme başvurusunda bulunulmuştur. Düzeltme isteminin zımnen reddi üzerine Maliye Bakanlığına yapılan şikâyet başvurusu da zımnen reddedilmiştir. Başvurucunun, anılan ret işleminin iptali talebiyle vergi mahkemesinde açtığı dava reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergilendirme hatalarının düzeltilmesine ilişkin yolun sadece tartışmaya mahal bırakmayacak derecede açık vergi hatalarını kapsadığı belirtilmiştir. Başvurucunun temyiz istemi, Danıştay Dördüncü Dairesince reddedilmiştir. Ancak Dördüncü Daire, Mahkeme kararından farklı olarak uyuşmazlığın esasını incelemiş ve temyiz istemini, stopajın hukuka uygun

olduğu gerekçesine dayanarak reddetmiştir.

§ 69. "Aynı kanun hükmüne ilişkin iki farklı yorumun yürürlükte bulunması ve bu yorumlardan birine geçerlilik sağlayacak şekilde içtihadın birleştirilememesi hukuk kurallarının, muhataplarının davranışlarına yön verme kapasitesini ve dolayısıyla öngörülebilirliğini zayıflatmaktadır. Uygulanacak stopaj oranı hususunda bir kesinliğin ve belirliliğin bulunmaması, mükelleflerin hangi oranı esas alarak geleceğe yönelik iş ve işlemlerini planlayacakları, bu planlar çerçevesinde davranışlarını yönlendirecekleri hususunda belirsizliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşeceği gibi bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına güvenini de sarsmaktadır."

Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü ile vergi mükellefi bakımından vergi yükümlülüklerinin "belirliliği"nin ve "öngörülebilirliği"nin sağlanması amaçlanmıştır. Anılan ölçütler mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin kanunla yapılması zorunluluğunun alt ölçütleri olarak da kabul edilmektedir. Birbiriyle çelişik olan birden fazla içtihadın varlığı hukuk kurallarının temel bir özelliği olan bireyin davranışını yönlendirebilme gücünü zayıflatacak boyuta ulaşmışsa kamu düzeni bozulmuştur. Bu durumda bireylerin davranışlarını hangi içtihada göre yönlendirecekleri belirsizleş-

ceğinden öngörülebilirlik ortadan kalkacaktır. Uygulamadaki birlikteliği sağlamaları beklenen yüksek mahkemeler içinde yer alan dairelerin benzer davalarda tatmin edici bir gerekçe göstermeksizin farklı sonuçlara ulaşmaları, bir kararın belirli bir daireye düştüğü takdirde onanacağı, başka bir daire tarafından ele alındığı takdirde bozulacağı gibi ihtimale dayalı ve birbirine zıt sonuçları ortaya çıkarır. Bu ise hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecektir.

Sonuç olarak yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançlar üzerinden 193 sayılı Kanun'un geçici 61. maddesi uyarınca uygulanan %19,8 oranındaki stopajın mahiyetine ilişkin farklı içtihatların bulunması ve Kanun'un yürürlüğe girmesinin üzerinden uzun süre geçmesine rağmen ilgili hükmün yorumunda yeknesaklığın sağlanamaması edilmesi nedeniyle başvurucunun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

4. Em Export Dış Ticaret A.Ş. (2), B. No: 2014/10283, 5/4/2017

Vergi borcuna dayalı olarak motorlu taşıtın haczedilerek satılmamasına rağmen belirli bir sürede iade edilmemesi, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumlar Vergisi, Haciz, İade

Başvurucu kurumlar vergisi borçlarını ödemediğinden otomobili İdarece fiilen haczedilmiştir. Başvurucunun vergi borçlarını ödemesi üzerine İdarece araç üzerindeki hacizler kaldırılmış ve aracın iade edilebileceği bir yazı ile başvurucuya bildirmiştir. Vergi Dairesi, bu defa başvurucunun muhtelif vergi borçları nedeniyle haciz kararı almış ve başvurucunun aracı yeniden fiilî olarak haczedilmiştir. Başvurucu, aracı hakkında ilk uygulanan haciz işlemi nedeniyle uğradığını iddia ettiği maddi zararının tazmini istemiyle İdare aleyhine tam yargı davası açmıştır. Mahkeme, İdarenin haciz sırasında kusurlu veya kanuna aykırı davranmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Başvurucu, aracının sicil kaydına haciz şerhi konulması yerine fiilî olarak el konulmasından yakınmakta ise de, ilgili kanun hükümleriyle vergi dairesine vergi borçlarının ödenmesi için borçlunun menkul mallarının haczedilerek satışı yetkisi tanınmıştır. Dolayısıyla başvurucunun aracına el konulması makul ve olağan bir tedbirdir. Başvurucu ayrıca mezkûr vergi borcuna nazaran kamudan daha yüksek miktarda alacağı olduğunu belirtmişse de, kamudan alacaklı olmak, bu alacakların doğrudan teminat teşkil etmesi anlamına gelmemektedir. Başvurucunun asıl şikâyeti ise haczedilen aracın kanunda öngörülen sürede satışa çıkarılmamasına veya makul bir sürede kendisine iade edilmemesine ilişkindir. Başvurucuya iki yazıyla aracın kendisine teslim edilebileceği bildirilmesine rağmen başvuru aracı teslim almamıştır. Başvurucunun aracına 8/10/2003 tarihinde el konulmuş, aracın iadesi için de 28/1/2005 tarihinde başvurucuya bildirimde bulunulmuştur. Ayrıca, araç üzerindeki haczin başvurucunun vergi borcunu ödemesi üzerine kaldırıldığı da görülmektedir. Bu durumda yaklaşık bir 1 yıl dört 4 ay süren el koyma sürecinin makul olmadığı da söylenemeyecektir.

§ 48. *“Başvurucunun, aracın haciz tarihinden sonra belirtilen süreç boyunca kamuya olan borcunu ödeyerek araç üzerindeki haczi kaldırma imkânı da bulunmaktadır. Nitekim başvuru da hacze konu vergi borcunu ödedikten sonra aracı teslim almanağına kavuştuğu hâlde bu imkânı kullanmamıştır.”*

Başvurucunun aracının haczedilerek el konulması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin, kamunun yararı ile başvuru mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengeyi bozmadığı, müdahalenin meşru amacı ile karşılaştırıldığında ölçülü olduğu anlaşıldığından **Anayasa’nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına ilişkin açık ve görünür bir ihlal bulunmamaktadır.**

5. İlyas Yılmaz, B. No: 2015/1927, 22/3/2018

Satış vaadi sözleşmesine konu taşınmazın vergi borcu yüzünden satılması, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Satış Vaadi Sözleşmesi, Vergi Borcu

M.Y.nin de aralarında bulunduğu arsa sahipleri ile S.S.T. Yapı Kooperatifi arasında arsa payı karşılığı inşaat ve satış vaadi sözleşmesi düzenlenmiştir. Sözleşmeye göre yapılacak binada 18 numaralı bağımsız bölüm M.Y.'ye ait olacaktır. M.Y. ve başvuru arasında 18 numaralı bağımsız bölüm ile ilgili olarak Noterlikte satış vaadi sözleşmesi düzenlenmiştir. Başvurucu, ferağ verilmemesi üzerine M.Y. ve Kooperatif aleyhine asliye hukuk mahkemesinde tapu iptali ve tescil ile tespit davası açmıştır. Mahkeme; davalı Kooperatif yönünden davanın reddine, davalı arsa sahibi yönünden ise davanın kabulüne ve dava konusu taşınmazda inşa edilen binada arsa sahibine düşen 18 numaralı bağımsız bölümün başvurucuya ait olacağının tespitine karar vermiştir. Anılan hüküm kesinleşmiş ve tapuya şerh düşülmüştür. Taşınmazın tapu kaydına M.Y.nin payı yönünden haciz şerhi tescil edilmiş ve satışa çıkarılmıştır. Uyuşmazlık konusu taşınmaz payı, ihale sonucu üçüncü kişilere satılmıştır. Başvurucunun taşınmazın satış işleminin iptali istemiyle açtığı davada işlem iptal edilmiştir. Danıştay Dairesi, temyiz edilen hükmün haczin yapıldığı tarihte taşınmazın M.Y. adına tescilli olduğu ve bu tarihte tapu kaydında herhangi bir satış vaadi sözleşmesi şerhinin de bulunmadığı gerekçesiyle bozulmasına karar vermiştir. Daireye göre, hacizli olarak satış vaadi sözleşmesine konu edilen taşınmazın üzerindeki haczin kaldırılmadığı veya yargı kararıyla iptal edilmediği dikkate alındığında kamu alacağının tahsili amacıyla taşınmazın satışı mümkündür. Bozma ilamına uyan Mahkeme, davanın reddine karar vermiştir.

Bu durumda olayda, başvurunun satış vaadi sözleşmesi kapsamında yargı kararına dayalı olarak edinebilme yönünde meşru beklentisinin bulunduğu anlaşılan uyuşmazlık konusu taşınmaz, kayıt malikinin vergi borcu nedeniyle haczedilerek satılmıştır. Başvurucunun daha önce tapuya şerh edilmiş hacizlere rağmen satış vaadi sözleşmesinin tarafı olduğu ve ayrıca sözleşmenin diğer tarafına karşı dava açarak zararlarını giderebileceği dikkate alındığında özellikle müdahalenin sonucunun kendi kusurunun ağırlığı sebebiyle başvurucuya kendi kusurunun ağırlığı sebebiyle aşırı bir külfet yüklediği anlaşılmıştır.

Sonuç olarak somut olay bakımından başvurunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil denge bozulmadığı için müdahale ölçülü bulunmuş ve başvurunun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

§ 70. "... Elbette ki tapu sicilinde yer almayan bir haciz şerhinin bilinebilmesi çoğunlukla mümkün olamayacağı için böyle bir hacizden haberdar olmayan üçüncü kişilerin ilgili taşınmazlara yönelik hukuki işlem ve tasarruflarının korunması gerekir. Nitekim 4721 sayılı Kanun'un 1023. maddesinde de bu şekildeki iyi niyetli tasarrufların korunması öngörülmüştür. Ancak bunun aksine tapu siciline şerh edilerek herkes tarafından bilinebilir (aleni) kılınan kısıtlamalardan haberi olan üçüncü kişilerin ise bu kısıtlamalara rağmen tasarruflarında bulunmaları hâlinde bunun sonuçlarına katlanması beklenir."

6. Koç Holding Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı, B. No: 2016/15421, 12/11/2019

Başvurucu vakıf tarafından yürütülen faaliyetlerin bir iktisadi teşekkül oluşturduğunun kabul edilmesi sonucunda vergi ziyai cezalı kurumlar vergisi ve geçici vergi tahsil edilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Vergilerin Tarh ve Tahakkuku, Kanunilik , Öngörülebilirlik

Başvurucu Vakıf; üyelerine emekli aylığı, üyelerinin ölümü hâlinde mirasçılarına tazminat ödemek, belirli ihtiyaçlarında kullanmak üzere faizsiz finansman sağlamak ve sağlık sigortası yaptırmak gibi çeşitli imkânlar sağlamaktadır. Vakfın gelirleri ise çalışanların ücretlerinden şirketler tarafından kesilen üye emeklilik kesenekleri ile şirket katkı paylarından oluşmaktadır. Başvurucu Vakıf ile ilgili olarak yapılan vergi incelemesi üzerine düzenlenen raporda, Vakfın yürüttüğü faaliyetler dolayısıyla bir iktisadi işletme olduğu belirtilmiş; vergi ziyai cezalı kurumlar vergisi ve kurum geçici vergisi tarh edilmesi önerilmiştir. Vergi Dairesince yapılan tarhiyatlar üzerine başvuru vergi mahkemelerinde davalar açmış, bu davalar reddedilmiştir.

Derece mahkemeleri kurumlar vergisi yönünden vergilendirme dönemleri itibarıyla yürürlükte olan 3/6/1949 tarihli ve 5422 sayılı mülga Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1.,

§ 71. "...somut olayda Türkiye İş Bankası A.Ş. kararında farklı olarak ilgili kanun hükmünün başvurunun iddia ettiği gibi yorumlandığı emsal bir uygulama veya yargısal içtihat bulunmadığı gibi aksini gösterir yasama tasarrufu ve yargısal kararlar söz konusudur. Üstelik başvuru kendisi veya başka bir kişi ya da kuruluşa gönderilmiş konuya ilişkin herhangi bir özelge veya benzeri bir idari uygulama da gösterememiştir. Bu durumda sırf uzunca bir süre vergilendirme yapılmamış olması yalnız başına müdahalenin öngörülebilir olmadığı sonucuna yol açmamaktadır. İlk derece mahkemesinin ısrar kararı ile Danıştay VDDK kararında değinilen olgular, ilgili içtihadı birleştirme kararı ve yapılan kanun değişikliği ile gerekçesi dikkate alındığında başvuru Vakfın faaliyetlerinin iktisadi teşekkül kapsamında olduğu için kurumlar vergisine tabi tutulması gerektiğine ilişkin müdahalenin öngörülebilir olduğu sonucuna varılmıştır."

5. ve 7. maddelerini kanuni dayanak olarak göstermişlerdir. Başvurucu Vakıftan tahsil edilen kurumlar vergisi ve unsurları ile istisnaları kanunda açıkça yer almaktadır. Buna göre belirtilen düzenleme çerçevesinde başvuru Vakfın faaliyetlerinin kurumlar vergisine tabi olup olmadığını tespit etmek ise ilgili kanun hükmünün belirlenen ölçütler çerçevesinde yorumlanmasını gerektirmektedir. Bu gibi yoruma ihtiyaç duyulan hususları değerlendirme bakımından görevli olan derece mahkemelerince somut olay bağlamında keyfî olarak kabul edilemeyecek biçimde ilgili kanun hükümleri yorumlanmak suretiyle bu tespiti yapıldığı dikkate alındığında müdahalenin dayandığı kanuni düzenlemelerin yeterli ölçüde belirli olduğu sonucuna varılmıştır. Olayda Türkiye İş Bankası A.Ş. kararından farklı olarak ilgili kanun hükmünün başvurunun iddia ettiği gibi yorumlandığı emsal bir uygulama

ma veya yargısal içtihat bulunmadığı gibi aksini gösterir yasama tasarrufu kararları ve yargısal kararlar söz konusudur. Bu durumda sırf uzunca bir süre vergilendirme yapılmamış olması yalnız başına müdahalenin öngörülebilir olmadığı sonucuna yol açmamaktadır. İlk derece mahkemesinin ısrar kararı ile Danıştay Vergi Dava Daireleri kurulu kararında değinilen olgular, ilgili içtihadı birleştirme kararı ve yapılan kanun değişikliği ile gerekçesi dikkate alındığında başvuru Vakfın faaliyetlerinin iktisadi teşekkül kapsamında olduğu için kurumlar vergisine tabi tutulması gerektiğine ilişkin müdahalenin öngörülebilir olduğu sonucuna varılmıştır. Müdahalenin meşru bir amacı olup başvuru, somut olay bağlamında müdahalenin kendisine şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediğini ortaya koyamamıştır.

Bu durumda vergilendirme suretiyle yapılan müdahaleyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

7. Türkiye İş Bankası A.Ş. (9), B. No: 2016/2400, 3/4/2019

Çalışanlar adına yapılan katkı payı ödemelerinin ücret olarak kabul edilmesi sonucu bu ödemeler üzerinden gelir ve damga vergileri tahsil edilmesi vergi inceleme raporunun öğrenilmesiyle birlikte öngörülebilir hâle geldiğinden mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Vergilerin Tarh ve Tahakkuku, Kanunilik, Öngörülebilirlik

Vergi İdaresince Banka ile ilgili olarak 2007-2011 yılları arası dönem için 23/11/2012 ve 1/4/2013 tarihlerinde yapılan vergi inceleme sonucunda çalışanları adına munzam sandığa ödediği katkı paylarının ücret mahiyetinde olduğu değerlendirilmiştir. Bu ödemeler üzerinden cezalı gelir vergisi tarhiyatları ve damga vergisi matrahının eksik hesaplandığı gerekçesiyle cezalı damga vergisi tarhiyatları yapılmıştır. Banka tarafından bu işlemlere karşı vergi mahkemelerinde açılan davalar reddedilmiştir.

Derece mahkemeleri gelir vergisi yönünden 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 1., 2., 61. ve 94. maddelerini; damga vergisi yönünden ise 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 1. maddesi ile ekli (1) numaralı tabloyu kanuni dayanak olarak göstermiştir. Başvurucu Bankadan tahsil edilen gelir vergisine ve damga vergisine dayanak oluşturan ücret tanımı kanunda açıkça yer almaktadır. Bu çerçevede kazuistik bir biçimde ücretlerin tek tek sayılması yerine ücret sayılabilmek ölçütlerine makul bir biçimde yer verilmesi de kanun hükümlerinin belirli olarak kabul edilebilmesi için yeterli görülmelidir. Belirtilen tanım çerçevesinde neyin ücret olup olmadığını tespit etmek ise ilgili kanun hükmünün belirlenen ölçütler çerçevesinde yorumlanmasını gerektirmektedir. Bu gibi yoruma ihtiyaç duyulan hususları değerlendirme bakımından görevli olan derece mahkemelerince somut olay bağlamında keyfi

olarak kabul edilemeyecek biçimde ilgili kanun hükümleri yorumlanmak suretiyle bu tespitin yapıldığı dikkate alındığında müdahalenin dayandığı kanuni düzenlemelerin yeterli ölçüde belirli olduğu sonucuna varılmıştır. Uzun süredir tabi tutulduğu vergi incelemelerinde çalışanlar adına Vakfa yaptığı ödemeler nedeniyle herhangi bir eleştiriye uğramayan başvurucu Bankanın 2012 yılındaki vergi incelemesi sonucunda düzenlenen raporda bu ödemelerinden tevkifatla bulunması gerektiği ortaya konulmuştur. 2012 yılı Aralık ayı sonrası vergilendirme dönemleri itibarıyla banka katkı payı ödemelerinin ücret niteliğinde olduğu ve vergilendirmeye tabi tutul-

§ 59. "Anayasa Mahkemesinin -daha önceki kararlarda da değinildiği üzere- bireysel başvuru kapsamında, vergiye ilişkin hukuk kurallarını yorumlama veya vergisel olay ve olguları değerlendirme gibi bir görevi bulunmamaktadır. Bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereğince delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması derece mahkemelerinin takdirinde olup açık bir keyfiliği olmadığı veya bariz takdir hatası içermediği takdirde bu takdir yetkisine Anayasa Mahkemesinin müdahalesi söz konusu olamaz...Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda derece mahkemelerinin yorumlarının temel hak ve özgürlükler üzerindeki etki ve sonuçlarını değerlendirir."

ması gerektiğine ilişkin müdahalenin öngörülebilir olduğu açıktır. Müdahalenin meşru bir amacı olup başvuru, somut olay bağlamında müdahalenin kendisine şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediğini ortaya koyamamıştır.

Bu durumda 2012 Aralık ayı öncesi vergilendirme dönemleri yönünden müdahale öngörülebilir olmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiş olup bu tarihten sonraki dönem yönünden ise mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

8. Ahmet Nuri Demirsoy ve Annita Demirsoy, B. No: 2014/12080, 6/4/2017

Kıyı bankacılığı sistemine yatırılan mevduattan elde edilen faiz gelirleri üzerinden -Türkiye’de yerleşik olunmadığı ileri sürülmesine karşın- vergi alınması, mülkiyet hakkına yönelik bir açık bir ihlal oluşturmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Tarh ve Cezaları, Mülkiyetin Kullanımının Kontrolü, Kıyı Bankacılığı, Off-Shore, Faiz, Banka Mevduatı

Başvurucuların 2001-2003 yılları arası döneme ilişkin olarak kıyı bankacılığı mevduat hesaplarından faiz geliri elde ettiği gerekçesiyle vergi tarh edilmiş; başvurucular vergi asıllarını fon payı, gecikme faizi ve vergi ziyai cezalarıyla birlikte uzlaşma hükümlerinden yararlanarak ödemişlerdir. Başvurucular ödenen verginin düzeltme yapılarak iadesi için vergi dairesine başvurmuşlar, talepleri reddedilince vergi mahkemesinde davalar açmışlardır. Mahkeme davaların reddine karar vermiştir. Kararların gerekçelerinde, başvurucuların vergilendirme dönemlerinde altı aydan fazla Türkiye’de bulunuklarına değinilmiştir.

Derece mahkemelerince başvurucuların tam mükellef olmaları nedeniyle 193 sayılı Kanun’un 3. ve 4. maddeleri uyarınca söz konusu faiz gelirlerinin gelir vergisine tabi olduğu belirtilmiştir. Somut olayda, başvurucuların altı aydan fazla yurtda bulundukları gerekçesiyle ilgili Kanun hükümlerine göre kıyı bankacılığı mevduat faiz gelirleri üzerinden gelir vergisi tarh ve tahakkuk ettirilmiştir. İlgili kanun hükümleri açık ve net ifadeler içermekte olup hükümlerin anlaşılabilir ve ulaşılabilir olduğunda da tereddüt bulunmamaktadır. Buna göre başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan vergisel mü-

dahalenin kanunilik ölçütünü taşıdığı değerlendirilmiştir. Tam mükellef olduğu kabul edilen kişilerin kıyı bankacılığı mevduat faiz gelirlerinin vergilendirilmesinin, kamu yararına olup meşru bir amaç taşıdığı kuşkusuzdur. Başvurucular, kıyı bankacılığı mevduat faiz gelirlerinden fahiş oranda vergi alındığından yakınmaktadırlar. Ancak başvuru A.D., vergi ziyai cezası, fon payı ve gecikme faizi ile birlikte ödediği toplam tutarı belirtmiş; başvuru A.N.D. ise elde ettiği faiz gelirlerinden yaklaşık %36 oranında vergi aslı ödemiştir. Buna göre uyuşmazlık konusu vergi asıllarının başvurucular üzerinde olağan dışı ve aşırı bir yüke yol açtığı somut olarak ortaya konulmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca

§ 43. “Başvurucular, kıyı bankacılığı mevduat faiz gelirlerinden fahiş oranda vergi alındığından yakınmaktadırlar. Ancak başvuru Annita Demirsoy’un vergi ziyai cezası, fon payı ve gecikme faizi ile birlikte ödediği toplam tutarı belirttiği; başvuru Ahmet Nuri Demirsoy’un ise -verdiği bilgilere göre- elde ettiği faiz gelirlerinden yaklaşık %36 oranında vergi aslı ödediği görülmektedir. Buna göre başvurucuların tarh ve tahakkuk ettirilen vergilerin ceza ve diğer ferilerine ilişkin açık bir şikâyetlerinin de bulunmadıkları dikkate alındığında uyuşmazlık konusu vergi asıllarının başvurucular üzerinde olağan dışı ve aşırı bir yüke yol açtığı somut olarak ortaya konulmadığı değerlendirilmiştir.”

yapılan açık yargılama sonunda tarafların, davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak başvuruçuların mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kamunun yararı ile başvuruçuların mülkiyet haklarının korunması arasındaki adil dengeyi bozmadığı, müdahalenin meşru amacı ile karşılaştırıldığında ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

C. KATMA DEĞER VE ÖZEL TÜKETİM VERGİLERİ

1. *Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş.*, B. No: 2013/28, 25/2/2015

İhtirazi kayıtlı verilen gümrük beyannameleri üzerine fazladan tahakkuk ettirilerek ödenen gümrük ve katma değer vergilerinin faiziyle birlikte geri verilmesi istemiyle açılan davalarda, mahkemece fazladan tahsil edilen kısmın iadesine karar verilmesine rağmen faiz isteminin reddedilmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Faiz Alacağının Ödenmemesi, Gümrük Vergisi İadesi Kamu Alacağı, Alacağın Değer Kaybına Uğratılması

Başvurucu, yurt dışından getirdiği emtianın beyanname tescil işlemlerini tamamlayarak tescil anında idarece belirlenen fiyat üzerinden hesaplanan on altı beyannameyi Mart 2007 ve Ocak 2008 arasında ihtiraz kaydı düşerek tescil ettirmiş; tahakkuk eden gümrük ve katma değer vergilerini ödemiştir. Başvurucu, fazla ödenen vergilerin faiziyle birlikte iadesini talep etmiştir. İdarece taleplerinin reddedilmesi üzerine on altı adet işlemin iptali ile fazladan tahsil edilen vergilerin dava tarihi itibarıyla amme alacaklarına uygulanan faiz oranında işleyecek faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle vergi mahkemesi nezdinde on altı ayrı dava açmıştır. Vergi Mahkemesi davaların kısmen kabulüne, idari işlemlerin iptaline; faiz istemlerinin ise 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 216. maddesine göre yetkili idareler tarafından gümrük vergileri ile bunların ödenmelerine bağlı olarak tahsil edilmiş gecikme faizinin veya gecikme zammının geri verilmesinde idarece faiz ödenmeyeceği kurala bağlandığından reddine karar vermiştir.

Somut başvuruya konu davada idarece vergi adıyla fazla ve yersiz tahsil edilen ve Mahkeme kararıyla iadesine karar verilen bedellerin ödenmesinde 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 216. maddesi gereği faiz uygulanmamıştır. Anı-

§ 50. "... Başvurucu, fazla veya yersiz tahsilât yapıldığı tarihler ile açtığı davaların lehine sonuçlanması sonrasında yapılan iade tarihleri arasında geçen sürede meydana gelen enflasyona bağlı olarak mülkünün değerindeki aşınma nedeniyle mağdur edildiği gibi bu süre zarfında sahibi olduğu ve kendisinden haksız olarak alındığı anlaşılan bedelleri kullanma, tasarruf ederek veya yatırıma dönüştürerek gelirinden yararlanma imkânından da mahrum kalarak mağdur olmuştur..."

lan Kanun maddesi başvuruya konu davanın kesinleşmesinden sonra 22/5/2014 tarihinde iptal edilmiştir. Ülkemizin ekonomik koşulları dikkate alındığında başvurucudan fazla veya yersiz yapılan tahsilâtların tarihi ile iadesi amacıyla açılan davaların başvuru lehine sonuçlanması arasında geçen sürede enflasyona bağlı meydana gelen değer kaybı ve başvurucunun bu süre zarfında kendi mülkünü kullanma, mülkünden tasarruf etme, yararlanma hakkından mahrum

kalması nedenleriyle mağdur olduğu açıktır. Mağduriyete hatalı vergi tahakkuk ve tahsil işlemleri neden olmuş; uygulamanın alacaklı-borçlu ilişkisi, alacaklı başvuru aleyhine ve gümrük/vergi idaresi lehine bozulmuştur.

Bu durumda mezkûr mağduriyetler dikkate alındığında, başvuru üzerinde haklı gösterilemeyecek şekilde orantısız ve aşırı yüke neden olduğu bindiği, ulaşılmak istenen kamu yararı ile başvuru mülkiyet hakkı arasında kurulması gereken adil dengenin bozulduğu anlaşılmakla başvuru **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

2. Murat Çevik (3), B. No: 2013/3244, 226/3/2018

Vergi ve vergi cezası salınması işlemine karşı açılan davanın reddedilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vergilerin Tarh ve Tahakkuku, Vergilerin Tahsili, KDV Tevkifatı, Kantinlerin Kiralanması

Başvurucu Edremit ilçesinde okul aile birliğinden kiraladığı bir ilköğretim okulu kantinin işletmekteyken 2006- 2010 yılları içerisinde bazı vergilendirme dönemlerinde KDV tevkifatı yapmadığı gerekçesiyle resen tarh edilen KDV ve kesilen vergi cezası ile karşı karşıya kalması üzerine bunların iptal edilmesi için belirtilen her yıl için ayrı ayrı vergi mahkemesinde dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (d) bendine göre iktisadi işletmelere dâhil olmayan gayrimenkullerin kiralanmasının KDV'den istisna edildiğini, okul aile birliklerinin tüzel kişiliğinin ve iktisadi işletme niteliğinin bulunmadığı ileri sürerek vergi ve cezanın kaldırılmasını talep etmiştir. Vergi Mahkemesince davalar reddedilmiştir. Karar gerekçelerinde; 3065 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (4) numaralı fıkrası (d) bendine göre iktisadi işletme olmayan gayrimenkullerin kiralanması işlemlerinin KDV'den istisna tutulduğunu ancak olayda işletme hakkı kiralama faaliyeti olduğunu dolayısıyla başvurucudan yapılan KDV tevkifatı ile başvurucuya kesilen vergi cezalarının hukuka aykırı olmadığı belirtilmiştir.

Aynı konuya ilişkin Danıştay KDV'den kaynaklı uyuşmazlıklarını çözmekle görevli dairelerinin içtihatları uyarınca okul aile birliklerinden kiralananan kantinler için kira

§ 53. "... başvurunun, okul aile birliğinden kantin kiralaması işlemi nedeniyle KDV tarhiyatı yapılması üzerine tarhiyatın kaldırılması istemiyle açtığı davalarda "öngörülebilir" husus, vergi yargılamasının da dâhil olduğu idari yargı düzeninde yüksek mahkeme olan ve kararları ülke çapında tüm idari yargı makamlarınca göz önünde bulundurulması ve dikkate alınması gereken Danıştayın KDV'den kaynaklı uyuşmazlıkları çözmekle görevli dairelerinin konu hakkında verdiği kararlardan hareketle okul aile birliklerinden kiralananan kantinler için kira tutarları üzerinden sorumlu sıfatıyla KDV hesaplanmasının mevzuata aykırı olduğu şeklinde karar verileceğidir..."

tutarları üzerinden sorumlu sıfatıyla KDV hesaplanmasının mevzuata aykırı olduğu şeklinde karar vermiştir. Bu bağlamda somut yargılama sürecinde ilk derece mahkemesinin olaya uygulanan mevzuatın yorumlanmasında, Danıştay ilgili dairelerinin yerleşik kararları ve diğer bölge idare mahkemeleri kararlarından farklı ve "öngörülemez" nitelikte bir değerlendirme yaparak davaları reddettiği görülmüştür.

Bu durumda başvuru hakkında yapılan yargılamalar sırasında hukuk kurallarının yorum ve uygulanmasının "öngörülemez" nitelikte olması nedeniyle başvurunun **mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

3. Narsan Plastik San. Tic. Ltd. Şti., B. No: 2013/8324, 23/2/2016

2004 ve 2005 yıllarında satışı gerçekleştirilen plastik kırıkları, çapak, granül gibi hurda ve atıklarının KDV'den istisna olduğu yönünde Defterdarlık tarafından görüş verildiği hâlde daha sonra resen yapılan tarh işlemleri sonucu vergi ödenmesi, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vergilerin Tarh ve Tahakkuku, Vergilerin Tahsili Sigorta Primi, Katma Değer Vergisi, Defterdarlık

Başvurucu, İl Vasıtalı Vergiler Gelir Müdürlüğüne müracaat ederek hurdadan imal ettiği granüllerin plastik hurda gibi katma değer vergisi (KDV) istisnası kapsamında olup olmadığını sormuştur. Cevap yazısında granül hâline getirilen plastik teslimlerinin KDV'den istisna tutulması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, cevaba dayanarak 2004 yılı satışlarını KDV'den istisna tutarak gerçekleştirmiştir. Vergi dairesi, 2004-2005 yıllarında KDV'den istisna tuttuğu plastik granül, çapak ve benzeri ürünlerin istisna kapsamına girmediğini belirtmiş; bu nedenle bu ürünlerin satışına ilişkin KDV beyannamelerini yeniden düzenleyerek başvurmasını istemiştir. Başvurucu düzeltme beyannamesi vermeyeceğini bildirmiştir. Vergi dairesi 2004-2005 yıllarında vergi istisnası uygulanan satışları için resen vergi tarhı yaparak vergi ceza ihbarnamelerini başvurucuya tebliğ etmiştir. Başvurucu, resen tarh edilen vergilerin kaldırılması talebiyle vergi mahkemesinde dava açmıştır. Mahkemece her iki yıla ilişkin resen tarh edilen vergilerin iptaline karar verilmiştir. Danıştay tarafından her iki kararın bozulmasına karar verilmiştir.

Başvurucunun 2005 yılı satışları hakkında resen tarh işleminin dayanağı olan genel tebliğ 31/12/2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu tebliğ hükmü dışında başvurunun satışlarının vergi istisnası dışında olduğunu gösteren bir düzenleme bulunmamaktadır. 2005 yılı işlemlerine esas düzenlemeler başvurunun KDV istisnasından yararlanamayacağını açıkça ortaya koymamış, aksine genel anlamda ayırım yapmaksızın tüm hurda ve atıkları istisna kapsamında saymıştır. Başvurucu da idarenin görüşleri doğrultusunda satışlarını KDV'den istisna tutarak veya kısmen KDV uygulayarak işlemlerini gerçekleştirmiştir. Öte yandan 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 369. maddesine göre anlaşılabilir ve öngörülebilir kanuni dayanağı olmayan konulara ilişkin olarak idarece vergiye tabi olmadığı şeklinde verilen görüşlerin değiştirilmesi ve daha sonra resen vergilendirilme işlemi yapılmasının mülkiyet hakkına yapılacak müdahalenin kanuniliği ilkesine uygun olmayacağı açıktır.

§ 78. "... tebliğ hükmü dışında başvurunun satışlarının vergi istisnası dışında olduğunu gösteren bir düzenleme bulunmamaktadır. 2005 yılı işlemlerine esas düzenlemeler açıkça başvurunun satışlarını KDV istisnasından yararlanamayacağını ortaya koymadığı ve aksine genel anlamda ayırım yapmaksızın tüm hurda ve atıkları istisna kapsamında saydığı gibi başvuru da idareden istediği görüşlerde gösterildiği biçimde satışlarını KDV'den istisna tutarak veya kısmen KDV uygulayarak işlemlerini gerçekleştirmiştir."

Sonuç olarak 2005 yılı vergilendirme dönemi için sonraki yıllarda resen yapılan vergi tarhiyatı işlemlerinde kanuni düzeyde sağlanması gereken öngörülebilirlik ve anlaşılabilirlik sağlanamamış, kanun hükümlerindeki belirsizlik kanun altı idari uygulamalar ve düzenlemeler veya yargısal içtihatlarla da giderilememiştir. Bu durumda 2005 yılında gerçekleştirilen işlemlerin vergilendirilmesi bakımından öngörülebilir ve anlaşılabilir kanuni dayanağın bulunmadığı anlaşılmakla başvurucunun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

4. Arbay Petrol Gıda Turizm Taşımacılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti. ve Arbay Turizm Taşımacılık İthalat İhracat İnşaat ve Organizasyon Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2015/15100, 25/10/2018

İhtirazi kayıtla verilen düzeltme beyannameleri üzerinden yapılan vergi tarhiyatlarına ve cezalarına karşı açılan davaların esas incelenmeden reddedilmeleri, mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sahte Fatura, İhtirazi Kayıt, Düzeltme Beyannamesi

Vergi İdaresince, hakkında vergi tekniği raporu düzenlenen G.D'den yapılan mal ve hizmet alımlarına ait faturaların sahte olduğu belirtilerek başvurulardan bu alımlara isabet eden katma değer vergisinin (KDV)'nin tenzil edilmesi istenmiş, aksi takdirde olumsuz mükellefler listesine alınacakları uyarısı yapılmıştır. Başvurucular anılan listeye girmemek için vergi idaresine farklı tarihlerde ihtirazi kayıtla düzeltme beyannameleri vermişlerdir. Bu beyannameler üzerine Vergi İdaresince KDV, damga vergisi ve gecikme faizi tahakkuk ettirilmiş; vergi ziyai cezası kesilmiştir. Başvurucular, anılan vergi, faiz ve cezaların iptali talebiyle vergi mahkemesinde davalar açmışlardır. Vergi Mahkemesi, yasal süreler geçtikten sonra verilen KDV düzeltme beyanlarına konulan ihtirazi kayıtların, beyannameler üzerinden tahakkuk ettirilen vergiye bir etkisinin bulunmayacağı gerekçesiyle davaları reddetmiştir.

Somut olayda vergi idaresince, başvurulardan KDV beyannamesinde yer alan bazı indirim unsurlarının gerçek bir teslim ya da hizmet ifasına dayanmadıkları gerekçesiyle beyanlarının düzeltilmesi istenmiştir. Başvurucuların faturaların sahte olmadığı ve indirim unsurlarının gerçek olduğu düşüncesiyle bu durumu vergi mahkemeleri önünde tartışma konusu yapabilmeleri için düzeltme beyanına ihtirazi kayıt koyma dışında bir seçenekleri bulunmamaktadır. Vergilendirme işlemine karşı dava açılabilmesi hukuki denetim dışında kalan bir alan oluşturmuştur. Re'sen yapılacak vergi incelemesinin, matrah takdirinin ve buna bağlı olarak vergi tarhiyatının ne zaman yapılacağı da belirsizdir. Bu durumda başvurulardan idari ve yargısal süreç boyunca cezalı vergiyi ödeme baskısıyla karşılaşacaklardır. Somut olayda kendilerinin de kod listesine alınma baskısı altında serbest iradelerini yansıtmayan düzeltme beyannameleri vermek durumunda bırakılan başvurulardan bu işlemlere karşı açtıkları davalar vergi mahkemelerince esasları

§ 65. "Başvuru konusu olayda mal ve hizmet alımında bulunduğu firmanın sahte fatura düzenlediği yönünde tespitler bulunmasından dolayı kendilerinin de kod listesine alınma baskısı altında serbest iradelerini yansıtmayan düzeltme beyannameleri vermek durumunda bırakılan başvurulardan bu işleme karşı açtığı davalar vergi mahkemelerince esasları yönünden incelenmiştir. Bu durumda sahte olduğu ileri sürülen faturalarda yazılı mal ve hizmetlerin gerçekten alınıp alınmadığı, yapılan işin niteliği ve büyüklüğüyle orantılı olup olmadığı araştırılmamış, gerçek durum somut olarak ortaya konulmamıştır."

yönünden incelenmemiştir. Bu durumda sahte olduğu ileri sürülen faturalarda yazılı mal ve hizmetlerin gerçekten alınıp alınmadığı araştırılmamış, gerçek durum ortaya konulmamıştır.

Sonuç olarak başvuruçular, vergilendirme işlemlerini yargı yoluyla denetlettirememişlerdir. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 378. maddesinin düzeltme beyannamesine ihtirazi kayıt konulmasının dava açma hakkı vermeyeceği şeklinde yorumlaması başvuruçuların, müdahalenin hukuka aykırı olduğuna yönelik olarak iddia ve itirazlarını etkin bir biçimde sunamamalarına neden olmuştur. Buna göre somut olayda mülkiyet hakkının öngördüğü usul güvencelerinin sağlanamaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

5. Erbakır Elektrolitik Bakır Mamülleri A.Ş., B. No: 2015/3930, 23/10/2019

Başvurucu hakkında tesis edilen ek KDV tahakkuk işleminin yargı kararıyla iptal edilmesine rağmen fer'i alacak olan gecikme faizinin başvurucudan tahsili mülkiyet hakkını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katma Değer Vergisi, Gecikme Faizi, Düzeltme Talebi

Başvurucu; ithalat işlemlerindeki aracı firma kanalıyla yurt dışındaki muhabir bankaya transfer edilen faiz tutarının ithalde alınan katma değer vergisi (KDV) matrahına dâhil edilmesi için yapılan ek KDV'ye ilişkin itirazın reddine dair işlemin iptali talebiyle davası açmıştır.

Mahkeme, başvuru tarafından gecikme faizine ilişkin kısım için yetkisiz makam nezdinde düzeltme yoluna gidildiğinden, gecikme faizine yönelik itirazın süresinde yapılmadığı gerekçesiyle davanın gecikme faizine ilişkin kısmının reddine karar vermiştir.

Somut olayda asıl borcun varlığı yargı kararıyla sonlandırılmış olmakla birlikte fer'i borç olan gecikme faizinin varlığı devam etmiştir. Tahakkuk ihbarnamesinde işlemin gecikme faizine ilişkin kısmı için itirazın nereye yapılacağı belirtilmemiştir. Gecikme faizi talep edilmesinin bir idari karar olduğu, dolayısıyla idari kararlara ait itiraz prosedürünün işletilmesi gerektiği hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle vergi yükümlüleri sehven yanlış merciye başvurumaktadırlar. Nitekim başvuru sürecine ilişkin hatalı değerlendirmelerin yoğunluğu üzerine mevzuatta değişikliğe gidilerek farklı başvuru süreçleri belirli bir standarda kavuşturulmuştur. Olayda herhangi bir kamu zararı da bulunmamaktadır. Buna rağmen gecikme faizinin tahsili edilmesi, başvurucunun mal varlığından haksız gelir transferi anlamına gelmektedir. Vergi İdaresi, gecikme faizinin kaldırılması ya da iptal edilmesi gibi hak kaybını ortadan kaldıracak araçlara sahip olmasına rağmen bunları kullanmamıştır. Başvurucuya öngörülebilir ve etkili bir başvuru hakkı tanınsaydı asıl alacağın yanında gecikme faizinin de yargı kararıyla kaldırılmış olacağı açıktır.

Açıklanan gerekçelerle Başvuruda **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 56. "Nihayetinde yasama organı da yapılan değişikliklerle önceki düzenlemenin uygulamada gecikme faizinin idari karar tesis edip etmeyeceğine yönelik yorum ve değerlendirme farklılıkları nedeniyle vergi yükümlülükleri nezdinde oluşan belirsizlik hâli sonucu yoğun hak kayıplarının yaşadığını kabul etmiştir."

6. Mehmet Arif Madenci, B. No: 2014/13916, 12/1/2017

Başvurunun ortağı bulunduğu şirkete sunduğu hizmetler dolayısıyla yüklendiği KDV iade alacağının gelir stopaj vergisi borcuna mahsup talebinin anılan şirkete sunulan hizmetlerin KDV istisnası kapsamında olmadığı gerekçesiyle kabul edilmemesi, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Katma Değer Vergisi, Vergilerin Tahsili, Vergi Ziyatı, Kanunilik

Gemi işiyle uğraşan başvuru, tersanecilik faaliyeti yürüten bir limited şirketinin de ortağıdır. Şirket üretilen gemileri yurtdışına ihraç ederken her bir gemi için Hazine Müsteşarlığından yatırım teşvik belgesi ve vergi dairesinden katma değer vergisinden (KDV)'den muafiyet belgesi almıştır. Başvuru, KDV'den muafiyet belgesine istinaden gerçekleştirdiği hizmet teslimlerinden doğan KDV'yi hizmet faturalarına yansıtmayarak kendisi yüklenmiş ve indirim konusu yapamadığı KDV'den doğan iade alacağını işletmesindeki çalışanları için ödemesi gereken gelir vergilerinden mahsup etmiştir. Vergi idaresince Şirket hakkında hazırlanan raporda şirkete yapılan mal ve hizmet teslimlerinin kanuni koşulları taşımadığından KDV'den istisna olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, Şirkete verilen hizmetlerin şirket adına düzenlenen faturalara yansıtılmayarak başvuru şahsi işletmesinde çalışan işçilerden kesilen gelir vergileri için muhtasar beyannameden mahsuben alınan vergilerin tahsiline yönelik ödeme emirleri çıkarılmıştır. Başvuru tarafından KDV hesaplanmaksızın teslim edilen hizmetlere ilişkin KDV için Şirket adına da cezalı KDV tarhiyatları yapılmıştır. Anılan cezalı KDV tarhiyatlarına karşı açılan davalar vergi mahkemesince kabul edilmiştir. Başvuru adına düzenlenen ödeme emirlerine karşı vergi mahkemesinde açılan davalar da reddedilmiştir.

Somut olayda Danıştay Dairelerinin kararları incelendiğinde, işletmede kullanılmayarak yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinde öngörülen "istisna" hükmünün kapsamında olup olmadığı hususuyla ilgili olarak başvurunun ortağı bulunduğu Şirket hakkında yapılan vergi incelemesinden kaynaklanan uyuşmazlıklar dışında Danıştay kararı olmadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla yargı organları ve Danıştay Daireleri, inşa edildikten sonra yurt dışına ihraç edilen deniz araçları bağlamında anılan hükmü ilk kez bu olay vesilesiyle yorumlamışlardır. Ayrıca 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun'la yapılan yasal düzenlemeyle, inşa edilerek satılan gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin de istisna kapsamında

olduğu hususu açıklığa kavuşturulmak suretiyle benzer ihtilafların bir daha yaşanması ihtimali ortadan kaldırılmıştır.

Bu durumda, tek bir olayla sınırlı olarak Danıştay'ın iki Dairesince verilen kararlarıdaki bu içtihat farklılığının kamu düzenini sarsıcı bir etkisinin bulunmadığı, dolayısıyla hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecek şekilde bireylerin hukuka duyduğu güveni sarsıcı bir nitelik arz etmediği anlaşılmakla başvurunun **Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

§ 85. "...Dolayısıyla yargı organlarının ve içtihat mercii olan Danıştay Dairelerinin, sipariş üzerine inşa edildikten sonra yurt dışına ihraç edilen deniz araçları bağlamında anılan hükmü ilk kez bu olay vesilesiyle yorumladıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca 6111 sayılı Kanun'la yapılan yasal düzenlemeyle, inşa edilerek satılan gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin de istisna kapsamında olduğu hususu açıklığa kavuşturulmak suretiyle benzer ihtilafların bir daha yaşanması ihtimalinin ortadan kaldırıldığı görülmektedir..."

7. Berko İlaç ve Kimya San. A.Ş. (2), B. No: 2016/477, 13/6/2019

Başvurucu tarafından ithal edilen ürünlerin ilaçlara yardımcı ve ilaçları tamamlayıcı ürünler olmasına karşın parfümeri ve kozmetik olarak nitelendirilmesi sonucu fazladan özel tüketim vergisi tahsil edildiğine ilişkin yönelik iddia, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İthal Ürünler, Gümrük Tarife ve İstatistik Pozisyonu, Özel Tüketim Vergisi

Başvurucu Şirket; ilaç sektöründe faaliyet gösteren ve üretim faaliyetleri yanında ilaç, ilaçlara yardımcı ve ilaçları tamamlayıcı ürünler de ithal eden bir ticari kuruluştur. Başvurucu, ithal ettiği ürünlerin ilaçlara yardımcı ve ilaçları tamamlayıcı ürünler olmasına karşın parfümeri ve kozmetik olarak nitelendirilmesi sonucu beyan edilenlerden daha fazla özel tüketim vergisi tahsil edildiğinden şikâyetçidir. Başvurucu vergi iadesi istemlerinin zımnen reddi işlemlerine karşı iptal davaları açmıştır. Mahkemeler, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 211. maddesinde öngörülen yolun ancak açık hata hâlinde işletilebileceği gerekçesiyle davaları reddetmiştir.

Olayda başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında dile getirdiği iddia ve şikâyetlere ilişkin uyuşmazlığın çözümü, ithal edilen eşyanın dâhil olduğu gümrük tarife ve istatistik pozisyonunun belirlenmesine bağlıdır. Başvurucunun bu iddiası tarifenin yorumu ile ilgili genel kurallar ve ilgili pozisyonların açıklama notlarının yorumunu gerektirdiğinden ancak 4458 sayılı Kanun'un 242. maddesinde öngörülen usule uygun biçimde vergi tahakkukuna yapılan itirazın kabul edilmemesi üzerine açacağı davada incelenilecek niteliktedir. Başvurucu ise anılan Kanun'un 211. maddesinde öngörülen ve sınırlı bir inceleme alanı bulunan yolu kullanmıştır. Hâlbuki bu yol derece mahkemelerince kabul edildiği üzere vergilerin yanlışlıkla alındığının veya fuzulen tahsil edildiğinin yorum gerektirmeyecek kadar açık olduğu durumlarda işletilebilmektedir. Danıştayın 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesine ilişkin yerleşik içtihadı karşısında mahkemelerin bu yorumunun keyfi ve öngörülemez olduğu da söylenemez. Dolayısıyla başvurunun açtığı davanın iddia ve şikâyetler bakımından etkili bir başvuru yolu olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurunun bireysel başvuru kapsamındaki temel şikâyeti olan gümrük tarife ve istatistik pozisyonunun belirlenmesine yönelik iddiaları bakımından derece mahkemelerince de etkili görülen başvuru yolunu tüketmediği göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre derece mahkemelerinin ilgili hukuk kurallarının yorumuna dayalı bu kararlarının mülkiyet hakkının gerektirdiği usul güvencelerini de ihlal etmediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak başvuru, iddialarının etkili bir biçimde incelenilebileceği 4458 sayılı Kanun'un 242. maddesinde öngörülen yolu tüketmemiştir. Bu sebeple başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

§ 31. "... Etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan anılan hukuk yoluna başvurmaksızın yapılan başvuruların incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir."

Ç. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

1. Gümüşdere İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş., B. No: 2013/5016, 16/4/2015

Vergi dairesince motorlu taşıtlar vergisinin tahsili amacıyla mükellefe ait taşıt aracının haczedilip satışa çıkarılması işlemi, mülkiyet hakkına yönelik bir açık bir ihlal oluşturmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Motorlu Taşıt Vergisi, İhtiyati Haciz, Satış İşlemi

Başvurucu Şirket, vergi dairesince motorlu taşıtlar vergisinin tahsili amacıyla tesis edilen, maliki olduğu taşıt aracının satışı işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkeme, kesinleşip vadesinde tahsil olunamayan vergi borçlarının tahsili amacıyla başvuru adına kayıtlı araç üzerine konulan haciz işlemi üzerine aracın satılmasına dair satış işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Kamu idaresi, başvurusunun kamuya olan borcunun tahsili amacıyla aracına haciz koymuş ve aracın satış işlemlerini gerçekleştirmiş olup, başvuru tarafından bu işlemler nedeniyle ağır ve tahammül edilemez bir yük altına girildiği yönünde bir iddiada bulunulmamıştır. Başvurucu, hacze konu aracın değerinin düşük tutulduğunu iddia etmiş ama aracın değerinin düşük tutulduğu iddiasını ispata yönelik bir delil ortaya koymamıştır. Başvurucu, haciz işleminden itibaren aracın üç ay içinde satılmadığı iddialarında bulunmuştur. Esasında anılan üç aylık süre idareye tanınan bir süre olup, bu sürenin aşılması durumunda satış işleminin yapılamayacağına yönelik bir düzenleme de bulunmamaktadır. Kaldı ki başvurusunun da aracın haciz tarihinden satış tarihine kadar kamuya olan borcunu ödeyerek araç üzerindeki haczi kaldırma imkânı varken bu imkânı kullanmamış ve borcunu ödememesi nedeniyle aracın satış gerçekleşmiştir.

§ 53. "... başvurusunun da aracın haciz tarihinden satış tarihine kadar kamuya olan borcunu ödeyerek araç üzerindeki haczi kaldırma imkânı varken borcunu ödemesi nedeniyle aracın satışının gerçekleştiği görülmekle, başvurusunun iddialarının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir"

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

D. SAYIŞTAY İLAMLARININ İNFAZI

1. *Adil Kocagöz Başvurusu*, B. No: 2016/11518, 13/6/2019

Denetim faaliyeti sonucu tespit edilen kamu zararının Sayıştay tarafından, gerçekleştirme görevlisi olan başvurucudan tazmin edilmesine hükmedilmesi, mülkiyet hakkına yönelik bir açık bir ihlal oluşturmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sayıştay İlamı, Sosyal Denge Tazminatı, Gelir Vergisi,

Başvurucunun görev yaptığı dönemde büyükşehir belediyesi ile sendika arasında sosyal denge sözleşmesi akdedilmiştir. Belediyenin 2011 yılına ilişkin hesaplarının denetiminde Sayıştay tarafından sosyal denge yardımı adı altında yapılan ödemelerden gelir vergisi kesintisi yapılmadığı tespit edilmiştir. Denetçilerce düzenlenen raporda zararın ilgililerden tazminin talep edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sayıştay Dairesi, 317.259,25 TL kamu zararının başvurucunun da aralarında bulunduğu sorumlulardan tazminine karar vermiştir. Kurul'a göre, sosyal denge yardımı adı altında yapılan ödemeler 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na göre ücret niteliğinde olup gelir vergisine tabidir. Kurul ayrıca 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun geçici 14. maddesinin ek ödemelerden yapılacak kesintilere ilişkin bir hüküm içermediğini belirtmiştir.

Sayıştay kararları yargısal anlamda kesin hüküm niteliğindedir. Başvurucu 4688 sayılı Kanun'un mezkûr hükmü uyarınca bu Kanun kapsamında yapılan ödemelerin affedildiğini, dolayısıyla bu ödemelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların Sayıştay tarafından mali yargı konusu yapılamayacağını ileri sürmektedir. Sayıştay; yapılan ödemelerin iadesinin söz konusu olmadığı, uyuşmazlığın bu ödemeler nedeniyle kaynağında kesilmesi gereken gelir vergisine ilişkin olduğu ve 4688 sayılı Kanun ile vergi mevzuatında bu ödemeleri vergiden istisna tutan bir hükmün bulunmadığı sonucuna varmıştır. Başvurucu kanunen yerine getirmek zorunda olduğu bir görevini yapmaması nedeniyle oluşan kamu zararından sorumlu tutulmuştur. Başvurucunun bu sorumluluğu ilgili Kanun hükümlerine göre Sayıştay tarafından tespit edilmiş, başvuru Sayıştay tarafından yapılan yargılamada itirazlarını serbestçe ileri sürme imkânını elde etmiştir. Bunun yanında yargısal makamların kararlarının makul bir değerlendirme içermediği veya keyfi olduğu da başvuru tarafından ortaya konulamamıştır. Başvurucunun tazmin etmekle yükümlü tutulduğu miktar nedeniyle ödeme yapılan personele rücu etme imkânının bulunduğu ve bu bağlamda Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen güvencelerin de sağlandığı gözetildiğinde müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

§ 38. "Başvurucunun tazmin etmekle yükümlü tutulduğu miktar nedeniyle ödeme yapılan personele rücu etme imkânının bulunduğu ve bu bağlamda Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen güvencelerin de sağlandığı gözetildiğinde müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir..."

E. VERGİDE AYRIMCILIK YASAĞI

1. Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018

Vergi idaresince belirli bir konu ve dönem ile sınırlı olarak yapılan bir vergi incelemesinde vergi ziyai cezasının bir mükellef yönünden farklı uygulanması ve bunun tespitine rağmen sonuçlarının giderilmemesi mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık Yasağı, Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Vergi Cezası, Özel Tüketim Vergisi, Objektif ve Makul Sebep

Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı binek otomobiller için altı ay süreyle özel tüketim vergisi (ÖTV) indirimi teşviki uygulanmıştır. Otomobil ve oto yedek parça ticaretiyle iştigal eden başvuru Şirket, indirimin uygulandığı dönemde kendisine veya çalışanlarına yaptığı araç satışları yönünden indirimli oranda ÖTV ödemiştir. Sektörel bazda yapılan bir vergi incelemesi sırasında vergi idaresi bu satışların gerçek dışı olduğunu kabul ederek başvuru Şirkete resen üç kat vergi ziyai cezası ÖTV tarhiyatı yapmıştır. Yapılan şikâyetler üzerine vergi idaresince yapılan araştırmada ise aynı sektörde yer alan diğer şirketler hakkında yalnızca bir kat vergi ziyai cezası uygulandığı tespit edilmiştir.

Aynı sektörde faaliyet gösteren bir kat vergi ziyai cezası kesilen şirketler ile üç kat vergi ziyai cezası kesilen başvuru Şirketin karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde “benzer durumda” ve “kıyaslanabilir” nitelikte oldukları belirlidir. Bu şirketlerden bir kısmı için bir kat vergi ziyai cezası uygulanmasının, hakkında üç kat vergi ziyai cezası uygulanan başvuru yönünden “farklı bir muamele” olduğu açıktır. Şikâyet edilen vergi incelemeleri altı ay gibi sınırlı bir dönemde belli bir sektörde uygulanan indirimin kötüye

§ 77 “Vergilendirmede mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık iddiasının incelenmesinde öncelikle Anayasa’nın 10. maddesi çerçevesinde benzer sebebin ve farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında mülkiyet hakkına müdahale bakımından farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin -vergilendirme bakımından devletin sahip bulunduğu geniş takdir yetkisi de gözönünde tutularak- objektif ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve müdahalenin ölçülü olup olmadığı sorgulanarak sonuca varılacaktır.”

kullanılıp kullanılmadığı gibi spesifik bir konu ile sınırlı olarak yapılmıştır. Somut olayda objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeden mülkiyet hakkına yapılan ayrımcı müdahalenin sonuçları giderilmemiş, bu sonuca sebebiyet veren idarenin işlemleri başvuruca aşırı bir külfet yüklemiştir.

Vergi incelemesi sürecinde yalnızca başvuru şirkete üç kat vergi ziyai cezasının uygulandığı bizzat vergi idaresince tespit edilen olayda **Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa’nın 10. maddesinde güvence alınan ayrımcılık yasağı ihlal edilmiştir.**

F. SOSYAL GÜVENLİK PRİM BORÇLARI

1. Arif Sarıgül, B. No: 2013/8324, 23/2/2016

1999-2002 dönemlerine ait ödenmeyen sosyal güvenlik primleri kaynaklı kamu borcu nedeniyle emekli aylığına haciz konulması, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Emekli Aylığının Haczedilmesi, Kamu Borcu, Sigorta Primi

Başvurucu, 1/10/1999 tarihinde emekli olmuş ve kendisine emekli aylığı bağlanmıştır. Başvurucunun daha önce ortağı ve yöneticisi olduğu şirketin 1999-2002 dönemine ait sigorta prim borçları nedeniyle emekli aylığına 28/4/2008 tarihinde SGK tarafından haciz konulmuştur. Başvurucu, Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açarak maaşına uygulanan haciz işleminin kaldırılmasını ve maaştan kesilen paraların iade edilmesine karar verilmesini talep etmiştir. Mahkemece başvurunun talebi üzerine idare tarafından haciz işlemi kaldırıldığından bu hususta karar verilmesine yer olmadığına, haciz kaldırılana kadar maaştan kesilen paraların iade edilmesine hükmedilmiştir. SGK tarafından 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinin 17/4/2008 tarihli 5754 sayılı Kanun'la değiştirilen birinci fıkrası hükmü uyarınca başvurunun maaşına söz konusu borçlar nedeniyle tekrar haciz konulmuş ve 28/3/2009 tarihinden itibaren başvurunun maaşından kesinti yapılmaya başlanmıştır. Başvurucu anılan işlemin iptali için tekrar dava açmıştır. Mahkemece, haczin dayanağının Kurumun prim, işsizlik sigortası primi ve damga vergisi alacağı olduğundan ve 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinin yürürlüğe girdiği 1/10/2008 tarihinden sonra 28/3/2009 tarihinden itibaren yapılan haciz işlemi hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Başvurucunun emekli aylığına haciz işlemi uygulanabilmesine imkan tanıyan 5754 sayılı ve 17/4/2008 tarihli düzenleme ile 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 8/5/2008 tarihinden sonra 28/3/2009 tarihinde ve ileriye dönük aylıklardan kesinti yapılacak şekilde uygulanan haciz işleminin kanunların geriye yürütülmesi anlamına gelmemektedir. Müdahalenin kanuni dayanaklarının muhtemel sonuçları ileriye dönük işlemler için ön-görülebilir niteliktedir. Somut olayda emekli aylığının dörtte biri hacze konu edilen başvuru, bütünü emekli aylığından veya aylık miktarının belirli bir asgari standardın altına düşmemesine ilişkin güvenceden mahrum bira-

§ 60. "Başvurucunun emekli aylığına 28/3/2009 tarihinden sonra haciz konulmuş ve kesinti yapılmaya başlanmıştır. Bu durumda başvurunun emekli aylığına haciz işlemi uygulanabilmesine imkan tanıyan 5754 sayılı ve 17/4/2008 tarihli düzenleme ile 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 8/5/2008 tarihinden sonra 28/3/2009 tarihinde ve ileriye dönük aylıklardan kesinti yapılacak şekilde uygulanan haciz işleminin kanunların geriye yürütülmesi anlamı taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır."

kılmamıştır. Başvurucunun emekli aylığından Kanun'da öngörülen %25 oranında bir miktar kesinti ile borcunu ödemesi temin edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak yukarıda ifade edilen zorlayıcı nitelikte kamu yararı amacına dayanan düzenlemenin ve başvurucunun emekli aylığına haciz konulması işleminin, başvurucuyu ağır ve tahammül edilemez bir yük altına sokmadığı, müdahalenin amacı ile başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğu sonucuna varılarak başvurucunun **mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

2. Arslan Gedik, B. No: 2014/17217, 14/9/2017

Şirketin kamuya olan borçlarından dolayı başvurunun yetkilisi olmadığı iddia edilmesine rağmen sorumlu tutulması, mülkiyet hakkını ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sigorta Prim Borcu, Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu, Kanuni Temsilcinin Sorumluluğu

Y.Y. Mağazacılık A.Ş. Yönetim Kurulu 5/9/2005 tarihli kararıyla Y. Edirne Şubesinin kapatılmasına karar vermiştir. Y. Mağazacılık A.Ş. Yönetim Kurulu ise 5/9/2005 tarihli kararıyla Edirne'de şube açılmasına ve şube müdürü olarak da başvurunun atanmasına karar vermiştir. Her iki Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri büyük ölçüde aynı kişilerden oluşmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Edirne Şubesinin bulunduğu adreste bazı taşınır malları haczetmiştir. SGK, Edirne Şubesine 2003/3-4-5, 2004/6-9 ve 2006/9-10-11-12. aylara ait sosyal prim borcu ve gecikme zammı için başvurucuya ödeme emri göndermiştir. Başvurucunun iş akdi 16/4/2007 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu, iş mahkemesinde dava açarak ödeme emrinin iptalini talep etmiştir. Mahkeme, başvurucuya gönderilen ödeme emrinin 2003/3-4-5 ve 2004/6 dönemlerine ilişkin kısmının iptaline, ödeme emrinin 2006/9-10-11-12 dönemlerine ilişkin kısmına yönelik talebin ise reddine karar vermiştir.

Başvurucuya göre iddia edilen borç kanuni temsilcisi olduğu Y. Mağazacılık A.Ş. ye değil Y.Y. Pazarlama A.Ş. ye ait olup bu borçtan sorumlu tutulmamalıdır. Bununla birlikte Y.Y. Pazarlama A.Ş. nin Edirne Şubesini 5/9/2005 tarihi itibarıyla kapatma kararı aldığı Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiştir. Gazeteye göre kapatılan Şube, aynı adreste bu defa Y. Mağazacılık A.Ş. adına 5/9/2005 tarihinde açılmıştır. SGK tarafından Şubenin prim ve gecikme zammı borçları için ödeme emri düzenlenmiştir. Ödeme emrinde açık olarak 2006 yılı dönemine ait borçlar gösterilmiştir. Başvurucu, anılan dönem itibarıyla borcu bulunan Şubenin kanuni temsilcisidir. Başvurucu ayrıca borçlu Şirketin mal varlığı mevcut olduğu hâlde borcun doğrudan kendisinden tahsile girilmesi nedeniyle yakınmaktadır. Ancak başvuru bu iddiasını mahkemeler önünde dile getirmiş olup yargılamada bu hususu ispat edememiştir. Borçlu Şubede yapılan haciz sonucu toplam borç tutarına yeter miktarda taşınır malın haczedilemediği görüldüğünden derece mahkemelerinin kararlarının bariz bir takdir hatası içermemektedir. Sonuç olarak 2006 yılına ait prim ve gecikme zammı borçları, başvurunun bu dönemde kanuni temsilcisi sıfatıyla görev yaptığı Edirne Şubesine aittir.

§ 45. "Sonuç olarak uyuşmazlığa konu 2006 yılına ait sosyal güvenlik prim ve gecikme zammı borçlarının, başvurunun bu dönemde "şube müdürü" olarak kanuni temsilcisi sıfatıyla görev yaptığını kabul ettiği anlaşılan Edirne Şubesine ait olduğu görülmektedir..."

Bu durumda başvurunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurunun şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği anlaşılmakla **başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına ilişkin açık ve görünür bir ihlal bulunmadığına karar verilmiştir.**

3. Erol Kesgin, B. No: 2015/11192, 30/5/2019

Temsil yetkisini haiz olmamasına rağmen yönetim kurulu üyesi olduğu şirketin kamuya olan borçlarından dolayı başvurunun sorumlu tutulması, mülkiyet hakkının ihlal etmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sigorta Prim Borcu, Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu, Müstereken ve Müteselsilen Sorumluluk

Başvurucu 21/8/2009 tarihinde şirketin hissedarı olmuş ve Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiştir. Başvurucunun anılan üyeliği 2011 yılında da devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 2009 yılı Aralık ve 2010 yılı Ocak-Ağustos dönemine ilişkin sosyal güvenlik prim ve gecikme zammı borçları için Yönetim Kurulu üyesi sıfatıyla başvurucuya ödeme emri göndermiştir. Başvurucu, iş mahkemesinde SGK aleyhine icra emrine itiraz davası açmış ve ödeme emrinin de iptalini talep etmiştir. Bilirkişi raporunda, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88. maddesine göre borçlu Şirkette Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yapan başvurunun prim borçları ile ferîlerinden Şirketle birlikte müstereken ve müteselsilen sorumlu olduğu belirtilmiştir. Raporda Şirketin prim ve gecikme zammı borçlarının başvurunun Yönetim Kurulu üyeliğinin başladığı tarihten sonraki döneme ait olduğu ve anılan madde uyarınca Kurumun öncelikle Şirkete takip başlatması gibi bir zorunluluğun olmadığı ifade edilmiştir. Mahkeme bu raporla hükme esas alarak davanın reddine karar vermiştir.

Başvurucu, yargılama safhasında tüm iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilmiştir. Başvurucu, yerleşik yargı içtihadına göre kurum alacağından müteselsil sorumluluğun olabilmesi için Yönetim Kurulu üyesi sıfatını taşımanın yeterli olmayıp prim alacağının tahakkuk ettiği ve ödenmesi gereken dönemde temsil ve ilzam yetkisini haiz üst yönetici veya kanuni temsilci olunması gerektiğini belirtmiş ise de bu içtihat 5510 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önceki prim borçları için söz konusudur. Somut olayda başvuru, Şirket Yönetim Kurulu üyesi sıfatıyla üye olduğu dönemdeki prim borçlarının ödenmesini teminen kanunda tanınan yetkiler çerçevesinde müdahale etme ve engelleme imkânına da sahip bulunmaktadır. Başvurucu, hakkında yapılan takibe konu miktarı ödemiş olmakla külli halefiyet prensibi gereği idarenin yerine geçerek iç ilişkide diğer Şirket hissedarlarının payları nispetinde onlara rücu edebilecektir. Başvurucu, kendi payına tekabül eden kısma ilişkin yaptığı ödeme için de Şirket tüzel kişiliğine rücu edebilecektir.

Sonuç olarak başvurunun Yönetim Kurulu üyesi sıfatıyla Şirketin kanuni temsilcisi bulunduğu dönemde Şirkete ait prim borçları ile gecikme zamlarının ödenmemiş olmasından sorumlu tutulmasının başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklememesi nedeniyle **başvurunun Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 64. "Somut olayda başvuru, Şirket Yönetim Kurulu üyesi sıfatıyla, üye olduğu dönemdeki prim borçlarının ödenmesini teminen kanunda tanınan yetkiler çerçevesinde müdahale etme ve engelleme imkânına da sahip bulunmaktadır."

**VIII. MÜLKİYET HAKKINA İLİŞKİN
BAZI ÖZEL MESELELER
A. CEZA YARGILAMASI**

Ozan TURAL

CEZA YARGILAMASI

Anayasa Mahkemesi, ceza hukuku yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahaleleri veya ceza hukuku araçlarıyla mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin şikâyetleri incelemektedir. Bu kapsamda yapılacak inceleme için ise öncelikle mülkün varlığının tespit edilmesi gerekmektedir. Başvurucu açısından ekonomik bir değer taşıyan mülkün varlığı müdahale öncesi duruma göre belirlenecektir. *Eyyüp Baran* başvurusunda, müsadere konusu aracın başvurucu tarafından satılmış olmasına rağmen trafik sicilinde devredilmemiş olması nedeniyle başvurucu açısından hâlen korunması gereken bir menfaatinin mevcut olduğu kanaatine varılmıştır. *Hanife Ensaroğlu* başvurusunda, finansal kiralama sözleşmesi ile kiraladığı otobüse el konulan başvurusunun sözleşme gereğince her türlü faydayı elde etme hakkına sahip olması mülk olarak değerlendirilmiştir. Orman alanına başvurusunun diktiği fıstık ağaçları *Süleyman Başmeydan* başvurusunda, yine tahsis sözleşmesi gereğince dere yatağından çıkarılan malzemeler *Kırca Mühendislik İnş. Turz. Tic. ve San. A.Ş.* başvurusunda mülk olarak görülmüştür. *Orhan Gürel* başvurusunda idari para cezası, *Hamdi Akın İpek* başvurusunda ise kayyım atanan şirket mülk kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, müsadere ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi yoluyla yapılan müdahaleleri mülkiyetin kullanımının kontrolüne ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelemektedir. Suçla mücadele amacı çerçevesinde kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi olduğunu kabul etmektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin gerekliliklerin sağlanması zorunludur. *Bekir Yazıcı* başvurusunda, aracın müsadere kararına karşı başvurucuya etkin bir itiraz hakkı sağlandığı, ayrıca uğradığı zararın tazminine ilişkin olarak hukuk yolların bulunduğu belirtilmiştir. *Arif Güven* başvurusunda, tabloların müzeye verilmesi kararına karşı başvurusunun iddialarının idari ve yargısal süreçlerde karşılanmadığı, dolayısıyla başvurucuya mülkiyet hakkı kapsamında etkin bir itiraz hakkı tanınmadığı sonucuna ulaşılmıştır. *Kırca Mühendislik İnş. Turz. Tic. ve San. A.Ş.* başvurusunda idarenin iyi yönetim ilkesine uygun hareket etmemesi nedeniyle adil dengenin bozulduğuna karar verilmiştir. *Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu* başvurusunda, korunan hukuki yarar ön plana çıkarılarak aracın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi kararına karşı etkin bir itiraz hakkı tanındığı ve başvuru- cuların davranışları ile yaptırıma neden olan eylem arasındaki illiyet bağının mahkemelerce değerlendirildiği açıklanmıştır. *Eyyüp Baran* başvurusunda sattığı aracı resmî olarak devretmemesi karşısında aracın bir suçta kullanılmaması için başvurusunun üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmediği, yine zararının tazmini

için başvuruçunun tazminat davası açabileceği vurgulanmıştır. *Mahmut Üçüncü* başvurusunda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile birlikte verilen müsadere kararına karşı ileri sürülen iddia ve itirazların incelenmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Yine *Süleyman Başmeydan* başvurusunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesi beklenmeden müsadere kararının infaz edilmesinin ölçüsüz olduğu kabul edilmiştir.

Ceza soruşturması kapsamında verilen elkoyma tedbiri nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları bireysel başvurulara konu olabilmektedir. Elkoyma tedbirlerinin suça mücadelede etkili araçlar olduğu ve kamu makamlarının bu alanda geniş bir takdir yetkisi olduğu Anayasa Mahkemesince kabul edilmektedir. Bu yetkinin ise mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri ile sınırlı olduğu hatırlatılmaktadır. *Nuray Işık* başvurusunda belirttiği üzere sona ermiş olan elkoyma tedbirleri yönünden 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen dava yolunun etkili bir iç hukuk yolu olduğu kabul edilmektedir. *Hanife Ensaroğlu* başvurusunda el konulan otobüsün iyi niyetli üçüncü kişi konumunda olan başvuruçuya ait olduğu tespit edilmesine rağmen ve sicile şerh düşülmesi imkânı varken fiilen el konulmasının ölçüsüz olduğu belirtilmiştir. *Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti. ve Yeter Deri Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.* başvurularında, elkoyma tedbirlerinin uzun sürmesi ve ortaya çıkan zararların tazmin edilmemiş olması mülkiyet hakkının ihlaline neden olmuştur. Mal varlığı hakkında uygulanan elkoyma tedbirine karşı usule ilişkin güvencelerin sağlanmamış olması *Ercan Toğrul* başvurusunda mülkiyet hakkının ihlaline yol açmıştır. Terörizmin finansmanı iddiasıyla yürütülen ceza soruşturmasında başvuruçuya ait şirketlere kayyım atamasına konu *Hamdi Akın İpek* başvurusunda etkin bir itiraz hakkı tanınması, kamu makamlarının geniş takdir yetkisine sahip olması, başvuruçunun tutum ve davranışlarının değerlendirilmiş olması karşısında müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi, para cezaları nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarını da incelemiştir. Başvuruçunun mal varlığında azalmaya neden olacak para cezası tutarındaki bedel mülkü oluşturmaktadır. Kanunlarda öngörülen yükümlülüklerle uyulmaması nedeniyle verilen para cezaları mülkiyetin kullanımının kontrolüne ilişkin üçüncü kural kapsamında incelenmektedir. *Züliye Öztürk* başvurusunda, adli para cezası kararının usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğine ilişkin iddia ve itirazların hiç değerlendirilmemiş olmasının mülkiyet hakkının ihlaline neden olduğu belirtilmiştir. *Mustafa Taş* başvurusunda, idari para cezasına karşı başvuruçuya etkin bir itiraz hakkı tanındığı, cezaya yol açan fiilin başvuruçunun kusurundan kaynaklandığı, buna karşı kamu makamlarının özensiz bir tutum ve davranışının bulunmadığı ifade edilmiştir. *Orhan Gürel* başvurusunda yurt dışını çıkarılmak istenen nakit paranın yarısı tutarındaki idari para cezası ölçülü görülmüş iken *Mohammed Kashet ve diğerleri* başvurusunda yurda sokulmak istenen nakit paranın üç buçuk katı oranındaki idari para cezasının ölçüsüz olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, devletin pozitif yükümlölükler kapsamında mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri almasını beklemektedir. Bu kapsamda gerek 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nda gerekse de 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen hükümler ile ceza hukuku araçlarıyla mülkiyet hakkının korunması imkânı sağlanmıştır. *Abdulvahap Taşkın* başvurusunda, kaybolan cüzdanın ve failin bulunması için başlatılan ceza soruşturmasında ciddi açıkların ve bariz eksikliklerin bulunduğu söylenemeyeceğinden mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin yükümlölüklerin yerine getirilmediği sonucuna ulaşılamayacağı ifade edilmiştir. Hisse senetlerinin yok edildiği iddiasıyla başlatılan ceza soruşturmasının kovuşturmaya yer olmadığı kararı ile neticelenmesinin şikâyet edildiği K.Ö. başvurusu, başvuru tarafından ileri sürülen iddialar temellendirilemediğinden kabul edilmez bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaştığı bireysel başvurularda giderim olarak genellikle yargılamanın yenilenmesine karar vermiştir.

1. MÜSADERE / MÜLKİYETİN KAMUYA GEÇİRİLMESİ

a. *Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015

Müsadere nedeniyle uğranılan zararın tazminine dair etkin bir yolun bulunması mülkiyet hakkının korunmasında yeterli bir güvence teşkil eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Müsadere, İyi Niyetli Malikin Korunması

Başvurucunun satın aldığı ve trafik sicilinde adına tescil edilen otomobile gümrük kaçağı eşya olduğu gerekçesiyle el konulmuştur. Başvurucu hakkında kaçakçılık eylemine ilişkin ceza yargılaması sonucunda davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine ve aracın müsaderesine karar verilmiştir.

Başvurucu iyi niyetli olarak satın aldığı aracın müsadere edilemeyeceğini iddia etmiştir. Başvurucu yargılama sürecinde müsadere kararına karşı savunma ve itirazlarını ileri sürebilmiştir. Başvurucunun savunma ve itirazları mahkeme kararında karşılanmıştır. Böylelikle başvurucuya müsadere kararına karşı etkin bir biçimde itiraz edebilme olanağı tanınmıştır. Kimi durumlarda mahkûmiyet kararı verilmese de somut olayda olduğu gibi millî ekonominin korunması ve kara yollarının güvenliğinin sağlanması gibi sebeplerle müsadere kararı verilebilir. Ancak böyle durumlarda iyi niyetli malik yönünden müsadere edilen eşyanın geri kazanılması veya tazminine yönelik etkin bir yolun olup olmadığı belirlenmelidir. Trafik siciline tescil edilen araçlar yönünden idarenin kusursuz sorumluluğu nedeniyle iyi niyetli malikin uğradığı zararın tazminine ilişkin Danıştay içtihadının bulunduğu görülmektedir.

§ 74. "... kaçak eşya, müsaderenin konusu olabilir. Bununla birlikte müsaderenin adil olabilmesi için kaçak eşyanın malikinin davranışı ile kanunun ihlali arasında bir illiyet bağının olması ... ve "iyi niyetli" eşya malikine müsadere edilen eşyaları geri kazanabilme olanağının tanınması ... veya tazmin edilmesi gerek[mektedir]... Bu kural aynı zamanda kaçakçılık suçundan mahkûm edilmeyen eşya maliki için de uygulanmalıdır..."

Dolayısıyla aracın müsaderesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini için etkin bir tazminat yolunun bulunduğu da dikkate alındığında müdahale başvurucuya kişisel ve aşırı bir külfet yüklenmediğinden **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

b. Kırca Mühendislik İnş. Turz. Tic. ve San. A.Ş., B. No: 2014/6241, 29/9/2016

İdarenin tutum ve davranışları değerlendirilmeden tüm sorumluluğun başvuru üzerinde bırakılması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, İdari Elkoyma, İyi Yönetişim

Dere ağızlarının temizlenmesi ve malzemenin çekilmesi için idare ile yapılan tahsis sözleşmesi lehtar tarafından başvuru Şirkete devredilmiştir. Söz konusu devre ilişkin protokoller kamu makamlarınca uygun bulunmuştur. Başvuru faaliyete başlamış ve malzeme bedelinden idareye devlet hakkı bedeli olarak ödeme yapmıştır. Bir süre sonra tahsis sözleşmesine aykırı olarak faaliyette bulunulduğu iddiasıyla idare tarafından başvuru Şirkete para cezası verilmiş ve elindeki malzemeye maden mevzuatı kapsamında el konulmuştur. Başvurucunun idari para cezasının iptali için açtığı dava kabul edilmiş, buna karşın elkoyma işlemine karşı açtığı dava ise reddedilmiştir.

Başvuru, idare tarafından uygun bulunan tahsis sözleşmesi ve protokoller kapsamında faaliyette bulunduğunu ileri sürmüştür. Ruhsatsız çalışma olmadığından müdahalenin kanuni dayanağı bulunmadığı iddiasının ölçülülük incelemesiyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Maden alım hakkına ilişkin tahsis kararını başvuru-cuya devreden protokol, kamu makamlarınca uygun bulunmuştur. Başvuru Şirket protokolde öngörülen bedelleri ödemiş, maden sevk fişleri idare tarafından başvurucuya teslim edilmiş ve başvuru faaliyete başlayarak çıkarılan malzeme bedelinin %4'ünü devlet hakkı olarak idare hesabına yatırmıştır. Ruhsat olmadığı ve protokol hükümlerine aykırı davranıldığı gerekçesiyle başvuru hakkında verilen idari para cezası, başvurucunun faaliyetlerinin önceden bilindiği ve cezanın iyi niyet kurallarıyla bağdaşmadığı belirtilerek iptal edilmiştir. Bu çerçevede kamu makamlarınca onaylanan protokol kapsamında yine kamu makamlarının bilgisi, rızası, gözetim ve denetimi altında madencilik faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Çıkarılan malzemeye başvurucunun ruhsatı bulunmadığı gerekçesiyle faaliyet başladıktan sekiz ay sonra el konulmuştur. Eğer maden çıkarmada hukuka aykırılık varsa bunda idarenin kusurunun bulunduğu anlaşılmıştır. İyi yönetim ilkesine uygun hareket edilmediği, idarenin eylem ve işlemlerinin tutarlı olmadığı görülmektedir.

Müdahale, kamu yararı ile başvuru-cunun mülkiyet hakkı arasındaki adil dengeyi başvuru aleyhine bozduğu ve başvuru üzerinde aşırı bir yüke sebep olduğundan **mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.**

§ 75. "İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığının tespitinde; hatalı işlemde idarenin payı, idarenin hatalı işlem karşısındaki tutumu, işlemin fark edilmesinde geçen süre, hatalı işlemin düzeltilmesinde takip edilen yöntem ile hatanın sorumluluğunu paylaşırma ve muhataba ceza uygulanması gibi hususların değerlendirilmesi gerekmektedir."

c. Eyyüp Baran, B. No: 2014/8060, 29/9/2016

Kişinin kusur derecesi ile özen durumu ve etkin bir itiraz hakkı tanınmış olması dikkate alındığında göçmen kaçakçılığında kullanılan aracın müşadere edilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Suçla Mücadele, Müsadere, Kişinin Tutum ve Davranışları, Etkin İtiraz Hakkı

İçinde yabancı uyruklu kişilerin olduğu ve bedeli karşılığında üçüncü kişiye sattığı ancak trafik siciline hâlen başvuru adına kayıtlı olan minibüs kaza yapmıştır. Araç sürücüsü olay yerinden kaçmıştır. Göçmen kaçakçılığı suçundan başlatılan ceza soruşturması kapsamında trafik siciline şerh verilmek suretiyle el konulan araç yedimin sıfatıyla başvurucuya teslim edilmiştir. Cumhuriyet başsavcılığı diğer şüphelilerle birlikte başvuru göçmen kaçakçılığı suçundan cezalandırılmasını ve minibüsün müşadere edilmesini talep etmiştir. Ceza mahkemesi başvuru beraatine ancak göçmen kaçakçılığı suçunda kullanıldığı gerekçesiyle aracın müşaderesine karar vermiştir. Müsadere yönünden başvuru temyiz istemi reddedilmiştir.

Minibüsün satış sözleşmesi resmî şekilde yapılmadığından satış geçersizdir. Aracın mülkiyetinin henüz satın alana geçmemiş olması ve sözleşmenin hukuken geçersiz olması nedeniyle başvuru devlete ve üçüncü kişilere karşı sorumluluğu devam etmektedir. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinde düzenlenen müşaderenin kanuni bir dayanağı olduğu ve suçla mücadele amacı taşıdığı tartışmasıdır. Başvuru, ceza yargılamasına katılmış; savunma ve itirazlarını ileri sürebilmiş ve bunlar mahkemece değerlendirilmiştir. Başvuru müşadere kararını temyiz edebilmiştir. Böylece başvuru, müşadere kararına karşı etkin bir biçimde itiraz edebilme imkânına kavuşmuştur. Başvuru, aracını göçmen kaçakçılığı suçunda bizzat kullanmamıştır. Bununla birlikte bu aracını haricen bir

§ 94. "...trafik siciline adına kayıtlı aracın göçmen kaçakçılığı suçunda kullanıldığı gerekçesiyle müşadere edilmesi nedeniyle başvuru mülkiyet hakkına yapılan müdahale bakımından müdahalenin yasal olup "göçmen kaçakçılığının önlenmesi" yönündeki meşru amacının da mevcut olduğu, başvuru müşadereye ilişkin itirazlarını ve savunmalarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanındığı, geçersiz satış sözleşmesiyle aracı işleten sıfatıyla bir başka kişiye teslim eden başvuru müşadereye yol açan olaydaki kusur derecesi ile özen durumu dikkate alındığında ve ayrıca başvuru geçersiz satış sözleşmesi nedeniyle borçlar hukuku kuralları çerçevesinde aracı haricen sattığı kişiye karşı genel hükümlere göre dava açabilme olanağı da bulunduğu"

başka kişiye satarak rızasıyla bu kişiye teslim etmiş ve aracın kullanımı ile işletilmesine ilişkin tasarrufu aracı devrettiği kişiye bırakmıştır. Bu durumda başvuru ortaya çıkabilecek sonuçlara katlanabileceğini öngörmesi gerekirdi. Başvuru bu hâliyle üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmedigi anlaşılmaktadır. Öte yandan başvuru borçlar hukuk çerçevesinde harici satış sözleşmesi kapsamında aracı sattığı kişiye karşı dava açma imkânı bulunmaktadır.

Dolayısıyla müdahalenin başvuru kişisel ve aşırı bir yük altına sokmadığı, müdahalenin amacı ile başvuruya yüklenen külfetin orantılı olduğu ve **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.**

ç. Arif Güven, B. No 2014/13966, 15/2/2017

Müsadere nedeniyle uğranılan zararın tazminine dair etkin bir tazminat yolunun bulunması mülkiyet hakkının korunmasında usulü bir güvence teşkil eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Müsadere/ Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, Etkin İtiraz Hakkı, İyi Niyetli Malikin Korunması, Tarihi Eser

Başvurunun yurt dışından satın alıp yurda sokmaya çalıştığı Geç Roma Dönemi'ne ait dört adet mozaik tabloya kolluk görevlilerince el konulmuş ve müzede koruma altına alınmıştır. Kaçakçılık suçundan yapılan ceza yargılaması sonucunda sanık olarak yargılanan başvuru hakkındaki dava zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmıştır. Mozaik tabloların ise korunması gerekli eski eser niteliğinde olduğu gerekçesiyle müzeye verilmesine karar verilmiştir. Başvurucu, hakkındaki 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na muhalefet suçu yönünden tefrik edilen ceza davasında da beraat etmiştir. Başvurucunun ikramiye ödenmesi veya eserlerin iadesi talebiyle açtığı idari dava reddedilmiştir.

Başvurucu herhangi bir suçtan mahkûm edilmemiştir. Tabloların müzeye verilmesine ilişkin kararda kanuni dayanak ve gerekçe gösterilmemiştir. Yine başvurunun tutum ve davranışları ile iddia edilen kanuna aykırılık arasındaki ilişki yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. İdari yargılamada da tabloların mülkiyetinin devlete ait olduğu tespit edilmemiştir. Başvurucu, yurt dışından kültür varlığı getirmenin serbest olduğu yönündeki kanuni düzenlemeye dayanmış ve iyi niyetle elde edip yurda soktuğu eşyaların iadesi veya tazminini talep etmiştir. Buna karşı cezai ve idari yargılamayı kapsayan sürecin bütününe bakıldığında başvurunun iddia ve savunmalarının yeterli ve makul bir şekilde karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Kamu makamlarının kültür varlıklarının korunmasında geniş bir takdir yetkisi olmakla birlikte başvurunun iddialarının idari ve yargısal süreçler boyunca yeterli karşılanmadığı, dolayısıyla başvurucuya mülkiyet hakkı kapsamında etkin bir itiraz hakkı tanınmadığı görülmektedir.

Müdahalenin kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkı arasındaki adil dengeyi başvuru aleyhine bozduğu, başvuru aşırı ve orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle **mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.**

§ 69. "... mülkiyet hakkına yapılan bu müdahale ve sınırlamanın, belirlenen meşru amaç doğrultusunda kanuna dayalı olarak ölçülülük ilkesi ve kamu yararı ile bireyin hakları arasında olması gereken adil denge de gözetilerek yapılması zorunludur. Bunun için de öncelikle malike, uygulanan tedbirlere karşı savunma ve itirazlarını etkin biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması, bunun için de söz konusu iddia ve savunmaların makul biçimde karşılanması ve ayrıca malikin iyi niyetli olduğunun tespit edilmesi durumunda zararının tazmini gerekmektedir. Bu gerekliliklere uyulduğu takdirde mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçülü olacaktır."

d. Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu, B. No 2014/5167, 28/9/2016

Doğal hayatın korunması amacı kapsamında kaçak avlanmada kullanılan aracın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi, etkin bir itiraz hakkı ve başvurucuların davranışı ile yaptırıma neden olan eylem arasında illiyet bağının değerlendirilmesi hallerinde mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, Meşru Amaç, Av ve Yaban Hayatının Korunması, Başvurucunun Tutum ve Davranışları

Başvurucu Bilal Çavuşoğlu pick-up cinsi aracı kullanarak gece far avı yöntemiyle iki yaşında bir yaban tavşanı avlamıştır. Kolluk görevlilerince yapılan kontrolde kaçak avcılık faaliyetinde bulunduğu gerekçesiyle başvuru Bilal Çavuşoğlu'nun eşi olan diğer başvuru Fatma Çavuşoğlu adına tescilli araca el konulmuştur. Araç yediemin sıfatıyla Bilal'e teslim edilmiştir. Orman idaresi, kabahatin konusunu teşkil ettiği gerekçesiyle aracın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar vermiştir. Başvurucuların itirazını inceleyen ceza mahkemesi, aracın yasak avlanma faaliyetinde kullanıldığının sabit olduğunu belirtmiştir. Mahkeme; başvuru Fatma Çavuşoğlu'nun av tüfeğini alıp gece yarısı araçla dışarı çıkan eşi Bilal Çavuşoğlu'nun avlanmaya gittiğini bilmemesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu değerlendirerek itirazları reddetmiştir.

Aracın eylem ile bir ilgisi olmayan başvuru Fatma Çavuşoğlu'na ait olduğu ve bir adet tavşan avlanmasından ibaret fiil nedeniyle aracın mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin orantısız olduğu ileri sürülmüştür. Av ve yaban hayatı kaynaklarının zarar görmesini engellemek, bu amaçla tedbirler almak ve caydırıcılığın sağlanması için yaptırımlar uygulamakta kamu yararı bulunmaktadır. Başvurucular mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararına yönelik iddia ve itirazlarını ortaya koyabilmiş, mahkemelerce bunlar incelenmiş ve yaptırım denetlenmiştir. Böylece başvuruculara etkin bir itiraz hakkı tanınmıştır. Başvurucuların davranışları ile yaptırıma neden olan eylem arasındaki illiyet bağı itirazı inceleyen mahkemece değerlendirilmiştir. Aracın

mülkiyetinin kamuya geçirilmesi sonucuna yol açan kabahatle ekonomik bir menfaat değil parasal bir değer atfedilemeyecek bir kamusal menfaat korunmaktadır.

Dolayısıyla müdahalenin av ve yaban hayatı kaynaklarının korunmasına ilişkin kamu yararına dayalı meşru amaç ile başvuru kamusal menfaatleri arasında olması gereken adil dengeyi bozmadığı ve ölçülü olduğu değerlendirilerek **mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.**

§ 86. "...orantılılık incelemesi yapılırken müsadereye veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilen eşya ile suçun maddi konusu arasında mekanik bir değer karşılaştırılması yapılması yeterli değildir. Suçun veya kabahatin hukuki ve maddi konusu, toplumdaki etkisi, faile sağladığı yarar ve mülk sahibinin kusurlu davranışının etkisi gibi hususlar da birlikte değerlendirilmelidir. Bütün bu unsurlar her somut olay bakımından ve olayın özel koşulları gözetilerek irdelenmelidir."

e. **Mahmut Üçüncü, B. No: 2014/1017, 13/7/2016**

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile birlikte verilen müsadere kararına karşı etkin bir itiraz hakkı tanınmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Müsadere, Etkin İtiraz Hakkı

Başvurucu hakkında izinsiz olarak maden ocağı tesisleri kurmak suretiyle orman alanlarının işgali, ormandan faydalanma ve orman içine yerleşilmesi suçlarını işlediği iddiasıyla ceza soruşturması başlatılmıştır. Ceza kovuşturması sonucunda başvurucu hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve suça konu yerde bulunan yapıların müsadere kararına karar verilmiştir. Başvurucunun karara karşı yaptığı itiraz ağır ceza mahkemesince reddedilmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kesinleştirilerek yapılar yıkılmak suretiyle müsadere kararı infaz edilmiştir.

Başvurucu hakkındaki iddianamede müsadere talebinde bulunulmadığı gibi yargılama sırasında da başvurucuya ek savunma hakkı verilmemiştir. İlk derece mahkemesi kararında başvurucunun olası müsadere kararının ölçüsüz olacağına ilişkin itirazları karşılanmamış ve müsadere kararının gerekçesi açıklanmamıştır. Hükme karşı gidilen itiraz yolunda da müsadere kararı hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığı, sadece mahkûmiyet ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarına ilişkin değerlendirme yapıldığı görülmüştür. Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı temyiz yolunun kapalı olduğu anlaşılmıştır. Son olarak müsadere kararının 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin hangi fıkrasına göre verildiği gösterilmemiş ve yargılama nihai olarak sona ermeden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesiyle birlikte müsadere kararı infaz edilmiştir.

Müsadere kararına karşı iddia ve itirazların ileri sürülebilme olanağı etkin bir şekilde tanınmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 94. "Ormanların korunması ve orman alanlarında izinsiz yapılaşmanın önlenmesi amacıyla orman içinde yapılan izinsiz bina ve tesislerin müsadere edilmesi öngörülebilir. Bu amaçla uygulanan müsadere yaptırımının ölçülü olabilmesi için Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen güvencelerin sağlanmış olması gerekmektedir. Nitekim başvuru da müsadere kararının, adil olmayan bir yargılama sonucunda keyfi olarak verildiğinden yakınmaktadır. Bu güvenceler kapsamında öncelikle başvurucuya müsadere kararının kanuna aykırı olarak veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin itirazlarını ve savunmalarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınip tanınmadığı değerlendirilmelidir."

f. **Süleyman Başmeydan [GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019**

Ceza yargılaması sonucunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile birlikte verilen müşadere kararının derhal infaz edilmesi müşkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Müşkiyetin Kullanımın Kontrolü, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Müşadere, Etkin Bir İtiraz Hakkı

Orman alanına fıstık ağacı diktiği iddiasıyla başvuru hakkında ceza yargılaması yapılmıştır. Ceza mahkemesi orman kadastrosu sınırları içinde işgal ve faydalanma suçunu işlediği gerekçesiyle başvuru kişinin cezalandırılmasına ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Mahkeme ayrıca suçta konu alanda bulunan fıstık ağaçlarının müşaderesine hükmetmiştir. Başvuru kişinin HAGB kararına itirazı reddedilmiştir. Müşadere kararını temyiz edilmesi üzerine Yargıtay ceza dairesi HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu ve kararın temyizinin ise mümkün bulunmadığını belirterek dosyayı iade etmiştir. HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte müşadere kararı infaz edilmiştir.

§62. "Kanun koyucu müşadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müşadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebilir. Ancak yapılan düzenlemenin ve uygulamanın Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen müşkiyet hakkının korunmasına ilişkin gerekliliklere uygun olması ve bu çerçevede yeterli usul güvencelerini içermesi zorunludur. Buna göre kanun koyucu her hâlde temyiz imkânı tanımak durumunda değilse de böyle bir imkânın tanınmış olması hâlinde askıya alınması, diğer bir deyişle müşaderenin hukuka uygun olup olmadığı hususunun kesinleşmesinin geriye bırakılması belirli güvenceleri içermeyen takdirde müdahaleyi ölçsüz kılar. Anayasa Mahkemesi müdahalenin mülk sahibine aşırı bir külfete yol açmaması için mülkün kullanımının geçici olarak da olsa sahibine bırakılması veya bunun mümkün olmadığı durumlarda tazminat ödenmesi gibi mülk sahibinin zararını giderici yolların mevcut olup olmadığını tespit etmek durumunda"dır."

Mülkün varlığı müşadere yoluyla yapılan müdahale öncesi duruma göre tespit edilmelidir. Müşadereye konu ağaçların başvuru tarafından dikildiği ve kendisine ait olduğu tartışma konusu değildir. HAGB kararı verilmekle hüküm askıda olduğundan başvuru kişiye ait ağaçların kanuna aykırı olarak dikilmiş oldukları hususu ise henüz kesinleşmemiştir. Dolayısıyla ağaçlar yönünden başvuru kişinin Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mevcut bir mülkü bulunmaktadır.

Müşadere kararı hükmün bir parçası niteliğinde olduğundan HAGB kararıyla birlikte verilmesi hâlinde müşadere kararının askıda bir karar olduğu kabul edilmektedir. Yargıtay içtihadında müşadere tedbirinin hüküm açıklanmaya kadar hukuki sonuç doğurma yeteneği bulunmadığı belirtilmektedir. Bu durumda ancak hükmün açıklanması veya denetim süresi sonunda davanın düşmesine karar verilmesi durumunda müşadere kararına karşı

kanun yoluna gidilebilecektir. Müşaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin açık bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Başvurucunun yargılama sonucunda verilen karara itirazı HAGB koşullarıyla sınırlı olarak incelenmiştir. Ceza yargılaması nihai olarak sona ermeden HAGB kararının kesinleşmesi ile birlikte müşadere kararının infazına girişilmiştir. Mülkün kullanımının geçici olarak sahibine bırakılması veya tazminat ödenmesi gibi mülk sahibinin zararını giderici yollar mevcut değildir. Dolayısıyla müşadere kararına karşı itirazları ileri sürebilecek temyiz yolu askıya alınmış ve HAGB kararı ile birlikte infaza girişilmiştir.

Müşadere yoluyla yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, başvurucunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

2. EL KOYMA VE BENZER TEDBİRLER

a. **Nuray Işık, B. No: 2014/7561, 28/9/2016**

Ceza yargılamasında iyi niyetli üçüncü kişi olduğu tespit edilen başvurucu hakkında daha hafif bir araçla tedbir uygulanabilecekken el koymanın fiilen devam etmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, El koyma, Etkili İç Hukuk Yolu, Koruma Tedbiri Nedeniyle Tazminat

Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması ile suç örgütüne üye olma suçlarından yürütülmekte olan bir ceza soruşturması kapsamında başvurunun aracına, kişisel eşyalarına ve 50.000 TL tutarında mevduat hesabına el konulmuştur. Ceza mahkemesi el koymanın kaldırılması talebini reddetmiştir. Mevduat hesabına ilişkin tedbirine itirazı inceleyen itiraz mercii ise tedbiri 19.907 TL ile sınırlandırmıştır. Ceza yargılaması devam ederken başvuru bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucu, elkoyma tedbirinin gerekçesiz olarak hukuka aykırı bir şekilde uygulandığını ve suçun konusunun değerine göre orantısız olduğunu şikâyet etmiştir. Soruşturma aşamasında verilen aracı ve kişisel eşyaları hakkındaki tedbir kararlarına karşı, yine kovuşturma aşamasında bu tedbirlerin kaldırılması taleplerinin reddine ilişkin ara kararlara karşı başvuru, etkili olan itiraz yoluna başvurmamıştır. Başvurucu, mevduat hesabına elkonulması tedbiri yönünden ise itiraz kanun yoluna gitmiş ve tedbir 19.907 TL ile sınırlandırılmıştır. Başvurunun iddia ettiği ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini

sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise öncelikle bu yolu tüketmesi zorunludur. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi kapsamında elkoyma tedbiri nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin Yargıtay içtihatları bulunmaktadır. Elkoyma tedbirinin kanuna aykırı ve ölçüsüz uygulandığına ilişkin zararlarının tazmini bakımından etkin bir yol olan tazminat davası açılmadığından başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Elkoyma tedbirine karşı etkili bir iç hukuk yolu öngören itiraz ve tazminat yoluna gidilmemiş olduğu anlaşılmakla **başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 68. "...başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiasına konu aracına ve kişisel eşyalarına el konulmasına veya bu eşyalar üzerindeki tedbirlerin kaldırılmasına ilişkin taleplerinin reddine ilişkin kararlara karşı olağan kanun yolu olan itiraz yoluna başvurmadiğı, başvurunun banka hesabındaki parası hakkında uygulanan el koyma koruma tedbirine karşı yaptığı itirazın ise kısmen kabul edilerek tedbirin suçun konusunun değeri ile sınırlandırıldığı, el koyma tedbirinin kanuna aykırı ve ölçüsüz uygulandığına ilişkin olarak ise zararlarının tazmini bakımından etkin bir yol olan 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunma imkanının bulunduğu."

b. Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti., B. No: 2015/947, 15/11/2018

Elkoymaya ilişkin tedbir sürecinin ivedilikle yürütülmemesi ve bundan dolayı ortaya çıkan zararın giderilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Geçici Koruma Tedbirleri, El koyma Tedbiri, Tedbirin Uzun Sürmesi, Zararın Giderilmemesi

Kaçak olduğu tespit edilen başvuru Şirkete akaryakıt ve akaryakıt naklinde kullanılan araçlara 23/5/2000 tarihinde zapt edilmiştir . Fiilen el konulan akaryakıt teminat karşılığında 23/8/2000 tarihinde iade edilmiştir. Araçlar yönünden ise trafik siciline satılamaz ve devredilemez şerhi konulup başvuruca bırakılmak suretiyle 2/6/2000 tarihinde el koyma kararı verilmiştir. Başvuru Şirket yetkilisi ve şoförlerinin kaçakçılık suçundan yargılandığı ceza davasında zamanaşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılması, araçların müsadereğine yer olmadığına ve şerhlerin kaldırılmasına hükmedilmiştir. Temyiz edilen karar onanmış ve 4/7/2011 yılında trafik siciline şerh kaldırılmıştır. Başvurucunun elkoyma tedbiri nedeniyle uğradığı zararın tazmini için açtığı dava, ceza yargılamasında verilen elkoyma kararının haksız olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvuru hem akaryakıtın zamanında uygun depolara boşaltılmaması nedeniyle hem de trafik siciline şerh verilmek suretiyle elkonulan araçları işletmemesi nedeniyle zarara uğradığını ileri sürmüştür. Suçla mücadele amacı kapsamında elkoyma tedbirinin elverişli bir araç olduğu açıktır. Akaryakıt ve araçlara yargılama süresi boyunca fiilen el konulması yerine akaryakıt iade edilmiş ve araçların trafik siciline şerh konulmuştur. Bu bağlamda takip edilen amacı gerçekleştirmek için en uygun araçların kullanıldığı anlaşıldığından müdahalenin gerekli olmadığı söylenemeyecektir. El konulan akaryakıt kısa bir süre sonra teminat karşılığında iade edildiğinden akaryakıtın iadesi için geçen süre makul sayılabilecektir. Buna karşı başvuru araçlar üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlayan tedbirin yaklaşık 11 yıl 1 ay devam etmiştir. Bu süre başvuru mülkünde yıpranma ve değer azalışı gibi olumsuz ekonomik sonuçlarla karşılaşmasına neden olmuş ve makul olandan daha fazla bir zarara uğratmıştır. Açılan tazminat davasında ise tedbirin uzun sürmesi yönünden değerlendirilmeyip sadece el koymanın hukukiliği ile sınırlı bir inceleme yapılarak sonuca varılmıştır.

Tedbir süreci ve zararın tazmin edilmemesi başvuru şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemiş, müdahalenin meşru amacının dayandığı kamu yararı ile başvuru mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil dengen başvuru aleyhine bozulmuştur. Başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür. Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 66 "Suçla mücadele bağlamında ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması ve bu tedbirler kapsamında somut olayda olduğu gibi araçlar üzerinde belirli bir süreyle hukuki tasarruflarda bulunulmasının sınırlandırılması bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi mevcut ise de bu tedbirlerin uygulanmasının mülk sahibine kaçınılmaz olandan aşırı bir külfet de yüklememesi gerekmektedir. Bu doğrultuda mülkiyet hakkına yönelik olarak uygulanan tedbir süreçlerinde kamu makamlarının makul derecede ivedilik ve özen koşullarına uygun hareket etmeleri beklenir. Diğer bir deyişle tedbiri uygulayan kamu makamlarının söz konusu tedbirin başvuru mülkiyet hakkına etkilerini de gözetmesi ve ölçüsüz bir müdahaleye yol açmaması gerekmektedir."

c. Yeter Deri Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş., B. No: 2015/8867, 21/2/2019

Fiilen el konulan tekstil ürünlerinin kaçak olmadığı tespit edilmesine rağmen fiilen el koyma dışında daha hafif bir aracın tercih edilmemesi ve ortaya çıkan zararın giderilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Geçici Koruma Tedbirleri, El koyma Tedbiri, Kaçakçılık, Zararın Giderilmemesi,

Başvurucu Şirketin ihraç etmek istediği tekstil ürünlerine gümrük kaçağı olduğu iddiasıyla 15/7/1999 tarihinde el konulmuştur. Gümrük kaçaklığı suçlamasıyla yapılan yargılamada ürünlerin kaçak eşya niteliğinde olmadığı yönündeki bilirkişi raporu doğrultusunda başvuru Şirketin Yönetim Kurulu başkanı beraat etmiş ve el konulan eşyanın karar kesinleştiğinde iadesine 29/11/2000 tarihinde karar verilmiştir. Hükmün onanması sonra tekstil ürünleri 10/3/2003 tarihinde başvurucuya iade edilmiştir. Başvurucu delil tespitinde bulunmuş ve alınan bilirkişi raporunda el konulan ürünlerdeki değer kaybının 42.431 TL olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun uğradığı zararın tazmini istemiyle açtığı dava idarenin kusuru bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Elkoyma işleminin gerçekleştiği tarih itibarıyla başvurunun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davasını açabilmesi mümkün değildir. Ceza yargılamasında el konulan eşyaların kaçak olmadığı anlaşılmasına rağmen 2 yıl 1 ay süreyle fiilen el koyma devam etmiştir. Ceza yargılamasında el konulan ürünlerin kaçak eşya olmadığı tespit edilmiş ve ürünler için müsadere kararı verilmemiştir. Delil tespitinde alınan raporda başvurunun elkoyma nedeniyle uğradığı zarar tespit edilmiştir. Buna göre başvuru elkoyma sonucu 3 yıl 8 ay süreyle eşyasından yoksun kalmış ve eşyanın değeri önemli ölçüde azalmıştır. Bu süreçte fiilen elkoyma dışında daha hafif bir araç da tercih edilmemiştir. Açılan tazminat davasında ise idarenin sorumluluğu muhafaza ile sınırlı tutularak reddedilmiş ve böylece başvurunun uğradığı zarar karşılanmamıştır.

§ 77 "...başvurucunun mülkiyet hakkına el koyma suretiyle yapılan müdahalenin ölçülü olabilmesi için, uğradığı zararlarının giderilmiş olması gerekmektedir. Zira yukarıda da değinildiği üzere müdahalenin ölçülü olabilmesi için iyi niyetli eşya malikine eşyasını -tehlikeli olmaması kaydıyla- geri kazanabilme olanağının tanınması veya iyi niyetli malikin bu nedenle oluşan zararının tazmin edilmesi gerekmektedir."

Sonuç olarak elkoyma yoluyla yapılan müdahale sonucu başvuru şahsi olarak aşırı bir külfet yüklenmiş ve kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulmuştur. Başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür. Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

ç. *Ercan Toğrul*, B. No: 2016/71110, 25/9/2019

Elkoyma tedbirine karşı etkin bir itiraz hakkı tanınmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Geçici Koruma Tedbirleri, El koyma Tedbiri, Etkin İtiraz Hakkı

Silahlı terör örgütüne üye olma ile cebir ve şiddet kullanarak anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçlarından başvuru hakkında ceza soruşturması başlatılmıştır. Yürütülen soruşturma kapsamında sulh ceza hâkimliğince başvurunun taşınmazlarına, hak ve alacakları ile vadeli ve vadesiz mevduat hesaplarına el konulmuştur. Başvuru tedbir kararına itiraz etmiştir. Aynı hâkimlik tarafından incelenen itiraz reddedilmiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle başvuru mahkûm edilmiştir. Kararın istinaf incelemesi devam etmektedir. Başvurucunun mal varlığı yönünden uygulanan tedbir devam etmektedir.

Başvurucunun elkoyma kararına karşı yaptığı itiraz yine elkoyma kararını veren hâkimlik tarafından incelenerek reddedilmiştir. Tedbirin konulmasının kanuni bir dayanağı mevcuttur. Bununla birlikte tedbirin devamı ve tedbire itiraz sürecine ilişkin aynı hâkimliğin itirazı incelemesi hususu ölçülülük aşamasında incelenecektir. Başvurucunun tedbirine karşı yaptığı itirazın incelenmek üzere 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda öngörülen mercie gönderilmemiştir. Bu hâliyle başvuru, tedbirin keyfi veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebileceği ve kanunun tanıdığı imkândan yoksun bırakılmıştır. Ayrıca başvurunun mahkûmiyetine ilişkin kararda el konulan mal varlığı değerlerinin müsaderesi, tedbirin devam etmesi veya tedbirin sona ermesi yönünde bir hüküm kurulmamıştır. Dolayısıyla elkoyma tedbirinin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazları sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağı başvuruca tanınmamıştır. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında, olağanüstü dönemde söz konusu tedbire yönelik itiraz süreçlerini düzenleyen kanun hükümlerini kaldıran veya değiştiren herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle müdahalenin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu söylenemez.

Mülkiyet hakkının gerektirdiği usule ilişkin güvencelerin sağlanmadığından adil denge bozulmuştur. Başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür. Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 64. "...elkoyma tedbirine karşı başvuruca etkin bir biçimde itiraz edebilme olanağının tanınmadığı tespit edilerek müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır. Olağanüstü dönemde söz konusu tedbire yönelik itiraz süreçlerini düzenleyen kanun hükümlerini kaldıran veya değiştiren herhangi bir düzenleme yapılmadığı anlaşıldığından müdahalenin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu söylenemez."

3. KAYYIM ATAMA

a. *Hamdi Akın İpek, B. No: 2015/17763, 24/5/2018*

Terörizmin finansmanına ilişkin ceza soruşturması kapsamında şirkete kayyım atanması; etkin bir itiraz hakkı tanındığı, başvurusunun eylemi ile fiil arasındaki bağlantının değerlendirildiği, suçla mücadele alanında devletin geniş takdir yetkisi olduğu, muhtemel bir müsadereyi güvence altına almayı amaçlandığı ve kayyım işlemlerine karşı sağlanan güvenceler dikkate alındığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklememiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Geçici Koruma Tedbiri, Kayyım Atama Tedbiri, Terörizmin Finansmanı

Başvurucu, holding yapılanması içinde hâkim şirketin bağlı şirketlere iştirak etmesi yoluyla bir yapının oluşturulduğu ve birçok alanda faaliyet gösteren Koza İpek Holding A.Ş.'nin kurucu ortağıdır. Emniyet genel müdürlüğü tarafından düzenlenen raporla başvuru hakkında terör örgütü yöneticiliği, terörizmin finansmanı, zimmet ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından ceza soruşturması başlatılmıştır. Holding bünyesindeki şirketlerde yapılan arama sonucu el konulan belgeler üzerinde

§ 115 "...kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı konusunda Anayasa'nın 19. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen suçun işlendiğine ilişkin "kuvvetli belirti" veya 5271 sayılı Kanun'da ifade edilen "kuvvetli suç şüphesi" gibi kavramlara mülkiyet hakkına ilişkin Anayasa'nın 35. maddesinde yer verilmemiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin mülkiyet hakkına yönelik olarak yapılan bireysel başvurularda tutuklama tedbirinin uygulanabilmesi için Anayasa'nın 19. maddesiyle getirilen bir ek güvence olduğu anlaşılan suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli belirti veya kuvvetli suç şüphesi gibi kavramlara yönelik bir değerlendirme yapması söz konusu değildir. Bununla birlikte mülkiyet hakkına müdahaleye yol açan tedbirlerin keyfi veya öngörülemez biçimde uygulanmaması gerekmektedir. Aksi takdirde mülkiyet hakkının etkin bir biçimde korunması mümkün olmaz."

yapılan bilirkişi incelemesi raporunda holdingin yapısı ve işlemleri değerlendirilmiştir. Cumhuriyet başsavcılığı, suçtan elde edilen mal varlığı değerlerini aklama ve silahlı terör örgüt yöneticiliği suçlarının şirketlerin faaliyeti çerçevesinde işlenmesinin engellenmesi için kayyum atanması talebinde bulunmuştur. Sulh ceza hâkimliği; şirketlerin terör örgütünün faaliyetleri kapsamında kullanıldığına ilişkin kuvvetli şüphenin bulunduğu, soruşturmanın katalog suçlardan olduğu ve delillerin toplanması için tedbirin zaruret arz ettiği gerekçesiyle şirketlere kayyum atanmasına karar vermiştir. Başvurucunun karara itirazını inceleyen hâkimlik, bilirkişi raporları doğrultusunda isnat edilen suçların şirket faaliyetleri çerçevesinde işlenmekte olduğuna dair kuvvetli şüphenin olduğu, atamanın tedbir niteliğinde

olduğu ve kayyumların sorumlulukları bulunduğu gerekçesiyle itirazı reddetmiştir. İtiraz mercii ayrıca mülkiyet hakkı kapsamında da kayyum atanmasına ilişkin bir değerlendirme yapmıştır. Bireysel başvuru sonrası ise OHAL KHK'sı ile kayyum atanan şirketler Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmiştir. Ayrıca başvuru hakkında atılı suçlardan ceza soruşturması tamamlanmış, ceza kovuşturması ise devam etmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi giderim bakımından sadece tazminatı öngördüğünden devam eden kayyum atanması tedbiri yönünden etkili bir hukuk yolu olarak görülemeyecektir. Kayyum atanmış olması nedeniyle şirket tüzel kişiliğinin bireysel başvuruda bulunması mümkün olmadığından şirketlerin ortağı ve yöneticisi olan başvurucağının mağdur sıfatına sahip olduğu kabul edilmelidir.

Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) gibi bir yapının karmaşık mali yapısı ve örgütlenmesi dikkate alındığında kayyum atama tedbirinin uygulanması suçla mücadele ve muhtemel bir müsaderecinin sonuçsuz kalmaması için elverişli ve gereklidir. Kayyum kararını veren hâkimlik emniyet raporunun yanında ayrı bir rapor daha hazırlatmıştır. Avukatla kendisini temsil ettiren başvurucağının bilirkişi raporuna ve tedbire karşı itirazlarını inceleyen hâkimlik iddiaları tartışmış, ayrıntılı inceleme yapmış, ayrıca mülkiyet hakkının anayasal güvenceleri bakımından da değerlendirmede bulunmuştur. Dolayısıyla tedbire karşı başvurucağı etkin bir biçimde itiraz edebilme imkânı bulmuştur. Anayasa'da mülkiyet hakkı kapsamında kuvvetli suç şüphesi gibi kavramlara yer verilmemekle birlikte müdahalenin keyfi veya öngörülemez bir biçimde uygulanmaması gerekir. Bunun için de kamu makamlarınca başvurucağının eylemi ile tedbire neden olan kanuna aykırılık arasındaki bağlantı makul bir şekilde değerlendirilmelidir. Şirketlerin suç faaliyetleri kapsamında kullanıldığına ilişkin raporlar somut olgulara dayanmaktadır. Başvurucağı hakkında terörün finansmanı yanında terör örgütü yöneticiliği suçlamasıyla da ceza davası açılmış ve müsadere talebinde bulunulmuştur. Kayyum atama ile muhtemel bir müsaderecinin güvence altına alınmasının yanında terörizmin finansmanın önlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca olayın karmaşıklığı karşısında suçtan elde edilen gelirlerin tespitinin belli bir zaman alacağı ve iddianamede suçtan elde edildiği ileri sürülen tutarlar kıyaslandığında açık bir orantısızlık bulunduğu görülmektedir. Kayyumun işlemlerine karşı başvurucağının dava açabilme imkânı bulunmaktadır.

Bu durumda özellikle örgütlü suçlarla mücadele alanında kamu makamlarının sahip olduğu geniş takdir yetkisinin bulunduğu ve somut olayda şikâyet edilen tedbirin niteliği ile bu tedbire ilişkin olarak başvurucağına sağlanan güvenceler dikkate alındığında müdahalenin başvurucağına şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğinden **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

4. PARA CEZALARI

a. Züliye Öztürk, B. No: 2014/1734, 14/9/2017

Ceza yargılamasındaki tebligatın usulüne uygun olarak yapılmadığı iddiasının derece mahkemelerince değerlendirilmemiş olması başvurunun müdahaleye ilişkin savunma ve itirazlarını etkin biçimde ortaya koyabilme imkânından yoksun bırakır.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Adli Para Cezası, Tebligat, Etkin İtiraz Hakkı

Başvurucu, karşılıksız çek keşide etmek suçundan adli para cezası ile cezalandırılmış ve temyiz edilmeyen karar kesinleşmiştir. Yargılamada çağrı kâğıdı ve karar başvurunun banka şubesine bildirdiği adresine 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu 35. maddesine göre tebliğ edilmiştir. Başvurucu kararın usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğini belirterek infazın durdurulmasını ve kararın temyizini talep etmiştir. İlk derece mahkemesi, başvurunun talebini eski hâle iade olarak niteleyip dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Bu arada adli para cezası başvurusundan tahsil edilerek infaz edilmiştir. Başsavcılık yapılan kanun değişikliği sonrası eylemin kabahate ve yaptırımın da idari yaptırıma dönüştüğünü belirterek dosyayı ilk derece mahkemesine göndermiştir. İlk derece mahkemesi çek düzenleme ve çek hesabı açmaktan yasaklanmasına ilişkin idari yaptırım kararı vermiş ve başvurunun infaz edilen adli para cezasının iadesi talebini de reddetmiştir. Başvurunun karara itirazı reddedilmiştir.

Başvurunun kararın kendisine usulüne uygun olarak tebliğ edilmediği, kesinleştirme ve infaza gönderme işleminin kanuna uygun olmadığı iddiaları derece mahkemelerince karşılanmamıştır. Söz konusu iddialar yargılama sürecinin bütününe etkileyen önemli ve karşılanması gereken iddialardır. Çünkü mülkiyet hakkına müdahale eden karara karşı savunma ve itirazların ileri sürülebilmesi kararın usulüne uygun olarak tebliğ edilmesiyle mümkün olacaktır.

§ 75. "...başvurunun mülkiyet hakkına müdahale eden kararın usulünce tebliğ edilmediği ve buna bağlı olarak başvurunun karara yaptığı itirazların değerlendirilip değerlendirilemeyeceği açıklığa kavuşturulmamıştır. Ayrıca bu sürecin açıklığa kavuşturulması, yapılan kanun değişikliği ile fiilin suç olmaktan çıkarılması sebebiyle adli para cezasının ödenip ödenmeyeceği (somut olayda ödenen para cezasının iade edilip edilmeyeceği) bakımından da önem taşımaktadır. Bu durumda başvurunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye yönelik itirazlarının değerlendirilmesi için önem arz eden kararın tebliğine ilişkin iddialarının karşılanmaması, başvuru müdahaleye ilişkin savunma ve itirazlarını etkin biçimde ortaya koyabilme olanağından yoksun bırakmıştır."

le mümkün olacaktır. Üstelik tebligatın usulsüz olduğunun tespiti hâlinde adli para cezasının iadesi de söz konusu olabilecektir. Ancak derece mahkemelerinin kararın tebliğine ilişkin iddiaları hiç değerlendirmemiş olması müdahaleye karşı savunma ve itirazları etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağından yoksun bırakmıştır.

Bu kapsamda müdahale ile başvuruya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmiş, kamunun yararı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında mevcut olması gereken adil denge bozulmuş ve **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

b. Mustafa Taş, B. No: 2017/23968, 31/10/2018

Kamunun can ve mal güvenliğinin korunması amacıyla verilen idari para cezasının başvurunun kusurundan kaynaklanması ve cezaya karşı etkin bir itiraz imkânı tanınması müdahaleyi ölçülü kılar.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, İdari Para Cezası, Kişinin Kusuru, Etkin İtiraz Hakkı

Otogaz ticareti ile iştigal eden başvurucuya ait işyerinde mutfak tüpüne dolum yapılmasında kullanılan aparat kolluk görevlilerince tespit edilmiş ve bu durum tutanak altına alınmıştır. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) başvurucudan savunma almış ve başvurucuya 339.814 TL idari para cezası vermiştir. Başvurucunun açtığı iptal davası, yapılan denetimde tüp dolum aparatının tespit edildiği ve kanuna dayalı cezada hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun temyiz talebi reddedilerek karar onanmıştır.

Başvurucu, tüp dolumu yapıldığına dair açık bir tespit olmadığını ve ceza miktarının yüksek olduğunu ileri sürmüştür. LPG tüpü dolumunun engellenmesi amacını gerçekleştirmeye elverişli olduğu ve kabahat olarak düzenlenen eylemin karşılığı olarak idari para cezasının uygulanmasının gerekli olduğu söylenebilecektir. Başvurucu; EPDK'ya savunmasını sunmuş, idari para cezasına karşı açılan davada avukatla temsil edilmiş ve temyiz yoluna başvurmuştur. Tüp dolumu yapıldığına dair tutanak başvurunun çalışanı ve dolum için tüp getiren kişi tarafından da imzalanmıştır. Ayrıca başvuru, tutanaktaki olguların aksini gösterir bir delile de dayanmamıştır. Bu kapsamda başvurucuya etkin bir itiraz hakkı tanınmıştır. İdari para cezasının başvurunun ekonomik durumuna etkisine ilişkin belirleme yapmaya elverişli herhangi bir bilgi veya belge sunulmamıştır. Kamunun can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla idari para cezalarının belirlenmesi ve uygulanmasında devletin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Başvurucuya para cezası dışında herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. İdari para cezasına yol açan fiil başvurunun kusurundan kaynaklanmakta, buna karşı kamu makamlarının özensiz bir tutum ve davranışı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak yapılan müdahale ile başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediğinden ve kamunun yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında mevcut olması gereken adil denge bozulmadığından **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 59. "...başvurucu, idari para cezasının miktarının yüksek olduğu için orantısız olduğundan yakınmakta ise de herhangi bir orantılılık karşılaştırması yapmaya elverişli hiçbir bilgi veya belge sunmamıştır. Dolayısıyla verilen idari para cezasının somut olay bağlamında başvurunun ekonomik durumunda nasıl bir etkiye yol açığının belirlenmesi mümkün olamamaktadır."

c. Orhan Gürel, B. No: 2015/15358, 24/5/2018

Yurt dışına izinsiz döviz çıkarılması nedeniyle dövizin rayiç değerinin yarısı oranında verilen idari para cezası içerdiği kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklememektedir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Kabahat, Yurt Dışına Para Çıkarılması, İdari Para Cezası, Müdahalenin İçerdiği Kamu Yararı Amacı

Yurt dışına çıkmak üzere olan başvurucunun valisinde 245.000 ABD doları bulunduğu tespit edilmiştir. Başvurucuya eylemi teşebbüs aşamasında kaldığı gerekçesiyle dövizin rayiç bedelinin yarısı olan 267.123 TL tutarında idari para cezası verilmiştir. Başvurucu on beş gün içinde ödeme yaptığından bu tutarın dörtte üçü olan 200.342,25 TL kendisinden tahsil edilmiştir. Başvurucunun idari para cezasına yaptığı itiraz reddedilmiştir.

Ülke parasının korunması ve suçla mücadele edilebilmesi için yurt dışına çıkarılacak veya yurt dışından getirilecek belirli bir miktarı aşan dövizin bildirim ve izin yükümlülüğüne uyulmamasının kabahat olarak düzenlenmesinde kamu yararı bulunmaktadır. Başvurucuya idari para cezasına karşı iddia, itirazlar ve delillerini ileri sürebileceği etkin bir itiraz hakkı tanınmıştır. Başvurucu, döviz nakit olarak yurt dışına çıkarmak istemiş ancak bu hususta önceden gümrük makamlarına bir bildirimde bulunmamış ve izin almamıştır. Bunun karşılığında ise başvurucuya idari para cezası verilmiştir. Başvurucu bildirimde bulunsaydı döviz yurt dışına çıkarılabilecekti. Devlet sadece ilgili dövizin yurt dışına çıkarıldığı bilgisinden mahrum kalmıştır. Bununla birlikte söz konusu kabahat düzenlemesi ile benzeri başka eylemlerin gerçekleşmesini caydırıcı ve cezalandırıcı bir amaç da takip edilmektedir. İzinsiz döviz çıkarılması şeklindeki fiilin sonuçlarının öngörülebilir niteliktedir. Yine devletin konu ile ilgili geniş takdir yetkisi, başvurucuya idari para cezası dışında bir yaptırım uygulanmaması ve başvurucunun parasının tamamı tutarında bir idari para cezası uygulanmamıştır.

§ 63. "...devletin idari para cezalarının düzenlenmesi ve uygulanması alanında geniş bir takdir yetkisinin olduğu da dikkate alınmalıdır. Kaldı ki olayda başvurucuya idari para cezasının dışında herhangi bir adli veya idari yaptırım uygulanmamış, parasının ayrıca kısmen veya tamamen müsadresi ya da mülkiyetinin kamuya geçirilmesi yoluna da gidilmemiştir. Nihayet olayda başvurucunun parasının tamamı tutarında bir idari para cezası uygulanmamıştır."

Dolayısıyla yapılan müdahaleyle başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmediği, kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında mevcut olması gereken adil dengenin bozulmadığı için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

ç. **Mohamed Kashet ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17659, 20/6/2019**

Yurt içine izinsiz döviz sokulmasına teşebbüs edilmesi nedeniyle başvurularda ayrı ayrı verilen idari para cezalarının toplam miktarının ele geçirilen paranın çok üzerinde olması, korunan hukuki menfaat karşısında şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kullanımın Kontrolü, Kabahat, Yurt İçine Döviz Sokulması, İdari Para Cezası

Noterde düzenlenen şirket hisse satış işleminden elde edilen 630.000 ABD doları döviz başvurucular tarafından yurt içine getirilmek istenirken serbest bölge gümrüğünde yapılan kontrolde ele geçirilmiştir. Paraya el konulmuştur. Cumhuriyet başsavcılığı eylemin idari yaptırımını gerektirdiğini belirterek kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Sulh ceza hâkimliği, mülkiyetin kamuya geçirilmesi veya müsadere edilmesi mümkün olmayan el konulan paranın iadesine karar vermiştir. Başsavcılık 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca kabahat işledikleri gerekçesiyle iştirakçi sıfatıyla başvurularda ayrı ayrı 715.169 TL olmak üzere toplam 5.006.183 idari para cezası verilmesine karar vermiştir. Başvurucuların idari para cezasına karşı açtıkları dava reddedilmiştir.

Yurt içine döviz sokulması eylemine teşebbüs edilmesi nedeniyle başvurularda tespit edilen dövizin fiil tarihindeki rayıç değerinin yarısı tutarında ayrı ayrı para cezası verilmiştir. Böylece gümrük makamlarına bildirilmeyen 630.000 ABD doları için toplam 5.006.183 TL idari para cezası uygulanmıştır. Başvurularda herhangi bir suç isnadında bulunulmamıştır. İdari para cezası ile korunmak istenen menfaat yalnızca gümrük makamlarına bildirim ve izin yükümlülüğünü sağlamaktır. Buna karşılık aynı fiile birden fazla kişinin iştirak ettiği gerekisiyle başvurularda hakkında ayrı ayrı olmak üzere ele geçirilen paranın yaklaşık 3,5 katı oranında para cezası (*Orhan Gürel* başvurusundan farklı olarak) uygulanmıştır. Uygulanan idari para cezasının toplam miktarı bildirim konu edilebilecek paranın çok üzerinde bir miktardır. Buna karşılık korunan hukuki menfaat ise bildirim ve izin yükümlülüğünü sağlamaktır. Bu nedenle yurt içine döviz getirilmesine teşebbüs edilmesi eylemi nedeniyle verilen idari para cezası, takip edilen kamu yararı amacı karşısında başvurularda aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemiştir.

Dolayısıyla başvurulardan mülkiyet hakları ile müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı arasında olması gereken adil dengeyi başvurularda aleyhine bozulmuş olması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 63. "Sonuç olarak başvuruya konu şikâyet, Orhan Gürel başvurusunda ortaya konulan ilkeler ile değerlendirildiğinde somut olayın koşulları sebebiyle farklı bir sonuca ulaştırmaktadır. Şöyle ki; başvurularda müdahaleye kendi kusurlarıyla yol açmış ve fiilin sonuçları öngörülebilir olsa dahi somut olayda başvurularda uygulanan idari para cezalarının toplam miktarı bildirim konu edilebilecek paranın çok üzerinde bir miktardır. Hâlbuki bu fiilin koruduğu hukuki menfaat yalnızca bildirim ve izin yükümlülüğünü sağlamaktan ibarettir. Buna göre verilen idari para cezası, -somut olayın koşulları altında- yaptırımın koruduğu hukuki ve maddi menfaat birlikte değerlendirildiğinde başvurularda yönünden şahsi olarak aşırı bir külfete yol açmaktadır."

5. ETKİLİ CEZA SORUŞTURMASI

a. Abdulvahap Taşkın, B. No: 2015/16840, 24/5/2018

Mal varlığına ilişkin olarak işlenen bir suçun etkili bir şekilde soruşturulmadığının ortaya konulamaması hâlinde mülkiyet hakkı ihlal edilmez.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Etkili Soruşturma Yükümlülüğü, Ceza Soruşturması, Kaybolmuş veya Hata sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarrufta Bulunma Suçu, Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı

Başvurucu 8/12/2014 günü saat 10.30 sıralarında para çekme ve yatırma makinesinde para yatırırken cüzdanını unutmuştur. Cüzdanında dört adet millî piyango bileti, 1.050 TL, 550 Amerikan doları ve 65 avro ile nüfus cüzdanı, ehliyeti ve emekli kartı bulunmaktadır.

§ 50 "... mülkiyet hakkına üçüncü kişiler tarafından suç işlenmesi suretiyle yapılan müdahalelerde yetkili makamların etkili ve özenli bir soruşturma yürütmesi gerekmektedir. Yetkili makamlarca gösterilecek özenin derecesi somut olayın öznel ve nesnel koşulları dikkate alınarak belirlenmelidir. Ancak mal varlığı değerlerinin korunması amacını taşıyan mülkiyete karşı işlenen suçların soruşturulmasında gösterilmesi gereken özenin derecesinin yaşam hakkını korumaya yönelik olanlarla aynı olamayacağı tabiidir. Bu bağlamda özellikle işlenen suçların tamamının kamu makamlarının her türlü çabasına rağmen çözülmesinin mümkün olmadığı olgusunun dikkate alınması gerekir. Dolayısıyla kamu makamlarından yaşam hakkının ihlali sonucunu doğuran suçlar gibi daha ciddi suçların soruşturulmasına öncelik tanınması beklenbilir. Bu nedenle mal varlığı değerlerine yönelik suçlara ilişkin bir soruşturmanın özenli yürütülmediğinin ve dolayısıyla etkili olmadığının söylenebilmesi için soruşturmada ciddi açıkların ve bariz eksikliklerin bulunması gerekmektedir."

Cüzdanını unuttuğunu fark eden başvuru geri dönerek güvenlik görevlisine durumu anlatmış, saat 11.00'de polis merkezine gitmiştir. Kolluk görevlileri saat 11.10'da olay yerine gitmiş ve suç unsuruna rastlanılmadığı yönünde tutanak düzenlemişlerdir. Olay yerini gören kameranın olay tarihi itibarıyla bozuk olduğu belirlenmiştir. Cumhuriyet başsavcılığı kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarrufta bulunma suçundan yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

Başvurucunun mülkiyet hakkına doğrudan kamu makamlarınca yapılan herhangi bir müdahalenin söz konusu olmadığı şüphesizdir. Ancak yukarıda da değinildiği üzere müdahale özel kişilerden yapılırsa dahi devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde mülkiyet hakkının korunması için gerekli idari ve adli tedbirleri alması gerekmektedir. Bu kapsamda gerek 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 762. ve devamı maddeleri gerekse de 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk

Ceza Kanunu'nun Onuncu Bölüm'ündeki hükümler ile mülkiyet hakkının ceza hukuku araçlarıyla da korunmasına imkân sağlanmıştır. Her ne kadar olaya ilişkin soruşturmada bazı eksiklikler mevcut ise de olayı aydınlayabilecek bir görgü tanığına ulaşamadığı ve olayın çözümüne yarar, başvurucunun soruşturulmasını istediği başka bir delilin toplanmasının da söz konusu olmadığı gözetildiğinde yürütülen soruşturmada mülkiyet hakkının ihlaline yol açacak derecede ciddi açıkların ve bariz eksikliklerin bulunduğu söylenebilir.

Sonuç olarak bu türden olayların aydınlatılması ve suçların faillerinin bulunması bakımından kamu makamlarının karşılaştıkları güçlükler de dikkate alındığında olayda mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği sonucuna varılamaz. Dolayısıyla **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

b. K.Ö., B. No: 2016/3569, 18/7/2019

Mal varlığına ilişkin olarak işlenen bir suçun etkili bir şekilde soruşturulmadığı iddiası somut bir biçimde temellendirilmediği takdirde mülkiyet hakkının ihlali iddiası açıkça dayanaktan yoksun bulunur.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Etkili Soruşturma Yükümlülüğü, Ceza Soruşturması, Temellendirilmemiş Şikâyet

Başvurucu, hisse senetlerinin yok edildiğini belirterek Denizli Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde suç duyurusunda bulunmuştur. Yapılan soruşturma sonucunda Cumhuriyet Başsavcılığı kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucu benzer iddialarla farklı tarihlerde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına yine şikâyetlerde bulunmuş, ayrıca soruşturma sırasında bazı belgelerin yok edildiğini de öne sürmüştür. Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurunun soyut iddiaları dışında bir delil olmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararları verilmiştir.

Denizli Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma dosyası ile ilgili olarak başvurunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı itiraz yasa yoluna başvurduğuna dair bir iddiada bulunmadığı görülmüştür. Başvurucunun bu kısmı yönünden

başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma dosyası yönünden ise başvuru, ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ile temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Başvurucunun iddialarına delil olarak ileri sürdüğü hususlar, iddianın doğruluğunu destekleyecek ve ortaya koyacak nitelik ve yeterlilikte görülmemiştir. Bu sebeple söz konusu iddialar temellendirilmemiş şikâyet kapsamında kabul edilmiştir.

§ 37 “Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendisine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır.”

Dolayısıyla **Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası kısmen başvuru yollarının tüketilmemesi kısmen ise açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

**VIII. MÜLKİYET HAKKINA İLİŞKİN
BAZI ÖZEL MESELELER
B. HUKUK YARGILAMASI**

Özgür DUMAN

HUKUK YARGILAMASI

Mülkiyet hakkına ilişkin bireysel başvuruların bir kısmı özel hukuk uyuşmazlıklarını ilgilendirmektedir. Anayasa Mahkemesine göre mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (*Türkiye Emekliler Derneği*, B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; *Eyyüp Boynukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi*, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

Anayasa Mahkemesi özel hukuk uyuşmazlıklarını ilgilendiren mülkiyet hakkı başvurularını devletin pozitif yükümlülükleri yönünden incelemiştir. Bu çerçevede arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmeleri ile ilgili *Faik Tari ve Sultan Tari* başvurusunda arsa payını yükleniciden satın alan başvuruçuların şikâyetleri belirli bir hukuki çerçevenin mevcut olması, başvuruçuların yüklenicinin halefi olarak sonuçları öngörebilecek olması ve yüklenici ile belirli koşullarda arsa sahibine karşı dava açabilecek olması nedenleriyle ihlal olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine *Gülhan Apartmanı* başvurusunda da kat mülkiyetine konu ortak alanların tahsis amacı dışında kullanılmasını önlemek için ecrimisil alınamayacağına karar verilmesi başka güvencelerin de varlığı dikkate alınarak kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Uluslararası taşımacılık kurallarının tartışıldığı *Nobel İlaç Pazarlama ve Sanayii Ltd. Şti.* başvurusunda bir ilaç firmasının nakliye ettirdiği ilaçların bozulması nedeniyle hükmedilen tazminatın belirlenme koşullarının derece mahkemelerince belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir hukuki çerçeveye dayalı olarak taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması suretiyle belirlendiği gözetilerek ihlal olmadığı sonucuna varılmıştır. Kira sözleşmesi ile ilgili *Tülay Arslan ve diğerleri* başvurusunda ise başvuruçunun ödediği hâlde yeniden ecrimisil alınması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından Anayasa'nın 35. maddesinin, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsadığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunması gerektiği kabul edilmiştir. Nitekim *Kamil Darbaz ve GMO Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.* başvurusunda ise ortaklar kurulu kararı olmadan şirkete ait tek taşınmazın satışına ilişkin açılan davada konu ile ilgili ve yeterli bir gerekçe sunulmadan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının usulî güvencelerinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Diğer taraftan geçici hukuki koruma tedbirleri de mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir. *Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* başvurusunda özel kişiler arasında görülmekte olan bir dava kapsamında uygulanan ihtiyati haczin makul süreyi aşması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Benzer şekilde *İbrahim Geçer* başvurusunda da orman olduğu iddiasıyla açılan bir tapu iptali ve tescil davasında konulan ihtiyati tedbir şerhinin yaklaşık 25 yıldır devam ediyor olması nedeniyle ihlal sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi özellikle terekeye ilişkin olduğu hâllerde miras uyuşmazlıklarını da Anayasa'nın 35. kapsamında incelemektedir. *Ioanis Maditinos* başvurusunda Yunanistan uyruklu başvurucuya karşılıklılığa ilişkin kanun hükmünün öngörülemez biçimde uygulanarak mirasçılık belgesi verilmemesi nedeniyle ihlal kararı verilmiştir. Vakıf malları yönünden de mülkiyet hakkı kapsamında çeşitli başvurular yapılmıştır. Mazbut vakfın galle alacağının miras hükümlerine göre ödenmesi istemiyle açılan davanın reddedilmesi üzerine yapılan *Bensan Aktaş ve diğerleri* başvurusunda mazbut vakıflarda galle fazlası alacağının vakfiyede belirtilen şartlara göre yapılması ve bunun için de galleye müstahak vakıf evladı olduğunun tespitine ilişkin dava yolunun tüketilmesi gerektiği belirtilerek kabul edilemezlik kararı verilmiştir. *Boyacıköy Panayia Evangelistra Kilisesi ve Mektebi* başvurusunda da öncesinde cemaat vakfına ait iken özel bir kişi adına tapuya tescil edilen bir taşınmazın ancak tapu iptali veya tescil davası açılarak iade alınabileceği ya da tazminat davası açılabilmesi gerekçe gösterilerek başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine ulaşılmıştır. Nihayet *Emine Görgülü* başvurusunda ise mülhak bir vakfın mazbut vakıflar arasına alınması işlemi bireysel başvuruların kabul edilmeye başlandığı 23/9/2012 tarihinden önce yapıldığı için zaman bakımından yetkisizlik kararı verilmiştir.

Hukuk yargılamasını ilgilendiren bazı tazminat uyuşmazlıkları da bireysel başvuru konusu olmuştur. *Nazife Başkan* başvurusunda taşınmazın bitişiğinde yapılan köprülülük bir kavşak nedeniyle uğranılan değer kaybının karşılanmaması, *Mehmet Emin Öztekin*

başvurusunda ise baraj yapımı sonrası sulan altında kalan ağaçların uğradığı zararın karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahaleler ölçüsüz görülmüştür.

Son olarak engellilerin mülkiyet haklarının korunmasını ile ilgili ilkelerin belirlendiği sulh hukuk mahkemesinde görülen bir çekişmesiz yargı işine ilişkin *Hamit Aydemir* başvurusuna da değinmek gerekir. Anayasa Mahkemesi bu başvuruda engelli bireylerin mülkiyet haklarının korunmasının özel bir önem arz ettiğini ve mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerine uymakla yükümlü olan kamu makamlarının özellikle engelli bireyler söz konusu olduğunda azami bir özen göstermeleri gerektiğini açıklamıştır. Bu başvuruda vesayet ve denetim makamlarınca konu hakkında ilgili ve yeterli bir gerekçe göstermeden başvuru engelli adına vergi istisnasından yararlanmak amacıyla onu borçlandırmadan araç alınması talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

1. SÖZLEŞME UYUŞMAZLIKLARI

a. *Faik Tari ve Sultan Tari*, B. No: 2014/12321, 20/7/2017

Arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde yükleniciden satın alınan bağımsız bölümlere ait tapu kayıtlarının arsa sahipleri tarafından açılan dava neticesinde iptal edilmesi, başvuru- cuların devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yeterli usul güvencelerinden faydalandıklarından mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Arsa Payı İnşaat Sözleşmesi, Tapu İptali

İstanbul'un Bakırköy ilçesinde bulunan taşınmaz için tapu malikleri ile yüklenici arasında arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi düzenlenmiştir. Arsa sahiplerince sözleşme kapsamında yükleniciye verileceği belirlenen bir kısım paylar tapuda devredilmiştir. Başvurular da bu kapsamda tapu maliklerinden pay satın almıştır.

Arsa malikleri, sözleşme kapsamında 56 payı devretmelerine rağmen yüklenicinin sözleşmenin gereğini yerine getirmedeği iddiasıyla sözleşmenin feshi ile başvuru- cuların olan tapu kayıtlarının iptali ve kendi adlarına tescil istemiyle 5/3/2009 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde dava açmışlardır. Mahkeme 21/4/2011 tarihinde, inşaatın

sözleşme koşullarına uygun olarak bitirilmediği ve satın alanların yüklenicinin edimini yerine getirmemesi hâlinde kendilerine bırakılan arsa paylarında haklarının doğmayacağını bilerek ve bu payların iptal edilebileceği riskini göze alarak tapuyu devraldıkları gerekçesiyle davayı kabul etmiştir.

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi çerçevesinde yükleniciye düşen arsa payını satın alan kişinin sonradan arsa malikinin menfaatlerini koruma amacıyla tapusunun iptalinin bu kişiye bir külfet yükleyeceği açıktır. Böyle bir durumda her iki tarafın menfaatlerini dengeleyecek mekanizmaların varlığı ve bu bağlamda tapusu iptal edilen kişiye tanınan imkânların ve giderim yollarının varlığı önem taşımaktadır. Başvuru konusu olayda, başvuru- cuların borçlar hukuku kurallarına göre yük-

§ 54 "... arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi çerçevesinde yükleniciye düşen arsa payını satın alan kişinin sonradan arsa malikinin menfaatlerini koruma amacıyla tapusunun iptalinin bu kişiye bir külfet yükleyeceği açıktır. Böyle bir durumda her iki tarafın menfaatlerini dengeleyecek mekanizmaların varlığı ve bu bağlamda tapusu iptal edilen kişiye tanınan imkânların ve giderim yollarının varlığı önem taşımaktadır. Başvuru konusu olay bakımından, başvuru- cuların borçlar hukuku kurallarına göre yükleniciye karşı dava açma ve zararlarını tazmin etme imkânlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında binanın kısmen tamamlanmış olduğu hâllerde başvuru- cuların ayrıca arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi kapsamında yüklenicinin halefi sıfatıyla sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde arsa sahiplerinden tazminat talep edebildikleri de görülmektedir."

niciye karşı dava açma ve zararlarını tazmin etme imkânlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında ayrıca başvuruçuların arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi kapsamında yüklenicinin halefi sıfatıyla sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde arsa sahiplerinden tazminat talep edebilecekleri de görülmektedir.

Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yargılama süreci bir bütün olarak dikkate alındığında mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvuruçuların usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı, kararlarda yer verilen tespit ve gerekçelere göre yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı sonucuna varılmıştır. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.**

b. Ahmet Demir, B. No: 2014/6672, 7/2/2018

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi kapsamında yüklenici-müteahhit tarafından inşa edilen yapıdan gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi ile bağımsız bölüm satın alan başvurunun, arsa sahiplerince sözleşmenin feshedilmesine istinaden aleyhine açılan dava sonucunda tapu kaydının iptaline karar verilmesi devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yeterli usul güvencelerinden faydalandığından başvurunun mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Arsa Payı İnşaat Sözleşmesi, Gayrimenkul Satış Vaadi Sözleşmesi, Tapu İptali

İstanbul'un Bağcılar ilçesinde bulunan taşınmaz için taşınmaz maliki ile müteahhit arasında 1995 yılında arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi yapılmış ve taşınmazın 122/133 payı müteahhide devredilmiştir.

Başvurucu ile müteahhit arasında 1997 yılında aynı taşınmaza ilişkin gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi yapılmıştır. Başvurucu, bu sözleşme kapsamında taşınmazdan bir daireyi satın alarak tapuya tescil ettirmiştir.

Taşınmaz maliki, sözleşme gereğini yerine getirmeyerek inşaatı eksik bıraktığı iddiasıyla müteahhit aleyhine sözleşmenin feshi ile tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi davanın kabulüne karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Taşınmaz maliki arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin feshedildiğini, müteahhit tarafından başvuruca devredilen payların karşılıksız kaldığını ve mülkiyete hak kazanılmadığını ileri sürerek başvuru adına kayıtlı payların tapularının iptali ile kendi adına tescili talebiyle dava açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi müteahhidin edimini yerine getirmediği, sözleşmenin feshedildiği, müteahhidin taşınmazda hisse sahibi olamadığı ve bu sebeple taşınmazdan yapmış olduğu hisse satışlarının geçersiz olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar vermiştir. Karar Yargıtay 23. Hukuk Dairesince onanmıştır.

§ 44 "... başvurunun inşa edilecek bir bağımsız bölüme ait arsa payını satın aldığı tapu kaydından açıkça anlaşılmaktadır. Böyle bir arsa payını satın alan başvuru; yüklenicinin halefi olduğundan taşınmaz malikine karşı, düzenlenen arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde yüklenicinin haklarına sahip olmuş ancak öte yandan yine bu sözleşme kapsamında yüklenicinin edimlerinden de sorumlu tutulmuştur..."

Başvurucunun inşa edilecek bir bağımsız bölüme ait arsa payını satın aldığı tapu kaydından açıkça anlaşılmaktadır. Böyle bir arsa payını satın alan başvuru; yüklenicinin halefi olduğundan taşınmaz malikine karşı, düzenlenen arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde yüklenicinin haklarına sahip olmuş ancak öte yandan yine bu sözleşme kapsamında yüklenicinin edimlerinden de sorumlu tutulmuştur. Başvurucunun

borçlar hukuku kurallarına göre arsa payını satan kişi ve yükleniciye karşı dava açma ve zararını telafi edebilme imkânı da bulunmaktadır.

Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında mülkiyetin kullanılmasına ve korunmasına yönelik yeterli güvencelerin mevcut olduğu, bireysel başvuruya konu kararlarda yer verilen tespit ve gerekçeler itibarıyla mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurucunun usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı ve yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı görülmektedir. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.**

c. Birgül Pişkin ve diğerleri, B. No: 2014/2085, 26/10/2017

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi kapsamında yükleniciye düşen yükümlülüklerin yerine getirilmediği gerekçesiyle yükleniciden satın alınan bağımsız bölümlere ait tapu kayıtlarının arsa sahipleri tarafından açılan dava neticesinde iptal edilmesi, devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yeterli usul güvencelerinden faydalandıklarından başvuruçuların mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Arsa Payı İnşaat Sözleşmesi, Tapu İptali

Muğla'nın Bodrum ilçesine bağlı Konacık köyünde bulunan taşınmaz üzerine konut yapılması hususunda tapu malikleri ile yüklenici şirket arasında arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi düzenlenmiştir. Sözleşmede, arsa üzerinde yapılacak konutların yarısının arsa sahiplerine, yarısının ise yükleniciye bırakılacağı kararlaştırılmıştır.

Kayıt maliklerine vekâleten yüklenici şirketin temsilcisi ile başvuruçular arasında gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi düzenlenmiş, daha sonra da üçer bağımsız bölüm tapuda başvuruçulara devredilmiştir.

Arsa sahipleri, yüklenici şirketin bu tarihten beri kırk sekiz ay geçmesine rağmen inşaatı tamamlayamadığı gerekçesiyle 29/8/2006 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde

yüklenici şirket ve başvuruçular aleyhine sözleşmenin feshi ile tapu iptali ve tescil davası açmışlardır. Mahkeme 21/7/2011 tarihinde, inşaatın süresinde ve sözleşmeye uygun olarak teslim edilemediği gerekçesiyle sözleşmenin geriye etkili olarak feshine ve sözleşme geriye etkili fesih edildiğinden yükleniciden taşınmaz satın alanların mülkiyeti kazanamayacaklarından tapularının iptaline karar vermiştir. Karar Yargıtay tarafından onanmış ve karar düzeltme istemi reddedilmiştir.

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi çerçevesinde yükleniciye düşen arsa payını satın alan kişinin sonradan arsa malikinin menfaatlerini koruma amacıyla tapusunun iptalinin bu kişiye bir külfet yükleyeceği açıktır. Başvuru konusu olay bakımından başvuruçuların borçlar hukuku kurallarına göre yükleniciye karşı dava açma ve zararlarını

§ 51 “Buna göre somut olayda tapu kayıtlarının iptalinin, arsa sahibinin mülkiyet hakkının korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağıнын takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın koşulları gözönünde bulundurularak derece mahkemelerine ait bir yetkidir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi, pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün koşulları ve taraflara tanınan tüm imkanlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir.”

tazmin etme imkânlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında binanın kısmen tamamlanmış olduğu hâllerde başvuruçuların ayrıca arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi kapsamında yüklenicinin halefi sıfatıyla sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde arsa sahiplerinden tazminat talep edebildikleri de görülmektedir.

Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yargılama süreci bir bütün olarak dikkate alındığında mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvuruçuların usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı, kararlarda yer verilen tespit ve gerekçelere göre yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı sonucuna varılmıştır. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.**

ç. **Selahattin Turan, B. No: 2014/11410, 22/6/2017**

Tapu siciline güvenilerek satın alınan taşınmazın tapu kaydının, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi çerçevesinde açılan tapu iptali ve tescil davası neticesinde iptal edilmesi, devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yeterli usul güvencelerinden faydalandıklarından başvuruçuların mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Arsa Payı İnşaat Sözleşmesi, Tapu Siciline Güven İlkesi, Tapu İptali

Düzce'nin Merkez ilçesinde bulunan taşınmaz üzerinde beş katlı bir yapının yapılması hususunda tapu malikleri ile yüklenici arasında arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi düzenlenmiştir. İnşa edilecek bağımsız bölümlere karşılık gelen arsa paylarının bir kısmı yükleniciye devredilmiştir. Yüklenici, bu bağımsız bölümlerden birini üçüncü bir kişiye satmış; bu kişi de söz konusu payı tapuda başvuruçuya satmıştır.

İnşaat, Düzce ve çevresinde 12/11/1999 tarihinde yaşanan deprem neticesinde yıkılmıştır. Deprem sonrasında belediye tarafından en fazla iki katlı bir yapıya izin verileceği yönünde taşınmazın imar durumunda değişiklik yapılmıştır. Tapu malikleri, imar düzenlemesini gerekçe göstererek yüklenici ile yükleniciden arsa paylarını devralan kişilere karşı 15/10/2005 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin feshi ile tapu iptali ve tescil davası açmışlardır. Mahkeme 11/10/2012 tarihinde, imar durumunda yapılan değişiklik sebebiyle sözleşmede öngörülen asıl projeye uygun olarak beş katlı bir yapının yapılmasının mümkün olmadığı ve davalı pay sahiplerinin taşınmaz üzerindeki yapı tamamlanmadan bu bölümleri satın aldıklarından iyi niyetli kabul edilmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle davayı

kabul etmiştir. Karar, Yargıtay tarafından onanmış ve karar düzeltme istemi reddedilmiştir.

§ 47 "...Başvuruçunun inşa edilecek bir bağımsız bölüme ait arsa payını satın aldığı tapu kaydından açıkça anlaşılmaktadır. Böyle bir arsa payını satın alan başvuruçuyu; yüklenicinin halefi olduğundan taşınmaz maliklerine karşı, düzenlenen arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde yüklenicinin haklarına sahip olmuş ancak öte yandan yine bu sözleşme kapsamında yüklenicinin edimlerinden de sorumlu tutulmuştur. Bununla birlikte başvuruçunun borçlar hukuku kurallarına göre arsa payını satan kişi ve yükleniciye karşı dava açma ve zararını tazmin etme imkânı da bulunmaktadır."

Başvuruçunun inşa edilecek bir bağımsız bölüme ait arsa payını satın aldığı tapu kaydından açıkça anlaşılmaktadır. Böyle bir arsa payını satın alan başvuruçuyu; yüklenicinin halefi olduğundan taşınmaz maliklerine karşı, düzenlenen arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde yüklenicinin haklarına sahip olmuş ancak öte yandan yine bu sözleşme kapsamında yüklenicinin edimlerinden de sorumlu tutulmuştur. Bununla birlikte başvuruçunun borçlar hukuku kural-

larına göre arsa payını satan kişi ve yükleniciye karşı dava açma ve zararını tazmin etme imkânı da bulunmaktadır.

Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında mülkiyetin kullanılmasına ve korunmasına yönelik yeterli güvencelerin mevcut olduğu, bireysel başvuruya konu kararlarda yer verilen tespit ve gerekçeler itibarıyla mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurucunun usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı ve yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı görülmektedir. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.**

d. Yusuf Dilekçi, B. No: 2014/12026, 21/9/2017

Arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde yüklenicinin inşa edilen bağımsız bölümün tapusunun iptali ve tescil talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayette, başvurunun iskân ruhsatını almaması nedeniyle mülkiyet hakkı kapsamında bir mülkü veya en azından mülkiyeti elde etme yönünde bir meşru beklentisi bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Arsa Payı İnşaat Sözleşmesi, Tapu İptali, Mülkün Varlığı, Meşru Beklenti

Ankara'nın Çankaya ilçesinde bulunan arsa üzerine bir bina yapımı için taşınmaz maliki ve başvuru arasında arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi düzenlenmiştir. Sözleşmeye göre 2, 4 ve 6 numaralı bağımsız bölümler başvurucuya bırakılacaktır.

Başvurucu, bina önemli ölçüde tamamlandığı hâlde arsa sahibi tarafından sözleşmeye aykırı olarak arsa paylarının devredilmediği iddiasıyla 7/4/2006 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde dava açmış ve bu bağımsız bölümlerin tapularının iptali ile adına tescil edilmesini istemiştir.

Derece mahkemeleri sözleşmeye göre başvurunun iskân ruhsatını alması gerekirken almadığı gerekçesiyle talep edilen üç bağımsız bölümden biri yönünden davayı reddetmiştir.

İhmal iddiasına konu edilen bağımsız bölüm tapuda başvuru adına tescilli değildir. Olayda 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705. maddesinde yer alan mülkiyeti tescilsiz kazanma hâlleri de söz bulunmamaktadır. Başvurucu, mülkiyet iddiasını arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayandırmaktadır. Gerçekten de

§ 46 "... Gerçekten de kimi durumlarda sözleşmeye dayalı edim ve alacaklar da mülkiyet hakkının konusunu teşkil edebilir. Dolayısıyla başvurunun arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde söz konusu bağımsız bölümün mülkiyetini edinme hususunda meşru bir beklentisi olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında meşru bir beklentisi olduğu sonucuna varabilmek için ise başvuru tarafından bu beklentinin, bir kanun hükmüne veya yerleşik yargısal içtihatlarla ve uygulamalara dayandığının gösterilmesi beklenir."

kimi durumlarda sözleşmeye dayalı edim ve alacaklar da mülkiyet hakkının konusunu teşkil edebilir. Dolayısıyla başvurunun arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi çerçevesinde söz konusu bağımsız bölümün mülkiyetini edinme hususunda meşru bir beklentisi olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında meşru bir beklentisi olduğu sonucuna varabilmek için ise başvuru tarafından bu beklentinin bir kanun hükmüne veya yerleşik yargısal içtihatlarla ve uygulamalara dayandığının gösterilmesi beklenir.

Taraflar arasındaki sözleşmeye göre başvurunun yüklenici sıfatıyla söz

konusu bağımsız bölümün mülkiyetini kazanabilmesi, üzerine düşen edimi yerine getirmesi koşuluna bağlanmıştır. Derece mahkemelerinin de tespit ettiği üzere başvuru, taşınmaz üzerinde inşa etmekle yükümlü olduğu binayı anahtar teslim olarak arsa sahiplerine teslim etmek karşılığında üç bağımsız bölümün de mülkiyetini kazanabilecektir. Derece mahkemeleri, binanın bu şekilde teslim edildiğinden söz edilebilmesi için iskân ruhsatının alınması gerektiğini, her ne kadar başvuru iskân ruhsatını ancak arsa sahiplerinin alabileceğini iddia etmekte ise de sözleşmeye göre bu yükümlülüğün başvurucuya düştüğünü tespit etmişlerdir. Nitekim başvuru da bu tespitin doğru olmadığını ispatlayamamıştır. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet, konu bakımından yetkisizlik nedeniyle açıkça dayanaktan yoksundur.**

e. Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014

Eski bir tapuya dayanarak satış vaadi sözleşmesi yapılan ve daha sonra sözleşmenin tarafları arasında görülen davada feragat ve kabul doğrultusunda davanın kısmen kabulü sonucuna göre oluşturulan sınırları belirsiz tapu kaydının, bireysel başvuruya konusu taşınmaza ait olduğu, yani mülkiyet hakkının bulunduğu ispat edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Kıyı Kenar Çizgisi, Kadastro tespiti, Mülkün Varlığı, Meşru Beklenti

Başvurucular eski bir tapuya dayanarak 1990 yılında satış vaadi sözleşmesi yapmışlar, daha sonra satıcının ifayı yerine getirmediği iddiasıyla 1995 yılında dava açmışlardır. Başvuruculara ait tapu kaydı, davalılar ile anlaşmaya vardıklarından kısmen feragat ve kısmen kabul ile mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yapmaksızın verilen taşınmazın 1/80 ve 1/160 hissesinin başvurucular adına tescili kararının temyizden feragatle aynı gün kesinleşmesi sonucu alınmıştır. Bu davada çekişmeli bir yargılama yürütülmemiştir. Mahkeme satış vaadi sözleşmesini incelemiş ve tarafların anlaşarak kısmen feragat ve kısmen kabulüyle de sözleşmeye dayanarak taşınmazın başvurucular adına tesciline karar vermiştir. Mahkeme bunun dışında üçüncü kişilerin veya kamunun taşınmaz üzerindeki hakları konusunda bir inceleme yapmamıştır.

Tarafların yaptığı anlaşmayla kısmen feragat ve kısmen kabulle kesinleşen davada mahkemenin 1995 yılında verdiği kararla başvurucular satıcının dayandığı eski tapuyu kapsayan alanın 1/80 ve 1/160 hissesi oranında sahipliği gösterir sınırları belirli olmayan bir tapu senedi almışlardır. Kabul edilen davaya konu tapu kaydının somut olarak hangi arazi parçasını kapsadığı belirlenmemiştir. Taşınmazı kapsayan bölgede 2009 yılında yapılan kadastro uygulamasında başvurucuların dayandığı tapu belgesi kaydı uygulanamayan kayıtlar listesine alınmıştır.

Başvurucuların bu duruma itirazla açtıkları davanın konusu ise ada, parsel ve sınırları itibarıyla belirli bir taşınmazın mülkiyetinin kendilerine ait olduğu iddiasıdır. Başvurucular delil olarak sınırları belirsiz olan tapu kaydını göstermektedirler. Mahkemece yapılan keşif ve bilirkişi incelemeleriyle tanık dinlenmesi sonucunda sınırları belirsiz tapu kaydının dava konusu taşınmaz bakımından uygulanabilirliği olmadığından başvurucuların talepleri reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurucular tapu kaydının dava konusu taşınmaza ait olduğunu, yani mülkiyet haklarının bulunduğu ispat edememişlerdir. Ayrıca taşınmazın kıyı-kenar çizgisi içinde kaldığı

§ 46 "... Başvurucular delil olarak sınırları belirsiz olan tapu kaydını göstermektedirler. Mahkemece yapılan keşif ve bilirkişi incelemeleriyle tanık dinlenmesi sonucunda sınırları belirsiz tapu kaydının dava konusu taşınmaz bakımından uygulanabilirliği olmadığından başvurucuların talepleri reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurucular tapu kaydının dava konusu taşınmaza ait olduğunu, yani mülkiyet haklarının bulunduğunu ispat edememişlerdir."

mahkemenin kararıyla sabit olduğundan sahihsiz kamu malı sayılan ve kıyı-kenar çizgisi içinde kalan taşınmazın üzerinde anayasal ve yasal sisteme aykırı olarak özel mülkiyet tesis edilmesi de mümkün değildir. Mülkiyet hakkına konu olabilecek bir *ekonomik değeri* veya en azından bu şekildeki bir değeri elde etme yönünde *meşru beklentisi* bulunmayan başvuruçuların **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri konu bakımından yetkisizlik nedeniyle açıkça dayanaktan yoksundur.**

f. Gülhan Apartmanı Yönetimi, B. No: 2015/18363, 9/10/2019

Kat irtifakına tabi ana yapının ortak amaca tahsis edilen kısmına yönelik müdahaleden kaynaklanan ecrimisil isteğinin bu yerlerin tüm kat maliklerinin oybirliğiyle dahi kiraya verilmesi mümkün olmadığından işgali sebebiyle ecrimisil istenemeyeceği gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlale edildiğine ilişkin şikayette, devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında odunluk, kömürlük, sığınak vb. amaçlara tahsis edilen ortak alanların tahsis amacı dışında kullanılmasını önleyecek ve dolayısıyla mülkiyetin kullanılmasına ve korunmasına yönelik ecrimisil dışında yeterli güvencelerin mevcut olduğu ve başvurucunun mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı nazara alındığında pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediğinden söz edilemez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Pozitif Yükümlülükler, Ecrimisil, Ortak Amaca Tahsis

Hatay'ın merkez ilçesinde bulunan kat irtifakına tabi Gülhan Apartmanı'ndaki müşterek odunluğun bir kısmı belediye tarafından onaylı ruhsat ve projede 1994 yılında yapılan tadilat ile 32 ve 33 numaralı dükkânlara ilave edilmiştir. Ancak yapılan bu tadilat işlemi 7/10/2003 tarihli mahkeme kararıyla iptal edilmiştir.

Başvurucu apartman yönetimi 32 ve 33 numaralı bağımsız bölümlerin maliki aleyhine, odunlukken bu bağımsız bölümlere ilave edilen alanın kullanımından dolayı ecrimisil istemiyle icra takibi başlatılmış ve takibe itiraz edilmesi üzerine duran takip nedeniyle itirazın iptali davası açılmıştır. Sulh hukuk mahkemesi 1/10/2013 tarihinde davayı kabul etmiştir. Temyiz edilen karar Yargıtay 18. Hukuk Dairesi tarafından ortak amaçlara tahsis edilmiş olan yerlerin tüm kat maliklerinin oybirliğiyle dahi kiraya verilmesi mümkün olmadığından bu gibi yerlerin işgali sebebiyle ecrimisil istenemeyeceği gerekçesiyle

bozulmuştur. İlk derece mahkemesi bozma kararına uyarak davayı reddetmiş ve bu karar Yargıtayca onanarak kesinleşmiştir.

§ 39 “...devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında odunluk, kömürlük, sığınak vb. amaçlara tahsis edilen ortak alanların tahsis amacı dışında kullanılmasını önleyecek ve dolayısıyla mülkiyetin kullanılmasına ve korunmasına yönelik ecrimisil dışında yeterli güvencelerin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Bireysel başvuruya konu kararda yer verilen tespit ve gerekçeler itibarıyla mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurucunun usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının da sağlandığı nazara alındığında, pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediğinden söz edilemez.”

Müdahale özel kişilerden yapılırsa dahi devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde mülkiyet hakkının korunması için gerekli idari ve adli tedbirleri alması gerekmektedir. Yargıtay 18. Hukuk Dairesi Hukuk Dairesi öteden beri ortak amaçlara tahsis edilen alanların bu amaç dışında kullanımı mümkün olmadığından bu alanların malikler ya da başkaları tarafından fiili olarak kullanımı neticesinde herhangi bir ecrimisil istenemeyeceği görüşündedir. 18. Hukuk Dairesinin kapanmasından sonra

bu uyumsuzlukların temyiz incelemesini yapan 8. Hukuk Dairesi ise ortak amaca tahsis edilen alanların kiraya verilmesinin hiçbir şekilde mümkün olmadığını kabul etmekle birlikte fiilen kullanım nedeniyle elde edilen bir menfaat bulunması hâlinde maliklerin arsa payları oranında sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak dava açabilecekleri görüşündedir.

Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında ortak alanların tahsis amacı dışında kullanımasını önleyecek, dolayısıyla mülkiyetin kullanılmasına ve korunmasına yönelik ecrimisil dışında yeterli güvencelerin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Bireysel başvuruya konu kararda yer verilen tespit ve gerekçeler itibarıyla mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurucunun usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının da sağlandığı nazara alındığında pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediğinden söz edilemez. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin ihlal iddiası kabul edilemez bulunmuştur.**

g. Kamil Darbaz ve GMO Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti., B. No: 2015/12563, 24/5/2018

Arsa payı inşaat sözleşmesi kapsamında taşınmazdan hisse devri yapılan yüklenici şirketin iki ortağından birinin payını üçüncü bir kişiye devretmesi sonucunda diğer ortak ve şirket tarafından muvazaa ve ortaklar kurulu kararı bulunmadan yapılan devrin geçerli olmadığı iddialarına ilişkin açılan tapu iptali ve tescil davasında yargılamanın sonucu bakımından önemli bir iddianın derece mahkemelerince yeterince değerlendirilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kaybı, Şirket Payının Devri, Muvazaa, Tapu İptali ve Tescil

Başvurucu K.D., diğer başvuru Şirketin %50 payına sahiptir. Şirketin diğer %50 payı ise Ö.Ş.ye aittir. Başvurucu Şirket, İstanbul'un Kadıköy ilçesinde bulunan taşınmaz üzerine inşaat yapmak üzere arsa sahipleriyle arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi yapmış ve taşınmazın bir kısım payı Şirkete devredilmiştir.

Ö.Ş. başvuru Şirketi temsilen taşınmazdaki şirket payını Ortaklar Kurulu kararı olmaksızın üçüncü bir kişiye satmıştır.

Başvurucuların Ö.Ş.nin zarar verici eylemlerinden dolayı müdürlükten azli talebi mahkemece kabul edilmiştir.

Başvurucular asliye hukuk mahkemesinde Ö.Ş. ve satın alan üçüncü kişi aleyhine muvazaa iddiasıyla tapu iptali ve tescil davası açmışlardır. Mahkeme, aksi yöndeki bilirkişi raporlarına rağmen başvurucuların satış işleminin muvazaalı olduğunu ispatlayamadıkları gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Karar Yargıtay tarafından onanmış ve karar düzeltme istemi de muvazaanın varlığının ispatlanamadığı, taşınmaz üzerinde 645.425 TL tutarında haciz bulunup davalının icra dosyasındaki borçları üstlendiği, nakten tahsil edilen bedelin şirket kasasına intikal ettirilmemesinin müdürün sorumluluğunu gerektirdiği ve 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 443/2. maddesinin Şirketin iştigal konusu gözetildiğinde uygulanamayacak olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucuların iddia ettikleri gibi geçersiz bir satış işlemine dayalı olarak yapılan tescilin yolsuz olduğunun kabul edilmesi durumunda hukuka aykırı olarak taşınmazdaki payın kaybı gibi bir sonuç doğar ki bunun başvurucuların mülkiyet hakları yönünden ölçüsüz ve aşırı bir külfete yol açacağı kuşkusuzdur.

Derece mahkemelerinin kararlarında şirketin faaliyet alanının ne olduğu ve niçin bu faaliyet alanı yönünden ilgili Kanun hükmünün uygulama alanının olmadığı açık olarak belirtilmemiştir. Ayrıca söz konusu taşınmazın şirketin tek taşınmazı olup olmadığı, tek taşınmaz olması hâlinde ise Ortaklar Kurulu kararı alınmadan satılmış olmasının yolsuz tescil teşkil edip etmediği açıklığa kavuşturulamamıştır. Konu hakkındaki Yargıtay içtihadı da dikkate alındığında mülkiyet hakkına ilişkin yargılamanın sonucu bakımından bu kadar önemli bir

iddia yönünden derece mahkemelerince yapılan değerlendirmenin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin usule ilişkin güvenceler somut olayda yerine getirilmemiş ve mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 60 "... Dolayısıyla aynı konu hakkındaki Yargıtay içtihadı da dikkate alındığında mülkiyet hakkına ilişkin yargılamanın sonucu bakımından bu kadar önemli bir iddia yönünden derece mahkemelerince yapılan değerlendirmenin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır."

ğ. Tülay Arslan ve diğerleri, B. No: 2014/7051, 2/2/2017

Belediyeden kiraladığı taşınmaz için tapu maliki TCDD'ye ecrimisil ve faiz ödemeye mahkum edilen başvurunun yüklendiği külfet tamamen telafi edilmediğinden mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü ve Korunması, Kira Sözleşmesi, Ecrimisil

Büyükşehir belediyesi tarafından, tapuda Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) adına kayıtlı bulunan taşınmaz 1977 yılından beri başvuruçular murisine kiralanmıştır. Başvuruçuların iddiasına göre içk restoran olarak işletilen bina 1982 yılında murisleri tarafından yenilenmiştir.

Taşınmazın 1994 yılından sonra ilçe belediyesi sınırları içinde kalması nedeniyle bu tarihten sonra kira sözleşmesi ilçe belediyesiyle akdedilmiş ve kira bedelleri de bu belediyeye ödenmiştir. Başvuruçular murisi ile ilçe belediyesi arasında 1/1/1996 ve 1/1/2001 başlangıç tarihli ve bir yıllık kira sözleşmeleri imzalanmıştır.

TCDD tarafından belediye aleyhine açılan ecrimisil ve belediye tarafından TCDD aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davaları reddedilmiştir.

TCDD tarafından başvuruçular murisine karşı açılan ilk davada derece mahkemeleri müdahalenin menine, 1.374 TL ecrimisil ve 787,21 TL faiz bedeline, taşınmazın yıkılarak kaline karar vermiştir.

TCDD tarafından başvuruçular murisine karşı açılan ikinci davada derece mahkemeleri 14/10/2000-15/6/2002 tarihleri arasındaki dönem için 4.250 TL ecrimisilin yasal faiziyle birlikte davacı idareye ödenmesine karar vermiştir.

Başvuruçular murisi tarafından belediyeye karşı açılan davada ilk ecrimisil davası nedeniyle haksız olarak tahsil edilen kira bedelleri, bina bedeli, ödenen harç ve vekâlet ücreti ve ticari kazanç kaybının ödenmesi istenilmiştir. Derece mahkemeleri, başvuruçular murisinin 1995, 1996 ve 1997 yılları için ödediği işletme bedelleri de hesaba katılarak toplamda hükmedilmesi gereken maddi tazminat miktarını 3.186 TL olarak belirlemiş ve bu tutarın TCDD'ye ödenen ecrimisil bedellerinin altında kalması nedeniyle tamamının belediye tarafından başvuruçulara ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, başvuruçular tarafından ödenen harç ve vekâlet ücretleri için 1.000 TL tazminata hükmetmiş; başvuruçuların fazlaya ilişkin istemlerini ise reddetmiştir.

Belediye tarafından tapuda TCDD adına kayıtlı bulunan taşınmaz, içkili restoran olarak işletilmek üzere başvuruçular murisine kiralanmak suretiyle taşınmazın kullanım yetkisi başvuruçular murisine devredilmiştir. Ancak içkili restoran olarak kullanılan yapının murislerince inşa edildiği başvuruçular tarafından ispatlanamadığından inşa edilen yapı yönünden mülklerinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

Başvurucular murisi tarafından işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşılmıştır.

14/10/2000-15/6/2002 dönemine ilişkin olarak haksız yere ecrimisil ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası, yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapılmıştır.

Son olarak 13/10/1995-13/10/2000 dönemi için haksız yere ecrimisil ödendiğine ilişkin iddia değerlendirilmiştir. Bu dönem için başvurucular murisi belediyeye kira ödemiş, bunun yanında TCDD tarafından açılan dava sonucunda ecrimisil ödemek durumunda kalmıştır. Bu hâlde başvurucular murisine yüklenen külfetin tam olarak telafi edildiğinden söz edilebilmesi için TCDD tarafından açılan davalar nedeniyle ecrimisil, faiz ve yargılama gideri ödemek suretiyle uğradığı tüm zararların karşılanması zorunludur.

Başvurucular murisi tarafından açılan dava sonucunda belediyenin sorumluluğunun başvurucular murisince belediyeye yapılan kira ödemeleriyle sınırlı olduğu kabul edilmiş ve fiilen ödendiği ispat edilen 3.186 TL kira bedeli ile harç ve vekâlet ücretleri için ödenen 1.000 TL için tazminata hükmedilmiş, TCDD'ye yapılan ecrimisil ve faiz ödemelerinin bu tutarı aşan kısmına yönelik tazminat istemleri ise reddedilmiştir. Derece mahkemelerinin belediyenin sorumluluğunu belediyeye yapılan kira ödemeleriyle sınırlı tutan daraltıcı yorumu, ecrimisil ödenmesi nedeniyle olu-

şan kayıpların bir kısmının karşılanamaması sonucunu doğurmuştur. Bu nedenle başvurunun bu kısmı yönünden **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.**

§96 *"...Başvurucular murisine yüklenen külfetin tam olarak telafi edildiğinden söz edilebilmesi için TCDD tarafından açılan davalar nedeniyle ecrimisil, faiz ve yargılama gideri ödemek suretiyle uğradığı tüm zararların karşılanması zorunludur."*

2. TAZMİNAT UYUŞMAZLIKLARI

a. *Mehmet Emin Öztekin, B. No: 2016/58283, 29/5/2019*

Baraj yapımı sonrası sular altında kalan ağaçların gördüğü zararın karşılanmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Yoksun Bırakma, Muhdesat, Ağaç, İdarenin Yol Açtığı Zararlar

Başvurucu, hububat tarımı yaparak ve fıstık ağaçları yetiştirerek kullandığı taşınmazın bir bölümünün baraj sahası içinde kalacak olması nedeniyle delil tespiti talebinde bulunmuştur. Sulh hukuk mahkemesince yapılan keşifte taşınmazın üzerinde 68 adet 20-30 yaşlarında fıstık ağaçlarının olduğu bir bölümünün baraj suyu altında kaldığı tespit edilmiştir. Başvurucu, ağaçlarının uğradığı zararlarının tazmini için asliye hukuk mahkemesinde Enerji Piyasası Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile özel bir şirket aleyhine tazminat davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi taşınmazın orman alanında kaldığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Başvurucu, taşınmaz üzerinde 20-30 yaşlarında fıstık ağaçları yetiştirmiş, bu kullanım nedeniyle Hazine, başvurucuyu taşınmazdan tahliye ettirmemiş ve başvurucunun taşınmazdaki kullanımı nedeniyle ecrimisil bedeli de tahsil etmemiştir. Böyle bir durumda başvurucunun kamu makamlarının uzun bir süre boyunca devam eden edilgen tutumlarının bir anda değişebileceğini öngörmesini beklemek hakkaniyete aykırı olacaktır. Bu kadar uzun bir süre boyunca söz konusu taşınmazın üzerinde fıstık ağacı yetiştirmek suretiyle kullanımının başvuru bakımından önemli bir ekonomik menfaat teşkil ettiği ve bu yönden başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken bir menfaatinin mevcut olduğu kabul edilmiştir. Bu ağaçların baraj yapımı sırasında zarar gördüğü gerek delil tespiti aşamasında gerekse de başvurucunun açtığı davada yapılan keşif ve bilirkişi incelemeleri ile tespit edilmiştir. Buna göre başvurucunun kamu makamlarınca yapılan müdahale sebebiyle zarara uğradığı ve bu zararının ise karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Ne var ki derece mahkemelerinin kararlarında kamusal makamların tutum ve davranışlarının inceleme konusu yapılmadığı, bu hususlara değinilmediği görülmektedir. Derece mahkemelerinin olayın gelişiminde kamu makamlarının edilgen tutumunu dikkate almaması bütün zarara tek başına başvurucunun katlanması sonucuna yol açmaktadır. Bu yaklaşımın da başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirtmek gerekir.

Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengein başvuru aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 65 "Bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin görevi Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında kalan haklar kapsamındaki güvencelerin somut olayda sağlanıp sağlanmadığını incelemektir."

b. Nazife Başkan, B. No: 2016/69236, 3/7/2019

Taşınmazın bitişiğinde inşa edilen köprülÜ kavşak sebebiyle uğradığı değer kaybının karşılanmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Pozitif YüklÜmlÜlÜkler, Taşınmazın Değer Kaybı, Eski Hâle Getirme

Başvurucunun satın aldığı taşınmazın bitişiğinde bir köprülÜ kavşak inşa edilmiştir. Başvurucu; kavşak nedeniyle trafik gürültüsü ve kirliliğinin arttığını, ayrıca taşınmazın önünün kapandığını belirterek Karayolları Genel Müdürlüğü aleyhine idare mahkemesinde tam yargı davası açmıştır. Bilirkişi raporlarında taşınmazın değerinin %10 oranında azaldığı belirtilmiştir. Mahkeme davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurunun zararının diğer işyeri daire sahipleri için de geçerli olduğu, yapılan viyadük nedeniyle oluşan genel külfetlere herkesin katlanması gerektiği ve başvurunun da bu viyadükten yararlanabileceği açıklanmıştır.

İdarenin trafiğin düzenlenmesi için yeni yol, kavşak, köprü gibi inşa çalışmalarının kamu hizmetlerin sürekliliği ve artan ihtiyaçların karşılanması maksadına yönelik olarak yaptığı değerlendirildiğinden köprülÜ kavşak inşası sonucu oluşan müdahalenin kamu yararına dayalı, meşru bir amacının bulunduğu açıktır. İdarenin ulaşım faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak üzere yaptığı köprülÜ kavşak yüzünden başvurunun taşınmazında değer kaybı olduğu derece mahkemelerince açık bir biçimde tespit edilmiştir. Başvurucunun taşınmazında yaşanan böyle bir değer kaybının zarara yol açtığı ve bu zarara da idarenin yaptırdığı köprülÜ kavşağın sebebiyet verdiği ise kuşkusuzdur. Benzer şikâyetlerle açılan davalarda da bazı bölge idare mahkemeleri ve Danıştay tarafından da idarenin kusursuz sorumluluğu esasına dayanan hâllerde özel ve olağan dışı nitelik arz eden zararların idare tarafından karşılanacağı kabul edilmiştir. Başvurucunun kavşak yakınında taşınmazı bulunmayan ve yalnızca kavşağı kullanan kişiler ile eşit şekilde külfet altına sokulduğundan bahsetmek de mümkün değildir. Dolayısıyla başvurunun diğer taşınmaz maliklerine oranla daha ağır bir külfet altına sokulduğunun gözönünde tutulması gerekir. İdarece yaptırılan köprülÜ kavşağın olumsuz etkileri nedeniyle başvurunun taşınmazında meydana gelen değer düşüklüğüne rağmen derece mahkemelerinin oluşan zarara bütünüyle başvurunun katlanması gerektiğine yönelik yorumları başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemektedir.

§ 41 "...Söz konusu idari eylemle başvurunun taşınmazında böyle bir zarara yol açıldığı ortada olduğuna göre mülkiyet hakkının korunmasının devlete yüklediği pozitif yükümlÜlÜkler çerçevesinde eski hâle getirme kuralı kapsamında bu zararın giderilmesi gerekir..."

Sonuç olarak başvurunun köprülÜ kavşağın hemen bitişiğinde olan taşınmazı yönünden uğradığı söz konusu zararın karşılanmaması nedeniyle devlete mülkiyet hakkının yüklediği pozitif yükümlÜlÜklerin somut olay bağlamında yerine getirilmediği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

3. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA TEDBİRLERİ

a. Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No 2014/17196, 25/10/2018

Taşınmazla ilgili olarak uygulanan ihtiyati haczin on yılı aşkın bir süredir devam etmesi ve ortaya çıkan zararın giderimine ilişkin bir hukuk yolunun bulunmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülük, Geçici Koruma Tedbirleri, İhtiyati Haciz

Alacaklı hamil G.B. bonoya dayalı olarak lehtar K.E. ve keşideci A.C. aleyhine haciz yoluyla icra takibi başlatmıştır. Takibin kesinleşmesi sonrası borçlulardan C.A. tarafından açılan menfi tespit davası reddedilmiştir. İcra takibi alacaklısı, C.A. ve E.B. aleyhine bağımsız bir bölümün satışıyla ilgili olarak tasarrufun iptali davası açmıştır. Alacaklı, C.A.ya ait söz konusu taşınmazın mal kaçırmak amacıyla başvurularda devredildiğini belirtmiştir. Davayı inceleyen mahkeme davacının talebi üzerine 10/7/2008 tarihinde taşınmaza ihtiyati haciz konulmasına karar vermiştir. Başvurucuların ihtiyati haczin kaldırılması talepleri reddedilmiştir. Tasarrufun iptali davası kabul edilmekle birlikte kanun yolu süreci devam etmektedir.

Başvurucular ihtiyati haczin uzun sürmesinden yakınmışlardır. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 259. maddesinde öngörülen tazminat davası yalnızca yargılama sonunda lehine haciz konulan kişinin haksız çıkması durumunda açılacak bir dava yoludur. Somut olayda yargılamanın henüz sonuçlanmasa da haczin uzun süredir devam ediyor olmasının yargılamanın sonucundan bağımsız olarak ele alınması gerekeceğinden somut olayda etkili bir başvuru yolunun bulunmadığı anlaşılmıştır. Özel hukuk kişileri arasındaki uyuşmazlıkta devlete düşen görev, pozitif yükümlülükleri kapsamında mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri almasıdır. İhtiyati haczin belirli, öngörülebilir ve ulaşılabilir nitelikteki kanun hükümlerine dayalı olduğu ve haciz kararına karşı etkin bir itiraz hakkının başvuruca tanındığı görülmüştür. Bununla birlik-

§ 60. "2004 sayılı Kanun'un 259. maddesinde, borçlu ve üçüncü kişinin ihtiyati haczin haksız çıkması halinde uğradığı zararların tazmini için ihtiyati haciz isteyen alacaklı aleyhine dava açabileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre açılacak dava sonucunda tazminata hükmedilebilmesi için haciz talep edenin haksız çıkması ve hacizden dolayı bir zararının doğmuş olması gerekmektedir. Ancak ihtiyati haciz talebinin haksız çıkması koşuluyla bağlı olarak açılacak bu davanın ihtiyati hacze ilişkin bütün zararların giderimini kapsamadığı görülmektedir. Ayrıca bu davanın yalnızca ihtiyati haciz talep edenin sorumluluğu ile sınırlı olduğu anlaşılmaktadır."

te tapu kaydına konan haciz şerhinin on yılı aşkın bir süredir devam ettiği görülmekle süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde bu sürenin makul olmadığı açıktır. Başvurucunun mülkiyet hakkını sınırlandıran ihtiyati haczin uzun sürmesi makul olandan daha fazla bir zarara neden olmuştur. Buna rağmen haczin uzun sürmesi nedeniyle ortaya çıkan zararın giderimini sağlayabilecek bir hukuk yolu da bulunmamaktadır.

Dolayısıyla uygulanan haczin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin olarak somut olay bağlamında devletin pozitif yükümlülüklerinin tam ve etkin bir biçimde yerine getirilmediği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

b. İbrahim Geçer, B. No: 2014/19056, 19/2/2019

Taşınmaz hakkındaki ihtiyati tedbir şerhinin yirmi beş yıldır devam etmesi ve ortaya çıkan zararın giderilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülük, Geçici Koruma Tedbirleri, İhtiyati Tedbir, Etkili Başvuru Yolu, Tedbirin Uzun Sürmesi

Başvurucunun maliki olduğu bağımsız bölümün de bulunduğu parsel hakkında orman sınırları içinde kaldığı iddiasıyla tapu iptal ve tescil davası açılmıştır. Davacı idarenin talebi üzerine 4/2/1994 tarihinde dava konusu parselin üzerinde bulunan diğer taşınmazlarla birlikte başvurucunun taşınmazına ait tapu kaydına ihtiyati tedbir şerhi konulmuştur. Yargılama devam etmektedir. Başvurucuya ait taşınmaz üzerindeki ihtiyati tedbir şerhi kaldırılmamıştır.

İhtiyati tedbir kararı nedeniyle ortaya çıkan zararın tazmin edilebilmesi için 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 399. maddesine göre lehine tedbir konulan kişinin haksız çıkması gerekmektedir. Bu bağlamda ihtiyati tedbire ilişkin bütün zararların giderimini kapsamadığı görülen bu dava yolunun başvurucunun bakımından etkili bir başvuru yolu olmadığı anlaşılmıştır. Ormanların korunması ve davanın sonucunu etkisizleşmesinin önüne geçilmesi amacıyla taşınmaz üzerinde tedbir konulmasında kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte ihtiyati tedbir kararı, başvurucunun taşınmazı fiilen kullanmasını ve yararlanmasını engellemese de taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi önemli ölçüde sınırlandırmıştır. Tapu kaydına konulan şerhin yirmi beş yıldır devam ettiği görülmektedir. Ayrıca tedbirin başvurucunun taşınmazı satın aldıktan sonra konulduğu dikkate alındığında taşınmazın dava konusu olabileceğini öngörmesi de mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla ihtiyati tedbir süresinin uzunluğu makul olandan daha fazla bir zarar uğrattığı ve bu zararın giderilmediği görülmektedir.

Müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği, başvurucunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 75. "...başvurucunun taşınmazı ile ilgili olarak uygulanan ihtiyati tedbirin yaklaşık yirmi beş yıldan bu yana devam etmesinin mülkiyet hakkı sınırlandırılan başvurucuyu -bu sürenin uzunluğu dikkate alındığında- makul olandan daha fazla bir zarara uğrattığı anlaşılmaktadır."

4. MİRAS

a. *Ioanis Maditinos*, B. No: 2015/9880, 8/5/2019

Ülkeler arası karşılıklılık bulunmadığının öngörülebilir biçimde somut bir temele dayalı olarak ortaya konulmaması suretiyle başvurucunun mirasçı olarak kabul edilmemesi kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Miras, Tereke, Mirasçılık Belgesi, Karşılıklılık İlkesi

§ 51 "...Taşınmazın paydaşlarından biri olup 1996 yılında ölen Tanaş Maditinos'un kardeşinin oğlu olan başvurucunun miras hükümlerine göre mirasçı olarak kabul edilebilecek bir soy bağı ilişkisinin mevcut olduğu ortadadır. Bununla birlikte derece mahkemelerince somut olayda ülkeler arası karşılıklılık ilişkisinin bulunmadığı gerekçesiyle başvurucunun mirasçılık belgesi iptal edilerek Hazineye mirasçılık belgesi verilmiştir. Diğer bir deyişle ülkeler arasında karşılıklılık ilişkisinin bulunması hâlinde başvurucunun miras bırakanın tek mirasçısı olarak kabul edilebileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla karşılıklılığın olup olmadığı ile ilgili tartışma müdahalenin haklılığı kapsamında yapılmak üzere somut olayda miras bırakan ile başvuru arasında mirasçı olarak kabul edilmesini gerektirir bir soy bağı ilişkisinin mevcut olduğu açık olduğuna göre başvurucunun uyuşmazlık konusu taşınmazın mülkiyetini edinme yönünde meşru bir beklentisinin olduğu kabul edilmelidir. Üstelik iptal edilinceye kadar geçerli olmak üzere başvurucuya mirasçılık belgesi verildiği gözetildiğinde başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkı kapsamında korunmaya değer bir menfaatinin olduğu sonucuna varılmıştır."

Başvurucu, Yunanistan uyruklu olup Atina'da ikamet etmektedir. İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan bir taşınmazın 1/12 payı başvurucunun miras bırakanı Tanaş Maditinos adına kayıtlıdır. Başvurucuya talebi üzerine sulh hukuk mahkemesince Tanaş Maditinos'un mirasçısı olduğuna dair belge verilmiştir. Ancak Maliye Hazinesince mirasçılık belgesinin iptali davası açılmıştır. Mahkeme davayı kabul ederek mirasçılık belgesini iptal etmiştir. Kararın gerekçesinde, Yunanistan'da yaşayan Türklerin taşınmaz edinmesine izin verilmediği belirtilerek karşılıklılık şartlarının oluşmadığı açıklanmıştır. Başvurucunun açtığı Hazineye ait mirasçılık belgesinin iptali davası aynı gerekçeyle asliye hukuk mahkemesince reddedilmiştir.

Başvurunun miras bırakanın terekesine yönelik olduğu açık olduğundan mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği tartışmasızdır. Olayda ülkeler arasında karşılıklılık ilişkisinin bulunması hâlinde başvurucunun miras bırakanın tek mirasçısı olarak kabul edilebileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurucuya, anılan kayıt malikinin mirası ile ilgili olarak taşınmazlar yönünden de iptal edilinceye kadar mirasçılık belgesi verilmiş olduğu dikkate alınmalıdır. Derece mahke-

melerinin kararlarının dayandığı yazılarda, murisin vefat ettiği tarihte veya yargılama sırasında Yunanistan'da Türk uyrukluların -çeşitli kısıtlamaların söz konusu olduğu bölgeler de dâhil olmak üzere- miras yoluyla mal edinemediklerine dair herhangi bir bulunmamaktadır . Bunun aksine Yunanistan'da Türk vatandaşlarının 1990 tarihli Kanun ile getirilen kısıtlamaya konu bölgede bulunan taşınmazları miras yoluyla edinebildiği yönünde belgeler bulunduğu anlaşılmaktadır. Derece mahkemeleri, olay tarihi itibarıyla yürürlükte olan kanun hükümleri çerçevesinde karşılıklılık ilkesi yönünden Yunanistan'da Türk vatandaşlarının miras yoluyla mal edinemedikleri yönünde açık bir tespit olmamasına rağmen mirasçılık belgesinin iptal edilmesinin kanuni dayanağını makul ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyamamışlardır.

Karşılıklılık ilkesinin somut olayda yeterince öngörülebilir biçimde uygulanmadığı dikkate alındığında başvurucunun mirasçılığının tanınmaması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin öngörülebilir bir kanuni dayanağının bulunmaması nedeniyle **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

5. VAKIF MALLARI

a. Bensan Aktaş ve diğerleri, B. No: 2015/7288, 29/11/2018

Mazbut vakfın galle alacağına miras hükümlerine göre ödenmesi istemiyle açılan davanın galleye müstahak vakıf evladı olduğunun tespitine dair karar sunulmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayette başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Mazbut Vakıf, Galle Alacağı, Mülkten Yoksun Bırakma, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Kemer-Edremit Voyvodası el-Hâc Ali Ağa bin el-Hâc Ahmet Ağa Vakfı 1758 yılında kurulmuştur. Vakfiyeye göre muhtelif yerleşim yerlerinde çok sayıda bahçe, dükkân ve değirmen gibi taşınmazlar ile bu taşınmazlardan elde edilen kira gelirleri vakfedilmiştir. Vakfiyede; bu mülk ve gelirlerinden bir kısmının vakfın yaptırdığı caminin tamir ve onarımının yapılması, bu camide görevli kişiler ile bazı kutsal günler ve Ramazan ayında cami minaresinde kandiller yakılması için tahsis edilmesi şart koşulmuştur. Vakfeden el-Hâc Ali Ağa, yapılan tahsisat harcamalardan sonra Vakfa ait gelir fazlasının (galle) ise kendi soyundan gelen erkek ve kız evlatları ve torunları arasında batın tertibi şartıyla (ön batında evlat varsa sonraki batında bulunan evlâdın galle alamaması kuralı) eşit olarak bölüştürülmesini istemiştir.

Vakfiyede ayrıca kurulan vakfın mütevelliliğinin ölünceye kadar vakfedene ait olması, ölümünden sonra ise kendi soyundan gelen erkek ve kız evlatları ve torunları tarafından batın tertibi üzere mütevelliliğin sürdürülmesi şart koşulmuştur. Cumhuriyet döneminde 5/6/1935 tarihli ve 2762 sayılı mülga Vakıflar Kanunu çerçevesinde mülhak vakıflar statüsünde varlığını gösteren vakfın son mütevellisi olan Ö.İ. 22/2/1973

tarihinde vefat etmiştir. Bu tarihten itibaren on yıllık süre içerisinde vakıf evlâdınca mütevellilik için bir talepte bulunulmaması nedeniyle Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıflar Meclisi tarafından 9/7/1985 tarihinde anılan vakfın mazbut vakıflar arasına dâhil edilmesine karar verilmiştir.

Başvurucuların miras bırakanları tarafından galleye müstahak vakıf evladı olduklarının tespiti için açtıkları dava asliye hukuk mahkemesince 12/4/1960 tarihinde kabul edilmiştir.

§ 38. "...dava dilekçesinde miras hükümlerine dayalı olarak galle fazlası alacağı talep edilmiş olduğundan bu taleple sınırlı olarak değerlendirme yapılmak suretiyle bir ön şart olarak vakfiyedeki şartlara göre galleye müstahak vakıf evladı olduğunun tespitine dair kararın başvuru sahiplerinden istenilmesi keyfi veya öngörülemez nitelikte değildir. Bu durum aynı zamanda başvuru sahiplerinin hukuk düzeninde öngörülmüş başvuru yollarını özenli bir biçimde tüketmediğini göstermektedir..."

Başvurucular Balıkesir'in Burhaniye ilçesinde bulunan altı adet dükkân niteliğindeki taşınmazların gelirleri ile sınırlı olarak davalı idarenin yönetiminde kaldığı süre boyunca elde edilen gelirlerin ödenmesi istemiyle Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine asliye hukuk mahkemesinde dava açmışlardır. Derece mahkemeleri başvuruclarının böyle bir davayı açabilmeleri için galle almaya hak kazanmış vakıf evladı olduklarını kesineleşmiş bir mahkeme kararı ile tespit ettirmesi veya bu hakkı kazanmış murislerinin sağlığında açılan bir davayı takip etmeleri gerektiği hâlde bu hususta sunulmuş karar bulunmadığından davayı reddetmiştir.

Mazbut ve mülhak vakıflar, farklı hukuki konumda bulunan ve farklı kurallara tabi tutulan kendine özgü özel hukuk tüzel kişileridir. Buna göre mazbut vakıflarda galle fazlası alacağının dağıtımı da genel miras hükümlerine göre değil vakfı kuran kişinin vakfiyede belirttiği şartlara göre yapılmaktadır. Vakfiyede yer alan şartların ne olduğu ve bu şartlara göre kimin veya kimlerin galleye müstahak vakıf evladı sayılacağı ancak konusunda uzmanlaşmış derece mahkemeleri önünde yapılacak yargılama sonunda açıklığa kavuşturulabilir.

Dava dilekçesinde miras hükümlerine dayalı olarak galle fazlası alacağı talep edilmiş olduğundan bu taleple sınırlı olarak değerlendirme yapılmak suretiyle bir ön şart olarak vakfiyedeki şartlara göre galleye müstahak vakıf evladı olduğunun tespitine dair kararın başvuruclardan istenilmesi keyfi veya öngörülemez nitelikte değildir. Bu durum aynı zamanda başvuruclarının hukuk düzeninde öngörülmüş başvuru yollarını özenli bir biçimde tüketmediğini göstermektedir. Başvurucular ise bu bireysel başvuru kapsamında da böyle bir yola başvurdıklarına dair herhangi bir bilgi veya belge sunmamışlardır. Hâlbuki Yargıtay içtihadına göre galleye müstahak vakıf evladı olduğunun tespitine ilişkin başvuru yolunun tüketilmesi gereken etkin bir hukuk yolu olduğu görülmektedir. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

b. Boyacıköy Panayia Evangelistra Kilisesi ve Mektebi Vakfı, B. No:2015/17576, 1/2/2017

Gayrimüslim cemaat vakfı olan başvurucunun 2762 sayılı mülga Vakıflar Kanunu'nun 44. ve geçici 1. maddeleri doğrultusunda verdiği 1936 beyannamesi ile mülkiyetinin kendisine ait olduğunu ileri sürdüğü taşınmazın idari yoldan adına tescil edilmesi yönündeki talebinin idare ve derece mahkemeleri tarafından reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayette, tapuda üçüncü kişi adına kayıtlı olduğu belirlenen taşınmaza ilişkin daha etkili giderim yolu olan kayıt maliki aleyhine genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerinde tapu iptali ve tescil davası açma veya 5737 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesiyle taşınmazın rayiç bedeli üzerinden tazminat talebinde bulunma imkânının kullanılmaması nedeniyle başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Gayrimüslim Cemaat Vakfı, 1936 Beyannamesi, Mülkten Yoksun Bırakma, Başvuru Yollarının Tüketilmemesi

Başvurucu 5/6/1935 tarihli ve 2762 sayılı mülga Vakıflar Kanunu'nun 44. maddesi ile geçici 1. maddesi uyarınca sahip oldukları malları, gelirleri, giderleri ve vakıfları ile ilgili diğer hususları bildirme yükümlülüğü çerçevesinde beyanname vermiş bulunan (1936 Beyannamesi) gayrimüslim cemaat vakıflarındandır.

Başvurucunun 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun geçici 7. maddesi doğrultusunda İstanbul ili Sarıyer ilçesi Mirgün Mahallesi'nde bulunan taşınmazın adına tescil edilmesi istemiyle Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıflar Meclisine (Vakıflar Meclisi) yaptığı başvuru reddedilmiştir.

Başvurucu tarafından idare mahkemesinde açılan iptal davası reddedilmiştir. Mahkeme tescili talep edilen taşınmazın tapuda başka kişi adına kayıtlı olması, mülkiyet hanesinin boş gözükmesi veya kamu-özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişiler adına

§ 54. "...başvurucu tarafından mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olarak idari yargı yerinde iptal davası açma yoluna gidilmekle birlikte somut başvuru açısından daha etkili giderim yolu olan kayıt maliki aleyhine genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerinde tapu iptali ve tescil davası açma imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan 5737 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesiyle taşınmazın rayiç bedeli üzerinden tazminat ödenbilmesi olanağının getirildiği de görülmektedir. ..."

kayıtlı olması hâlinde taşınmazların başvuru Vakfı adına tescil edilmesi talebinin ancak adli yargıda açılacak tapu iptali ve tescil davasında irdelebileceğine işaret edilmiştir. Mahkemece idare tarafından tapuda mazbut Abdülhamit Han Vakfı adına kayıtlı olduğu anlaşılan taşınmaza ait tescil talebi hakkında karar verilmesine olanak bulunmadığı belirtilmiş ve başvurunun reddine yönelik işlemin hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Karar Danıştay tarafından onanmıştır.

Vakıflar Meclisinin ve derece mahkemelerinin tespitine göre uyuşmazlık konusu taşınmaz nam-ı müstear veya

nam-ı mevhumlar adına tapuda kayıtlı olmadığı gibi Hazine, Vakıflar Genel Müdürlüğü ya da cemaat vakfına vasiyet edenler veya bağışlayanlar adına da kayıtlı değildir. Başvuru formunda da taşınmazın kısmen üçüncü bir kişi adına tapuda kayıtlı olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda kısmen tapuda üçüncü kişi adına kayıtlı olan anılan taşınmazın bu kişi adına olan tapu kaydının 5737 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesi kapsamında idari yoldan iptal edilerek başvuru adına tapuya tescil edilebilmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak taşınmazın 1936 Beyanname'si'yle bildirilen taşınmazlardan olduğunun kanıtlanması koşuluna bağlı olarak genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerinde kayıt maliki üçüncü kişi aleyhine tapu iptali ve tescil davası açılabileceği gibi 5737 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesinin ikinci fıkrasına göre taşınmazın rayiç bedeli üzerinden zararın tazmini olanağı da bulunmaktadır.

Bu nedenle **mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

c. Emine Görgülü, B. No: 2014/5871, 6/7/2017

Mazbut vakıflar arasına alınan vakfın “vakıf evladı” olduğunun tespit edilmesine karşın vakfa mütevellî olunması talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayette, vakfın mazbut vakıflar arasına alınmasına ilişkin sürenin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce fiilen 30/11/1965 tarihinde sona ermesi nedeniyle başvuru Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi dışındadır.

Anahtar Kelimeler: Mazbut Vakıf, Mülkten Yoksun Bırakma, Zaman Bakımından Yetkisizlik

Saraçoğlu Ahmed kızı Emine Hatun tarafından Balıkesir’in Edremit ilçesinde 1331 hicri (1913 miladi) tarihinde *Emine Hatun Binti Ahmed Vakfı* kurulmuştur. Vakfın son mütevellisi Ahmet ve Şerife Kadın kızı Hatice Görgülü’dür.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 30/11/1965 tarihinde, 5/6/1935 tarihli ve 2762 sayılı mülga Vakıflar Kanunu’nun 39. maddesi uyarınca bu Vakfın mazbut vakıflar arasına alınmasına karar vermiştir. Kararda Vakfın tevliyetinin 27/7/1937 tarihinden beri açık olduğu ve belirtilen tarihten bu yana emaneten idare edilen bu Vakfa mütevellî olunması için herhangi bir müracaatın olmadığı belirtilmiştir.

Sulh hukuk mahkemesince düzenlenen mirasçılık belgesine göre başvuru, Hatice Görgülü’nün torunudur. Başvuru 14/1/2011 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde Emine Hatun Binti Ahmed Vakfının gerçek evladı olduğu ve vakfiyeye göre tevliyet hakkının da kendisine verilmesi gerektiği gerekçesiyle Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine dava açmıştır. Mahkeme, başvuruçunun Vakfın kurucusu Ahmet kızı Emine Hatun’un torunu olmakla Vakfın evladı olduğu ancak Kanun gereği Vakfa mütevellî olarak atanmasının mümkün olmadığı görüşüne yer veren bilirkişi raporunu esas alarak davayı reddetmiştir. Karar, Yargıtay tarafından onanmış ve yapılan karar düzeltme istemi de reddedilmiştir.

Başvuru, mazbut vakıflar arasına alınma işleminden kırk altı yıl geçtikten sonra dava açmıştır. Ancak 2762 sayılı mülga Kanun’un 39. maddesinin birinci fıkrasında, on se-

neden beri mütevellîliği kimseye tevcih edilmemiş olan vakıflarda artık tevcih yapılmayacağı belirtilmiştir. 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu’nun 7. maddesinin ikinci fıkrasında da mazbut vakıflara bir daha yönetici seçimi ve ataması yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre mazbut vakıflara yönetici seçimi yapılamayacağına ilişkin anılan Kanun hükümlerine dayalı olarak de-

§ 52. “...mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden başvuruya konu mülhak Vakfın mazbut vakıflar arasına alınmasına ilişkin süre, fiilen 30/11/1965 tarihinde sona ermiştir. Bu durumda başvuruya konu sürenin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce sonuçlandırıldığı anlaşılmaktadır.”

rece mahkemeleri, başvurucunun tevliyet hakkına yönelik talebini reddetmiştir. Dolayısıyla söz konusu hukuk yolunun davanın açıldığı tarih itibarıyla tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olmadığı açık bir şekilde öngörülebilir durumdadır.

Sonuç olarak mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden başvuruya konu mülhak Vakfın mazbut vakıflar arasına alınmasına ilişkin süre fiilen 30/11/1965 tarihinde sona ermiştir. Bu durumda başvuruya konu sürenin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce sonuçlandırıldığı anlaşılmaktadır. **Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

6. ENGELLİ BİREYLERİN MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

a. **Hamit Aydemir, B. No: 2015/17844, 7/3/2019**

Engelli adına onu borçlandırmadan araç alınması için izin verilmesi talebinin ilgili ve yeterli bir gerekçe gösterilmeden reddedilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Engelli Hakları, Vesayet, Özel Tüketim Vergisi İstisnası

Başvurucu ağır düzeyde mental retardasyon sebebiyle kısıtlanmış ve kardeşi kendisine vasi olarak atanmıştır. Vasi 2010 yılında başvuru adına bir binek otomobil satın almıştır. Vasi bu defa 2015 yılında, özel tüketim vergisi (ÖTV) istisnasından yararlanmak üzere kısıtlı borçlandırmadan onun adına yeni bir araç satın alınmasına izin verilmesi talebinde

bulunmuştur. Sulh hukuk mahkemesi başvurunun bu talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, aracın kullanımı sırasında üçüncü kişilere zarar verilebileceği ve ileride mirasa konu olması durumunda bu aracın paylaşımının mirasçılar arasında sorunlara yol açabileceği belirtilmiştir. Bunun yanında kısıtlı için sıfır kilometre bir araç alınmasına gerek bulunmadığı ve aracın engelli tarafından bizzat kullanılmaması veya onun istifadesine sunulmaması durumunda ÖTV ve cezasının engelliden tahsil edilebileceği açıklanmıştır.

Olayda vasinin aracı karşılıksız kazandırma suretiyle, diğer bir deyişle onu borçlandırmadan kısıtlı adına satın almak istediğinin altı çizilmelidir. Üçüncü kişilere verilmesi muhtemel zararlar yönünden karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortasına ilişkin hükümlerin varlığı dikkate alınmalıdır. Kaldı ki 18/7/1997 tarihli ve 23053 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliği’nin 74. maddesi gereğince kanuni temsilcilerin aracın kullanımından dolayı ileride

Ş 46 “... engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek, doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemeler yapılması devletin başlıca görevlerindendir. Bu çerçevede engelli bireylerin mülkiyet haklarının korunması özel bir önem arz etmektedir. Mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerine uymakla yükümlü olan kamu makamları özellikle engelli bireyler söz konusu olduğunda azami bir özen göstermek durumundadırlar. Buna göre engelli bir bireyin kısıtlanması durumunda ise gerek vasinin gerekse de vasinin iş ve işlemlerini denetleyen vesayet ve denetim makamlarının kısıtlının mülkiyet hakkının korunması kapsamında ivedi olarak ve özenli bir biçimde davranma yükümlülükleri bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi somut olay bağlamında mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğini, bu özen yükümlülüğüne uyulup uyulmadığını denetlemek suretiyle sonuca varacaktır.”

doğabilecek hukuki ve cezai sorumlulukları kabul ettiğine dair noterden tanzim ve tasdik edilmiş taahhütname verme zorunluluğunun bulunduğu gözetilmelidir. Başvurucunun vefatı hâlinde mirasçıları arasında yaşanabilecek sorunların başvurucuyu ilgilendirmedeği açık olduğuna göre bu gerekçenin talep ile bir ilgisi görülmemiştir. Aracın başvurucunun istifadesine sunulacağı belirtilmiş olup bir muvazaanın da söz konusu olabileceğine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Başvurucunun kısıtlanmış olması nedeniyle bunlardan sorumlu tutulamayacağı da açıktır. Kanun koyucu, engelliler bakımından aracın ilk ik-tisabı yönünden ÖTV istisnası öngörmüş; böylelikle engellilerin daha güvenli ve konforlu araçlarla ulaşımını teşvik etmiştir. Üstelik başvurucunun vasisinin daha önce aynı imkân-dan yararlanarak bir araç satın aldığı ve vesayet organlarının kararlarında değinilen her-hangi bir sorunla da karşılaşmadığı görülmektedir.

Bu durumda vesayet organlarının kararlarının ilgili ve yeterli bir gerekçe içermediği değ-erlendirilmiştir. Mülkiyet hakkının korunması çerçevesinde devletin pozitif yükümlülükleri-nin tam ve etkin bir biçimde yerine getirilmediği sonucuna varıldığı için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

**VIII. MÜLKİYET HAKKINA İLİŞKİN
BAZI ÖZEL MESELELER
C. İDARİ YARGILAMA**

Özgür DUMAN

İDARİ YARGILAMA

Mülkiyet hakkına kamu gücünü kullanan idari makamlarca yapılan müdahalelerin ilk denetim mercii çoğunlukla idari yargı yerleri olmaktadır. Bu sebeple idari yargılama aşamasından sonra yapılan çok sayıda bireysel başvuru bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının korunması ile ilgili olması hâlinde bu başvuruları incelemektedir. Bunun için ise öncelikle mülkün ve müdahalenin varlığının başvurucular tarafından ortaya konulması beklenmektedir. Bundan sonra müdahalenin ihlale yol açıp açmadığı Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük testleri uygulanarak belirlenmektedir.

Anayasa Mahkemesi idarenin yol açtığı zararların giderilmemesini çeşitli kararlarında ölçülülük yönünden değerlendirmiştir. *Abdurrahim Daşçı ve diğerleri* başvurusunda idarenin faaliyeti çerçevesinde su taşması sonucu tarlanın uğradığı zararların giderilmemesi nedeniyle başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklendiği sonucuna varılmıştır. *Halit İnci* başvurusunda da taş ocağı ruhsat alanına idarenin tecavüz ettiğinin hukuk mahkemesi kararı ile açık bir biçimde saptandığı hâlde 3091 sayılı Kanun kapsamında verilen bir karar gerekçe gösterilerek tazminat isteminin reddedildiği olayda mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüz bulunmuştur. Bir büyükelçiliğin yer aldığı sokağın kapatılması üzerine kira kaybına yol açıldığının iddia edildiği *Recep Tarhan ve Afife Tarhan* başvurusunda ise idare kendi kusuruyla bir zarara yol açmasa da başvurucuların tarafından ileri sürülmesine rağmen fedakarlığın denkleştirilmesi ilkesinin tartışılmadan tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle müdahalenin ölçüsüz olduğu vurgulanmıştır. Bu başvuru aynı zamanda Anayasa'nın 35. maddesi çerçevesinde üç kural analizinin ilk defa yapıldığı yapıldığı önemli bir ilke karardır.

Zararların giderimi yönünden devletin mülkiyet hakkı bağlamında pozitif yükümlülüklerin tartışıldığı ilk kararlardan biri de *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi* başvurusudur. Sürücü kursu işleten başvurusunun araçlarının mimliği belirsiz kişilerce yakıldığı olayda idarenin olağan işleyişinin dışında özel bir tedbir alınmasını gerektiren açık ve ciddi bir sebebin bulunmadığı ve bu olayın terör amacıyla gerçekleştirildiğine dair bir bilgi veya belgenin de bulunmadığı gözetilerek pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediğinin ortaya konulamadığı belirtilmiştir.

Bankaların yönetimi ve denetimine el konulması ile bu çerçevede Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından uygulanan tedbirler de bireysel başvuru çerçevesinde şikâyet edilen konular arasındadır. Anayasa Mahkemesi bu başvuruları bankacılık sektö-

rünün düzenlenmesine ilişkin olması sebebiyle çoğunlukla mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelemiştir. *Kenan Işık* başvurusunda bir bankanın yönetimine ve denetimine el konularak tasfiyesine girildiği olayda banka hissedarının şikâyetleri mülkiyet hakkının korunmasının gerektirdiği yeterli güvencelerin mevcut olduğu değerlendirilerek yerinde görülmemiştir. *Erol Aksoy (1)* başvurusunda da yönetimine ve denetimine el konulan bir bankaya ilişkin yapılandırma sözleşmesinin gereği yerine getirilmediği için temerrüt koşullarının uygulandığı olayda müdahalenin ihlal oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. *Adalet Kayalibay* başvurusunda ise kamunun zararının tazmini amacıyla el konulan şirkete ait mal varlığının satışından elde edilen gelirden hissedara ödeme yapılmamasının kamu yararı amacı ile mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengeyi bozmadığı değerlendirilmiştir. Nihayet *Alpaslan Atalay ve Menderes Dinler* başvurusunda da yönetimine el konulan bankanın off-shore hesaplarına yatırılan mevduatın ödenmemesi devletin böyle bir yükümlülüğünün bulunmadığı gerekçesiyle ihlal sebebi olarak görülmemiştir.

1. İDARENİN YOL AÇTIĞI ZARARLARIN GİDERİMİ

a. Abdurrahim Daşçı ve diğerleri, B. No: 2015/17563, 9/10/2019

İdarenin faaliyeti çerçevesinde su taşması sonucu tarlanın zarar gördüğü olayda uğranılan zararların karşılanmaması mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barişçıl Yararlanma, Giderim Yükümlülüğü, Tazminat, Usuli Güvenceler

Başvurucuların tarla niteliğindeki taşınmazlarının yakınında bulunan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne (DSİ) ait sulama kanalları taşmış ve bu taşınmaz çamurlaşmış göl hâline gelmiştir. Delil tespiti talebi üzerine alınan bilirkişi raporunda, uzun süredir tarım arazisi olarak kullanılan taşınmazda ekili pamuk bitkisinden ürün elde etmenin imkânsız olduğu, gelecek yıllarda da toprakta çoraklaşma ve verim azalmasına yol açılacağı belirtilmiştir. Başvurucular DSİ aleyhine idare mahkemesinde tam yargı davası açmışlardır. Mahkeme davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvuruçuların çiftçi kayıt sistemine kayıtlı olmadıkları ve bu taşınmazlarda üretim yaptıklarına dair bilgi ve belge sunmadıkları belirtilmiştir. Mahkeme pamuk ürününün zarar gördüğüne dair delil tespitine itibar etmemiş ve başvuruçuların bir zararının olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Delil tespiti aşamasında alınan bilirkişi raporunda sulama kanalındaki tahliye kanallarının yetersizliği yüzünden su taşması sonucu ürün ekilememesine ve taşınmazda verim kaybına yol açıldığı yönündeki tespitler dikkate alınarak bir zarar hesabı yapılmıştır. Derece mahkemelerinin kararlarında ise bu tespitler ve zarar hesabı yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Başvuruçuların çiftçi kayıt sistemine kayıtlı olmaları veya daha önce bu tarlada tarımsal üretim yapmamış olmaları taşınmazda kalıcı olarak bir verim kaybı veya ürün ekilememesi gibi bir durumun tespiti hâlinde bu yüzden oluşan zararların giderilmesi yükümlülüğünü kaldırmamaktadır. Delil tespiti aşamasında bilirkişilerin mahkeme gözetiminde yapılan bir keşifle taşınmazlarda tespit ettikleri fiili zararı gözetmeyen derece mahkemeleri, taşınmazlardaki verim kaybı ile ilgili iddia yönünden bir ispat aracı olarak çiftçi kayıt sistemine hukuki sonuç bağlamış olmakla başvuruçuların zararlarını karşılamamışlardır. İdari ve yargısal sürecin bütününe bakıldığında mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği, başvuruçuların bu güvencelerden yararlandırılmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu sebeple başvuruçuların mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvuruçular aleyhine bozulduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 50 "...kamu makamlarının müdahalesi yönünden taşınmazdan yararlanmanın veya onu kullanmanın sınırlanması ya da değerinde olumsuz bir etkiye yol açabilecek bir zarara yol açılması durumunda bu zararların da karşılanması gerekmekte olup mülkiyet hakkının malike tanıdığı yetkiler dikkate alındığında taşınmazın daha önce kullanılmamış veya ondan yararlanılmamış olması bu sonucu etkilememektedir."

b. Halit İnci, B. No: 2016/982, 4/7/2019

Taş ocağı ruhsat alanı içinde izinsiz çalışma yapıldığı yargı kararıyla tespit edilmesi üzerine uğranılan zararların tazmini talebinin kaymakamlığın men kararı gerekçe gösterilerek reddedilmesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Giderim Yükümlülüğü, Maden Ruhsatı, Tazminat

Başvurucuya doğaltaş-mermer işletme ruhsatı verilmiştir. Demiryolları Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü kendisine ait ruhsatlı taş ocağının başvuru tarafından işgal edildiği gerekçesiyle kaymakamlığa başvurmuştur. Kaymakamlık 14/12/1984 tarihli ve 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun çerçevesinde taşınmaz mal zilyedliğine yapılan müdahalenin menine ve yerin idareye teslimine karar vermiştir. Başvurucu, idare aleyhine asliye

hukuk mahkemesinde müdahalenin önlenmesi davası açmıştır. Mahkeme idarenin kendi ruhsat alanının bir kilometre dışına çıkarak başvurunun ruhsat alanı içinde faaliyet gösterdiğini tespit etmiş ve davanın kabulüne karar vermiştir. Başvurucu bunun üzerine idare aleyhine tazminat davası açmış, idare mahkemesi davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde idarenin kanuni müracaat hakkını kullandığı, hukuka uygun olarak işletilen bir süreç sonunda idareye atfı kabil bir kusurun bulunmadığı belirtilmiştir.

Başvurucu tarafından açılan müdahalenin men ve tazminat davalarında başvurunun idarenin ruhsat alanına haksız müdahalede bulunmadığı, tam aksine idarenin başvurunun ruhsat sahasına müdahale ederek burada çalışma yürüttüğü tespit edilmiştir. Başvurunun bu müdahale nedeniyle taş ocağını kullanamadığı ve üretim yapamamasından kaynaklanan bir zararının da doğduğu açıktır. Başvurunun taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkından kaynaklanan yetkilerini dilediği gibi kullanmasının kısıtlandığı olayda derece mahkemelerince de tespit edilmiş

§ 50 “3091 sayılı Kanun hükümleri taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerin, idari makamlar tarafından önlenmesi suretiyle tasarrufa ilişkin güvenliği ve kamu düzenini sağlamak üzere konulmuştur. Bu Kanun kapsamında taşınmaz mala yapılan tecavüz veya müdahalenin önlenmesi için yetkili makamlara başvurmaya, o taşınmaz malın zilyedi yetkilidir. 3091 sayılı Kanun’un 2. maddesine göre taşınmaz mallara tecavüz veya müdahale edilmesi halinde bu tecavüz veya müdahalenin önlenmesine karar verilecek ve taşınmaz mal yerinde zilyedine teslim edilecektir. Dolayısıyla anılan hükmün, başvuru aleyhinde 18/10/2005 tarihinde verilen men kararına yeterli düzeyde kanuni dayanak oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak İdarenin müdahalesinin üstün bir hakka dayanmadığı adli yargı yerinde görülen dava sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple somut olayın özelliklerini dikkate alan Anayasa Mahkemesi tam yargı davasında derece mahkemelerince tazminat sorumluluğuna ilişkin kanunun yorumlanmasının sonuçlarını ölçülülük bağlamında değerlendirmeyi uygun görmüştür.”

olan zararının karşılanmaması yalnızca fiilî bir durum olan zilyetliğin korunması için öngörülen idari bir yolun kullanılması gerekçe gösterilerek meşru kılınmaz. Kamu düzeni sebebiyle fiilî durumların korunması gerekliliği geçici bir koruma sağlamakta olup daha üstün bir hakkın sahibinin uğradığı zararların bu hakkın varlığı sonradan tespit edilmiş olsa dahi karşılanmamasını gerektirmez. Olayda idare kendi ruhsat sahası sınırlarını aşarak başvurunun ruhsat sahasına müdahale ettiği gibi başvuru aleyhinde 3091 sayılı Kanun hükümlerince men kararı aldirarak taş ocağını kullanmasına engel olmuştur. İdarenin kendi kusuruyla yol açtığı olumsuz sonuçtan sorumlu tutulmayıp zarara başvurunun katlanmasına yol açan derece mahkemelerinin yorumunun başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği açıktır.

Bu durumda idarenin eylemi sonucu başvurucuya ait ruhsatlı sahada oluştuğu tespit edilen zararın giderilmemiş olması ölçüsüz bir müdahale teşkil ettiği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

2. DİĞER ZARARLARIN GİDERİMİ

a. Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2014/8649, 15/2/2017

Araçların bilinmeyen kişilerce yakıldığı olayda devlete düşen pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi sebebiyle mülkiyet hakkı ihlal edilmez.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Yükümlülükler, Koruma Yükümlülüğü, Giderim Yükümlülüğü, Üçüncü Kişilerin Mülkiyet Hakkına Müdahalesi, Zararın Telafi Edilmesi

Sürücü kursu işleten başvurusunun üç adet otobüsü ile bir adet kamyonu gece vakti park hâlindeyken kimliği belirsiz kişilerce çıkarılan yangın neticesinde hasar görmüş-

tür. Başvurucu suç duyurusunda bulunmuş, Cumhuriyet başsavcılığınca failler bulunamadığı ve zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçe gösterilerek kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir. Başvurucu, İçişleri Bakanlığı aleyhine idare mahkemesinde tam yargı davası açmıştır. Mahkeme, olayda idarenin sorumluluğunu gerektiren güvenlik hizmetinin iyi işlemediğine dair bir bilgi veya belgenin olmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

Mülkiyet hakkı devlete, özel kişiler tarafından yapılacak müdahalelere karşı malike koruma sağlama biçiminde pozitif bir ödev de yüklemektedir. Ancak idarenin devletin koruma ödevi kapsamında özel bir önlem almasını haklı kılan açık ve ciddi sebeplerin varlığı dışında olağanın ötesinde bir tedbir alması devletten beklenemez. Somut olayda mülkiyet hakkına müdahale, başvurusunun araçlarının yakılması suretiyle gerçekleşmiştir. Yakma eyleminin gerçekleşeceğinin kamu makamlarınca önceden bilindiğine veya öngörülebilirdiğine dair dosyada herhangi bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Dolayısıy-

§ 48 “Mülkiyet hakkına üçüncü kişiler tarafından müdahalede bulunulması durumunda, bu müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hale döndürülmesini, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal bir takım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Bu bağlamda, hak ihlalinin sonuçlarının giderilmesi bakımından ne tür hukuki mekanizmaların öngörüleceği hususu devletin takdirindedir. Bu husus kural olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesinin, tercih edilen idari veya yargısal mekanizmanın malik üzerinde doğurduğu olumsuz etkilerin düzeltilmesi bakımından yeterli ve elverişli olup olmadığı hususundaki denetim yetkisi saklıdır. Bu bağlamda düzeltici bir mekanizmanın hiç oluşturulmaması veya oluşturulan mekanizmanın müdahaleden önceki durumu tesis edici veya oluşan kayıpları giderici bir nitelik arz etmemesi durumunda mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler ihlal edilmiş olur.”

la idarenin olağan işleyişin dışında özel bir tedbir alınmasını gerektiren açık ve ciddi bir sebep bulunmadığından koruma yükümlülüğünün ihlalinden söz edilemez. Türk hukuk sisteminin kamu otoriteleri dışındaki özel kişilerce yangın çıkarmak suretiyle mülke zarar verilmesi durumlarına ilişkin olarak malikin mülkiyet hakkının gerektirdiği düzeltici hukuki mekanizmalara yer verdiği görülmektedir. Bu durumda pozitif yükümlülükler bakımından incelenmesi gereken temel mesele, somut olayda bu mekanizmaların fiilen işletilip işletilmediğinin tespittir. Dosyada başvurusunun araçlarının yakılması olayının terör amacıyla gerçekleştirildiğine dair hiçbir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Derece mahkemelerinin kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içermediği tespit edilmiştir.

Bu durumda mülkiyet hakkının korunması çerçevesinde devlete düşen pozitif yükümlülükler yerine getirildiği için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

b. Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 2/2/2017

İş yeri olarak kiraya verilen taşınmazın bulunduğu sokak yaya ve araç trafiğine kapatıldığı için uğranılan zararın giderilmemesi mülkiyet hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Fedakarlığın Denkleştirilmesi, Tazminat, Gelir Kaybı

Başvurucuların müşterek maliki olduğu taşınmazın bulunduğu sokak İsrail Büyükelçiliğinin güvenliğinin sağlanması amacıyla araç ve yaya trafiğine kapatılmıştır. Başvurucuların bu idari işlemin iptali için açtıkları dava idare mahkemesince reddedilmiştir. Başvurucular bu idari işlem yüzünden kira bedelinin azaldığını ileri sürerek uğradıkları zararların tazmini için valilik ve büyükşehir belediyesi aleyhine idare mahkemesinde tam yargı davası açmışlardır. Mahkeme olayda idarenin kusura dayalı bir sorumluluğunun olmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

Somut olayda İsrail Büyükelçiliğinin önünde bulunan sokağın yaya ve araç trafiğine kapatılmasının söz konusu Büyükelçiliğin güvenliğinin sağlanması amacına ulaşmaya elverişli olduğu açıktır. Güvenlik hizmetinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi yetkili idarelerin sorumluluğunda olup bu hizmetin en iyi biçimde yürütülebilmesi için ne tür tedbirlerin alınması gerektiği hakkında sorumlu ve yetkili otoriteler daha isabetli karar verebilecek konumdadırlar. Ancak kira gelirinin düşmesi nedeniyle kiralanan taşınmazdan elde edilen ekonomik değer azalmış olmasının başvuruculara

külfet yüklediği ortadadır. Türkiye Cumhuriyeti devletin uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerinin bir gereği olarak uygulanan İsrail Büyükelçiliğinin bulunduğu sokağın araç ve yaya trafiğine kapatılması önlemleriyle başvuruculara tahmil edilen bu yükün telafi edilmesi, orantılılık ilkesinin bir gereğidir. Derece mahkemelerinin idarenin sorumluluğunu kusurunun bulunması şartıyla sınırlayan bu yorumu, başvuruculara yüklenen külfetin hafifletilerek dengelenmesini önlemiştir. Somut davada başvurucular tarafından ileri sürülmesine rağmen fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesinin uygulanma koşullarının oluşup oluşmadığı yolunda bir tartışma da yapılmamıştır. Başvurucular, uğradıkları zararı ve idarenin fiiliyle za-

§ 74 "Kamu yararına dönük ve neticelerinden tüm toplumun yarar sağladığı kamusal müdahalelerin olumsuz sonuçlarına belli sayıdaki kişi veya kişilerin katlanması, müdahaleyle ulaşılmak istenen kamu yararı ile bireylerin hakları arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi zedeleyebilir; bireye aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklenmesi sonucunu doğurabilir. Uygulanan önlemle hedeflenen olumlu sonuçlardan toplumun tümü yarar elde ettiğine göre bu önlemle hakkına müdahale edilen kişi veya kişilerin yüklendiği külfetin de tüm topluma pay edilerek kamu yararı ile bireylerin mülkiyet hakkının korunması arasındaki dengenin sağlanması gerekir. Aksi takdirde idarenin bir işlem veya eyleminin nimetlerinden toplumun tamamı yararlanırken bunlardan kaynaklanan külfete ise sadece belli kişi veya kişiler katlanmış olur..."

rar arasındaki illiyet bağının varlığını ispatlayarak tazminat elde etme ve bu suretle yüklendikleri külfeti dengeleme imkânından mahrum kalmışlardır. Başvurucuların toplumun tümünün menfaatine olan bu tedbirden doğan külfete tahammül gösterme mecburiyetiyle karşı karşıya bırakılmaları, kamu yararı amacı ile malikin mülkiyet hakkı arasında kurulması gereken adil dengenin malik aleyhine bozulması sonucunu doğurmaktadır.

Sonuç olarak başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüz olduğu için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmiştir.**

3. BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN TEDBİRLER

a. **Erol Aksoy (1), B. No: 2015/13350, 17/4/2019**

Bir bankaya el konulması sürecinde yapılan protokole uyulmadığı gerekçesine dayalı olarak başvurunun mal varlığı hakkında haciz ve satış işlemleri yürütülmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Bankaya El Konulması, Kamu Alacaklarının Tahsili, TMSF, BDDK

Başvurucunun hâkim ortağı olduğu İktisat Bankasının yönetimi ve denetimi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) tarafından Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmiştir. TMSF ile başvuru arasında bir borç tasfiye protokolü düzenlenmiş ancak bu protokole yer alan hükümlere uyulmadığı gerekçesiyle borçlu gruba ait ticari ve iktisadi bütünlük kapsamına alınan varlıkların satışına devam edilmiştir. Başvurucunun bu işleme karşı idare mahkemelerinde açtığı davalar ise reddedilmiştir.

Başvurucu temerrüde düşmediğini, aksine idarenin temerrüde düştüğünü belirtmekte ise de Fon Kurulu tarafından verilen kararda başvurunun Protokol gereği ödemesi gereken üç adet taksit tutarının tamamını yerine getirmediği gerekçesine dayalı olarak temerrüt hükümlerinin uygulanmasına karar verilmiştir. Başvurucu, Protokol hükümlerinin gereği olarak söz konusu taksit tutarlarını zamanında yatırdığına dair herhangi bir bilgi veya belge sunmadığı gibi esas itibarıyla bu hükümlerin gereğinin yerine getirilmesi için yaptığı yeni tekliflerin kabul edilmediğinden yakınmaktadır. Ancak idarenin bu yeni teklifleri kabul etme zorunluluğu olduğunu gösterir herhangi bir olguya ise dayanılmamıştır. Başvurucu bunun yanında şirketlerin yönetiminin devri hâlinde ancak Protokol hükümlerine göre borcun ödenebileceğini ifade etmişse de idarenin Protokol çerçevesinde böyle bir yükümlülüğü olduğunu açık olarak göstere-memiştir. Başvurucu iddia ve itirazlarını vekili aracılığıyla derece mahkemeleri önünde dile getirebilmiş ve delillerini sunabilme olanağı bulabilmiştir. Derece mahkemeleri de bu iddia ve itirazları ilgili hukuk kuralları doğrultusunda yorumlamış ve yukarıda da değinildiği üzere müdahalenin kanuni bir dayanağı bulunduğunu keyfi olmayacak bir şekilde belirlemişlerdir. Nihayet başvurunun idare tarafından kamu alacağının tahsili çerçevesinde alacak miktarını aşan şekilde haciz veya satış işlemleri yapıldığı yönünde bir şikâyeti ise bulunmamaktadır

§ 53 "Kamu alacaklarının tahsilini ve bunların ödenmesini güvence altına almaya yönelik müdahalenin, takip ettiği amaç dikkate alındığında mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesi yetkisi kapsamında incelenmesi gerekmektedir."

Sonuç olarak başvuru sahiplerinin mülkiyet hakkının korunması ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge bozulmadığı için **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmemiştir.**

b. Kenan Işık, B. No: 2017/26291, 17/7/2019

Hissedarların haklarının ve mali sistemin korunması amacıyla bankanın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmesi mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Geçici Koruma Tedbirleri, TMSF Tedbirleri, Bankanın Yönetimine El Konulması

Başvurucu, Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin (B) grubu hissedarıdır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), mali yapının iyileştirilmesi için alınması gereken önlemleri Bankaya bildirmiş ve bu kapsamda Bankadan isteklerde bulunmuştur. BDDK, gerekli tedbirlerin alınmadığı ve eksiklerin giderilmediği gerekçesiyle imtiyazlı hisselerin temettü hariç ortaklık haklarının fon tarafından kullanılmasına karar vermiştir. Gerekli atamalar yapılarak Banka yönetimi fon tarafından devralınmıştır. Alınan raporlarda Bankanın mali yapısının bozulmaya devam ettiği ifade edilmiştir. BDDK, Bankanın faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ile mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz etmeye başlamış olması nedeniyle fona devrine karar vermiştir. Bankanın satışı gerçekleştirilmek istenmiş ancak alıcı çıkmamıştır. Satış süreci sona erdirilen ve mali durumu düzelmeyen Bankanın faaliyet izni kaldırılmıştır. Bankanın iflası istenmiştir. Ticaret mahkemesi Bankanın iflasına karar vermiştir. İflas müdürlüğüne alacak kayıt başvuruları alınarak sıra cetveli ilan edilmiştir. Başvurucu bankanın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmesi kararının iptali için dava açmıştır. İdare mahkemesi, Bankanın faaliyetinin mali sistem açısından tehlike arz edeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Başvurucu, Bankanın fona devredilmesini ve bu süreçte kendisine bir bedel ödenmemesini şikâyet etmiştir. Bankanın devrine dayanak olan 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu yaklaşık on yıldır uygulandığından erişilebilir, açık ve öngörülebilir niteliktedir. Müdahalede en uygun aracın seçilip seçilmediği değerlendirilmelidir. Bu kapsamda Banka hakkında doğrudan kontrol veya yönetim devri gibi tedbirlerin uygulanmadığı ve ilgili kanunda öngörülen süreçler takip edilip bazı tedbirler uygulandıktan sonra devir kararı alındığı görülmektedir. Bu nedenle müdahalenin gerekli olmadığı başvuru tarafından ortaya konulamamıştır. Alınması gereken önlemler ve isteklere rağmen Bankanın mali yapısının bozulmaya devam ettiği raporlarda tespit edilmiştir. Yapılan denetimler sonucunda mali durumu bankacılık piyasası ve katılım fonu sahipleri yönünden tehlike arz edilen konuma gelen Bankanın kamu yararı gereği fona

§ 86. "...finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla bankaların etkin bir biçimde denetlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Kamu makamlarınca yapılan bu denetimler sonucunda özellikle mali durumu bozulan veya bankacılık kurallarına aykırı iş ve işlemleri saptanan bankalar hakkında bazı tedbir ve yaptırımlar uygulanması takdir yetkisi kapsamında kabul edilmelidir."

devri makul görülebilir. Ayrıca hakkında devirden önce tedbirler alınan Bankanın hissedarı olarak kalmaya devam eden başvurucunun ticari hayatta karşılaşılabilecek risk ve yükümlülükleri de öngörmüş olması gerekirdi. İflas sonrası başvurucunun alacaklı sıfatıyla sıra cetvelinde yer almasına kanuni veya fiilî bir engel de bulunmamaktadır.

Başvurucunun hissedarı olan Bankanın TMSF'ye devredilmesi yoluyla yapılan müdahalenin elde edilmek istenen kamu yararı ile karşılaştırıldığında ölçülü olduğu ve adil dengenin bozulmadığı değerlendirilerek **mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.**

c. **Adalet Kayalıbay, B. No: 2014/11382, 10/5/2017**

Kamunun zararının tazmini amacıyla el konulan şirkete ait mal varlığının satışından elde edilen gelirden kamu alacağının mahsup edilmesi sonrasında hissedara ödememe yapılmamış olması mülkiyet hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetin Kontrolü veya Düzenlenmesi, Geçici Koruma Tedbirleri, TMSF Tedbirleri, Şirket Ortağı

Başvurucunun ortağı olduğu Şirket, İmar Bankasının hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketleri arasında bulunmaktadır. İmar Bankası ve Uzan Grubunun kamuya verdiği zararın (7.552.995.710,63 TL) tahsili amacıyla söz konusu Şirkete el konulup Şirket satılmıştır. Şirketin satışından elde edilen 40.500.000 ABD dolarından satış masrafları düşüldükten sonra kamu alacakları tahsil edilmiştir. Başvurucunun Şirketin satışından elde edilen bedelden hissesi oranında ödeme yapılmaması nedeniyle uğradığı zararın tazmini için açtığı dava reddedilmiştir.

Şirketin mal varlığına el konularak satılması kamu zararının tazmini amacına ulaşmaya elverişli ve kamu alacağı miktarı gözetildiğinde gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun hissedarı olduğu Şirketin İmar Bankasının borcundan sorumlu tutulmasının nedeni Uzan Grubu şirketlerinden olması ve bunlar adına hareket etmesidir. Söz konusu Şirketin satılması ve sonrasında hisse bedelinin ödenmemiş olması bir külfet yüklemektedir. Bununla birlikte başvuru, İmar Bankasının kamuya verdiği zarardan şahsen sorumlu tutulmamıştır. Şirket ortaklığı kârdan yararlanma hakkı sağlamanın yanında şirket faaliyetlerinden doğan risk ve külfetleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda kamusal zararın tazmini amacıyla yapılan işlemlerden başvurucunun bağışık tutulması mümkün olmayacaktır. Şirketin hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden doğan zararın kamu üzerinde bırakılmasının topluma yükleyeceği külfet karşısında şirket ortağının payı oranında katlanması aşırı bir külfet olmayacaktır. İmar Bankasınca yapılan usulsüzlükler ekonomik düzende ciddi hasarlara yol açmış ve kamu zararı vergi mükellefleri üzerinde önemli bir yük oluşturmuştur.

Kamusal zarardan şirketin tüm mal varlığıyla sorumlu tutulması suretiyle başvurucuya yüklenen külfetin aşırı ve katlanılmaz olmadığı, müdahalenin orantılı olduğu ve **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.**

§ 73. “Şirketin hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden doğan zararın kamunun üzerinde bırakılması durumunda toplumun yükleneyeceği külfetin ağırlığı gözetildiğinde bu zarara, şirketteki mal varlığıyla sınırlı olarak -katkısı ve kusuru bulunmasa bile- şirketin nimetlerinden yararlanan şirket ortağının katlanması ortağa aşırı bir külfet yüklediği anlamına gelmez. Zira bu durumda toplumun korunmasındaki kamu yararı, zararın oluşumuna katkısı bulunmayan şirket ortağının gözetilmesindeki bireysel zarara göre daha baskın bir nitelik taşımaktadır.”

ç. *Alpaslan Atalay ve Menderes Dinler, B. No: 2014/3994, 15/2/2017*

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde kurulan İmar Bankası Off Shore Ltd'de bulunan mevduatın ödenmemesinden dolayı Türkiye Cumhuriyetine atfedilebilir pozitif bir yükümlülük söz konusu olamayacağından mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia açıkça dayanaktan yoksundur.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyetten Barışçıl Yararlanma, Off Shore, Ücret Alacakları, Pozitif Yükümlülük

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) kanunlarına tabi olarak kurulmuş olan Off Shore Limited Şirketi Türkiye'de İmar Bankası aracılığıyla faiz karşılığı mevduat toplamıştır. Başvurucular anılan Şirkete mevduatlarını yatırmışlardır.

Başvurucular, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) tarafından 3/7/2003 tarihinde bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilen İmar Bankasının mevduat toplamasına aracılık ettiği KKTC kanunlarına tabi olan Off Shore Ltd. Şti.nde bulunan mevduatlarını tahsil edememişlerdir. Başvurucular, Off Shore Ltd. Şti.ndeki hesaplarını kapatarak anılan hesaplardaki tutarları İmar Bankası Ankara Şubesinde 3/7/2003 tarihinde açılmış görünen hesaplara aktarmış iseler de idare tarafından yapılan inceleme sonucu, İmar Bankası Ankara Şubesindeki hesabın 4/7/2003 tarihinde Off Shore Ltd'den yapılan fiktif havaleler karşılığında açıldığı ancak 3/7/2003 tarihinde açılmış gibi gösterildiği tespit edilmiştir. Bu nedenle başvurularda ödemede bulunulmamış ve başvurulardan Danıştayda açtıkları davalar reddedilmiştir.

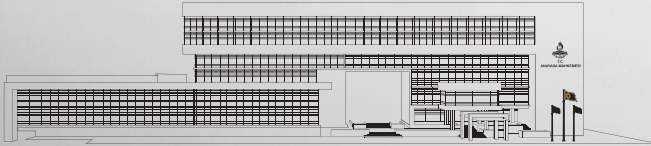
Başvurucular, BDDK'nın denetim ve gözetim ödevinin bulunduğunu ve Off Shore Ltd. Şti.nin yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmasının BDDK'nın bu ödevinin ihmalin-den kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir.

§ 55 "...mevduat sahiplerinin, bankaların işlem ve eylemlerine karşı korunmasına yönelik yasal ve idari tedbirlerin alınması mülkiyet hakkının gerektirdiği pozitif bir yükümlülüktür. Bununla birlikte, devletin koruyucu tedbirler alma yükümlülüğü, Türkiye Cumhuriyetinin egemenlik sahasında kurulan ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına tabi olan bankalar yönünden geçerlidir. Devletin, yabancı ülke kanunlarına tabi olan bankalar üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanması mümkün bulunmadığından başka ülke hukukuna tabi bankaların mudilerini koruyucu tedbirler alma yükümlülüğünden de söz edilemez."

Mülkiyet hakkı devletin bankalarda mevduatı bulunan mudilerin hak ve menfaatlerini koruyucu tedbirleri almasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla mevduat sahiplerinin bankaların işlem ve eylemlerine karşı korunmasına yönelik yasal ve idari tedbirlerin alınması mülkiyet hakkının gerektirdiği pozitif bir yükümlülüktür. Bununla birlikte devletin koruyucu tedbirler alma yükümlülüğü, Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenlik sahasında kurulan ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına tabi olan bankalar yönünden geçerli-

dir. Devletin yabancı ülke kanunlarına tabi olan bankalar üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanması mümkün bulunmadığından başka ülke hukukuna tabi bankaların mudilerini koruyucu tedbirler alma yükümlülüğünden de söz edilemez.

Off Shore Ltd. Şti. KKTC kanunlarına tabi olarak kurulan ve anılan devletin egemenliğinde bulunan bir bankadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin egemen ve bağımsız bir devlet olan KKTC'nin egemenliği altında bulunan bir bankanın faaliyetlerini denetleme yetkisi ve mecburiyeti bulunmamaktadır. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin anılan banka mudilerinin korunmasına yönelik tedbirleri almak biçiminde bir yükümlülüğü de söz konusu değildir. **Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.**

İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya / ANKARA
Tel : 0 312 463 73 00 • Faks : 0 312 463 74 00
E-posta : bilgi@anayasa.gov.tr
Twitter : @AYMBASKANLIGI
www.anayasa.gov.tr

